

mississe q̄ scripsisse ali^o iuenit: sed sicut vniuersi ipsi
 rati ē: nō sup̄stnā coopationē sui laboris adiunxit.
GLO. Sublimitas at̄ euāgelice doctrine consistit
 q̄dē p̄mo i ei^o excellētissima auctoritate. **AVG.** d̄
 cō. euā. Inter oēs enī diuinas auctoritates q̄ factis
 lris otinet: euāgelium merito excellit: cui^o p̄m̄i p̄dica
 tores apli fuerūt: q̄ d̄m̄i iesu saluatore n̄m̄ christu
 etiā i carne p̄sēt viderūt. quoz q̄dā hoc ē matthe^o z
 iohānes etiā scripta de illo q̄ scribēda visa sūt: libris
 singulis ediderūt. Ac ne putaret q̄d attinet ad p̄cipi
 endū ac p̄dicādū euāgelium itersse aliqd: vtz illi an
 nunciēt q̄ eūdē d̄m̄i h̄ i carne apparētē secuti sunt:
 an alij q̄ ex illis cōpta fideliter crediderūt: diuina p̄
 uidētia pcuratū ē p̄ sp̄m̄ sc̄m̄: vt q̄busdā etiā ex illis
 q̄ p̄mos aplos sequebāt: nō solū annunciādū vtz et̄
 scribēdū euāgelium tribueret auctoritas. **GLO.** Et
 sic patet q̄ sublimitas euāgelice auctoritatis a xpo
 depēdet. z hoc designat i v̄bis p̄phete p̄missis cum
 d̄r: **Sup̄ motē excellū ascēde tu.** Mons enī excel
 sus christ^o ē: de quo idem isaias dicit: **Erūt i nouissi
 mis dieb^o p̄parat^o mons dom^o d̄m̄i i v̄tice montiū
 i sup̄ oēs sc̄os q̄ a mōte christo mōtes dicūt:** qz de
 plenitudine ei^o oēs accepim^o. Recte aut̄ ad matthe
 um d̄r: **Sup̄ra mōtē excellū ascēde tu:** qz sicut p̄e
 dictū ē: ipse i p̄p̄a p̄sona sc̄a christi vidit z ei^o doctri
 nā audiuit. **AVG.** de q̄. euā. Illō aut̄ discutiendū ē
 q̄d solet nōnullos mouē: cur ipse d̄m̄s nihil scripserit
 vt alijs de ipso scribētib^o necesse sit credē. S; nequa
 q̄ dicēdū ē: qz ipse nō scripserit q̄n̄ q̄dē mēbra ei^o id
 opata sūt: q̄d dictate capite cognouerūt. Quicqd̄ n.
 de suis factis z dictis nos legē voluit: hoc scribēdū
 illis tāq̄ suis manib^o ipe ruit. **GLO.** Secūdo et̄
 h̄z euāgelica doctrina sublimitatē v̄tutis. v̄n̄ aplis
 dicit: qz euāgelium v̄tutis dei ē i salutē oī credenti. Et
 hoc ondit p̄pheta i p̄missis v̄bis cū dicit: **Exalta in
 fortitudine vocē tuā: i quo et̄ i modum euāgelice
 doctrine designat i exaltatōe vocis: p̄ quā doctrie
 claritas dat̄ intelligi.** **AVG.** ad volufianū: **Do
 dus enī ipse quo sc̄a scriptura extēdit oib^o accessibil
 ea q̄ apte otinet q̄si amie familiaris sine fuco ad cor
 loq̄t̄ id doctor atq; doctor. Ea v̄o que i mysterijs oc
 cultat: nec ipsa eloq̄o sup̄bo erigit quo non audeat
 accedē mens tardiuscula z ierudita q̄si paup̄ ad di
 uitē: s; iuitat oēs hūili s̄mone quos nō solū manife
 sta pascit: s; et̄ secreta exerceat vitat: hoc i p̄mptis
 q̄d i recōditis h̄is. S; ne apta fastidiret eadē rurs^o
 apta desiderat: desiderata quodāmō renouat̄ reno
 uata suamē itimāt. **Dis salubrit̄ z praua corrigūt z
 parua nutriūt: z magna oblectāt ingenia.** **GLO.**
 S; qz vox exaltata loq̄t̄ audir̄: potuit i exaltatione
 vocis euāgelice doctrine publicatio designari: qz n̄
 ad v̄n̄i t̄m̄ gētē: s; ad v̄niuersas natōes p̄dicāda mā
 dat̄. **Predicate inq̄t d̄m̄s euāgelium omni creature.**
GRE. p̄t enī oīs creature noīe natio gentiū desi
 gnari. **GLO.** Tertio aut̄ h̄z euāgelica doctrina al
 titudinē libertat̄. **AVG.** In veteri enī testamēto
 p̄pter tpaliū bonoz p̄missionē: malozūq; cōminatō
 onē suos paris tpalis hierusalē. In nouo at̄ vbi s; i
 des i petra charitatē q̄ lex possit ipleri: nō magis t̄
 more pene q̄ dilectōe iusticie liberos parit hierusa
 lem eterna. **GLO.** Q̄n̄ z h̄ac sublimitatē doctrine
 euāgelice p̄pheta designat dicēs: **Exalta noli time****

re. **Restat aut̄ videre q̄b^o z q̄ de cā hoc euāgelium sit
 scriptū.** **HIERO.** Matthe^o enī euāgelium in iudea
 hebreo s̄mone edidit: ob eoz maxie cām q̄ i hierlin
 crediderāt ex iudeis. cū enī p̄mo p̄dicasset euāgelium
 in iudea: volēs trāsire ad ḡes: p̄m̄ euāgelium scri
 psit hebraice: q̄d fratrib^o a q̄b^o ibat i memoria vere
 liq̄t. Sicut enī necesse fuit ad cōfirmatōem fidei euā
 gelium p̄dicari: sic z h̄ereticos scribi. **CHRY.** Cor
 pus aut̄ sue narratōis ordinauit matthe^o: p̄m̄ū ḡ na
 tiuitatē: deinde baptisimū: tertio tētatōem: q̄r̄o do
 ctrinā: q̄nto miracula: sexto passionē: septio resurre
 ctionē z ascensionē ipsi^o: non solū h̄istoriā de christo
 exponē volēs p̄ hoc: vtz etiā euāgelice vite statum
 docē: q̄m̄ nihil ē q̄ ex parētib^o nascimur: nisi iterū p̄
 aquā z sp̄m̄ renati fuerim^o ex deo. **P** baptisimū at̄
 necesse ē h̄z diabolū stare: p̄ hoc q̄si oī sup̄ata sc̄ati
 one fact^o idone^o ad docēdū. **S**iq̄dē sacerdos ē: do
 ceat z doctrinā suam bone vite q̄si miraculis factis
 cōmēdet: si laic^o ē operib^o doceat fidē. Deinde neces
 se ē exire nos de hoc stadio mūdi: z tūc restat vt ten
 tationū victoriā resurrectionis merces seq̄t z gloria.
GLO. Patet igit̄ ex p̄missis euāgelice doctrine
 materia scriptoz euāgelij: numer^o: figure: oria: z or
 do: euāgelice doctrine sublimitas: z q̄b^o hoc euāge
 liū sit cōscriptū: z ordo processus ipsi^o. **CAP. I.**

**Liber generatōis iesu chri
 sti filij dauid: filij abraam.**

**Quia faciē hoīs Matthe^o significat: q̄si
 de hoīe exorsus ē scribē dicēs: Liber ge
 neratōis.** **RABA.** Quo exordio satis ondit gene
 ratōes xpi s; carnē suscepisse narrandā. **CHRY.**
 Iudeis enī euāgelium scripsit: q̄b^o sup̄flum erat expo
 nere diuinitatis naturā quā cognoscebāt: necessari
 um at̄ fuit eis mysteriū icarnatōis onidē. Iohānes
 aut̄ cū gētib^o euāgelium scripsit: q̄ nō cognoscebāt si
 de^o filiū h̄z: iō necessariū fuit p̄m̄ū illis onidē qz ē fili
 us dei de^o: deinde qz carnē suscepit. **RABA.** Cuz
 aut̄ parua libri particulā teneat generatio dixit: **Li
 ber generatōis.** Cōsuetudo enī hebreoz ē vt volū
 minib^o ex eoz p̄ncipiū iponāt noīa: vt est genesis.
GLO. Planior aut̄ sensus eēt: **Dic ē liber generati
 onis.** sed h̄ ē mos in multis: vt **Uisio isaię: subaudis
 hec ē. Generatōis aut̄ singularit̄ d̄r: q̄uis multe per
 ordinē replicēt: qz p̄p̄t xpi generatōem cetera h̄ idu
 cunt.** **GREO.** in ho. **Uel iō libz hunc generatōis
 noīa: qz hec ē toti^o dispētatōis sūma z radix bono
 rū oiuz: deū hoīem sc̄m̄ eē: hoc enī sc̄o alia s; rōnem
 sequebant̄. **REMI.** dicit at̄: **I. i. gene. ic. chri.** quia
 nouerat scriptū eē: **Liber generatōis aq̄e: z iō sic ex
 orsus ē vt opponēt libz libro: Adā nouū: ade veteri:
 qz oīa p̄ istū sūt restaurata q̄ p̄ illū sūt corrupta.**
HIER. In isaiā at̄ legim^o: **Generatōem ei^o q̄s enar
 rabit: nō ḡ putem^o euāgelistā p̄phete eē s̄rui: vt q̄d
 ille possibile dixit eē affari: hic narrare incipiat: q̄a
 ibi de generatione diuinitatis: h̄ de icarnatōe d̄m̄i
 ē. **CHRY.** i ho. **Nec t̄n̄ pua estimes te audire h̄ac
 audiens generationē. est enī valde ineffabile qz de^o
 ex muliere nasci dignat^o ē: z h̄re p̄genitores dauid
 z abraā. **REMI.** Si aut̄ aliq̄s dixerit qz p̄phete d̄
 natiuitate hūanitat̄ dixit: nō ē ridendū: **Null^o ge
 nerationē d̄m̄i narrauit s; p̄ar^o: qz matthe^o z lucas********

RABA. In hoc aut q dicit: Iesu xpi. regalē & sacerdotale i eo exprimit dignitatē. nā iesus q nois huius p̄sagiū p̄tulit: p̄m̄ post moysen i p̄plo israhel dū catū tenuit. Aaron vō mystico cōsecrat̄ vnguetō p̄mus i lege sacerdos fuit. **AVGV.** de q̄. no. & vete. testa. Qd̄ aut p olei v̄ctionē p̄stabat deus illis q̄ in reges vel sacerdotes v̄gebāf: hoc p̄stitit sp̄s sc̄us hōi christo addita expiatōe. Sp̄s enī sc̄us purificauit qd̄ de maria virgine i corp̄ saluatoris p̄fecit: & hoc est v̄ctio corporis saluatoris q̄re christus ē appellatus. **CHRY.** sup matth. Qz vō ip̄ia prudētia iudeoz negabat iesuz de dauid semine eē natū: subdit: Filij dauid: filij abraā. Quare aut nō sufficiebat dicē illū filiuz abrae solius: aut dauid solius: qz ad am̄bos de xpo nascituro ex eis p̄missio fuerit facta: ad abraā qd̄ sic: Et in semine tuo b̄ndicent̄ omnes gētes terre. Ad dauid aut ita: De fructu ventris tui ponā sup sedē tuā. Jō ḡ v̄triusqz filium dixit: vt v̄triusqz p̄missiones in xpo ad impletas oīderet: deīde qz xps tres dignitates fuerat habitur̄: rex: p̄pheta: sacerdos. Abraā p̄pheta fuit & sacerdos. sacerdos sicut de ad illū dicit in genesi: Accipe mibi vaccam ruffam: sicut ait d̄ns ad abimelech de illo: Prop̄ha est & orabit p̄ te. Dauid rex fuit & p̄pheta: sacerdos aut nō fuit. Jō ḡ am̄boz fili n̄oiatus est vt v̄triusqz p̄fis triplex dignitas originali iure recognosceret i xpo. **AMBRO.** sup lucā: Jō etiam duos generis auctores elegit: vnū q̄ de cognatōe p̄ploz p̄missum accepit: alterū q̄ de generatōe xpi ozaculū cōsecur̄ est. Et iō lz sit ordine successiōis posterior: por̄ tam̄ describit̄: qz plus est p̄missum accepisse de christo q̄ de ecclā q̄ est per christū. potior ē enī q̄ saluat eo qd̄ saluat. **HIERO.** do etiā p̄posterus: sed ne cessario cōmutat̄. si enī p̄m̄ posuisset abraā: & postea dauid: rursus ei repetendū fuit abraaz vt generatiōis series texeret. **CHRY.** sup matth. Altera aut rō ē: qz regni dignitas maior ē q̄ nature. nā r̄fi abraā p̄cedebat in tpe: dauid p̄cedebat i dignitate. **GLO.** Quia vō ex hoc titulo appareat totū hunc libz cōscribi de iesu christo: necessariū ē p̄cognoscē qd̄ sit sentiendū de ip̄so. sic enī meli⁹ exponi potuerūt q̄ in hoc libro de eo dicit̄. **AVG.** de q̄. euā. Eror aut hereticoz de xpo tribus generib⁹ terminat̄: aut de diuinitate: aut de hūanitate: aut de v̄troqz falluntur. **AVG.** de here. Liberint̄ ḡ & Ebion iesuz xpm̄ hōiem t̄m̄ fuisse dixerūt: quos secut⁹ paul⁹ samasat̄ q̄ christū nō semp fuisse: sed ei⁹ initū ex quō de maria nat⁹ est asseuerat: nec enī aliquid ampli⁹ q̄ hōiem putat. & hec heres̄ postea a Photino confirmata est. **AVG.** hereticos: Johānes aut ap̄tus istius infania longe aī sp̄scō cōspiciēs eū alto ip̄ie sopore demersū sue vocis p̄conio excitat dicens: In p̄ncipio erat v̄bū. Et qd̄ in p̄ncipio erat apud deū: nō relinquit̄ i noui t̄mo tpe vt originis sue ab hōie p̄ncipiū sumpserit. Itē inquit: P̄r glōzificā me illa glā quā habui apud te p̄s̄qz mund⁹ fieret. auddiat photin⁹ eū glām aī p̄ncipiū possidē. **AVG.** de here. Nestozij autem pueritas fuit vt hōiem t̄m̄ mō ex beata Maria virgine genitū p̄dicaret: quem v̄bū dei nō v̄nitatem p̄sone & in societate sepabilem recepisset: qd̄ catholicoz aures nequaqz ferre potuerūt. **AVG.** ad monachos egypti. Aut enī aposto-

lus de v̄nigenito: q̄ cū in forma dei eēt: nō rapinaz arbitratus est eē se equalem deo. Quis est ḡ ille q̄ ē in forma dei: aut quō exinanit⁹ est: & descendit ad humilitatē fm̄ hōis formā: Et qd̄ si p̄dicti heretici in duos diuidētes christū. i. in hōiem & verbum hōiem dicunt sustinuisse exinanitionē: separantes ab eo dei v̄bū: p̄conidendū est qz in forma & i equalitate intelligit̄: & fuit p̄ris sui vt exinanitionis sustineret modū. Sed nihil creaturaz est: si fm̄ p̄pam̄ intelligat̄ naturā in p̄ris equalitate: quō ḡ exinanit⁹ dicit̄: & ex qua em̄nētia vt eēt hō descendit: aut quō intelligit̄ assumpsisse tanqz nō h̄ns in p̄ncipio serui formā: Sed aiunt qd̄ v̄bū p̄r i equalitate existens habitauit in hōie nato per mulierē. Et hec est exinanitio. Certe audio filiū dicentē sanctis ap̄lis: Si q̄s diligit me: v̄bū meū custodiet. Audis quō in eis qui se diligunt: se & sibi cohabitare dixit deū p̄rem. Putas ḡ ip̄m̄ exinanitū & vacuatū: dabim⁹ & sui formā accipisse: qz indulgentiū se aiab⁹ sanctis facit māfionez. Quid aut sp̄s habitās in nobis putatis & ip̄se hūanationis dispensationē adimplet. **ABBAS** isidorus ad archip̄ref. Verū ne v̄niuersa annumeremus: vnū ad qd̄ v̄niuersa intēdunt dicim⁹: qd̄ illū q̄ de⁹ erat: hūilia loqui & dispensatiū simul & v̄tile est: & nihil inuolabili nature p̄iudicat. Eū vero q̄ homo est: diuina & sup̄naturalia quedā loq̄ sūme p̄sumptionis est malū: nā regi qd̄ lz etiā & humilitē agē: militi vō nō lz impiales voces emittē. Si igit̄ deus erat hūanar⁹ etiā hūilia locū h̄nt. Si vō homo t̄m̄ erat: excelsa nō h̄nt locū. **AVGV.** de here. Sabel lū discipulū. Noeti qd̄ p̄hibēt: q̄ dicebat christum eundē & p̄rem & spiritū sanctū. **AVGV.** hereti. Dui⁹ aut insanissimi furozis audaciā celestiu⁹ testimonioz auctoritate frenabo ad demōstrandā p̄pe substantie filij p̄sonā: nō illā q̄ homini suscepto congruere cauillat̄ assimēs: sed illa in mediū p̄ferens testimonia: q̄ sine v̄llo ancipitis itelligētie scrupulo diuinitati ei⁹ cōpetere oēs pariter cōfitem̄. In genesi enī deū dixisse legim⁹: Faciam⁹ hōiem ad imaginem & similitudinē n̄ram. Ecce pluraliter dicit Faciam⁹: alii videlz indicās ad quē loquētis factus ē fmo. Si vn⁹ est: ad imaginē suā fecisse diceret: nūc aut ali⁹ & alteri⁹ imaginē apertū fecisse describit̄. **GLO.** Alij vero verā christi hūanitatē negauerunt. **Valētū⁹** enī dixit christus a p̄re missū spiritale vel celeste corp⁹ attulisse: nihilqz assumpsisse de Maria virgine: s; p̄ illā tanqz p̄riū aut fistulā sine assūpta carne trāsisse. Nos aut nō iō credim⁹ natū ex maria virgine q̄ aliter i vera carne existē atqz hōib⁹ apparere nō posset: s; qz sic scriptū ē i ea scriptura cui nisi crediderim⁹ nec christiani nec salui eē poterim⁹. Si aut de celesti vel aerea vel humida creatura corp⁹ assumptū veller cōmutare: i hūane carnis verissimā qualitātē hoc eū potuisse facē q̄s negaret. **AVG.** de h̄si. Manichei vero dixerūt: p̄hātasma eē oīm iesum christum: nec femineo posse nasci ex v̄tero. **AVG.** lxxxiij. q̄. S; si p̄hātasma fuit corp⁹ christi: se fellit christ⁹: & si fallit: veritas nō ē. Est at̄ vitas xps: nō ḡ p̄hātasma fuit corp⁹ ei⁹. **GLO.** Et qz p̄ncipiū hui⁹ euāgelij & et euāgelij s; lucā manifeste oīdit christū natū ex femina: ex quo apparz vā christi hūanitas: ḡ v̄triusqz euāgelij p̄ncipia negat. **AVG.** 3

faustū: vñ faust⁹ dicit: Euāgeliiū qđē a pđicatōe xp̄i
 z eē cepit z noiari: i quo ipse nūsq; se natū ex hōib⁹
 dicit. At vō genealogia a deo nō ē euāgeliiū: vt nec
 e⁹ scriptor: ausus fuerit eū euāgeliiū noiare. Quid
 enī scribit: Liber generatōis iesu ch̄risti filij dauid:
 nō ē liber euāgelij iesu ch̄risti: s; liber generationis
 At vero **Marc⁹** qz generatōem scribē nō curauit
 s; tñ pđicatōem filij dei qđ est euāgeliiū: vide qđ cō
 petenter sit exorsus. Euāgeliiū inquit iesu ch̄risti filij
 dei: vt h̄ fatis appareat genealogiā nō eē euāgeliiū
 nāq; z i ipso mattheo post iuclūsi iohānē i carcere
 tūc legit iesū cepisse pđicare euāgeliiū regni. Ergo
 qđcqd an̄ hoc narrat: genealogiā eē cōstat: nō euan
 geliiū. Ad iohānē ḡ z marcū me contuli: quoz mibi
 pncipia nō imerito placuerūt: qz nec dauid nec ma
 riā inducūt nec ioseph s; quē Augustin⁹. Quid ḡ rī
 debet aplo dicēti: **Demor** esto iesum ch̄ristū resur
 rexisse a mortuis ex semie dauid s̄m euāgeliiū mei.
 Quod aut erat apli pauli euāgeliiū: hoc etiā ceteroz
 aploz z oīuz fideliiū. hoc enī alibi dicit: Sine ego si
 ue illi euāgeliiū pđicauerūt. **AVG.** de heresi. **Arri**
 ani aut p̄ez z filii z sp̄m̄cm volūt eē vni⁹ eiusdēq;
 substātie: nature: aut existētie: s; eē filiiū creaturā pa
 tris: sp̄m̄ vō sc̄m̄ creaturā creature: hoc ē ab ipso filio
 creatū volūt. **Ch̄ristū** etiā sine aīa carnem suscepisse
 arbitrat. **AVG.** p̄mo de tri. **S; iohānes** in eo de
 clarat filiiū n̄ tñ deū esse: sed etiā eiusdē cū p̄e sub
 stantie: qz cū dixisset: **Et de⁹** erat v̄bū: addidit: **Dia**
 p̄ ipm̄ facta sunt. vñ appet ipm̄ sc̄m̄ nō eē p̄ que sc̄a
 sūt oīa. z si sc̄a nō est: creat⁹ nō est: z sic eiusdē cum
 p̄e substātie ē. oīs enī substātia qđ de⁹ non ē: creatu
 ra ē. **AVG.** s; felicianū: **Nescio** enī qđ nobis mes
 diatoris p̄sona cōtulerit: qđ medi⁹ n̄m̄ nō redimens
 carnē qđ sine anima nec b̄ficiū possit sentire suscepit
Si enī venit ch̄rist⁹ saluū facē qđ pierat: qz tot⁹ hō
 perit: tot⁹ b̄ficiū saluatoris idiget: z iō ch̄rist⁹ v̄niē
 do totū saluat corp⁹ z aīam assumēdo. **AVG.** i li.
 lxxiii. q. Quid etiā ipsi n̄ident tā manifestis obiecti
 onib⁹ ex euāgelica scriptura: in q̄ s; eos dñs tā mul
 ta cōmemorat: vt ē illud: **Tristis** ē aīa mea vsq; ad
 mortē. z **ptatem** habeo ponēdi aīam meā: z m̄ta
 huiusmōdi. qđ si dicāt pabolis eū locutū eē: habemus
 euāgelistaz rōnes qđ res gestas narrātes sicut eum
 corp⁹ habuisse testant: sic eū idicāt h̄re aīam p̄ affe
 ctiones qđ nō p̄nt eē nisi i aīa. eis enī narrātib⁹ legi
 mus: **Et mirat⁹** ē iesus: z irat⁹ z m̄ta huiusmodi.
AVG. de heresib⁹. **Apollinariste** aut sicut arria
 ni ch̄ristū dixerūt carnez solā sine aīa suscepisse: In
 qđ q̄stidē testimonijs euāgelicis victi: mētem qđ rōna
 lis ē aīa hōis defuisse aīe ch̄risti. Sed pro hac ipm̄
 verbū in ea fuisse dixerūt. **AVG.** in libro. lxxiii. q.
S; si ita ē beluā quādam cū figura hūani corporis
 dei v̄bū suscepisse crederet. **AVGV.** de heresib⁹.
De ipsa vero ei⁹ carne sic a recta fide dissensisse p̄bi
 bēt: vt dicerēt carnē illā z verbū vni⁹ eiusdēq; sub
 stantie eē: cōtentiosissime asseuerātes verbū carnez
 factū: hoc ē verbi aliquid i carnē fuisse mutatū atq;
 cōuersū: nō aut carnē de **Mariē** carne suscepisse:
 cōuersū atq; mutatū: non aut i carnez de **Maria**
 susceptā. **CIRYL.** in eplā ad **Johannē** antio. **Su**
 rere aut arbitramur eos qđ suspicati sūt qđ mutatōis
 obumbratio circa diuinā v̄bi naturā pōt cōtingē: ma

net enī qđ ē semp: z n̄ mutat: nec ouersiois ē capax
LEO ad cōstātinopoli. **Nos** aut n̄ ita dicim⁹ xp̄m
 hōiem vt aliqd ei desit qđ ad hūanā certū est p̄tine
 naturā: siue aīam: siue mētem rōnabile: siue carnē qđ
 nō ē de femina sūpta sit: s; sc̄a de verbo i carnē: con
 uerso atq; mutato. **Que** tria falsa appollinaristaruz
 heresis: tres varias ptulit ptes. **LEO** ad palestī.
Eutices quoq; tertii appollinaris dogma delegit:
 vt negata hūane carnis atq; aīe veritate totū dñm
 n̄m iesum ch̄ristū vni⁹ assereret eē nature tāq; ver
 bi diuinitas ipsa se i carnē aīamq; verteret: z cōcipi
 nasci aut nutriri z cetera huiusmōdi: ei⁹ tñ eētie sue
 rit. s. diuine: qđ nihil hōy i se sine carnis recepit verita
 te: quonā natura vnigeniti: natura ē p̄ris: natura ē
 sp̄s sancti simulq; ipassibilis z sempiterna. **Verū** si
 ab appollinaris pueritate heretic⁹ iste decesserit: ne
 quincere: deitate passibile sentire atq; mortale: z
 n̄ verbi icarnati. i. verbi z carnis vñā audet p̄nūcia
 re naturā: nō dubie i manichei z martōis trāsīt in sa
 niā: z dñm iesū ch̄ristū similitozie oīa credit egisse:
 nec hūanū ipsuz corp⁹: s; p̄b̄taistica corporis sp̄m̄:
 oculis apparuisse cernētū. **IDEM** ad iulianū. **In**
 eo vero qđ eutices i epali iudicio ausus ē dicē an̄ in
 carnatōem duas fuisse i ch̄risto naturas: post incar
 nationē aut vñā: necessariū fuit vt ad reddēdā ratio
 nem p̄fessionis sue sollicitis iterrogatōib⁹ vrgeret.
Arbitroz enī eū talia loquētē hoc h̄re p̄suasū: qđ aīa
 quā saluator assūpsit: post i celis sic cōmorata qđ de
 maria virgine nasceret. **S; hoc** catholice mētes au
 resq; nō tolerāt: qz nil secū dñs de celo veniēs n̄re
 cōditionis exhibuit. **Nec** aīam ei⁹ qđ anterior extitiss; z
 nec carnē qđ nō materni corporis eēt accepit. vñ qđ in
 origine merito dānatū ē: qđ atq; an̄ qđ corporib⁹ inse
 rerent nō solū miras s; z diuersas fuisse asseruit acti
 ones: necesse ē qđ i isto plectat. **REMI.** Das igit
 hereses i pncipio euāgelij sui euāgeliste destruit:
 nā matthe⁹ cū narrat eū dixisse originem p̄ reges iu
 deoz: vey hōiem eū oñdit z verā carnem habuisse.
Similiter z lucas qđ sacerdotale stirpē z p̄sonā de
 scribit: **Marc⁹** aut cū ait: **In** pncipio erat v̄bū: mani
 festat eū an̄ oīa secula semp fuisse deū apd deū p̄ez
Abraaz autē genuit **Isaac.** **Isa**
ac autē genuit **iacob.** **Jacob** autē ge
 nuit **iudā** z **fratres** ei⁹.
AVG. de cō. euā. **Matthe⁹** euāgelista oñdit ge
 nationē ch̄risti s; carnē se suscepisse narrādā a ge
 nealogia ch̄risti exorsus ē. **Lucas** aut tanq; sacero
 tem i expiādū peccatis magis assignās: nō ab initio
 euāgelij sui: s; a baptismo ch̄risti generationes enar
 rat vbi testimoniū iohānis p̄hibuit dicēs: **Ecce** qđ tol
 lit peccata mūdi. **In** generatōib⁹ etiā matthei signi
 ficat n̄oz susceptio peccatoz a dño ch̄risto. **In** ge
 nationib⁹ aut luce significat abolitio n̄oz pecca
 toz ab ipso: iō generationes ch̄risti matthe⁹ descen
 dens enarrat: lucas aut ascēdēs hūanā aut xp̄i gene
 rationē. **Matthe⁹** descēdēdo describēs ad abraā
 generatōes cōmemorat. **AVG.** sup lucā: **p̄ior**
 enī abraā meruit fidei testimoniū: qz credidit deo:
 z reputatū ē ei ad iusticiā: iō etiā auctor generis de
 buit significari: qz istaurāde eccle sp̄sionem p̄mus

emeruit cū v̄r. **P**udicent̄ i te oēs trib⁹ terre. Et itez dauid delatū ē q̄ iesus fili⁹ ei⁹ diceret. vñ buic p̄rogatiua suat: vt ab eo generatōis dñice manaret ex ordiū. **CHRY.** Auāgelista igit matthe⁹ generatio nem dñice carnis p̄ serie parētū volēs commēdare memorie ordines a p̄re abzaā dicit: Abzaā genuit Isaac. Cur n̄ dicit ismael quē p̄mit⁹ genuit: **Seq̄t:** Isaac at̄ genuit iacob. cur nō dicit esau q̄ ei⁹ primo genitus fuit: **Q̄. s. p̄ illos ad dauid puenire nō posset.** **GLO.** Oēs tñ frēs iude cū ipso i generatōe cōputat. qd̄ etiā iō factū ē: qz Ismael ⁊ Esau nō remāserūt in cultu vni⁹ dei: frēs vero iude i p̄plo s̄unt cōputati. **CHRY.** Uel p̄pterea. xij. p̄farchaz mem̄nit: vt eā q̄ ex p̄genitoꝝ nobilitate ē elationē auferret. **Item** multi hoz ex acillis nati fuerūt: sed oēs si militet erāt p̄farche ⁊ tribuū p̄ncipes. **GLO.** Is aut̄ tudā notatim posuit: qz de illo tñ b̄ns descēdit. In singulis aut̄ patrib⁹ nō solū oꝝ notari historia: s̄ allegoria ⁊ moralitas: allegoria q̄dem: i quo vnus q̄sq; patz ch̄isti p̄figuret. moralitas i hoc notatur qz ex singulis patrib⁹ in nobis aliq̄ v̄tus p̄ significacionē nominis vel exēplū edificet. Abzaā ḡ in multis locis figurā ch̄isti portat ⁊ p̄trea i noie: Abzaā enī p̄ multaz gentiū it̄ptat: ⁊ ch̄ist⁹ est p̄ multoz fidelū. Abzaā ē de cognatōe sua exiit ⁊ i terra aliena demorat⁹ ē: ⁊ ch̄ist⁹ derelicto iudaico p̄plo ad gētes p̄dicatores suos exiit. **CHRY.** super matth. Isaac aut̄ it̄ptat̄ risus: risus autē scōꝝ ē: nō stricta cābinatio labioꝝ: s̄ rōnabile gaudiū cordis qd̄ fuit mysteriū ch̄isti. Sicut enī ille parētib⁹ i vltima senectute donat⁹ ē: leticia suis vt cognoscat̄ q̄a nō erat fili⁹ nature sed gr̄e: sic ⁊ ch̄ist⁹ in nouissimo fine p̄duct⁹ est a matr̄ iudea: gaudiū cūctis. s̄ iste p̄ virginē: ille de anu: ambo d̄ sp̄e nature. **REML.** Jacob sup̄plātor it̄ptat̄: ⁊ de ch̄isto d̄r: Sup̄plantasti inurgētes i me sub̄t̄ me. Jacob genuit iudā ⁊ frēs ei⁹. **CHRY.** sup̄ matth. Et n̄ Jacob genuit. xij. ap̄los in ipu nō in carne: v̄bo nō in sanguine. Judas aut̄ it̄ptatur cōfessor: qm̄ ch̄isti erat imago q̄ cōfessor p̄ris erat futur⁹ dicēs: Cōfiteor tibi pat̄r dñe celi ⁊ terre. **GLO.** Moraliter aut̄ abzaā nobis virtutē fidei p̄ exēpla ch̄isti significat: cū de eo legit̄: Abzaā credidit deo ⁊ reputatū ē ei⁹ ad iusticiā. Isaac significat̄ spem: qz it̄ptat̄ risus: fuit enī gaudiū parentū. spes v̄o similit̄ ē gaudiū n̄m omn̄ eterna bona sperare facit: ⁊ de eis gaudē. Abzaam ḡ genuit Isaac: qz fides generat spem: iacob aut̄ significat̄ charitatē: Charitas enī amplectit̄ duas vitas actiua p̄ dilectōem p̄ximī: cōtēplatiua p̄ dilectionē dei. actiua per liā: cōtēplatiua p̄ rachel significat̄. lia enī laboras it̄ptat̄: qz actiua i labore ē: Rachel vi sum p̄ncipiū: qz p̄ cōtēplatiua p̄ncipiū. i. de⁹ videtur. Nascit̄ ḡ iacob de duob⁹ parētib⁹: qz charitas nascit̄ de fide ⁊ spe: qd̄ enī credim⁹ ⁊ speram⁹ diligim⁹. **Judas aut̄ genuit phares ⁊ zarā de thamar. Phares autē genuit esrom. Esrom aut̄ genuit arāz. Arā aut̄ genuit aminadab. Aminadab aut̄ genuit naason. Naason aut̄ genuit salmō. Salmō at̄ genuit booz**

de raab. Booz aut̄ genuit obeth ex ruth. Obeth aut̄ genuit iesse. Iesse autem genuit dauid regem.

GLO. p̄termisiss alijs filijs iacob: euangelista iude p̄sequit̄ generatōem dicēs: Judas aut̄ genuit phares ⁊ zarā de thamar. **AVG.** de ciui. dei: Nec iudas p̄mogenit⁹ fuit: nec istoz geminoꝝ aliq̄s fuit p̄mo genit⁹ iude: sed añ illos iam tres genuerat. Eos itaq; genuit in ordine generationū p̄ quos ad dauid atq; inde quo itenderet: pueniret. **HIERO.** Notandū aut̄ i genealogia saluatoris nullā sanctarum assumi mulierū: sed eas quas scriptura reprobēdit: vt q̄ p̄pter peccatores venerat: d̄ peccatoꝝ nascēs oīm peccata deleret. vñ ⁊ i cōsequētibus ruth moꝝ abitis ponit̄. **AMBRO.** sup̄ lucā: Lucas aut̄ h̄ declinavit vt maculatā sacerdotalis generis s̄eriem declararet: s̄ sancti matthei cōsiliū a rōnis iusticia n̄ abhorret: nā cū euāgelizaret s̄m carnē generatū eē q̄ oīm peccata susciperet: subiectū iniurijs: subditū passioni. nec hoc qd̄ putauit exortē asserēdū eē pietatis vt maculate quoq; oziginis nō recusaret iniuriā: simul ne puderet eccliam de peccatoꝝ cōtingari: cū oīs de peccatoꝝ nasceret. postremo vt beneficiū redēptionis etiā a suis maiorib⁹ i nchoaret: ne q̄s p̄ntaret oziginis maculā ipedimēto posse eē virtuti: nec se info lens de sui nobilitate iactaret. **CHRY.** i ho. Post hoc mōstrat̄ oēs obnoxios fuiss̄ se peccatis. istat̄ enī thamar fornicatio iudā accusas ⁊ dauid a fornicata muliere genuit salomonē. Si aut̄ a magnis lex nō est ipleta nec a minorib⁹: ⁊ sic oēs peccauerūt: ⁊ necessaria scā est ch̄isti p̄sentia. **AMBRO.** sup̄ lucā: Uide aut̄ qz non ociose mattheus vtrūq; significauit cū phares t̄mmodo cōme morationū cā deposceret: qz hic in vtroq; mysteriū est. p̄ geminos enī gemina describit̄ vita p̄ploꝝ vna s̄m legē: altera s̄m fidē. **CHRY.** sup̄ mattheū: Per zarā enī significat̄ iudaic⁹ p̄pls q̄ p̄m⁹ apparuit in luce fidei: quasi de vulua tenebrosa mundi peccens: ⁊ iō significatus est cocco circūcisionis mutat̄ tibus oīb⁹ qz ipse popul⁹ dei erat futur⁹. s̄ posita ē añ faciē ei⁹ lex: q̄n̄ sepes vel materia. Sic ḡ ipedit⁹ ē popul⁹ iudaic⁹ p̄ legē: sed tēporib⁹ ch̄isti rupta ē sepes legis q̄ erat in iudeos ⁊ gētes: sicut ait apl̄us mediū parietē macerie soluens: sic sc̄n̄ ē vt gētilis p̄ phares significat⁹: postq̄ rupta ē lex p̄ ch̄isti mā data: p̄m⁹ ad fidē p̄cedat: ⁊ postea seq̄t̄ iudaic⁹ populus. **Seq̄t:** Phares autē genuit esrom. **GLO.** Judas genuit phares ⁊ zarā anteq̄ it̄raret egyptū: in quā ambo postea cū p̄re transierunt. In egypto vero phares genuit esrom. Esrom aut̄ genuit arā. Arā at̄ genuit aminadab. Aminadab aut̄ genuit naason ⁊ tuc moyses eduxit eos de egypto. Naason autem fuit dux sub moysē in tribu iuda p̄ desertū: i quo genuit salmō. Iste salmō fuit p̄nceps de tribu iuda: q̄ cū iosue terrā p̄missionis it̄rauit. **CHRY.** super matth. Quā aut̄ ex aliq̄ cā s̄m p̄uidētiam dei posita hoz patz noia credim⁹. **Seq̄t:** Naason aut̄ genuit salmō. Iste salmō mortuo p̄re fuit p̄nceps in tribu iuda q̄ cū iosue terrā p̄missionis it̄rauit. **CHRY.** SO. sup̄ matth. Accepit aut̄ vxorē noie raab. hec at̄ raab v̄r fuisse raab meretrix de hiericho: q̄ suscepit

exploratores filioꝝ israel: abscondit eos ⁊ suavit in columes. Cum aut salmō nobilis eēt iter filios isrl: qꝫ de tribu erat iuda: ⁊ qꝫ filiꝫ pncipis erat: vidit raab sic fidelē qm̄ magnā aliqꝫ cōstitutā: meruit accipē i vxorē. Forſitan aut ⁊ iō iſterpretat salmon qm̄ per ipm̄ nomē iuitaret a puidētia dei: vt acciperet vas electionis raab. Interpretatur enī salmon: accipere vas. Sequit: Salmon aut genuit booz d raab. **GLO.** Iſte salmon in terra pmiſſionis genuit de illa raab booz. Booz aut genuit obeth ex ruth. **CHRY.** ſup matthe. Quō aut booz accepit vxorē moabitidē no mine Ruth: exponere eſt i nauū ſupfluū: cū d his ſcriptura ſit obꝫ manifesta. Hoc aut dicimꝫ ſolū qm̄ ruth p merito fidei ſue nupſit booz: qꝫ deos patruz ſuozū repulit: ⁊ deum viuente elegit. Et booz p merito fidei ſue illā accepit vxorē: vt ex diuigio tali ſeiſꝫ cato genꝫ naceret regale. **AMBR.** ſup lucā: Quō aut ruth cum eēt alienigena iudeo nupſit: ⁊ qꝫ rōne in chriſti generatōe eiꝫ putauerit euāgelista copule cōmemoratōem eē faciēdā: qꝫ legiſ ſerie mecha baꝫ: Quō qꝫ nō de legitima ſaluator generatōe manauit: videt eē deforme niſi ad apoſtolicā ſniam reuertaris: qꝫ nō eſt lex poſita iuſtis: ſꝫ iniuſtis. Nec enīz cū eēt alienigena ⁊ moabitis: pſertim cū lex moyſi phiberet haſ nuprias moabitis: qꝫ excludēt ab ecclēſia quo iſtroiunt i ecclām: niſi qꝫ ſcā ⁊ imaculata moabꝫ ſupra legē ſcā ē. Diffinitionē qꝫ legis exceſſit ⁊ meruit iter maiores diuici generis cōputari: ppter cognatōem mētis electa: nō corporis. Magnū aut nobis explū ē: qꝫ in illa nrm̄ oīz qꝫ ex genitꝫ col lecti ſumꝫ: ingrediēdi i ecclām oīiū figura pceſſit. **HIERO.** i epla ad paulinū: Ruth etiā moabitis iſa iē explet vaticiniū dicētis: Emitte agnū dñe dñator rem terre de petra deſti ad montē filie ſyon. Sequit: Obeth aut genuit Jeſſe. **GLO.** Jeſſe pꝫ dauid bi nominꝫ eſt: qꝫ frequētꝫ vocatꝫ eſt iſai. ſed qꝫ pꝫba vocat eū nō iſai: ſed iſſe dicens: Egrediet virga de radice iſſe. vt oſideret illā. pꝫ etiā cōpletā i maria ⁊ in chriſto: euāgelista poſuit iſſe. Sequit: Jeſſe autē genuit dauid regē. **REMI.** Sed qꝫ redū ē qꝫ ſcūs euāgelista ſolū dauid noſtauerit regē: qꝫ iō dixit vt oſideret eū pꝫmū fuiſſe regē in tribu iuda. ipſe autēz chriſtꝫ ē phares diuiſor: vt ē ill d: Diuidet agnos ab hedis. eſt ⁊ zarā oriens: vt ē ill d: Ecce vir: oriēs noſtꝫ eiꝫ ē. **FROM** ſagitta: vt ē illud: Poſuit me ſicut ſagittam electā. **RABA.** Uel aliter: ppter abūdātam grē ⁊ latitudinē charitatis. Arā electꝫ: ſm̄ ill d: Ecce puer meꝫ electꝫ: vel excelfus ſm̄ illud: Excelfus ſup oēs gētes dñs. ipſe eſt aminadab. i. volūtariꝫ qꝫ dicit: Volūtariē ſacrificabo tibi. Idē eſt ⁊ naſon. i. auguriꝫ: qꝫ nouit pꝫerita pꝫntia ⁊ futura: vel ſpentiſmus ſm̄ illud: Moyſes exaltauit ſerpētē in deſerto. Eſt ⁊ ſalmon. i. ſenſibilis qꝫ dicit: Ego ſenſi de me vītutē exiſſe. **GLO.** Ipſe accipit raab. i. ecclāz de gētibus. Raab enī fames vel latitudo vel iperꝫ qꝫ ecclā gētium eſurit ⁊ ſitit iuſticiā: ⁊ ipetu doctrine pꝫos ⁊ reges cōuertit. Ruth etiā iſterpretatꝫ vidēs vel feſtinans: ⁊ ſignificat ecclām: qꝫ puro corde videt deū ⁊ feſtinat ad brauiū ſupꝫe vocatōis. **REMI.** Eſt ⁊ Booz in quo robur: vt eſt illud: Lū exaltatꝫ fuerō a terra oīa trahā ad me. Eſt ⁊ Obeth fuiēs: vt ē illud: Filiꝫ ho minis nō venit miniſtrari ſꝫ miniſtrare. Eſt ⁊ Jeſſe i

cenſum: ſm̄ illud: Ignē veni mittē in terrā. ipſe ē dauid manuſortis ſm̄ ill d: Dñs fortis ⁊ potēs. deſiderabilis: ſm̄ ill d: Veniet deſideratꝫ cūctis gentibus. Pulcher aspectu: ſꝫ illud: Specioſus forma pꝫ filijs hominū. **GLO.** Interi videamꝫ quas vītutes iſti patres in nobis edificēt: quia fides: ipes: ⁊ charitas omniū vītutū ſunt fundamētū. Sequētes vītutes ſūt qꝫ ſupꝫ additiones. Judas iſterpretatꝫ oſeſſio. duplex ē aut cōfeſſio: eſt altera fidei: altera peccatoꝝ. Si qꝫ pꝫ tres ſupꝫ dictas vītutes peccatꝫ. neceſſaria eſt non ſolū fidei ſed peccatoꝝ oſeſſio. Poſt iudā ſeqꝫ phares ⁊ zarā: phares diuiſio: zarā oriēs iſterpretatꝫ: ⁊ thamar amaritudo. Oſeſſio enī generat diuiſionē a vitijs ⁊ ortū ſtutū ⁊ amaritudinē pꝫntie. Poſt phares ſeqꝫ eſroz qꝫ ſagitta iſterpretatꝫ: poſt qꝫ enī aliqꝫ diuiſus ē a vitijs ⁊ ſecularibꝫ: oꝫ fieri ſagitta vt i alijs vitia pꝫdicando pꝫuat. Sequit: Arā qꝫ iſterpretatꝫ electus vel excelfus: qꝫ poſt qꝫ aliqꝫ a mūdo remotꝫ eſt ⁊ alijs pꝫficat: neceſſe eſt vt deo electꝫ: hoībꝫ celebris: excelfꝫ in vītutibꝫ habeat. Naſon iſterpretatꝫ augurium: hoc aut auguriū nō eſt ſeculare ſed celeſte. De hoc glābaꝫ ioseph fratribꝫ mādans: Vos detuliſtis ciphū dñi mei: in quo augurari ſolebat. Ciphus ē diuina ſcriptura vbi ē potꝫ ſapie. in hac auguratꝫ ſapiēs: qꝫ ibi videt futura. i. celeſtia. Sequit: Salmon. i. ſenſibilis. poſt qꝫ enī aliqꝫ ſtudet i diuina ſcriptura: ſit ſenſibilis. i. diſcernēs guſtꝫ rōnis: qꝫ bonū: qꝫ malum qꝫ dulce: qꝫ amara. Sequit: Booz. i. fortis: inſtructus enī in ſcripturis ſit ad oīa aduerſa toleranda fortis. **AVG.** ſup matth. Iſte aut fortis ē filiꝫ raab. i. ecclēſie: Raab enī iſterpretatꝫ latitudo vel dilatata: qꝫ n. ex oībus ſunibꝫ terre vocata ē ecclā gentiū: latitudo appellatꝫ. **RABA.** Sequit: Obeth. i. ſuitꝫ: nō enī idoneꝫ ē ad ſeruitutē niſi qꝫ fortis eſt: qꝫ ſeruitꝫ generat ex ruth. i. deſtinātia. Oportet enī pꝫmptū eſſe ſeruum nō pꝫgrū. **CHRY.** ſup matth. Nūc aut qꝫ diuinitas ⁊ nō mores: pulcritudinē ⁊ nō fidē: ⁊ qꝫ i mere tricibꝫ qꝫ ſolet: hoc i diuigibꝫ oꝫptatꝫ: nō generat ſubditos filios vel ſibi vel deo: ſed oꝫtūmaces ⁊ ſe ⁊ ſ deū vt filij eoz ſunt pena religioſitatis eozum. Me obeth genuit iſſe. i. refrigeriū: nā qꝫcūqꝫ eſt ſubditꝫ deo ⁊ parētibꝫ ſuis: tales filios generat deo pꝫpꝫre a qꝫbus refrigeratꝫ. **GLO.** Uel iſſe. i. incenſus. Si enī ſeruumꝫ ex amore ⁊ timore: erit deuotio i corde qꝫ exigue ⁊ deſiderio cordis ſuauitūmū incenſū offert deo. poſt qꝫ aut aliqꝫ idoneꝫ ē ſeruꝫ ⁊ ſacrificiū deo factꝫ: ſeqꝫ vt ſit dauid. i. manuſortis: qꝫ ſ hoſtes fortiter dimicauit: ⁊ idoneos tributarios fecit. Similitꝫ ipſe oꝫz camales. i. hoies vbo ⁊ exēplo deo ſubiugaꝫ. **David aut rex genuit ſalomonē ex ea qꝫ fuit urie. Salomō aut genuit roboā: Roboā aut genuit abiam. Abias aut genuit aſa. Aſa autēz genuit ioſaphat.** **GLO.** Secūdi qꝫtridenarij generatōis ſerie euāgelista decurrit: qꝫ a regibꝫ cōtinē: ⁊ ideo a dauid incipit qꝫ pꝫmū i tribu iude regnauit dicēs: David rex genuit ſalomonē ex ea qꝫ fuit urie. **AVG.** de cō. euā. Quia enī in generationibꝫ matthei ſignificatur niſoz ſuſceptio peccatoꝝ: iō ipſe a dauid pꝫ ſalomonē

descendit i cui? m're ille peccauit. Lucas vo a dauid p natban ascendit: p que ppham de peccatu illi? ex-
 piuit: qz in generatōib? luce significat abolitio pec-
 cator. **AUGV.** in li. retra. Dicendū n̄ fuit p cuius
 nominis ppheta: ne putaret idē fuisse hō cum alter
 fuerit: q̄uis z ipe hoc noie vocaret. **REMI.** Que
 rendū est aut qre euāgelista **Berabee** ppo noie nō
 noiauit sicut ceteras mulieres: qd̄ iō ē: qz cetera mu-
 lieres q̄uis reprehēbiles fuissent: tam laudabiles
 erāt v̄tutib?. **Berabee** vo nō solū fuit scia adulte-
 ris: s; etiā homicidij mariti sui: z iō ppo noie eā non
 noiauit i genealogia oīm. **GLO.** Tacet etiā nomē
 berabee vt noiaudo v̄ria reducat ad memoriā illō
 maximū scel? qd̄ in eū fecit dauid. **AMBRO.** su-
 p lucā: At vo scūs dauid in eo ē pcellētiō q̄ hoīem
 seipse cognouit: z cōmissum sup arrepta v̄rie v̄roze
 peccatū p̄se curauit lachrymis abluendū: oīdens
 nobis neminē p̄pe v̄tuti debere cōfiderē. habemus
 enī aduersariū magnū q̄ vinci a nobis sine dei adiu-
 torio nō possit: z plerūq; in illustribus viris graua
 peccata reperies: vt q̄si hoīes tētationi potuisse s̄ue-
 cūbere cognoscas: ne v̄tutib? egregiis plusq; hoīes
 crederent. **CHRY.** sup matth. Salomō aut itēp-
 tatur pacific? qm̄ oībus i circuitu gentib? pacificat
 z tributa reddētib?: pacificū habuit regnum. **Salomō**
 aut genuit roboā. Roboā itēp̄tatur a multi-
 tudine ppli. Multitudo enī mater ē seditionis: qā
 qd̄ a plurib? peccat: plerūq; manet inuindicabile.
 Paucitas aut magistra est discipline.

Iosaphat: at genuit iozā. **Iozā**
 aut genuit ozia. **Ozias** autē genuit
 ioathā. **Ioathā** at genuit achaz. **A-**
chaz aut genuit ezechia. **Ezechias**
 aut genuit manassen. **Danassēs** at
 genuit amon. **Amon** aut genuit io-
 siam. **Josias** aut genuit iechoniam
 z frēs ei? i trāsmigratōe babilonis.

HIERO. In q̄rto aut regū volumie legim? de io-
 ra oboziam fuisse generatū. Quo mortuo iofabeb
 filia iozā regis: sozo: obozie tulit ioas filiū fratris
 sui: z eū iternitioni q̄ exercebat ab athalia subtraxit
 Qui successit i regnū fili? ei? amazias: post quem re-
 gnauit fili? ei? azarias q̄ appellat osias: cui successit
 ioathā fili? ei?. **Aernis** ḡ q̄ fm̄ fidē historie tres re-
 ges i medio fuerūt quos euāgelista p̄termisit. **Iozā**
 quoq; nō genuit ozia: sed orbonā z reliquos quos
 nūc auim? v̄x: qz euāgeliste p̄positū erat thesiera
 decades z i diuerso tēporis statu ponē i iozā gene-
 rasse: miscuerat ip̄issime iezabel. iccirco vsq; ad ter-
 tiā generationē ei? memoria tollit: ne i sancte nati-
 uitatis ordie poneret. **HYLA.** Purgate vo labe-
 familie gētilis iā regalis i q̄rta generationū cōsequē-
 tiū origo numerat. **CHRY.** sup matth. Quod sp̄s
 scūs p ppheta cōstat? est dicēs: vt dispergeret oēm
 masculū de domo achab z iezabel: ipleuit iehu fili?
 nansi accepit p̄missionē: z vsq; ad q̄rtā generatōem
 sedeanit filij ei? in sede regni sup israel. Quāta ḡ b̄n-
 dictio scā ē sup iehu q̄ vindictā fecerat sup domum
 achab z iezabel: z vsq; ad q̄rtā generatōem p̄cidit

filij ei? regū numero: z sic peccatū ei? descendit i fili-
 os ei?: sicut fuerat scriptū: Reddā peccata patrū in
 filios: vsq; ad tertiā z q̄rtā generatōem. Videte ḡ
 q̄spiculosum ē inire coniugia ex genere ip̄iozū. **AV-**
GV. de q̄. no. z ve. testa. Uel nō i merito sublati sut
 de numero ceteroz obozias ioas z amafias. Sic
 enī eoz cōtinuauit impietas vt nullū iternallū habēt.
Salomon aut merito p̄ris oimissus in regno ē. rbo
 boam aut merito filij: illi aut tres maligne agentes
 euasi sūt. Ad p̄ditionē enī generis exēplū ē q̄n iugie
 malignitas p̄dit. **Seq̄t:** Ozias aut genuit ioa. ioa.
 aut ge. achaz. Achaz aut ge. ezechi. cui cū eēt sine libe-
 ris deū ē: Dispone domui tue quia mozieris. Ideo
 fleuit: nō p̄pter longiorē vitam: cū sciret inde **Salomō**
 placuisse deo q̄ nō petisset āpliores anos.
 Sed qz dubitabat ne p̄missio dei impleret: cum se
 sciret esse de dauid: p̄ que oportebat venire christū:
 z ipse erat sine liberis. **Sequitur:** Ezechias autē ge-
 nuit manassen. **Danassēs** autē genuit amon. **Amō**
 aut genuit iosiam. **Josias** autē genuit iechoniam z
 fratres ei? in trāsmigratione babilonis. **CHRY.**
 super matthe. Sed nō sic positū est in libro regum:
 vbi talis est ordo. **Josias** genuit eliachim postea vo
 cattim ioachim. **Ioachim** aut genuit iechoniam: sed
 ioachim sublat? est de numero regū: qz nō popul?
 dei cōstituerat eū in regnum: sed **Pharao** p̄ potēta-
 tū. Si enī iustum fuit vt p̄pter solā cōmixtionē ge-
 neris achab: tollerent tres reges de numero regū:
 quare nō erat iustum vt similiter tollerēt ioachim:
 que **Pharao** vi hostili fecerat regē. Et sic iechoniam
 qui est fili? ioachim: nepos autē iosie sublato patre
 de numero regū ipse est positus: p̄ eo quasi fili? io-
 sie. **HIERONY.** Uel aliter: Sciamus iechoniam
 priorē ipsum eē que z ioachim: fm̄ aut filiū non pa-
 trem: quoz prim? per. k. z. m. secundus p. ch. z. n. scri-
 bitur. Quia scriptoz vitio z longitudine temporum
 apud grecos latinofq; cōfusus est. **AMBRO.**
 sup lucā. Duos enī fuisse ioachi: regno? libri idicāt
 Sic enī scriptū est. dormiuit ioachi cū patribus suis
 z regnauit ioachim filius ei? p̄ eo: filius autē ē cui
 hieremias nomen ip̄osuit iechoniā. Et b̄n sanctus
 matthe? a ppheta voluit discrepare vt nō ioachim
 z iechoniam valeret: simul qz maiorē fructū d̄nice
 pietatis astruxit. Generis enī nobilitatē oīs in ho-
 minibus nō requisit: sed de captiuis z peccatorib?
 bus cōgrue nati voluit: qui remissionē veniebat p̄
 dicare captiuis: non igif suppressit alterū euangeli-
 sta sed vtrūq; significauit qd̄ vterq; iechonias dicit?
 sit. **REMI.** Sed q̄ri potest quare dicat euāgelista
 eos natos in trāsmigratione: cū nati fuissent anq̄
 trāsmigratio fuerit facta. iō autē dicit ad hoc: qz ad
 hoc nati sūt vt de regno toti? ppli p̄ suis z alioz pec-
 catis captiui ducerent. Et qz p̄sciū erat de? eos eē
 ducendos captiuos: iccirco dixit eos natos in trāsmi-
 gatione. De his aut quos scūs euāgelista in gē-
 nealogia oīm fil? ponit: sciendū qz aut similes fuerūt
 fama aut infamia. iudas z frēs ei? laudabiles fuerūt
 fama: similiter phares z zara: iechonias z fratres ei?
 notabiles fuerunt infamia. **GLO.** Mystice autē
 dauid ē x̄ps: q̄ goliā. i. diabolu supauit. **Urias** aut. i.
 luxuria. i. diabol? q̄ dicit: Silis ero altissimo: cui ec-
 clesiā cōiugatā x̄ps de solarario p̄ine maiestatis ad-

amavit et pulchra facta sibi in unio copulavit. Uel vias iudaicus populus: quod per legem dicitur luce gloriatur. Sed huic christus legem abstulit: quia de se loqui docuit. **Bersabee autem est puteus satietatis.** i. abundantia gratie spiritualis. **REMI.** Uel bersabee interpretatur puteus spiritus: sive puteus iuramenti: quod significat fons baptismatis in quo datur dominus spiritus septiformis: et fit ibi adiuratio contra diabolum. Est et christus salomons pacificus: sicut illud apostoli: Ipse est pater noster. Est et roborans latitudo populi: sicut illud: Multi venient ab oriente et ab occidente. **RABA.** Uel impetus populi: quod velociter populos convertit ad fidem. **REMI.** Ipse est abia. i. pater dominus: sicut illud: Unus est pater in celis et iterum: Vos vocatis me magister et dominus. Est et asaph. attollens: sicut illud: Qui tollit peccata mundi. Est et iofaphat iudicans: sicut illud: De iudicium dedit filio. Est et iozabab. i. excelsus: sicut illud: Nemo ascendit in celum nisi qui de celo descendit. Est et osias. i. robustus dominus: sicut illud: Fortitudo et laus mea dominus. Est et ioathab osi matris vel pater: sicut illud apostoli: Finis legis christus. Est et achaz convertens: sicut illud: Convertimini ad me.

RABA. Uel propheta dicens: quod nemo novit patrem nisi filius. **REMI.** Est et ezechias fortis dominus: vel dominus confortans: sicut illud: Confidite ego vici mundum. Ipse est manasses oblivionis sive oblitus: sicut illud: Peccatorum vestrorum non recordabor amplius. Est et amon fidelis: sicut illud: Fidelis dominus in omnibus verbis suis. Est et iosias: ubi est incensus dominus: sicut illud: Factus in agonia: plerumque orabat. **RABA.** Quod dicitur incensum oronum significat psalmi testatur dicens: Dirigat ordo mea sicut incensum in conspectu tuo. Uel dominus salus: sicut illud: Salus autem mea in sempiternum erit. **REMI.** Ipse iechonias as propheta vel dominus propheta: sicut illud: Si abiero et propterea rauero vobis locum. **GLO.** Moraliter autem dicitur dauid sequitur salomons: Qui interpretatur pacificus. Tunc enim alius quis sit pacificus: motibus sedatis illicitis: et quasi iam in eterna tranquillitate posuit cum deo servit et alios ad eum convertit. Sequitur roboa. i. popululatio: postquam non habet quod in se vincat: amplecti alios debet et late populum dei ad superna trahere secum. Sequitur abia. i. pater dominus. Dis enim promissis potest se perficere filium dei: tunc est asaph. attollens vel de virtute in virtute ad patrem suum ascendat: tunc erit iofaphat. i. iudicans vel alios iudicat et a nemine iudicatur. Ita fit iozabab. i. excelsus quasi in celestibus habitans. Unus efficit osias. i. robustus dominus quasi robustus spiritu deo attribuitur: et in suo proposito perseverans. Et sequitur ioathab. i. perfectus quod quotidie in manus perficit. Et sic fit achaz. i. propheta dicens: ex operatione enim augmetur agnitio: sicut illud: Annunciantur opera dei et facta eius intellexerunt. Sequitur ezechias. i. fortis dominus: quod deum forte esse intelligit: et ideo in amore eius dicitur fit manasses. i. oblitus temporalia tradens oblivioni: et hoc fit amon. i. fidelis: quod temporalia tenent neminem in re sua defraudat. Et sic fit iosias. i. salutare dominus secure expectans. **Iosias. n. sal. dñi inceptas.**

Et post transmigrationem babilonis: iechonias genuit salathiel. Salathiel autem genuit zorobabel. zorobabel autem genuit abiud. Abiud autem genuit eliachim. Eliachim autem ge

nuit azor. Azor autem genuit sadoch. Sadoch autem genuit achim. Achim autem genuit eliud. Eliud autem genuit eleazar. Eleazar autem genuit matha. Nathan autem genuit iacob.

ACHRY. super matth. Post transmigrationem iter priuatas personas primo ponit iechoniam quasi priuatum et ipsum. **LAMBRO.** super lucam. De quo dicitur: Scribe virum istum abdicatum. quia non exurgeret ex semine eius sedes in throno dauid. Quomodo autem ex semine iechonie nullus regnauit? dicitur per prophetam: si enim christus regnauit: ex semine autem iechonie christus est: propheta mentitus est. Sed illic futuros ex semine iechonie non negatur: et ideo de semine eius christus est: et quod regnauit christus non contra prophetam est: non enim seculari honore regnauit. Ipse enim dicit: Regnum meum non est de hoc mundo: Iechonias autem genuit salathiel. **ACHRY.** super matth. De salathiel quidem nihil legimus vel boni vel mali: tamen putamus sanctum eum fuisse et in captiuitate assidue deum petisse pro ipsa calamitate que contigerat israel: ideo petitione dei eum appellatum fuisse: interpretatur enim petitio dei. Salathiel autem genuit zorobabel. qui interpretatur fluitio postposita vel ex commixtione. Uel hic doctor babilonie legitur: Si verum est nescio: quia sacerdotale et regale genus mixtum est in zorobabel. Reuerfi sunt filii israel in terram propriam: quia cum contenderent tres pro sua sententia vicit zorobabel: et pronuntiata est omnibus fortior veritas esse: propter quod dicitur: concessit ei filios israel redire in sua. et ideo recte sicut prouidentiam dei nominatus est zorobabel. i. doctor babilonie. Que enim maior doctrina quam ostendere veritatem dicitur esse omnium reum. **GLO.** Sed hoc videtur esse huius generationi que legitur in palipomenon. De enim ibi: Iechonias genuit salathiel et phadaia: et phadaia zorobabel: et zorobabel mosollai: anania et salomith sorozet eorum. Sed scimus multa in palipomenon vitio scriptorum deprauata. Unum multe et in determinate genealogiarum veniunt questiones: que inbet apostolus enuntari. Uel potest dici: Salathiel et phadaia eundem esse quasi binomium. Uel salathiel et phadaia fratres esse: et filios eius de nominibus habuisse et historiographum secutum fuisse generationem zorobabel filii salathiel. De abiud usque ad ioseph nulla historia inuenitur in palipomenon. sed alii multi annales legunt fuisse apud hebreos: quod dicebatur vba dicitur: quod quibus herodes rex alienigena multos combussit: vel ordo regie stirpis confunderet. Et forsitan ioseph nomen parentum ibi legerat: vel alio quoquo modo retinuerat: vnde euangelista serie istius generationis poterat scire. Notandum tamen quod pro iechonias dominus resurrectio: sequens dominus propheta dicit. Utrique autem conuenit domino christo qui dicit: Ego sum resurrectio et vita: et vado pare vobis locum. Salathiel. i. petitio mea deus: illi conuenit qui dicit: Pater sancte: serua illos quos dedisti mihi. **REMI.** Est etiam zorobabel. i. magister confusionis: sicut illud: Magister noster cum publicanis et peccatoribus manducat. Ipse est abiud. i. pater meus iste: sicut illud: Ego et pater unum sumus. Est

et eliachim. i. deus resuscitans: fm illud: Ego resuscitabo eum in nouissimo die. Est et azor: idest adiutus: fm illud: Qui me misit mecum est. Ipe est et sadoch iustus sine iustificat: fm illud: Tradit est iustus p in iustis. Est et achim. i. frater me: iste: fm illud: Qui fecerit voluntate patris mei hic me frater est. Est etiam eliud. i. deus me: iste: fm illud: Deus meus et dominus meus. **GLO.** Est et eleazar. i. deus me: adiutor. Est et mathan. i. donans vel donatus: fm illud: Pedit dona hominibus: et sic de dilexit mundum ut filium suum daret unigenitum. **REMI.** Est et iacob supplans: quia non solum ipse supplauit diabolum: sed et huius patris suis talibus dedit: fm illud: Ecce dedi vobis prater calcem di supra serpentes. Est et ioseph. i. apponens: fm illud: Ego veni ut vitam habeat et abundantius habeant. **RABA.** Sed videamus quid moraliter isti patres significent: quia post iechoniam qui dicitur proptario dicitur salathiel. i. petitio mea deus. qui enim proptatus est non petit nisi solum deum. Sed iterum fit zorobabel. i. magister babilonis. i. terrenorum hominum quos facit cognoscere deo quod propter est: quod sonat abiuud: et tunc ille populus resurget a vitis. vnde sequitur: Eliachim qui resurrectio interpretatur: et idem et bene operandus ab intus quod sonat azor. **FIT** sadoch. i. iustus: et tunc dicit fidelis pro dilectionem primum: ipse est frater me: quod sonat achim. Et pro dilectione dei dicit deus me: quod sonat eliud. et sequitur eleazar. i. deus meus adiutor: quia recognoscit deum suum adiutorem. Ad quod autem dedit ondit mathan qui dicit donum vel donans. expectat enim deum datoris: sicut luctat est in principio et vitia supplauit. Sic et in fine vite quod ad iacob pertinet: et sic puenit ad ioseph. i. ad augmentum virtutum.

Jacob at genuit ioseph uirum marie: de quo natus est iesus qui uocatur christus.

GLO. Post omnes generationes patrum ponit ultimo generatione ioseph uiri marie: propter quam oes alie introducuntur dicens: Jacob autem genuit ioseph. **HIE.** Hunc locum obicit nobis iulianus augustus dissonantie euangelistarum: Mattheus ioseph filium dixit iacob: et lucas filium eum appellauerit hely: non intelligens consuetudinem scripturarum quod alter secundum naturam: alter secundum legem ei pater sit. Scimus enim hoc per moysen: deo iubente preceptum ut si frater aut propinquus absque liberis mortuus fuerit: alius eius accipiat uxorem ad suscitandum semen patris vel propinqui sui. Super hoc apud yreanus temporum et eusebius cesariensis plenius disputauerunt. **EX** ecclesiastica autem historia: Mathan enim et melchior diuersis temporibus ex una eademque uxore esta nomine singulos filios preceperunt: quia mathan per salomonem descendit uxorem eam primam cepit: et relicto filio uno iacob nomine defunctus est. post cuius obitum quoniam lex viduam alij viro non vetat nubere: Melchior qui per nathan genus ducit: cum esset ex eadem tribu: sed non ex eodem genere. relictam mathan accepit uxorem: ex qua ipse suscepit filium nomine hely: per quos ex diuerso patrum genere efficiuntur. Jacob et hely uterini fratres: quorum alter. i. iacob fratres hely sine liberis defuncti uxorem ex mandato legis accipiens genuit ioseph: natura quidem generum suum filium: propter quod et scribitur: Jacob autem genuit ioseph. secundum legem vero preceptum hely efficitur alius iacob: quia frater erat ad suscitandum fratris semen ac-

cepit: et per hoc recte intuenitur atque integra generatio. **ET** ea quam mattheus enumerat et ea quam lucas qui legalem successionem: qui velut adoptione quodam erga defunctos constat: competenti satis per hoc designauit iudicio: obfuscas ne in huiusmodi successionebus genuisse aliquem noiaret. **AVG.** de co. eu. Comodi enim filii cuius dicitur est a quo fuerat adoptatus quod si diceret ab illo genuit cuius carne non erat natus. Mattheus autem dicens: Abraam genuit isaac: et in huiusmodi donec dicitur: Iacob genuit ioseph. satis expressit eum preterea per duxisse secundum ordinem generationum a quo ioseph non adoptatus: sed genuitus erat: quod si etiam lucas genuit diceret ioseph ab hely: ne sic nos hoc verbum perturbare deberet: neque enim absurde quod dicitur non carne: sed charitate genuisse: quem sibi filium adoptauerit. **EX** ecclesiastica historia: Nec autem nobis ad subitum repta aut absque illis auctoribus coniectata sunt: sed ipsi saluatoris nostri et carne propinquum studio tanti seminis demonstrandi: seu edocendi qui sunt veritate gesta sunt: hec tradiderunt. **AVG.** de co. eu. Merito autem lucas qui non ab initio euangelij sui sed a baptismo christi generationes enarrat tanquam sacerdotem et ex pianum pietas magis assignans: adoptionis originem ipse suscepit: quia per adoptionem efficiuntur filii dei credendo in filium dei. Per carnalem vero generationem quam mattheus preterit: filii dei potius propter nos homo factus est. Satis autem ondit lucas se dixisse: Ioseph filium hely: quod illi fuerit adoptatus: cum ad filium dixerit dei qui per gratiam quam post ea peccata amiserat: tanquam filius in paradiso constituitur. **CHRYS.** in ho. Positus igitur progenitoribus vniuersis et finibus ioseph addit: Virum marie: monstrans quod propter illam et huiusmodi genealogia posuit. **AN** autem vix audieris: tibi suspitio non subeat nuptiarum: sed recordare consuetudinis scripturarum quod spiritus uxores et spiritus viri vocantur. **GENADIUS** de ecclesiasticis dogmatibus: Natus est autem dei filius ex homine. i. ex maria: et per homines. i. non ex maria. et non per hominem. i. ex viri coitu: sicut ebion dicit. vnde signant subdit: De quo natus est iesus. **AVG.** de heresibus: Quod est valentinus qui dixit christum nihil assumpsisse de uirgine: sed per illam tanquam per riuum aut fistulam pertransisse. **AVG.** de faustis: Cur autem carne ex utero femine assumere voluerit: summa consilij penes ipsius est: sicut quod vtriusque sexus hoc modo honorandum iudicauit assumendo formam viri et nascendo de femina: siue aliquid alia causa quam non temere dixerim. **AVG.** de qst. no. et ve. testa. Quod autem per olei vinctionem prestabat deus bis qui in rege vngentur: hoc prestat spiritus sanctus homini: Christus addita expiatione qui natus est: Christus est appellatus. **ET** hoc est quod dicitur: Qui vocatur christus. **AVG.** de co. euange. Non tamen erat fas ut eius ob hoc a coniugio marie sepandum putaretur quod non ex eius concubitu: sed virgo peperit christum. hoc enim exemplo magnifice infirmis atque fidelibus coniugatis et seruata pari consensu continentia: posse permanere coniugium non permixto corporis sexu: sed custodito mentis affectu: presertim quia nasci eis filius potuit: sine illo complexu carnali. **AVGV.** de nup. et concu. Omne autem nuptiarum bonum impletum est in illis parentibus christi: fides: proles: et sacramentum. prole cognoscimus ipsum dominum: fide quod nullum adulterium sacramentum: quia nullum dimortium. **HIERO.** Querat autem diligens lector et dicat cum ioseph: sit pater domini saluatoris: quod pertinet ad dominum generationis ordo deductus versus quod ioseph:

Lui m̄debimtis p̄mo nō eē s̄uetudin̄is scripturaz
 vt mulier in generatōibus ordo taretur: deinde ex
 vna tribu fuisse ioseph z maria. vñ ex lege eaz acci-
 pere cogebatur vt p̄p̄inquā: z qđ simul censetur in
 bethleē vt de vna videlz stirpe generati. **AVG.**
 de nup. z xcu. fuit z series generatōis vsqz ad io-
 seph p̄ducēda ne i illo coniugio virili serui vtiqz pec-
 catōz petōi fieret iūria: cū veritati nihil deperiret:
 qz ex semie dauid erat z maria. **AVG.** 5 faustuz:
 Nos ergo credim⁹ etiā maria fuisse in cognatione
 dauid: qz ei⁹ scripturis credim⁹ que vtrūqz dicunt:
 z christū ex semine dauid fm carnē: z ei⁹ matrē ma-
 riā: nō cū viro cōcūbendo: s; v̄ginē. **ARGESTE**
 cōsili: Caudēdus autē ē hic Nestorij error: q sic dicit:
 cū diuina scriptura dicitur ē: aut natiuitatē christi q̄
 ex maria virgine ē: aut mortē nūsqz videt ponens
 de⁹. Sed aut christ⁹ aut filius aut dñs q̄ hic tria na-
 turaz significatiua ouarū aliqñ qđē hui⁹: aliqñādo
 vō illi⁹: aliqñ autē z illi⁹ z isti⁹. Accipe autē ad hoc te-
 stimoniū: Jacob genuit ioseph viz marie: de q̄ na-
 tus ē iesus q̄ dñs christ⁹. De⁹ enī v̄bū secūda ex muli-
 ere nō egit natiuitate. **AVG.** 5 felicianū: S; nō
 alius dei z ali⁹ hoīs: s; idē christ⁹ dei z hoīs filius
 fuit. z sicut in dño hoie aliud anim⁹ z aliud corp⁹:
 sic i mediatore dei z hoīm: aliud dei fili⁹: aliud ho-
 minis fili⁹ fuit: vñ tñ ex vtroqz christ⁹ dñs fuit. Ali-
 ud inq̄ p̄ discretiōe substātie: nō alius p̄ vnitatē
 p̄sone. Sed obiicit heretic⁹: Nescio quō natū doce-
 atis ex tpe quē coeternū pri dicitur iā fuisse: nasci. n.
 est velut qđā mot⁹ rei nō extantis anteqz nascatur
 id agēs beneficio natiuitatis vt fit: Quo colligit eū
 qui erat nasci nō potuisse: si nasci potuit: nō fuisse.
AVG. 5. Singam⁹ sicut pleriqz volūt eē in
 mūdo aiām generalē: q sic ineffabili motu semina
 cūcta viuificet: vt nō sit cōcreta cū genitis: nēpe cuz
 bec in vterz passibilē materiā ad vsus suos formatu-
 ra puenit: vñā facit secū esse p̄sonā ei⁹ rei quā nō
 eandē cōstat habere substātiā. z fit opante aiā z pa-
 tiētē materiā ex duab⁹ substātijs vñ hō: cū aiā ali-
 ud doceat: aliū caro: sicqz aiāz nasci fatemur ex vte-
 ro qđ ab vtero veniētē vitā dicimus cōtulisse cōces-
 pto. Nasci inq̄ ex matre dñs q̄ ex hac sibi corpus
 aptauit: in quo nasci posset: nō quia anteqz nasce-
 retur q̄stū ad se attinet: ipsa penit⁹ nō fuisse. Sic ḡ
 imo multo incōprehensibili⁹ ē atqz sublimi⁹ natus ē
 susceptiōe p̄fecti hoīs de matre fili⁹ dei: q̄ p̄ ipotē-
 tiam singularē oibus genitis ē cā nascendi.

Qēs itaqz generationes ab abra-
 am usqz ad dauid: generatōes qua-
 tuordecim: z a dauid usqz ad trans-
 migrationē babilonis generatōes
 quatuordecim: z a transmigratiōe
 babilonis usqz ad christum genera-
 tiones quatuordecim.

CHRY. sup matth. Positis generatōib⁹ ab abra-
 am usqz ad christū: eas in tres p̄tes diuisit: p̄ genera-
 tiones. xiiij. qā ter cōpletis. xiiij. generatōib⁹: nume-
 ratus ē in iudeis status hoīm. ab abraā enī vsqz ad
 dauid fuerūt sub iudicib⁹: a dauid vsqz ad transmi-

grationē babilonis sub regib⁹: a transmigratiōe
 vsqz ad christū sub pontificibus. Hoc ergo vult te
 monstrare: sicut semp cōpletis. xiiij. generatōib⁹:
 mutatus ē hoīm status: sic completis. xiiij. genera-
 tōib⁹ a transmigratiōe a christū: necesse ē a chri-
 sto mutari similiter hoīm statū: quod z factum est
 post christū enī oēs gentes: sub vno x̄po iudice re-
 ge z pontifice acti sūt. vñ qñ iudices: reges: z ponti-
 fices christi dignitatē p̄figurabāt: semp p̄cipia eorū
 in figura fuerūt christi: prim⁹ iudicū iesus na-
 ue: primus regū dauid: primus pontificū iesus fili-
 ioseph. hoc in figura christi fuisse dubitat nemo
CHRY. in ho. Uel iō i tres partes diuisit oēs ge-
 neratōes: demonstrans q neqz regūmine trāsmi-
 tato facti sūt meliores: sed sub iudicibus: regū-
 bus: pontificibus: z sacerdotib⁹ in eisdez p̄manserūt
 malis. p̄pter qđ z captiuitatē babilonis mēmo-
 rat: manifestās q neqz ex hoc sūt correcti. Descēdit
 autē in egyptū nō meminit: qz egyptios nō adhuc ti-
 mebāt: sic assyrios vel parthos. z qz illud erat anti-
 quū: hoc aut recens: z qz illuc nō p̄pter pctā dedu-
 cti sūt sicut babilone. **AMBRO.** sup lucā: Illō
 autē nō p̄mittēdū putam⁹ qđ a dauid t̄pib⁹ vsqz
 ad iechoniā cū. xvij. fuerūt reges iudee. xiiij. genera-
 tiones matthe⁹ posuit. Oportet autē cognoscere pos-
 se plures esse successiones: pauciores generatōes:
 p̄t enim diuini viuere aliq z feri⁹ generare: aut cer-
 te penitus errores existere: itaqz nō q̄ regū eadē ge-
 neratōnū t̄pā. **GLO.** Uel pōt dici tres reges esse
 p̄termittēdos vt supius dictū est. **AMBRO.** sup lu-
 cā: Rursus ergo cū a iechonia vsqz ad ioseph gene-
 ratōes. xii. cōpulerit: postea. xiiij. generatōes descri-
 ptas eē cōmemorauit. Sed si diligētē aduertas: id
 quoqz. xiiij. generatōnū poteris inuenire rōnez. xij.
 enī a ioseph numerant. xiiij. ē christ⁹. duos autē iea-
 chim. i. duos iechonias fuisse historia indicat: p̄ez
 z filiū. nō igitur sup̄sistit aliez euangelista: s; vtrūqz
 significat: ita addito minori iechonia generatōes
 xiiij. cōpulerit. **CHRY.** sup matth. Uel vñ iechō-
 nias bis numerat in euāgelio: semel aī trāsmigra-
 tionem: iterum autem post transmigratiōem. hic
 enim iechonias cum esset vnus duas habuit con-
 ditiones. fuit enī. z rex ante trāsmigratiōē q̄stī rex
 fact⁹ a populo dei: fact⁹ est z p̄uatus p̄ trāsmigra-
 tiōē: ideo ante trāsmigratiōē numeratur inter re-
 ges quasi rex: post transmigratiōē autē inter p̄rita-
 tos. **AGV.** in li. de con. euan. Uel iō vnus in illis
 p̄genitorib⁹ bis numerat. i. iechonias a quo facta
 est qđā in extraneas gētes deflexio: qm̄ in babilo-
 nia trāsmigrat⁹ ē. Ubi autē ordo a rectitudine secti-
 tur vt eat in diuersū: tāqz angulū fa cit: illud autē qđ
 in angulo ē bis numerat. z h̄ iā x̄pm p̄figurat a cir-
 cūcisiōe ad p̄putiū migratur: z lapidē angularē
 futur⁹. **REMI.** Ideo aut. xiiij. posuit generatōes
 qz denarius significat decalogū: q̄ternari⁹ vō qua-
 tuor libz os euāgelij. vñ in hoc ondit cōcordiā legis
 z euāgelij. Ideo etiā quaternariū numerū triplica-
 uit: vt onderet qz p̄fectio legis p̄phetie z grē ifide-
 scē trinitatis cōsistit. **GLO.** Uel i hoc numero se-
 p̄tiformis grā spūsc̄i significat: hic enī numerus ex
 septē onditur: qđ autē geminat⁹: significat gratiam
 spūsc̄i corpoz z aie eē necessariā ad salutem

Sic igitur hec generatio diuiditur in tres tesseradecades prima est ab abraam usque ad dauid: ita quod dauid ibi includitur, sed secunda a dauid usque ad transmigrationem ita quod dauid ibi non includitur: sed transmigratione sub eo continetur, tertia est a transmigratione usque ad christum: si quod si dicam? iechoniam bis numeratam transmigratione in clusa est. In prima significatur homines ante legem: in qua quosdam homines naturalis legis inuenies. scilicet abraam isaac et iacob: omnes usque ad salomonem. In secunda significatur homines sub lege: omnes enim qui in ea inueniuntur: sub lege fuerunt. In tertia homines gratie quae terminatur ad christum qui gratie dator fuit: in qua etiam liberatio a captiuitate babilone facta: significatur liberationem a captiuitate per christum factam. **AUG.** de con. euang. Quis autem quaterdecim generationes tribus distinxisset articulis: non tamen eas dixit in summa ut diceret: Fuit omnis christi. unus enim in illis progenitoribus bis numeratur. scilicet iechonias. sic igitur non. xlii. quod faciunt ter. xliii. sed propter unum bis numeratum. xl. et una generatio fuit. **Mattheus** igitur qui regiam in christo constituerat insinuare personam excepto christo. xl. homines in generationum serie numerant. Numerus enim iste illud tempus significat quo in hoc seculo regi nos oportet a christo secundum disciplinam laboriosam quam significat illa virga ferrea. Quod autem numerus iste hanc temporalem vitam eternamque significet: illa interim causa de primo occurrit: quod et tempore annorum quadripartitis vicibus currunt: et mundus ipse quatuor partibus terminatur ab oriente et occidente: aquilone et meridie. xl. autem quater habet decem. Porro ipsa decem ab uno usque ad quatuor progrediende numero sumantur. **GLO.** Vel denarius ad decalogum refertur: quater narius ad primum vitam que per quatuor tempora transit: vel per decem vetus testamenti: per quatuor nouum. **REMI.** Si quis autem voluerit dicere quod sunt. xl. et due generationes: quod non est verum iechonias: sed duo. dicendum est quod et iste numerus congruit secunde ecclesie: nascitur enim a septenario et senario: nam series septem. xl. et duo faciunt. Senarius refertur ad laborem: septenarius vero ad requiem. **Christi autem generatio sic erat: cum esset desponsata mater iesu maria ioseph: antequam uenirent iuenta est in utero habens de spiritu sancto.** **CHRY.** sup matth. Quis supius dixerat: Iacob autem genuit ioseph. cui desponsata maria genuit iesum ne aliquid audierit sic estimaret esse christi natiuitatem quod precedentium patrum: ipse ordine narrationis sue precedens dicit: Christi autem generatio sic erat. ac si dicat: Generatio quidem eorum quos exposuimus patrum sic fuit: quemadmodum retuli: Christi autem generatio non sic. sed ita erat: Cum esset desponsata mater. **CHRY.** in ho. Quasi enim aliquid nouum dicitur permittit modum generationis dicere: ne audies uix marie estimes natus esse lege nature. **REMI.** potest autem ad superiora referri hoc modo. Sic erat christi generatio sicut dixi. i. abraam genuit isaac. **HIERO.** Sed quare non de simplici uirgine: sed de desponsata accipit: primum ut per generationem ioseph origo marie monstraret. secundum ut ne lapidaretur a iudeis ut adultera. tertio ut in egyptum fugiens haberet solacium mariti. **Martyr** etiam Ignatius quartam addidit causam: ut partem inquit eius celaret a diabolo dum cum putat non de uirgine sed de

uero generatum. **CHRY.** sup matth. Ideo autem et de desponsata et domo habitata: nam quemadmodum in ea que in domo uiri concipitur: intelligitur conceptio naturalis: ita in ea que extra domum concipitur: est suspecta diuinitio. **HIERO.** contra heluidium: Sciendum autem quod heluidius quodam homine turbulento accepta materia disputandi blasphemare dei matrem inceperat: cuius prima propositio fuit: **Mattheus** loquitur sic: Cum esset desponsata. ecce inquit habes desponsatam: non emendatam ut dicitis: et utique non ob aliud desponsatam nisi quam nupturam. **JORIGE.** Desponsata fuit quidem ioseph: non tamen in concupiscentia iuncta: Mater eius inquit mater immaculata: mater incorrupta: mater intacta. Mater eius: cuius eius? mater est dei: uirginis enim omni regio omni plasmatoris et redemptoris cunctorum. **CIRYL.** Quid enim uidebit aliquis in sancta uirgine propter alias: si dei mater non sit sed christi vel dicitur: **Restor** dicit: Nihil enim absurdum est etiam si uoluerit quis matrem uniuersumque uictorum christi nominare genitricem. Sola uero propter illas sancta uirgo et christi genitrix: intelligitur ac dicitur: Genuit enim non propter hominem secundum uos: sed incarnatus potius et hominem factum ex deo patre uerbis. Sed forsitan illud ais: Dic mihi putasne diuinitatis facta est uirgo: Et ad hoc quoque dicimus quod natus est ex ipsa dei substantia eius uerbum: et sine principio temporis semper existens genitori. in nouissimis autem temporibus quoniam caro factum est: hoc est unitum carni animam habenti rationale: natus etiam dicitur carnaliter per mulierem. Assimilatur autem quodammodo natiuitati que secundum nos hoc sacramentum: matres etenim terrenorum ministrant nature coagulata paulatim carne perficienda in specie humana. Immittit autem animalis spiritus deus. Sed hinc sunt iste solummodo terrenorum corporum matres: atque parientes totum animal et non partem peperisse dicuntur. Tale autem aliquid gestum percipimus in generatione emanuel: natus enim est ex parte substantia dei uerbum. Quia uero carne assumpsit propria eam faciens: necessariu est confiteri quod natus est secundum carnem per mulierem. Quia igitur et deo uere est: quod dubitabit quispiam sanctam uirginem dicere genitricem. **LEO** papa in sermone de nati. Non autem te dei conceptus turbet: partus te non confundat auditus: quoniam uirginitas quicquid est humani pudoris excusat: aut que habet uerecundie lesio ubi inuit deitas cum amica sibi semper integritate consortium: ubi est interpretes angelus: fides prouida: dispensatio castitas: donatio uirtutum: iudex conscientia: causa deo: conceptio integritas: uirginitas partus: uirgo mater. **CIRYL.** ad Jo. antiochenum: Sed si de celo et non ex ipsa sancti corporis christi factum esse dicerem ut ualentinus: quomodo intelligeret dei genitrix Maria: Nomen autem matris ostendit cum subdit: Maria. **BEDA** sup lucam: Interpretatur autem maria stella maris hebraice: omnia syriace: quod et lucem salutis et diuinum mundum edidit. Cui autem desponsata fuerit: ostendit subdicens: Ioseph. **CHRY.** sup matth. Ideo quod fabro lignario Maria desponsata erat quoniam christus ecclesie sponsus omnium salutem hominum operaturus erat per lignum crucis. **CHRY.** in homelia: Quod autem sequitur: Antequam conuenirent. non dicitur: antequam diceretur in domum sponsi: etenim iam intus erat. Quod sicut enim multoties ueteribus erat in domo desponsata habere: quod et nunc quoque fieri uidebitur: et generi loth intus cum ipso erat. **GLO.** Sed dicitur: Antequam conuenirent. ad carnis coniunctionem. **CHRY.** sup matth. Ut non

ex cōpassione carnis et sanguinis nasceret q̄ ex deo natus ē: vt carnis et sanguinis solueret passionem. **AUG.** de nup. et uen. Nuptialis etiā uenitū ibi nō fuit: q̄ i carne pcti fieri nō poterat sine vlla carnis concupiscētia q̄ accidit ex pctō: sine qua concipi uoluit: q̄ futur⁹ erat sine pctō: vt hinc etiā docet oēm que de uenitū nascit carnē eē pcti: quādoquidē sola que nō inde nata ē: nō fuit caro pcti. **AUG.** in ser. de nati. Nascit etiā ab intacta femina christ⁹ q̄ fas nō erat vt vltus p voluptatē: castitas p luxuriam: p corruptionē incorruptio nasceret. nec poterat nisi nouo ordine aduētare de celo: q̄ vetustū mortū destruere ueniebat imperiū: Regnū igit tenuit vga nitatis: q̄ regē genuit castitatis: ideo etiā oīs nō v̄gineū sibi rēquirit hospitium habitandi: vt nobis oñderet deū in casto corpe portari debere: ergo qui scripsit lapideas tabulas sine stilo ferreo: ipse gras uidauit Mariā spūscō. vnde dī: Inuēta ē in vtero hīs. **HIERO.** Non ab alio iuenta ē nisi a ioseph q̄ pene licētia maritali oīa nouerat. **CHRY.** super matth. Nam sicut historia non incredibilis docet: qñ gesta sūt q̄ refert lucas: Ioseph absens erat: nec enī ueniēs ē putare p̄ntē ioseph introisse angeluz ad mariā: et dixisse q̄ dixit et mariā nō dixisse q̄cūq̄ nō dicit. Et si credam⁹ angelū potuisse intrare ad eam et loqui: plane tamē mariā abisse in montana et mansisse cū elisabeth mensib⁹ tribus: possibile non fuit p̄ntē Ioseph: q̄ necesse erat vt absentatōis ei⁹ et māstonis diuine rēqreret causas. postq̄ at redijt peregre: post tot mēses inuenit eā grauidā manifeste. **CHRY.** in ho. Prope aut dicit: Inuēta est. qd̄ de nō excogitat⁹ dici cōstitutū ē. Ne at molestes euāgelistā interrogādo q̄liter sit nat⁹ et v̄gie breuif expediuit se dices: De spūscō: qñ spūscūs ē q̄ ē hoc miraculū opat⁹. neq̄ enī gabriel: neq̄ matthe⁹ apli⁹ dicere potuerūt. **GLO.** hoc q̄ dī: Est ex spūscō. euāgelist⁹ p̄te sua addidit: vt cū diceret habē in vtero: oīs mala remoueret suspitio a mētibus audientū. **HIE.** in expositiōe ca. fi. Nō aut sicut qdaz sceleratissime opinātur: spūscū dicim⁹ fuisse p semine: sed potentia ac v̄tute creatoris dicimus operati. **AMBRO.** in li. de spūscō. Quod enī ex aliq̄ quo est: aut ex substantia est: aut ex potestate ei⁹ est. ex subā sicut filius: q̄ a p̄re: ex p̄tate sic ex deo oīa: quō et in vtero habuit mariā ex spūscō. **AUG.** ad eustochiū: Profecto aut iste mod⁹ quō nat⁹ ē christ⁹ de spūscō insinuat nobis gratiam dei: qua hō nullis p̄cedentib⁹ meritis in ipso ex ordine nature sue quo eē cepit: verbo dei copularet in tātā p̄sone v̄nitatē vt idē ipse eēt filius dei. Sed cū illā creaturā quā virgo concepit et pepit: quīs ad solā p̄sonaz filij p̄tinentē tota trinitas fecerit: neq̄ enī sepabilia sūt opa trinitatis: cur i ea faciendo sol⁹ spūscūs nominat⁹ ē: an et qñ vn⁹ trīū in aliquo ope noiāt: vni uersa opari trinitas intelligit. **HIERO.** Sed inquit beluidi⁹: neq̄ de nō uenturis euāgelista dixisset p̄sq̄ uenirent: q̄ nemo de non p̄suro dicit anteq̄ pranderet: qñ si quis diceret: Anteq̄ in portu pranderē ad aphyrcam nauigauī nō posset stare snā: nisi ei in portu p̄adendū sit qñq̄: aut non portus sit intelligendū sic: q̄ an l̄ sepe et cōsequētia in dicit: nō nonmūq̄ ea trīū q̄ prius cogitabant oñdit:

nec necesse sit vt cogitata siāt. **AUG.** ideo aliud interueniret: ne ea q̄ cogitata sunt fieret. **HIERO.** Nō ergo sequitur vt postea cōueniret: s̄ scriptura q̄ factū non sit oñdit. **REMI.** Uel hoc v̄bū ueniēdi: non ipsū concubitu: s̄ tēp̄s significat nuptiaz. i. qñ ea que fuerat sponsa: incipit esse vxor. Est enī sensus Anteq̄ ueniret. i. anteq̄ rite solēnia nuptiaz celebrarent. **AUG.** de con. euā. Hoc quēadmodū factū sit qd̄ hic p̄termisit lucas: exponit post cōmemoratiū conceptū iohānes ita narrans: In mēse aut seruo missus ē angelus. et infra: Spūscūs sup̄ueniet i te. hoc q̄ est qd̄ matthe⁹ cōmemorauit dices: Inuēta ē in vtero hīs d̄ spūscō: nec d̄riū ē: q̄ lucas exponit qd̄ matthe⁹ p̄termisit. Sic nō ē d̄riū q̄ matthe⁹ deinceps cōtinet qd̄ lucas p̄termisit. Sequitur enim: Ioseph aut vir ei⁹ cū esset iustus. vsq̄ ad eū locum vbi scriptū ē de magis q̄ p̄ aliā viā reuersi sunt i regione suā. Siquis aut velit vnā narrationē ex oīb⁹ que de christi natiuitate dicunt ab alterutro: si bec p̄termittunt: ordinare sic pot: Christi generatio sic erat: Fuit in dieb⁹ herodis. vsq̄ ibi: Nāsit aut maria cū illa quasi mētib⁹ trib⁹ et reuersa ē in domum suam. Et tunc addendū est quod hic dicitur: Et inuēta est in vtero habens de spūscō.

Ioseph aut uir ei⁹ cū eēt iust⁹: et nollet eā traducere: noluit occulte dimittere eam.

CHRY. in ho. Cū dixisset euāgelista q̄ ex spiritu sancto et sine cōcubitu inuenta ē in vtero hīs: ne su spectū haberes christi discipulū quasi grādā d̄ suo magistro fingentē: introduxit ioseph p̄ ea que passus est: ad fidē eoz q̄ dicta sūt p̄ferētē. vñ dicit: Ioseph aut uir ei⁹ cum eēt iustus. **AUG.** in ser. de nati. Intelligens enī ioseph marie vteruz grauidari turbatur: q̄ mariā quam de templo oñi accepit: et nondū cognouerat: grauidā sentiebat: secūq̄ est uar bar disputās et dices: Quid faciā: p̄do: aut taceo? Si prodidero: adulterio nō cōsentio: s̄ vitii crudelitatis incurro: quia fm moysi sentētiā lapidādā eam eē cognosco. Si tacerō: malo consentio: et cū adulteris portionē meā pono: quoniā q̄ tacere malum ē: adulteriū prodere peius ē: dimittā eam a cōiugio. **AMBRO.** sup lucam: Pulchre aut docuit sanctus matthe⁹ quid facere debeat iustus: q̄ ob probriū coniugis dephenderit: vt in cruciatū ab homicidio: castū ab adulterio p̄stare se debeat. et ideo dicit: Cū eēt iustus. Ubiq̄ ḡ in ioseph iusti gratia et p̄sona seruatur vt testis ornatur: lingua enī iusti loquitur iudiciū veritatis. S̄ quō ioseph cū crimē celet vxoris: iust⁹ describit. **CHRY.** in home. In lege enī p̄ceptū est: nō solū reos: sed conscios criminis obnoxios eē pctō. **HIERO.** Sed sciendū q̄ iustū hic virtuosū in oibus dicit: Est enī iusticia et auaritia non habere: et vniuersalis virtus: et sic noiē iusticie maxime v̄tutur scriptura. Iustus igit existens. i. benign⁹ et mitis: voluit occulte dimittere eaz que nō solū traditioni: sed etiā pene fm legem obnoxia videbat. sed ioseph vtrūq̄ remisit qñ supra legē v̄tutes: s̄c. n. sol aniq̄ radios mōstrat: mūdū clarificat: sic et christ⁹ anteq̄ nasceret: multa signa p̄fecte v̄tutis apparere fecit. **AUGV.** de ver. oñi: Uel aliū

Si solus nosti quia aliquis peccaverit in te: et eum vis coram hominibus arguere: non es corrector: sed p[ro]ditor. unde vir iustus? Ioseph tanto flagitio quod de uxore suae erat suspicatus magna benignitate pepercit. Estuabat utique certa adulterij suspitio: et tamen quia ipse solus sciebat: noluit eam divulgare: sed occulte dimittere volens peccatorem: non punire peccatorem. **HIERO.** Vel hoc testimonium Mariae est: quod Ioseph sciens illius castitatem et admirans quod euenerat: celat silentio cuius mysterium nesciebat. **REMI.** Videbat enim gravidam quam non uerat castam. et quod legerat: egredietur virga de radice Jesse: unde nouit Mariam duxisse originem. et legerat etiam: Ecce virgo concipiet: non diffidebat hanc prophetiam in ea esse implendam. **ORIGE.** Sed si suspitionem in ea non habebat: quo iustus erat ut immaculatam dimitteret: Ideo ergo dimittere volebat: quoniam magni sacramenti in ea esse cognoscebat cui appropinquare se indignum estimabat. **GLO.** Vel cum vellet eam dimittere iustus erat: cum occulte prius notat eam ab infamia defendens: et hoc est: cum esset iustus voluit dimittere eam: cum nollet eam tradere in publicum. id est diffamare: voluit hoc facere occulte. **AMBRO.** sup lucam: Nemo autem quam non accepit dimittere: et ideo quam volebat dimittere: fatebatur acceptam. **GLO.** Vel cum nollet eam tradere in domum suam ad cohabitationem assiduam: voluit occulte dimittere eam. id est tempore nuptiarum mutare. vera enim virtus est cum nec pietas sine iusticia: nec sine pietate seruetur iusticia quae separet ab iniuncta dilabatur. **U**ltimus erat pro fide quae credebatur christum de uirgine nasciturum. unde voluit se humiliare ante tantam gratiam.

Illuc autem eo cogitante: ecce angelus domini apparuit in somnis Ioseph dicens: Ioseph fili dauid: noli timere accipe mariam coniugem tuam. Quod nomen in ea natum est: de spiritu sancto est.

REMI. Quia sicut dictum est cogitabat Ioseph occulte mariam dimittere: hoc autem si fecisset: pro paucis essent quae non magis suspicarent eam esse meretricem quam uirginem: idcirco repente consilium Ioseph diuino mutatum est consilio. unde dicitur: Hoc autem eo cogitante. **GLO.** In quo notatur animus sapientis quod nihil temere vult incipere. **CHRY.** in ho. Notatur etiam mansuetudo Ioseph: quod nulli enarravit suam suspitionem. neque ei quae suspecta erat: sed in se cogitabat. **AVG.** in ser. de natui. Sed Ioseph ista cogitante non timeat Maria dauid filia: quoniam sicut datur veniam contulit primo prophetico: sic mariam liberat angelus saluatoris. Ecce enim iterum uirginis ille paranymphus gabriel aduenit. unde sequitur: Ecce angelus domini apparuit Ioseph. **GLO.** Hoc igitur uerbo apparuit: significatur patris apparentis: quod quoniam uult et quod exhibet se uidentem. **RABA.** Quomodo autem angelus Ioseph apparuit demonstrat quod dicitur: In somnis. id est quomodo iacob scalam uidentem per imaginationem quadam oculis cordis ostensam. **CHRY.** in ho. Ideo autem non apparuit manifeste Ioseph sicut pastoribus: quia valde fidelis erat: pastores autem indigebant quasi rudes. **U**irgo autem indiguit: quoniam primo de maximis instruenda. Sicut etiam zacharias indiguit ante conceptionem proles mirabili uisione. **GLO.** Apparuit angelus nomen exprimit: genitum dicitur: et timore excludit: dicens: Ioseph fili

dauid: Ioseph enim ex noie: quoniam notum et familiarem sibi ostendit. **CHRY.** sup matth. Filium dauid enim noians uoluit eum adducere in memoriam passionis dei ad dauid: ut de semine eius christus nasceretur. **CHRY.** in ho. Dicens autem: Noli timere: monstrat eum iam timere ne offederet deum quoniam adultera habebat: alias neque cogitasset eam expellere. **SEVE.** Sponsus etiam ne timeat admonet: quod plus animus dum copatur plus paruescit: ac si dicat: Dic non est mortis causa sed uite: quia quae uita parturit: non meretur occidi. **CHRY.** super matth. Dicens etiam ne timeas: cognitorum se cordis eius ostendere uoluit: ut per hoc futurorum bonorum quod de christo erat dictum faceret fide. **AMBRO.** sup lucam: Non autem te moueat: quod eam coniugem uocat: non enim uirginitatis ereptio: sed coniugii testificatio: nuptiarum celebratio declarat. **HIERO.** 3 Heluidium: Non tamen est putandum quod ex eo quod uxor est appellata sponsa esse desierit: cum hanc esse consuetudinem scripture nouerimus: quod spiritus sanctus uiros et sponas appellet uxores: sicut deuteronomij testimonio approbat. Siquis inquit iuenerit uirginem desponsatam uiro in capto et uim faciens dormierit cum ea mortis: quod humiliant uxorem proximi sui. **CHRY.** in ho. Dicit autem: Noli timere accipe. id est in tutus retinere: id est enim mente dimissa erat. **RABA.** Vel noli timere accipe eam. nuptiali uentum et assidua cohabitatione. **CHRY.** sup matth. Propter tres autem causas apparuit angelus Ioseph hoc dicens ei: primo ne iustus homo ignorans faceret rem iniustam ex proposito iusto: deinde propter honorem ipsius matris: nam si dimissa fuisset apud infideles: turpi suspitione carere non poterat: tertio ut intelligens Ioseph sanctam conceptionem: diligenter se custodiret ab illa quae prius: id est tamen non ante conceptionem uirginis uenit ad Ioseph: ut nec cogitaret hec quae cogitauit: ne pateret quod passus est zacharias culpam infidelitatis incurres de conceptione uirginis iam longeuo incredibilior. non erat res uirginem posse concipere quam amicum. **CHRY.** in ho. Vel ideo turbato iam Ioseph angelus uenit: ut appareat Ioseph sapientia: et ut hoc ipsum fieret ei coram quod dicebant demonstratio. Dum enim audit ab angelo quod intra se cogitauerat: indubitabile signum erat: quod a deo mitteret: cuius soli est scire cordis secreta. Sermo etiam euangeliste insuspiciabilis fuit: demonstrans Ioseph passum quod improbabile est uix pati. **U**irgo etiam omnem malam suspitionem effugit ex hoc: quod uir quod zelotipiam passus eam suscepit: et propter conceptionem suam. **I**deo autem uirgo Ioseph hec quae angelus nunciabat non dixit: quod non estimabat sibi credi a sponso: et maxime iam in suspitionis adducto. **U**irgini autem ante conceptionem annunciat angelus: ne si propter conceptionem deferret: in angustia esset. **O**portebat autem extra turbationem esse illam matrem: quod omnium auditorum recepit. **CHRY.** in ho. Non solum autem angelus ab iniqua coniunctione uirginis excusatus: sed et supra naturam accepisse demonstrat: non solum timore auferens: sed et leticia addens. unde subdit: Quod enim in ea natum est de spiritu sancto. **GLO.** Aliud est nomen in ea: et aliud ab ea. nasci ab ea est proferre in lucem: nomen in ea est idem quod concipi. uel in presentiam angelum quam habet ex deo: cui futurum quasi preteritum est natum dicitur. **AVG.** de quest. no. et ue. testa. Sed si de spiritu sancto natus est christus: cur dictum est: Sapientia edificauit sibi domum: Quomodo ista gemina ratione debet intelligi: Primum enim domus christi ecclesia est;

quam edificavit sibi sanguine suo. deinde potest et
 corp^o eius dici dom^o eius: sicut dicitur templū ei^o.
 Factū autē spūsancti: factū filiū dei ē: ppter nature et
 volūtatis unitatē: siue enī p̄ faciat siue fili^o siue spi
 ritus scis: trinitas ē que opat^r: et quod tres fecerit:
 dei vni^o ē. **AVG.** in enche. **N**iquid tñ iō dicitur
 sum^o p̄rem hoīs christi eē spūsancti: vt de^o p̄ vbum
 genuerit: spūsancti hoīem: qđ ita absurdū ē: vt nul
 le fideles aures id valeāt sustinere. Quō ḡ dicimus
 christū natū de spūscō: si nō eū genuit spūsancti: an
 qđ fecit eū: in qđ tñ. n. hō est: fact^o est: sicut ap̄s dicit:
 Fact^o ex semine dauid. s. carne: neq; enī quia mun
 dū istuz fecit de^o: dici eum fas est dei filiū aut natū
 ex deo: s; factū vel creatū vel dditū. hic autē cū cō
 siteamur eū natū de spūscō et maria v̄gine quō non
 sit fili^o spūscī et sit fili^o Marie v̄ginis: nō ḡ cedē
 dum est quicquid de aliq̄ re nascitur: continuo eiusdez
 rei filiū nūcupandū. vt enī omittā aliter de hoīe na
 sci filiū: aliē capillū: pediculū et libricū: quoz nihil
 est fili^o. Certe hoies qđ nascūt ex aqua et spū nō aq̄
 filios recte eos dixerit q̄sp̄i: s; dei patris et matris
 ecclesie. Sic ergo de spūscō nat^o ē et fili^o dei patris
 est non spūsancti.

Pariet at filiū: et uocabis nomē
 eius **Jesū**: ipse enim saluū faciet po
 pulū suū a peccatis eorum.

CHRY. in ho. Quia hoc qđ angel^o ad ioseph. di
 xerat supra hūanā cogitationez et legē nature erat:
 nō solū ex p̄teritoz reuelatione cōfirmat qđ dixerat:
 sed etiā ex futuris dicens: **P**ariet autē filiū. **GLO.**
Ut enī nō videret ioseph ampli^o coniugio nō esse ne
 cessarius: cū cōceptio esset facta sine ei^o auxilio: ostē
 dit qđ cōiugis nō sit necessari^o cōceptui: tñ utilis ē pec
 rationi: qz ipsa pariet filiū: et tūc matri et filio erit ne
 cessari^o: matri vt ab infamia defendat: filio vt eum
 nutriet et cōducatur. Que circūcisio notat vbi dicit:
 Et voca. no. ei^o **Jesū**. In circūcisioe enī solet dari no
 mē. **CHRY.** sup matth. **N**ō autē dixit pariet tibi fi
 liū sicut ad zachariā: **E**cce Elisabeth vxor tua pariet
 et tibi filiū: qz mulier qđ ex viro concipit: marito suo
 filiū parit: qz magis ex illo ē qđ de ipsa: hec autē que
 nō de viro cōcepta: nō viro filiū pepit: s; sibi tñmō.

CHRY. in ho. **U**el indeterminate hoc posuit: vt
 ostēdat qđ eū pepit orbi terraz vniuerso. **RABA.**
Dicit autē: **U**ocabis nomē: et nō impones: qz ab eter
 no impositū ē. **CHRY.** in ho. **H**inc autē ostēdit ad
 mirabilē eē partū: qz de^o est qđ nomē desup p̄ ange
 lum mittit: nec nomē qđcumq; sed qđ ē infinitoz
 bonoz thesaur^o. Ideoz interpretat illud angel^o: bo
 nā substituēs spem: et ex hoc ad credēdū qđ diceba
 tur: inducit ad talia enī credēda facili^o accedere cō
 sueuim^o. **HIERO.** **J**esus enī hebreo sermōe sal
 uator dī: Etymologiā ḡ noīs significat dicēs: **J**ipse
 enī saluū faciet pplm suū a pctis eoz. Ostēdit enī eū
 dem toti^o mūdi saluatorē: et nre salutis auctorem.
Saluat qđ nō incredulos: sed pplm suū: hoc ē in
 se credēs saluat: nō tam a visibilib^o hostib^o qđ po
 tius inuisibilib^o: hoc ē a pctis saluat: nō armis pu
 gnādo: sed pctā relaxādo. **SEVE.** **U**eniāt et audi
 ant qđ requirūt: quis ē que **M**aria genuit: **J**ipse. n.
 saluū faciet populū suū: nō alteri^o saluū faciet popu

lum. vñ a pctis eoz: esse deū qđ pctā donat si christi
 anis nō credis: crede infidelib^o vel indeis dicentib^o
 bus: **N**emo pōt pctā dimittere: nisi solus deus.

Hoc autē totū factū est: ut adim
 pleret qđ dictū ē a dño p̄ pphetam
 dicentē: **E**cce uirgo i utero habebit
 et piet filiū: et uocabit nomē ei^o **e**ma
 nucl: qđ ē interpretatū: nobiscū de^o.

REMI. **M**os fuit euāgeliste ea qđ dicit de veteri
 testamēto cōfirmare: ppter iudeos qđ in christū cre
 diderāt: vt agnoscerēt ea cō completa in grā euā
 gelij: qđ p̄dicta fuerāt in veteri testamēto. et subdit:
Hoc autē totū factū ē. **Q**uerēdū autē ē in hoc loco qđ
 re dixerit: hoc totū factū ē: cū supius solā cōceptio
 nē narrauerit. **S**z sciēdū qđ hoc iō dicit: vt demons
 traret qđ anī in p̄ntia dei factū fuit: qđ fieret apđ ho
 mines. **S**iuē qz p̄teritaz rex erat narrator: totuz fa
 ctū eē dixit: qz qñ hoc scripsit: iā totū factū erat.

RABA. **U**el hoc totū factū eē dicit: qđ vgo despo
 sare^o: qđ casta seruaret: qđ grauda inueniret: qđ per
 angelū reuelaret: vt adimpleret qđ dictū ē: **N**ō. n.
 hoc impleret: qđ vgo conciperet et pareret: nisi despo
 sata eēt: ne lapidaret: et nisi ab angelo secretū dete
 geret: et ita eā ioseph acciperet: dimissa p̄ infamā est
 flueret: et lapidatioe periret. **S**i ḡ anī pctā pareret:
 cassaret: p̄phetia que ait: **P**ariet filiū. **GLO.** **U**t
 pōt dici: qđ **U**t nō ponit causaliter. nō enī iō imple
 tū ē: qz implēdū erat. ponit autē cōsecutiue: sicut et in
Benei suspēdit alterū in partibulo: vt cōictoris ve
 ritas pbaretur: qz vno suspēso cōictoris veritas
 est pbata: sic et in hoc loco intelligēdū ē: qđ hoc fa
 cto qđ p̄dictū ē: p̄phetia impleta ē. **CHRY.** i ho.

Uel aliter: **Q**uia vidit angel^o abyssum diuine misē
 ricordie nature leges solutas: et eū qđ erat oib^o supe
 rior: ad hoies qđ erat oibus inferior: descēdisse. **D**ec
 et huiusmōdi vno vbo ostēdit dicēs: **H**oc autē totū fa
 ctū est. q. d. ne putas qđ hec nūc tñ deo placeāt: olī
 p̄ordinata sūt: decenter enī angelus nō v̄gini s; **J**o
 seph p̄phetiā inducit: qñ in p̄phetis meditantī et ex
 perto. **E**t p̄mo qđ dē v̄ginē iugē appellauerat: nūc
 autē v̄ginē cū p̄phetā inducit: vt hoc etiā a p̄pheta
 audiret: qñ cū p̄meditatū: vñ ad fidē eoz qđ dicebā
 tur: inducit **J**isā vel magis deū. non enī dicit: **U**t
 impleretur qđ dictū est ab isā: sed **D**ō dictū est a
 dño p̄ isā. **HIERO.** sup isā: **Q**uā autē p̄mittitur
 in p̄pheta: **D**abit dñs ipse nobis signū: nouū debz
 esse atq; mirabile. **S**i autē iuēcula vel puella vt
 dei volūt: et nō vgo pariat: qđ signū poterat appel
 lari: cū hoc nomē etatis sit: nō integritatis: **E**t reue
 ra vgo hebraice bethula appellat: qđ i p̄nti loco nō
 scribitur in p̄pheta. **S**ed p̄ hoc vbo positū est **D**al
 ma: qđ p̄ter. lxx. oēs adolescētulā trāstulerūt. **P**or
 ro halma apud eos abigūū ē. dicitur enī et adolescē
 tula et abscondita. ergo halma non solū puella vel
 virgo: sed virgo abscondita dicitur et secreta: que
 nunq; virozum patuerit aspectibus: sed magna pa
 rentum diligentia custodita sit. **L**ingua quoq; pu
 nica que de hebreoz fontibus ducit proprie vir
 go halma appellatur. **I**n nro quoq; sermone hama
 dī sancta: oimq; pene linguarū v̄bis v̄tis hebrei:

z quātū cum mea pugno memoria nunq̄ me arbi-
troz balinā d̄ muliere nupta legisse: s; de ea q̄ ē vir-
go: vt nō vgo solūmō sit: s; in annis adoleſcētie: pōt
enī fieri vt vgo sit vetula. Ista aut̄ vgo i annis puel-
larib; vel certe virgo nō puella q̄ adhuc viz nosse
n̄ posset. **HIE.** sup matth. Pro eo at̄ q̄ euāgelista
mattheus dicit: In vtero habebit. in ppheta q; fu-
tura p̄dicat: significat q̄ futurū sit: z scripsit. Accipiet.
Euāgelista aut̄ q; nō de futuro sed de p̄terito nar-
rat h̄istoriā: mutatit accipiet z posuit: Habebit. qui
aut̄ habet nequāq; acceptur̄ ē. Dicit aut̄: Ecce vgo
in vtero habebit z pariet filium. **LEO** in eplā ad
Flavianū: Cōcept̄ quippe ē de spūcō intra vterū
virginis matris: q̄ ita illum salua virginitate edidit.
quē admodū salua v̄ginitate cōcepit. **AVG.** i ser.
de natū. Qui enī viruta corporū mēbra i aliis po-
terat reintegrare tangēdo: quātomagis iū sua m̄re
q̄ inuenit integra nō violauit nascēdo: creuit enī in
ei; partū corporis integritas pot̄ q; decreuit: z virgi-
nitas ampliata est pot̄ q; fugata. **THEO.** in ser.
epheſi. concilij. Quia vō forin; puz hoīem dicit qui
natus ē: dei non dicēs partum. z q̄ ex vulua p̄cessit
hoīem pponit a deo diuīnū: dicat nunc quō natū
ra humana p vuluā virginalē nata: virginitatē vul-
ue seruauit incorruptā: nullū enī hoīs mater vgo
pmanſit. Sed q; nat̄ ē carne deus v̄bum: custodit
virginitatē: seipſū p v̄bū eē oīdēns. neq; enī nostrū
v̄bū cum paritur corūpit mentē: neq; de v̄bū par-
tū eligens peremit v̄ginitatē. Sequitur: Et vocabunt
nomē ei; emanuel. **CHRY.** in ho. Cōsuetudo q̄dē
est scripture res q̄ t̄tingūt p noībus ponere. Nihil
q̄ ē aliud q̄ dicit: Vocabūt nomē ei; emanuel. q; v̄-
videbūt deū cū hoīb; v̄ nō dicit Vocabis: s; voca-
bāt. **RABA.** Primo q̄dē angeli p̄allētes: secun-
do apostoli p̄dicantes: adhuc z scī martyres: deū
de cūcti credētes. **HIERO.** sup Isaiā: Septuagī-
ta aut̄ reliq̄ trāstulerūt filiter Vocabis: p quo hic
scriptū est Vocabūt: q̄d in hebreo non habet: v̄bū
enī charatū: q̄d oēs interpretati sūt: vocabis pot̄ in-
telligi z vocabit: q̄ ipsa. s. vgo q̄ concipiet z pariet
chrīstū: emanuel appellatura sit nomine: q̄d interp̄-
tatur nobiscū de. **REMI.** Querēdū aut̄ ē q̄s est
interpretatus hoc nomē: ppheta aut euāgelista aut
aliq; translator: s; sciendū q; ppheta nō ē inter-
p̄tatus. scō aut̄ euāgeliste q̄d necesse fuerat interp̄-
tari: cū scriberet hebreo sermone: fortassis q; h̄ no-
mē obscurū erat apud hebreos: iccirco dignū erat
interpretatione. Sed magis credēdū ē q; aliquis trāſ-
lator sit interpretatus: ne haberet hoc nomē obscurū
apud latinos: hoc deniq; noīe due substātie: diuini-
tatis. s. z humanitatis i vna p̄sona dñi nr̄i Iesu xp̄i
designant: q; q̄ ante oīa secula ineffabiliter genit̄
est a deo patre: idē ipse in fine tēporū fact̄ ē emanu-
el. i. nobiscū de; ex v̄gine matre. Quō at̄ d̄ nobiscū
deus: pot̄ intelligi hoc mō nobiscū fact̄ ē. i. passibilis:
mortalis: z p oīa nostri similis absq; peccato: si-
ue q; substātiā nostre fragilitatis quā assūpsit: sub-
stantie sue diuinitatis in v̄nitate p̄sone coniūxit.
HIERO. sup Isaiā: S; sciendū q; hebrei hoc de eze-
chia filio achaz pphetai arbitrant: q; ipso regnan-
te capta sit samaria: q̄d oīno p̄bati nō pōt. Siqui-
dem achaz filius ioathan regnauit sup iudeā z hie-

rusalē annis. xvi. cui successit in regnū fili; ei; ezechi-
as annos nactus. xxiii. z regnauit sup iudeam z hie-
rusalē ānis. xxix. quō ḡ quā vidit p̄mo anno achaz
p̄phetiā de ezechie conceptū d̄ z natūitate: cum
eo tpe cū regnare ceperat achaz iā nouē eēt ezechi-
as annoz: nisi forte sextum ezechie regni annū quo
capta ē samaria: infantia ei; appellari dicāt nō eta-
tis: s; imperij: q̄d coactū eē ac violentū z stultis pa-
tet. Quidā de nostris Isaiā ppheta d̄ duos filios ha-
buisse t̄redit: iasuph z emanuel: emanuel de pphete
tissa vxore sua eē generatū in typū oīi saluatoris: h̄
aut̄ fabulosū ē. **PETRVS** alfonſus: Non enī sci-
tur q; aliq; hō illius t̄pis emanuel sit vocat̄. Sed
obijcit hebreus: quō stare poterit q; hoc p̄p̄ xp̄m
dictū sit z maria: cū ab achaz vsq; ad maria multa
centena annoz transferūt. Sed h̄ ad achaz loquere-
tur ppheta non solū t̄n ad eū vel de suo tpe dicta ē
ppheta. Prop̄ hoc enī dictū est: Audite domus
dauid nō audite achaz. Itē Dabit dñs ipse vobis si-
gnū. addit ipse: Ac si diceret: non ali;: ex quo intelli-
gi ipsū dñm signū eē futurū. Quod etiā pluralit̄ ait:
Vobis z nō sibi: innuit̄ nō p̄p̄ achaz vel ad ipsū
solū hoc dictū fuisse. **HIERO.** sup Isaiā: Est ḡ
intelligendū q̄d d̄ ad achaz: Iste puer q̄ nascet̄ ex
v̄gine o dom; dauid: nūc appelletur emanuel. i. no-
biscū deus: q; a rebus ipsis p̄babiliter a duob; re-
gib; inimicis liberata patebit deū te habere p̄sentē
Postea aut̄ vocabit̄ Iesus. i. saluator: eo q; v̄niuer-
sim gen; hoīm sit saluatorus. Nō mireris ḡ o do-
mus dauid ad rei nouitatē: si vgo deū pariat: q̄ tan-
tā habeat p̄tātē vt mlto post tpe nascitur: te nunc
liberet inuocat̄. **AVGV.** contra faustum: Quis
aut̄ demētissim; diceret cū manicheo verius eē sū-
dei de chrīsto sine teste nō credere: cū aplūs dicat:
Quō credēt ei que nō audierūt: aut quō audiet̄ si-
ne p̄dicante: Ut at̄ nō t̄neret̄: neq; fabulosa ou-
cerent̄ q; apli nūciabāt: demonstrat̄ hec p̄phetis
fuisse p̄dicta: q; etsi attestabāt miracula: nō desuis-
sent q; magice potētie cūcta illa tribuerēt: nisi talis
eoz cogitatio t̄statiōe p̄phetica vinceret. Magi-
cis enī artibus longe anteq; nasceret̄ p̄phetas sibi
cōstituere a q̄b; p̄nunciaret̄: nemo vtiq; diceret: Si
etiā dixerim; hoī gētili: crede chrīsto q; de; ē: z nō
derit: Un̄ credo: plataq; auctoritate p̄phetarū oī-
derim; fidē p̄phetarū ex his q; v̄tura cecinerūt:
euenisse cernūt. Credo enī q; eū nō lateret: quātas
a regib; hui; seculi p̄secutiōes p̄s p̄tulerit chrīstū
ana religio: videat nūc ipsos reges terre chrīsti im-
perio subiugatos: oēsq; gētes eisdē fūietes: q; oīa
p p̄phetas fuerūt p̄dicta. Hoc ḡ audiēs de scriptu-
ra p̄phetica z cernēs in v̄niuerſa terra cōpleta: mo-
ueret̄ ad fidē. **GLO.** p̄p̄ ḡ errozē euāgelista ex-
cludit dicens: Ut adimpleret̄ q̄d dictū ē a dño per
pphetā. Prop̄hetia aut̄ alia ē ex p̄destinatiōe dei:
quā necessariū ē euenire oīb; modis vt sine nr̄o im-
pleat̄ arbitrio: vt illa de q̄ mō agim;. v̄n̄ dic̄: Ecce.
ad demonstrādū certitudinē p̄phetie: alia ē ex p̄sciē-
tia dei cui nr̄m admisceat̄ arbitriū: z coopante ḡra
p̄sequimur p̄miū: vel ab ea iuste relictū tormētū: alia
nō ex p̄sciētia: sed ē q̄dā cōminatio more hūano fa-
cta sicut illud: Adhuc. xl. dies z nūiue subuertet̄.
intelligendo nisi nūiuite corrigantur.

Urgens aut ioseph a sono fecit sicut pcepit ei angelus dñi: et accepit mariā coniugē suā. Et n̄ cognoscebat eam donec peperit filiū suū p̄mogenituz et uocauit nomen eius iesum.

RE. Per iobediētā enī a de oēs pditi sum⁹. p̄ obediētiam ioseph oēs ad p̄stinū statū icipim⁹ reuocari: nā his v̄bis magna nobis virt⁹ obediētie cōmēdat: q̄b⁹ dñs: **EX.** at io. a sō. se. sicut p̄ce. ei ange. dñi. **GLO.** Nō tñ qd̄ p̄cepit angel⁹ fecit: s; etiā sic p̄cepit. Quisq; et a deo monef soluat moras: surgat a sono: faciat qd̄ iubet. **Et acce. ma. cōiu. suā.** **CHRY.** Nō i domo accepit eā: nec enī adhuc dimiserat eā de domo: s; de animo suo deposuerat eā: et itez i animū suū eā recepit.

REMI. Uel accepit celebratis nuptijs vt diuix v̄ caref: nō tñ vt cōberet: q; se. q̄f. **Et nō cognoscebat eā.** **HIERO.** s; beluidiū: s; beluidiū supfluo labore deludat cognoscēdi v̄bū ad coitū magis q̄ ad sciētā eē referēdi: q̄si hoc dñs negauerit: et eas icp̄t as q̄s redarguit: aliqñ p̄uidēs q̄spiā potuerit suspicari. Deide vult docē: q; donec fuit **U**sq; aduerbiū certū tps significet: quo cōpleto fiat aliqd̄ qd̄ vsq; ad illd̄ tps n̄ fiebat: vt h. **Nō cognō. eā. do. pe. filius.** **Appet inq̄t cognitā eē p̄ partū: cui⁹ cognitōez filij tñ generatio differēbat.** **Et ad hoc approbādū v̄gerit de scripturis exēpla q̄ plurima.** **Ad qd̄ r̄idem:** **Et cognoscebat: et vsq; vel donec i scripturis dupl̄citer itelligēda.** **Et de eo qd̄ q; scriptū ē: Cognoscebat: ad coitū eē referēdi ipse differuit nullo dubitāte: qñ ad sciam sepe referat vt ibi: Remansit puer iesus i bierlm̄: et nō cognouerūt parētes ei⁹. Sic etiā donec i scriptura sepe certū tps sicut ipse differuit significat: sepe ifinitū: vt ē illd̄: donec cōsenescat ego sū: nūqd̄ postq̄ cōsenuerit: de⁹ desistet: **Et saluator i euāgelio: Ecce ego vobiscū sū: vsq; ad cōsumationēz seculi: q; p̄ cōsumatōez seculi a discipulis abscedet:** **Et apo. Oporet illū regnare donec ponat inimicos sub pedib⁹ ei⁹: nūqd̄ postq̄ illi sub pedibus erūt: regnare desistet: Intellegat q; ea de q̄b⁹ possēt abigi si nō fuissent scripta significari.** **Letera v̄o n̄re itelligētie derelinqui: iuxta qd̄ euāgelista illud indicat: de quo scandalū poterat moueri: nō eā cognitā esse a viro vsq; ad partū: vt multo magis itelligerem⁹ cognitā nō fuisse post partū.** **HIERONY.** sup matthei: **Ut quis dicat: donec ille vixit nō est hoc locutus: nūquid per hoc significat: q; post mortē ille locut⁹ est: quod fieri nō p̄t: sicut et ioseph aū partū credibile fuit vt nō cognosceret eā: q; nōdū cognoscebat mysterij dignitatem: postq̄z vero cognouit: q; est facta vnigeniti dei tēplū: quomō poterat hoc vsurpare: Sed sequētes Eunomiū putant: quia illi aū sunt hoc dicere q; ioseph hoc ausus fuit: sicut in sanus neminē reputat esse sanum.** **HIERONY.** cōtra beluidiū: **Ad summā illud requiro cur se abstinerit ioseph vsq; ad partus diē: respondebit vtiq; q; angelū audierat dicentē: Quod in ea natum est. Qui ergo somnio tñ credidit vt vrozem nō auderet tangere: hic postq̄z pastores audierat: magos viderat: miracula tanta cognouerat: templū dei: spiritus****

sancti sedez: domini sui matrē audebat attingere? **CHRY.** super matthei: **P**ōt etiā dici q; verbum cognoscendi hic accipit p̄ agnitione. vere enī nō agnouit eā ante cuius fuerat dignitatis: et postq̄z peperit tunc cognouit eam q; speciosior et dignior scā fuerat q; totus mund⁹: q; quē totus mūdus capere nō poterat: in angusto cubiculo vteri sui sola suscepit.

HYLA. in home. **U**el aliter: **P**ropter sanctissime **M**arie glorificationē a ioseph cognosci nō potuit: donec peperit. dominū enī glorie h̄ns in vtero quo modo cognosceret: si moysi cum deo colloquentis glorificata est facies vt nō possent itendere in eum filij israel: quātomagis **M**aria agnosci vel intueri non poterat: que dominū potētie i vtero habebat? **P**ost partū autē a ioseph agnita inuenit specie facie: non tactu libidinis. **HIERO.** super matthei: **Et hoc autē q; dicit: Filij suū p̄mogenitū. quidā peruersissime suspicant et alios filios habuisse **M**ariam: dicentes p̄mogenitum nō dici nisi qui habeat et fratres: cum hic mos scripturarū sit: vt p̄mogenitū non eū vocent: quem fratres sequunt: sed eum qui p̄mus natus sit.** **HIERONY.** cōtra beluidiū: **N**oquin si nō est p̄mogenit⁹ nisi quem sequunt et fratres: tamdiu sacerdotib⁹ p̄mogenita nō debētur: q̄s diu et alia fuerint procreata. **GLO.** Uel p̄mogenitus dicitur inter omnes electos per gratiam: proprie autē vnigenit⁹ dei patris vel **M**arie dicitur. **Sequitur: Et vocauit nomē eius iesū. Die octauo quo fiebat circūcisio et nomen imponebatur.** **REMI.** **L**iquet autē hoc nomen fuisse notissimū sanctis patrib⁹ et dei p̄phetis: maxime illi qui dicebat: **D**efecit in salutari tuo anima mea: et exultauit cor meuz in salutari tuo. **Et illi qui dicebat: Exultabo in deo iesu meo.** **CAP. II.**

Quam nat⁹ eēt iesus i bethleē iude i dieb⁹ herodis regis: ecce magi ab oriēte uenerūt hierosolym̄ a dicētes: **U**bi ē q; natus est rex iudeoz? **U**idim⁹ enī stellam eius in oriente: et uenimus adorare eum.

AVGV. i. ser. de epi. **P**⁹ miraculū virginei part⁹ quo vter⁹ diuino numine plen⁹ saluo pudoris signo deū boiemq; pfudit iter obscuras cubiculi latebras et p̄sepis āgustias: i q̄b⁹ ifinita maiestas mēbris d̄cti orib⁹ stabulabat: dū p̄det ad vbera et viliū partur de⁹ inuolumēta p̄anoz: repēte nouū de celo fidus terris effulsit: et toti⁹ mūdi dissipata caligine: noctez ouertit i diē: ne dies celares i nocte. vñ euāgelista dicit: **Cū q; nat⁹ eēt.** **REMI.** In p̄n. at hui⁹ euāgelice lectōis tria ponit. **P**ersonā cū oīc: **Cū na. eēt ie. locū: cū ait: In bethleem iude. tēpus cum addit: In diebus herodis regis.** **Et hec tria ad confirmationē narrande rei ponit.** **HIE.** sup matth. **P**utam⁹ at ab euāgelista p̄mū editū sicut i hebraico legim⁹ iude nō iudee. **Que ē enī aliāz gētū bethleē: vt ad distinctionē ei⁹ h̄ iudee poneret. Jude at iccirco scribitur: q; et aliā bethleē i iudea legim⁹ i li. iesu filij naue.** **GLO.** **D**ue. n. bethleē sūt: alia q̄ ē i ira zabulō:

alēa q̄ ē i ira iuda: q̄ p̄us vocata ē effrata. **AVG.** i li. de cō. euā. De ciuitate at̄ bethleē matthe^o lucasq; cōsentit. S; quō r̄ q̄ cā ad eā uenerit ioseph r̄ maria lucas expōit: matthe^o p̄termittit. Ecōtra de magis ab oriēte ueniētib^o lucas tacet: matthe^o dicit. **CHRY.** sup matth. S; uideam^o qd ad uilitatem respiciat q̄ euāgelista tēp^o desiḡt quo x̄ps nascit̄ dicit̄: In die. he. regis. qd dicit ut p̄phetiā daniel impletā demōstraret: q̄ p^o. lxx. septimanas ānoꝝ x̄pm nascitur eē p̄dicat. Nā ex illo tpe vsq; ad regnū herodis. lxx. septimanaz āni sūt cōsumati. uel iō: qz tā diu iudaica gens sub iudaicis regibus q̄uis pctōribus tenebat: p̄phete mittebat̄ ad remediū ei^o: nūc qn̄ lex dei sub p̄tate regl̄ iniq̄ tenebat: r̄ iusticia dei sub domiatiōe romana p̄mebat nascit̄ x̄ps: qz magna desperabilis infirmitas: medicū artificiosozē q̄ rebar. uel iō regis alienigene mētionē fecit: ut implet̄ p̄pheta q̄ dixit: Nō auferet̄ sceptr̄ de iuda: nec dux de femore ei^o: donec ueniat qui mittēdus ē. **AMB.** sup lucā: Ferē aut̄ qd idumei latrones ascalonā igressi: antipatru in̄ alios adduxerūt captiuū. Is igit̄ imbut^o mysterijs iudeoz: hircano iudee regi amicitia copulat: quē p se ad pōpēu hircan^o dixerit: r̄ qz legatiōis fructu potit^o ē: p eā gratiā p̄ter regni affectauit. Occiso at̄ antipatro fili^o ei^o herodes sub anthonio senatuscōsulto iudeis regnare p̄cept^o ē. in quo claret herodē nulla affinitate generi iudeoz regnū q̄sisse. **CHRY.** i ho. Dic̄ at̄: Herodis regl̄ dignitatē addēs: qz r̄ ali^o fili^o fuit herodes q̄ iohānē infecit. **CHRY.** sup matth. Dū ḡ B tpe nat^o eēt: Ecce magi ueniūt. hoc ē cōfestim ut nat^o est: magi ueniūt dēi oīdētēs i puulo homie. **RABA.** Magi uo sūt q̄ de singulis nob^o philosophā: s; s̄mo cōis magos p̄ maleficis accipit: q̄ aliē tū h̄nt apud gētē suā: eo q̄ sint p̄bi chaldeoz: r̄ ad hui^o artis sciaz reges quoz: r̄ p̄ncipes ciuīdē gētis oīa sapiūt: r̄ ipi p̄mū ortū oīi itellerūt. **AVG.** in ser. de epi. Isti aut̄ magi qd fuerūt nisi p̄mitie gētū: Israhelite pastores: magi gētiles. illi p̄pe: isti longe: vtriq; tū ad angularē lapidē cucurrerūt. Manifestat^o ē ḡ iesus nō doctis nec iustis. p̄ualet nāq; impitia i rusticitate pastoz: r̄ impietas i sacrilegijs magoz: vtrōsq; sibi lapis ille angularis attribuit: q̄ppe q̄ uenerit stulta eligere ut cōfunderet sapiētes: r̄ nō uocare iustos: s; pctōres: ut null^o magn^o supbiret: null^o infirm^o desperaret. **GLO.** Ipi aut̄ magi reges fuerūt: q̄ estia tria munera obtulisse dicūt: nō iō non p̄les q̄s tres fuisse p̄bant: s; ut p̄ eos gētes q̄ ex trib^o filijs noe nate sūt: uēture ad fidē p̄figurarēt. uel tot fuerūt p̄ncipes: q̄ plures duxerūt i comitatu suo. Uenerūt at̄ nō p^o annū: qz tūc iueniret i egypto: nō i p̄sepio: s; ter tiadecima die. Ad oīdēdū at̄ vñ ueniret or̄: Ab oriēte. **REMI.** Sciēdū ē aut̄ qz varia ē d̄ magl̄ opinio. qdā. n. dicūt eos fuisse chaldeos: chaldei. n. stellā p̄ deo colebat: r̄ iccirco dixerūt q̄ nūcupatiuis eoz de^o oīderit deū uer̄ natū. Alij uo dicūt per fas eos fuisse: nōnulli dicūt illos d̄ vltimis finib^o terre fuisse. Alij uo dicūt illos fuisse nepotes balaam qd magis ē credēdū. Balaā enī in̄ cetera q̄ p̄betauit dixit: Oriēf stella ex iacob. Illi uo h̄ntes hāc p̄phetiā mox ut uiderūt stellā nouā itellerūt regē natū r̄ uenerūt. **HIE.** Et sic hāc stellā futurā uaticinio

balaā nouerāt: cui^o erāt successores. Sed q̄rēdū est si chaldei uel perse aut de vltimis finib^o ire fuerūt: quō i tā breui spacio hierosolymā uenire potuerūt. **REMI.** S; sciēdū ē q̄ aliq̄ solēt dicē q̄ puer qui tūc nat^o ē i tā breui spacio t̄pis de vltimis finib^o tre ad se p̄ducē potuit. **GLO.** Uel nō mirādū ē eos i xii. dieb^o uenisse in bethleē: cū equos arabicos: et ozomedarios haberēt: qui. l. sunt veloces ad iter. **CHRY.** sup matth. Uel p̄ biennū an̄ x̄pi natiuitatē profecti sūt: r̄ stella eos p̄cedebat: r̄ neq; esca neq; potus defecit in peris eoz. **REMI.** Uel si fuerūt successores balaā: reges istoz nō lōge distant a terra p̄missionis: iccirco in tā breui spacio t̄pis hierlm uenire potuerūt. S; tūc q̄rēdū ē: q̄re euāgelista dicit eos ab oriēte uenisse. Nō ideo ē: qz ab illa regione uenerūt: q̄ i oriētali p̄te iudeis posita ē. Pulchre aut̄ ipi ab oriēte uenisse dicūt: qz oēs q̄ ad oīm ueniūt: ab ipso r̄ p̄ ipsū ueniūt. Ipe enī ē oriēs: s; illd̄: Ecce uir: oriēs nomē ei^o. **CHRY.** sup matth. Uel ab oriente uenerūt unde dies nascit̄: inde initium si dei p̄cessit: qz fides lumē ē aiay. Ab oriēte ḡ uenerūt sed hierosolymā. **REMI.** Quāuis oīs ibi nat^o nō eēt: qz lz agnoscerēt natiuitatis tēp^o: locum tamen nō cognouerunt: Hierusalem enim regia ciuitas ē: r̄ crediderunt q̄ talis puer nō nisi in vrbe regia nasci debuisset. Siue ideo uenerūt: ut adimplet̄ qd scriptū ē. De syon exiit lex r̄ uerbū dñi hierusalē. qz ibi p̄mo annūciat^o ē christ^o. Siue ut studio magoz dānaret pigritia iudeoz. Uenerūt ergo hierosolymā dicētes: Ubi ē q̄ nat^o ē rex iudeoz. **AVG.** i ser. d̄ epi. Cū at̄ mlti nati atq; defūcti eēt reges iudeoz: nūqd̄ quēq; eoz adorādū magi q̄sierūt: qz nec quēq; eoz d̄ celo loquētē uiderūt. Nō itaq; regi iudeoz q̄les eē illic solebat: hūc tam magiū honozē longinq̄ alienigene ab eodē regno p̄sus ab extraneis a se deberi arbitrabat̄. S; talē natū eē didicerāt: i q̄ adorādo se: salutē q̄ s; deū ē cōcuturos mime dubitarēt. neq; n. etas ē at saltē: cui adulatio hūana seruiret: nō d̄ mēbris purpura: nō in capite diadema fulgebat: nō pōpa famulātū: nō ēroz exercit^o: nō gl̄iosa fama plioz: bos ad cū viros ex remoti tris cū tāto uoto supplicatiōis attraxerūt. Facebat i p̄sepio puer ortu recēs: exigū^o corpe: ote p̄ribil̄ paup̄tate. S; magnū aliqd̄ latebat i puo q̄ illi hoies p̄mitie gētū: nō ira portate: s; celo narrate didicerāt. vñ se q̄. Uidim^o. n. stel. ei^o i oriēte. Annūciāt r̄ introgāt: credūt r̄ q̄rūt: tāq; significātes eos q̄ abulāt p̄ fidē: r̄ desiderāt spes. **CHRY.** i ho. Sciēdū at̄ qz p̄scillianiste hētici q̄ nasci unūquēq; hoiez sub cōstitutionib^o stellarū putāt: hoc in adiutoriuū sui erroris assumūt: qz noua stella exiit: cum oīs in carne apparuit: cui^o fuisse fatū eādē q̄ apparuit: stellā putāt. **AVG.** de cō. euā. Et f; faustu hic stella iducit̄: q̄ cōfirmat̄ genēs; ut recte genēsidiū hoc magis nūcupari possit q̄ euāgelii. **GRE.** i ho. S; ab sit a fidelū cordib^o ut esse qd fatū dicant. **AVG.** de ciui. dei: Nā hoies qn̄ fatū audiant: uisitata loquēdi cōsuetudine nō itelligūt nisi vim passiōis fiderū: q̄lis ē qn̄ q̄s nascit̄ siue accipit: q̄ aliq̄ alienant a dei uoluntate. Et hi ab aurib^o oīm repellēdi sunt: q̄ qualiūcunq; deoz uolunt eē cultozes. Aliqui uo stellas hanc putant habē p̄tātē traditā sibi a sūma

dei p̄tate: q̄ magnā celo faciūt inuitiā. in cuius ve-
 lut splēdissima curia op̄antē scelera faciēda de-
 cerni: qualia si aliqua terrena ciuitas decreuisset:
 gener̄ hūano decernēte fuerat euerēda. **CHRY.**
 sup̄ mathēu: Si ergo aliq̄s adulter et homicida fu-
 at p̄ stellā: magna ē iniquitas illaz stellaz: magis
 aut̄ illi qui creauit stellas: nā cū sit p̄sciens futuro
 rū deus: ex quo tāta iniquitas futura erat p̄ stellas: si
 voluit ei dare nō ē bonū. si voluit ei dare: et nō po-
 tuit impotēs ē. Si etiā stelle ē q̄ aut mali sumus
 aut boni: ergo nec bonū n̄m laudādū ē nec malū
 uitupandū: q̄a nec i nobis ē voluntariū actū. vt qd
 enī mali mei penā suscipiam: qd nō voluntate s̄ ne-
 cessitate om̄isi. **CHRY.** sup̄ math. Ipsa deniq̄
 mādata dei ne peccēt hoīes: aut hortamenta ut fa-
 ciant bonū: hāc inspiētā destruit. Quis enī iubet
 alique: ne faciat malū: qd nō pōt declinare: aut fa-
 ciat bonū: ad qd nō pōt puenire. **GREGO.** In
 spiētēs vō sūt et orōnes oībus fin fatū existētib⁹:
 erulat aut̄ ex p̄uidētia dei cū pietate: cū his et hō
 organū solū inueniē sup̄ni circularis motus: ad h̄
 enī moueri ad op̄atiōes aiunt nō solū ptes corpis
 et aie extingitōes et vlt̄ qui hoc dicit q̄ in nobis
 sūt: et extingētis naturā destruit ea: et nihil aliud ē
 hoc q̄ oīa euertere. vbi etiā de reliquo erit liberū
 arbitriū: libet enī oportet eē qd ē i nobis. **AVG.**
 in. x. de ciui. dei: Non vsq̄quaq̄ autē absurde dici
 pōt: ad solas corpōz differētias afflatus quosdāz
 valere sidereos: sicut solarib⁹ accessibus et recessi-
 bus videm⁹ anni t̄pa variari: et lunaribus incremē-
 tis atq̄ decremētis augeri et minui quedā genera-
 rerū sicut conchas et mirabiles estus oceani: non
 aut̄ animi volūtas positiōib⁹ fidez subdi q̄ non
 dicāt stelle significare ista pot̄ q̄ facere: qd est q̄
 nūq̄ dicere potuerūt: cur in vita geminoz in actio-
 bus: in euētibus: et p̄fessiōibus: actib⁹: honoribus:
 ceteriq̄z rebus ad hūanā vitā p̄tinentib⁹: atq̄ i ip̄a
 morte plerūq̄ sit tāta diuersitas: ut similiores sint
 multi extranei q̄ ipsi inter se gemini: p̄ exiguū t̄p̄is
 interuallū in nascēdo sepati: in conceptu aut̄ p̄ cubi-
 tū vno etiā momēto feminati. Qd ergo conant̄ ef-
 ficere de interuallo exigui t̄p̄is qd inter se gemini
 oī nascētur habuerūt. Si tñ valet quāta inueniē
 in geminoz volūtatib⁹: actib⁹: moribus: casibusq̄
 diuersitas. Quidā vō nō astroz cōstitutionem: sed
 oīm cōtētiōz seriēq̄ causaz: quā dei sūmi tribuunt
 volūtatī et p̄fati fati noīe appellāt. Si q̄s q̄ res hūa-
 nas fato tribuit: q̄a ipsam dei volūtatē uel p̄tatem
 fati noīe appellat: sūiaz teneat: linguā corrigat: quī
 fati nomē solet a loquētib⁹ poni in fidez cōstitutio-
 ne. vñ volūtatē dei fati vocabulo nō nūcupamus:
 nisi forte ut fatū a fando. i. a loquēdo dictū intelli-
 gam⁹. **Scriptū ē: Semel locut⁹ ē de⁹: duo hec au-
 diui. Tñ nō ē multū cū eis de vbi cōtrouersia labo-
 radū atq̄ certādū. **AVG.** 5 Faustū: Si aut̄ sub
 fato stellaz nulli⁹ hoīs genesim ponim⁹ libet ar-
 bitriū volūtatē ab oī necessitatē vinculo vīdicē
 mus: quāto min⁹ illi⁹ t̄p̄alē generatiōz sub astroz
 cōditōe credim⁹ factā: q̄ ē vniuersoz etern⁹ creator
 et dñs. Itaq̄ illa stella quā viderūt magi: Christo
 fm carnē nato nō ad decretū dñabaf: sed ad testi-
 moniū famulabaf. **Proinde nō ex ill⁹ erat stellis****

q̄ ab initio creature itinez suoz ordinē sub creato-
 ris lege custodiunt: s̄ nouo v̄ginis partu notū fid⁹
 apparuit: qd mysteriū officii sui etiā ipsis magis q̄
 rētib⁹ x̄pm cū anī faciē periret exhibuit: donec eos
 vsq̄ ad ipsū locū vbi de⁹ vlt̄ infans erat p̄cūdo p̄-
 duceret. Qui aut̄ astrologi ita cōstituerūt nascētū
 hoīm fata sub stellis ut aliquā stellaz hoīe aliquo
 nato cirent⁹ sui ordinē reliq̄sse: et ad eū q̄ nat⁹ est
 asseuerēt: forte q̄ppe nascētis astroz ordinē colli-
 gari arbitrat̄: nō astroz ordinē ad hoīs nati diem
 posse mutari. quāprop̄ si stella illa ex his erat: q̄ i
 celo pagunt ordines suos: quō poterat discernere
 qd x̄ps actur⁹ erat: q̄ nato x̄po iussa ē relinq̄re qd
 agebat: Si at̄ ut p̄abili⁹ credid̄ ad demōstrādūz
 x̄pm q̄ nō erat exorta ē: nō iō x̄ps nat⁹ ē q̄a illa ex-
 titit: s̄ illa extitit q̄a x̄ps nat⁹ ē. vñ si dici oporteret
 nō stellā x̄po: s̄ x̄pm stelle fatū fuisse dicerem⁹.
 ipse q̄ppe illi: nō illa huic nascēdi attulit causam.
CHRY. in ho. Nō ē hoc etiā astronomie op⁹ a
 stellis scire eos q̄ nascūt: s̄ ab hora natiuitatis fut-
 tura p̄dicet. hi aut̄ tēp⁹ natiuitatis nō cōgnouerūt
 ut hunc sumētes inuitū a stellaz motu futura cōgno-
 scerēt: s̄ ecōuerso. Dicit ergo: Vidim⁹ stellā eius.
GLO. i. p̄p̄riā: q̄a hāc creauit ad dñsionem sui.
AVG. in s̄mone de epiph. Pastozib⁹ angelī: ma-
 gis stella x̄pm demonstrat: vtriq̄z loquit̄ lingua
 celoz: q̄a lingua cessauerat p̄phetaz. Celos angeli
 habitāt: et sidera exornāt: vtriq̄z ergo celi enarrāt
 gloriā dei. **GREG.** Et rōnabili⁹ iudeis tāq̄ rōne
 vtētib⁹ rōnale aīal. i. angel⁹ p̄dicare debuit: genti-
 les vō q̄a rōne vti nesciebāt: ad cognoscēdū dñm
 nō p̄ vocē s̄ p̄ signa p̄ducit̄: q̄ et illis p̄p̄hetie tāz
 q̄ fidelib⁹: et istis signa tanq̄ infidelib⁹ data sunt.
 Eisdē at̄ gētib⁹ x̄pm cū p̄fecte eēt etatis aplī p̄di-
 cāt: eūq̄ puulū et nec oī p̄ hūani oris officium lo-
 quētē stella gētib⁹ demūciat: q̄a nūm̄ rōnis ordo
 ponebat: ut loquētē iā dñm: loquētes nobis p̄di-
 catores: et necdū loquētē elemēta muta p̄dicarēt.
AVG. in s̄mo. de epiph. Ipse etiā x̄pus expecta-
 tio gētū de q̄b⁹ quōdā b̄tissimo p̄ri Abrae inuisi-
 merabilis fuit p̄missa successio: non carnis semine
 s̄ fidei fecūditate generāda. et iō stellaz multitudine
 ni cōpata: ut ab oī gētū p̄re: nō terrena s̄ celestis
 p̄genies sper̄et. Ad credēdū ergo p̄misse poste-
 ritatis heredes i siderib⁹ designari: ortu noui fide-
 ris: ut i quo celū ē: adhibitiū in testimoniū celi fa-
 mulez obsequiū. **CHRY.** i ho. Quī at̄ nō celestū
 vna stellaz hec fuit manifestū ē. nulla enī alia stel-
 laz hac via p̄cedit: hec enī ab oriēte in meridiē ses-
 rebaf. ita enī Palestina ad Persidē iacet. **Secun-
 do aut̄ a t̄pe quo videbaf: nō enī in nocte appuit
 tñ: s̄ i media die: qd nō ē vtutis stelle: s̄ nec etiāz
 lune. Tertio ab eo q̄ appebat: et occultabaf rurs⁹
 cū enī intrauerūt Hierosolymā occultabaf seipsaz:
 deide vbi Hierodē reliq̄rut: seipsaz mōstrauit: neq̄
 etiā p̄p̄riū quēdā gressū hēbat: s̄ cū oportebat ire
 magos ibat: quī aut̄ stare oportebat stabat: sic et de
 colūna nubis erat i deserto. Neq̄ etiā sursum ma-
 nēs partū v̄ginis ostētabat: sed deorsū descēdēs h̄
 faciebat: qd nō ē stelle motus: s̄ vtutis cuiusdā rō-
 nalis. vñ uidef hec stella vt⁹ inuisibilis fuisse i talē
 apparētā formata. **REMI.** Nonnulli dicūt hanc**

stellam fuisse spiritum sanctum: ut ipse qui postea super baptisatum dominum descendit in specie colubae: in specie stelle apparuit magis. Alij dicunt fuisse angelum: ut ipse qui apparuit pastozibus apparuerit etiam magis. **GLO.** Sequitur etiam: In oriente. **U**nde stella in oriente orta sit: an ipsi ibi positi nata et occideret viderit: abiguum est. potuit enim nasci in oriente et eos in hierosolimam perducere. **AVGV.** in ser. de epiph. **S**ed dicitur: **Q**uod quibus audierit quod talis. scilicet stella christum natum significaret: profecto ab angelis alij monitione reuelationis. **Q**ueris fortassis ab angelis bonis an malis: **C**hristum quidem et angeli mali hoc est demones filii dei esse confessi sunt. **S**ed cur non et a bonis audierunt: quoniam in christo adorando saltem eorum iam querebat: non iniquitas dabantur. **P**otuerunt ergo illis et angelis dicere: **S**tella quam vidistis christus est. **I**te adorante illum ubi natus est: et simul iudicate quibus quibusque natus sit. **LEO** papa in ser. de epiph. **U**el propter illam stelle specie quod corporeum incitavit obrutum fulgentior veritatis radi eorum corda perducit: et hoc quidem ad illuminationem fidei pertinebat. **AVG.** in li. de quatuor. no. et ve. test. **U**el iudeorum natum regem intellexerunt: cum stella indice temporalis rex soleat designari. **D**i enim magi chaldei non maliuolentia astroz cursu: sed rex curiositate speculabantur. **S**ic enim datur intelligi: traditione balaam sequantur quod dixit: **D**icitur stella ex iacob. **V**nde videtes stellam extra ordinem mundi: hanc esse intellexerunt quam balaam futuram indice regis iudeorum prophetauerat. **LEO** papa in ser. de epiph. **P**otuerunt autem illis credita et intellecta sufficere ut corporali intuitu non inquirerent: quod plenissimo visu mentis inspererant. sed diligentia sagacis officij ad videndum usque ad puerum peruenirent: nisi temporis horum fuerat ut sic omnibus nobis profuit quod per resurrectionem domini vestigia vulnere eius **T**homa apostoli explorauit manum: ita ad nostram utilitatem proficeret: quod infantia ipsius magorum peruenit aspectum. **U**nde dicitur: **V**enimus adorare eum. **CHRY.** super matth. **S**ed nunquam nesciebant: quia in hierosolimam regnabat **H**erodes aliter regem pronunciat aut adorat punire in sanguine: **S**ed omni considerabant regem futurum: non timebant presentem. ad huc non viderant christum: iam parati erant mori pro eo. **D**icitur magi qui ante conspectum crudelissimi regis: pulsus christum cognoscerent: christi facti sunt confessores.

Andies autem herodes rex turbatus est: et omnes hierosolyma cum illo. **E**t congregans omnes principes sacerdotum et scribas populi sciscitabatur ab eis ubi christus nasceretur. **A**t illi dixerunt ei: **I**n bethleem iude. **S**ic enim scriptum est per prophetam: **E**t tu bethleem terra iuda: nequaquam minima es in principibus iuda. **E**x te enim exiet dux qui regat populum meum israel.

AVGV. in ser. de epiph. **S**ic magi desiderant reprobos: ita **H**erodes timet successorem. **V**nde sequitur: **A**ndies autem herodes rex turbatus est. **GLO.** Rex dicitur ut ex collatione eius quod quibus hic intelligat extraneus. **CHRY.** super matth. **E**t ideo turbatus audies regem nas-

tum iudeis ex genere iudeorum cum esset ipse genere idumeus: ne regno reuoluto iterum ad iudeos: ipse a iudeis expelleretur et semetipsum ipsum periclitaretur a regno: semper enim grandis patris maiori timore subiecta est. **S**ic enim rami arborum in excelso positae etiam si leuis aura flauerit mouentur: sic et sublimes homines etiam leuis nuntij fama turbantur: humiles autem sicut in valle plerumque in tranquillitate consistunt. **AVG.** in ser. de epiph. **Q**uid autem erit tribunal iudicantis: quoniam superbos reges timere faciebat natiuitas infantis: **P**ertimeat regem ad patris dextram iam sedentem: quem rex impius timuit adhuc matris vbera labere. **LEO** papa in ser. de epiph. **S**upfluo non **H**erodes timore turbatur: non capit christum regio tua: nec iudei dominis patris tue cepit esse crederet.

AVG. **Q**uem in iudea regnare non vis: vbi regnat **GLO.** **U**el non solum propter se timuit: sed propter iram romanorum. **D**ecreuerat enim romani: ne quis rex vel deus sine eorum consilio diceretur. **GREG.** in bo. **C**eli autem regem nato: rex terre turbatur: quia numerum terrenam altitudinem confundit: cum celsitudo celestis aperit. **LEO** papa in ser. de epiph. **H**erodes etiam diaboli personam gerit cuius tunc fuit incertor: ita nunc quoque est de secessu impietatorum. **C**ruciat enim vocacione gentium: et quotidiana potestatis sue destructioe torquetur. **CHRY.** super matth. **U**terque ergo zelo proprio turbatur: et sui regni successorem timebat. **H**erodes terrenus: diabolus autem celestis. **E**cce autem et iudaicus populus turbatur: quod magis de auditu isto gaudere debuerat: quia rex iudeus surgere dicebatur. **S**ed turbabatur: quia de aduentu iusti non poterat gaudere iniquus. **A**ut certe turbabatur: ne forte iratus iudaico regi genitum eius veraret. **U**nde sequitur: **E**t omnes hierosolyma cum illo. **GLO.** **U**olens illi fauere quem timebat: populus enim plus iusto eis fauet: quos crudeles sustinet. **S**equitur: **E**t congregans omnes principes sacerdotum et scribas. **U**bi nota diligentia inquireris: ut si inuenit faciat quod postea se velle ostendit: sicut accusat sit romani.

REMI. **S**cribe autem dicti sunt: non tamen ab officio scribae: sed potius ab interpretacione scripturarum: erant enim legis doctores. **S**equitur: **S**ciscitabat ab eis ubi christus nasceretur. **H**ic attendendum est: quia non dixit: ubi christus natus est: sed ubi nasceretur. **C**allide enim interrogauit eos ut possent agnoscere si de rege nato letaretur. **C**hristum autem vocat: quia nouerat inungi regem iudeorum. **CHRY.** super matth. **U**t quod autem interrogat **H**erodes quod non crederet scripturis: aut si crederet: quomodo sperabat posse interficere illum: quem regem futurum esse dicebat: **S**ed diabolus instigabat: quod crederet quod scripture non mentium tur: sic sunt omnes peccatores quod hoc ipsum quod credunt profecte credere non permittunt. quod enim credunt: veritatis est veritas: quod non potest esse occulta: quod autem non credunt: execratio est inimici. **S**i enim profecte crederent: sic viverent quasi post modicum transitori de hoc mundo: non quasi in eternum manerent. **S**equitur: **A**t illi dixerunt: **I**n bethleem iude. **LEO** papa in ser. de epiph. **M**agi quidem humano sensu significati sibi regis ortum existimauerunt in ciuitate regia esse quod dicitur: sed quod sui suscepit formam: et non iudicare uenerat: sed iudicari. **B**ethleem perlegit natiuitati: **H**ierosolymam passioni. **T**HEO. **S**i enim maximam romam elegisset ciuitatem: potentia ciuium mutacionis orbis terrarum facta putaretur. si filius fuisset imperatoris patris utilitatem ascriberetur. **S**ed quod fecit: omnia egena et vilia elegit: ut diuinitas cognosceretur orbem transformasse

terraz. ppter ea paupculā elegit matrē: paupiozem patriā: egen⁹ sit pecunijs: et hoc tibi expōit p̄sepe.

GREG. i bo. **B**n̄ etiā in bethleē nascit̄. Bethleē q̄ppe dom⁹ panis interpretat̄. Ipse nāq; ē q̄ ait: Ego sū panis viū⁹ q̄ d̄ celo descēdi. **CHRY.** sup matth.

Lū at̄ debuissēt celare mysteriū regis p̄finiti a deo marie i aspectu alienigene regis: facti sūt nō p̄dicatorēs opoz dei: s; p̄ditors mysterioz ei⁹: et nō solū manifestant mysteriū: s; etiā p̄pheticū ptulerūt et emplū. **U**n̄ subiūgūt: Sic enī scriptū ē p̄ p̄phetā. s. **Micbeā:** Et tu bethleē terra iuda. **GLO.** Hoc sic ponit: ut ab eis dictū ē: q̄ est nō verba: vitatē sensus quodamō ponit. **HIERO.** Un̄ hic rep̄hēdūt iudei de igr̄tia: qm̄ p̄phētia dicit: Tu bethleē effrata illi dixerūt: Tu bethleē terra iuda. **CHRY.** super matth.

Sz adhuc ipsam p̄phetiā p̄cidētes interficiē doz p̄iuoz facti sūt cā. sic. n. scriptū erat: Et te exiet rex q̄ pascet pplm̄ meū isrl̄ et dies ei⁹ a dieb⁹ seculi. **S**i q̄ integrā p̄phetiā ptulerūt: cōsiderās herodes q; venerat rex terren⁹ cui⁹ dies a dieb⁹ sc̄li erāt: in tān̄ furozē nō exarsisset. **HIERO.** sup matth. Est aut̄ sensus p̄pheticus talis: Tu bethleē terra iuda vel effrata: q̄ d̄ isrl̄: q; ē alia bethleē i galgal sita: q̄uis p̄uis vic⁹ inter milia ciuitatū iuda: tñ ex te nascetur christ⁹ q̄ erit dñator isrl̄: q̄ s̄m carnē de dauid ē: de me tñ nat⁹ ē an̄ sc̄la: et iō d̄r: Egressus ei⁹ ab initio a dieb⁹ etemitat⁹: q; i p̄ncipio v̄bū erat apud deū. **S**z hoc vltimū vt dictū ē iudei tacuerūt: alia v̄o muta uerūt: vel p̄pter igr̄tiā vt dictū ē: vel ad maiorē manifestationē: vt herodi alienigene intellectu p̄phētie ap̄rēt. vñ p̄ eo q; p̄phētia dicit: Effrata: q̄d erat nomē at̄iquū et forte herodi igr̄tiū: dixerūt: terra iuda. **P**ro eo aut̄ q; p̄phētia dixerat: **M**inima es in milib⁹ iuda volens ostēdere p̄uitatē ei⁹ q̄ntū ad ppli multitudinē dixerūt: Neq; q; mima es i p̄ncipibus iuda. volētēs ostēdere magnitudinē dignitat⁹ p̄ueniētē ex dignitate p̄ncipis nascituri: q̄si dicerēt: Magna es inter ciuitates ex quib⁹ p̄ncipes p̄dierūt.

REMI. Vel tal⁹ ē sensus: q̄uis mima videaris int̄ vrbes p̄ncipatū h̄ntes: tñ nō es mima: q; ex te exiet dux q̄ regat pplm̄ meū isrl̄. dux at̄ iste christ⁹ ē: qui pplm̄ fidelit̄ regit et gubernat. **CHRY.** i bo. **I**ntē de aut̄ certitudine p̄phētie: nō enī dixit q; i bethleē erit: s; q; d̄ bethleē exiet: ostēdēs q; ibi solū nasceret.

Quō aut̄ h; rōnē de zozobabel hec dicta eēt vt qdā dicit: nō. n. exiet ei⁹ fuit a p̄ncipio ex dieb⁹ sc̄li. Neq; etiā ex bethleē exiit: cū n̄ i iudea s; i babilonia natus sit. **E**t etiā ad hoc qd̄ dicit: Neq; q; mima es: q; ex te exiet. null⁹. n. ali⁹ illustrē fecit villā in q̄ nascet ref q; christ⁹. **P**ost natiuitatē. n. a sinib⁹ orbis fraz veniūt visuri p̄sepe et tuguriū locū. nō aut̄ dixit: Et te exiet fili⁹ dei s; dux qui pascet pplm̄ meū isrl̄. opoz tebat. n. i p̄ncipio descēdere vt nō sc̄dalizaret: et q̄ ad salutē hoīm p̄rinebāt p̄dicare ut mag⁹ inducere nent. **Q**d aut̄ dicit: Qui regat pplm̄ meū isrl̄. **I**sr̄l. n. h̄ dicit eos qui crediderūt ex iudeis. si aut̄ non oēs christ⁹ rexit: eoz ē accusatio. **D**e gētib⁹ aut̄ interi tāt cuit: ne sc̄dalizaret iudeos. **U**n̄ aut̄ mirabilē disp̄sationē: iudei. n. et magi simul se iuicē docēt. iudei a magis audiūt: q; xpm̄ i ostētis regiōe stella p̄dicat̄: et magi a iudeis: q; p̄phētie antiquit⁹ eū nūciat̄ uerūt: vt gemiatio testimonio cōfirmati ardētiori f̄

de expeterēt: quē et stelle claritas: et p̄phētie manifestabat auctoritas. **A**VG. i ser. de epiph. **P**oterat. n. stella q̄ magos p̄duxit ad locū vbi erat cū matre v̄gine de⁹ infans ad ipsam eos p̄ducere ciuitatē: si tñ subtraxit se: nec eis p̄ntis apparuit donec de ciuitate in q̄ christ⁹ nasceretur et ipsi iudei dicerēt: In bethleē inde: filies facti fabzis arche noe: qui alijs vbi euaderēt p̄stiterūt: et ipsi diluuiū perierūt: filies lapidib⁹ miliarijs viā odderūt: nec ipsi ābulare potuerūt. **A**udierūt: et abierūt inquisitores: dixerūt: et remāserūt doctores. **N**ūc quoq; iudei filie aliquid nobis exhibere nō desinūt. nōnulli. n. paganoz qm̄ eis de scripturis testimonia clara p̄ferim⁹: vt nouerūt christū an̄ p̄phetatū suspecti ne forte a christiānis ista cōficta sint: malūt credere codicib⁹ iudeoz: et sic tūc magi fecerāt: iudeos dimittūt inaniter lectitare: ipsi p̄gunt fidelit̄ adorare.

Tūc herodes clā uocatis magis diligēt̄ didicit ab eis tēp⁹ stelle q̄ apparuit eis: et mittēs illos i bethleē: dixit. **I**te et interrogate diligēt̄ de puero: et cū iueneritis renūciate mihi: ut et ego ueniēs adorē eū. **Q**ui euz audissent regem abierunt.

CHRY. sup matth. **P**ost q; audiuit herodes n̄ssū duplici mō credibile: p̄imū q; a sacerdotib⁹ fuerat dictū: deinde q; exēplo p̄phētico fuerat cōprobatū: nō tñ ad deuotionē flectit̄ nascituri regis: s; ad maliciā interfeciōis eius p̄dolu. **A**dit. n. q; nō poterat magos nec blādimentis flectere: nec minis terrere: nec auro corūpe: ut cōsentirēt i interfeciōz regis futuri: iō illos decipe cogitauit. vñ d̄r: **T**unc herodes clā uoca. magi. **O**cculte at̄ uocauit eos: vt nō viderēt iudei quos hēbat suspectos: ne forte q̄si regē sue gentis amātes p̄derēt cōsiliū ei⁹. **D**iligēt̄ didicit ab eis tēp⁹ stelle. **REMI.** **I**dcirco diligēt̄: q; callidus erat: et timebat ne nō reuenterē ad eū: vt tunc sciret qd̄ ageret d̄ puero occidēdo. **A**VG. i ser. de epiph. **S**erne aut̄ biēnio an̄ visa ē stella mirātib⁹ qd̄ eēt. **S**z tūc intelligit̄ indicatū eis cui⁹ eēt stella: q̄ iā d̄r uidebat qm̄ n̄ssū ē: q; p̄ illā significat̄. **S**z post q; christ⁹ nato reuelatū ē magis. uenerūt ab oriēte: et. xiiij. die adorauerūt eū: quē an̄ paucos dies natus fuisse didicerūt. **CHRY.** i bo. **U**el an̄ multū tēp⁹ hec stels la apparuit: qm̄ multū tēp⁹ i itinere erāt magi cōsilipturi: vt cōfestim cū nat⁹ eēt christo assisterēt: eū i factijs adorātes vt mirabilior appareret. **G**LOSA: **S**cōm alios v̄o a die natiuitat⁹ christi credit̄ stella tñ apparuisse: et pacto officio cū noua eēt desit eē. ait. n. fulgēt⁹: **P**uer nat⁹ nouā stellā fabricauit. **A**ognito aut̄ loco et tpe p̄son. p̄ueri vult nō igr̄are. vñ dicit: **I**te et interrogate diligēt̄ de puero. illud p̄cepit qd̄ absq; p̄cepto erāt facturi. **CHRY.** i bo. **N**ō at̄ dicit: **I**nterrogate de rege. s; de puero: neq; enī p̄ncipat⁹ noie eū vocari sustinebat. **CHRY.** sup matth. **E**rgo vt ad hoc eos induceret: deuotiōz p̄mittebat: et p̄ eā gradū acuebat: et maliciā cordis sui hūilitatis colore depingebat. **T**alis ē cōsuetudo oīm malis gnoz qm̄ aliq; i occulto gū⁹ ledere volūt: hūilitate

tem illi et amicitias fungunt. **Uñ dicit.** Et cum inueneritis renunciate mihi: ut ego ueniens adoré eum. **GRE.** in ho. Adorare eum se uelle simulat: ut quasi hunc si inuenire possit: extinguat. **Sequitur.** Qui cum audissent regem abierunt. **REMI.** Audierunt magi herodé ut quereret dominum: sed non ut ad eum reuenteret. Significabant enim bonos auditores: qui bona que audiunt a malis predicato ribus faciunt: sed tamen opera illorum non imitantur.

Et ecce stella quam uiderat in oriente: antecedebat eos: usque dum ueniens staret supra ubi erat puer.

CHRY. sup matth. Et hoc loco ostendit: quod cum stella uideretur magos prope hierusalém abscondita est ab eis: ut relictis a stella cogerentur in hierusalem interrogare de christo filio et manifestare: propter duo: primo ad confusionem iudeorum: quod gentiles stelle tantummodo uisione confirmati: christum per alienas puicias requirebant: et iudei ab infamia prophetiarum legentes de christo: et in suis sinitu nati non susceperunt: demum ut interrogati sacerdotes ueni nascitur christus: ad iudicium sui miserentur: de bethleem: quia que herodé docuerat de christo: ipsi ignorabant de illo. et ideo per interrogatores et inuisione habitam subditur. **Et ecce stella quam uiderat in oriente antecedebat eos: ut ostenderet rates obsequium stelle: regis intelligeret dignitatem.**

AVG. in sermo. de eph. Et ut christo plenam redderet obsequium trauit gradum donec magos perduceret ad puerum. Obsequium prebuit: non ipsum adduxit. supplices ostendit amplissimo lumine: et tecta nati confundit: sicque discessit. ueni sequitur. Usque dum ueniens staret supra: ubi erat puer.

AVG. sup matth. Quid autem mirum si sole iusticie oriente: stella ministrabat diuina: Stetit enim supra caput pueri: quasi dicens: Dic e. ut quod loquendo monstrare non poterat: stans demonstraret. **GLO.** Dic autem apparet quod stella in aere posita erat: et domum in qua puer erat multum vicina: aliter enim domum non discessisset.

AMBRO. sup lucam. Hec autem stella uia est: et uia christus: quod secundum incarnationis mysterium christus est stella: ipse enim est stella splendida et matutina. ueni ubi herodes est: non uidetur. ubi autem christus: rursum uidetur et uiam monstrat.

REMI. Uel stella significat gratiam dei: herodes diaboli. qui autem per peccatum se diabolo subdit: mox gratiam perdit. quod si per penitentiam recesserit: mox gratiam inuenit: quod non dimittit: donec perducatur ad domum pueri in ecclesiam. **GLO.** Uel stella est illuminatio fidei: quod ad primum ducit: quare dum diuertit ad iudeos: magi amittunt: quia dum a malis consilium querunt ueram illuminationem perdunt.

Uidentes autem stellam: gausi sunt gaudio magno ualde. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum maria matre eius: et proci dentes adorauerunt eum: et aptis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum: thus: et myrram.

GLO. Postquam premissit stelle obsequium: subiungit euangelista magorum gaudium dicens: Uide autem stellam gauisum sunt gaudio magno. **Ualde.** **REMI.** Et sciendum quod non satis fuit dicere euangeliste: Gausi sunt. sed addidit: Gaudio magno. et ualde. **CHRY.** sup matth. Gausi sunt: quod spes eorum non erat decepta: sed apostoli consilium

mata quod tanti itineris non sine causa suscepissent labores.

GLO. Gaudio gaudet: quod propter deum gaudet: quod est uerum gaudium. Addidit autem et magno: quod de magno gaudebat.

CHRY. Per mysterium enim stelle intelligebatur: quoniam dignitas nati regis excedebat mensuram omnium mundalium regum. addidit et **Ualde.** **REMI.** Quia uoluit ostendere quod magis gaudet homines de rebus perditis quam semper possessis. Subdit autem: Et intrantes domum inueniunt puerum.

LEO papa in sermone de epiph. Quas titate paruus: aliene operis indiguit: fandi impotentem: et nulla ab humane infantie generalitate discretus: quod sicut fidelia erant testimonia: quod in eo maiestatem inuisibilis diuinitatis ostenderet: ita probatissimum debebat esse semper piternam illam euentiam filii dei uera suscepisse hominis naturam. **Uñ Maria matrem eius.**

CHRY. sup matth. Non diademate coronata: aut in lecto aureo recubente: sed uix tunicam habente ueniam: non ad ornamentum corporis: sed ad tegumentum nuditatis qualem habere potuit carpentarij uxore progre constituta. Si ergo regem terrenum querentes uenissent: magis fuissent confusi quam gauisi: quod tanti itineris labore sine causa suscepissent. Nunc autem quod celestem regem querunt: tamen nihil regale uidebant: in eo tamen soli stelle testimonio certum gaudebant oculi eorum ostentabilem puerum aspiceret: quod spiritus in corde eorum terribilem cum monstrabat ueniam proci dentes adorauerunt eum. uident enim homines: et agnoscunt deum.

RABA. Diuino autem nutu scilicet: quod abierat Ioseph ne aliquid male suspitionis occasio daretur gentibus. **GLO.** Qui licet more sue gentis in donis offerendis sequatur: arabes enim auro: thure et diuersis generibus aromaticis abundanter: tamen aliquid mysterij muneribus demonstrare uolebant. ueni sequitur: Aptis thesauris suis obtulerunt ei munera: aurum: thus: et myrram.

GRE. Aurum quippe regi congruit: thus uero in dei sacrificium ponebat: myrra autem mortuorum corpora adiuuat.

AVGV. in sermone de epiph. Aurum igitur soluitur quasi regi mago: thus immolat ut deo: myrra prebet quasi pro salute omnium mortuorum. **CHRY.** Hec autem quasi tunc non intellegebat: sed qualem mysterium ista gerebat: uel quod significaret unumquodque munus: eorum nihil scilicet est. **Sra** enim que illos hec omnia facere hortabatur: ipsa ordinauerat uniuersa.

REMI. Et sciendum quod isti non singuli singula obtulerunt: sed singuli tria: et singuli cum suis muneribus regem deum et homines predicauerunt. **CHRY.** in ho. Uerecundem ergo Martionem et paulum samofetanum: qui nolunt uideri: quod magi uiderunt: qui ecclesie sunt progenitores: deum in carne adorantes. quoniam enim in carne erat: facie monstrat et prepe. quoniam autem non ut puerum hominem adorant: sed ut deum: demonstrat dona que deo offerre decem erat.

Costantianus et iudei uidentes se puentos a magis: et neque per illos uenire student. **GRE.** Potest et in his aliud intelligi. Auro namque sapientia designat: Salomone teste: quod ait: Thesaurum desiderabilis reqesceit in ore sapientis. Thure quod deo incensum: uirtus orationis exprimitur secundum illud: Dirige orationem meam sicut incensum in conspectu tuo. Per myrram uero carnis mortificatio figuratur.

Nato ergo regi aurum offerimus: si in conspectu eius sapientie lumine splendens. Thus offerimus: si per orationum studia deo redolere ualeamus. Myrram offerimus: si carnis uitia per abstinentiam mortificamus.

GLO. Tres autem uiri qui offerunt: significat gentes de tribus partibus mundi uenientes. Thesaurus aperit dum fide cordis per confessionem ostendit. **Si** autem in domo docentes ne thesaurus

in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

CHRY. in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius. **CHRY.** in ho. Thesaurus in domo non aperit: sed in conspectu eius.

bone scie iactado ppalem. Offerunt tria munera: hoc e fide scē trinitatis. vel aptis thesauris scripturaz: historici: moralē: et allegoricū sensū offerunt. vñ logicā: physicā: et ethicā: dū illa fidei fruire faciunt.

Et rñso accepto in somnis ne redirent ad herodem: per aliam uiam reuersi sunt in regionē suam.

AVG. i ser. de epiph. Herodes ipi faūs ex timore crudelis voluit deseuire. Sz quō poterat capere eū: q̄ ipsas fraudes venerat aputare: Ut q̄ ei fraus elideret. seq̄. Et rñso accepto. HIERO. Qui enī munera obtulerūt dño: dñter rñsus accipiūt. Rñsū nō p angelū fieri dñ: vt meritoz ioseph pūlegiū demonstraret. GLO. Sit aut̄ hec rñso p ipsū dñm: qz null⁹ ali⁹ viā reuersionis instituit: nisi ille q̄ dicit: Ego sum via. nō tñ loq̄t puer ad eos: ne diuinitas aī tps reuelet: et vt dñ hūanitas habeat. Dicit autē: Et rñso accepto. Sic enī moyses tacit⁹ clamat: sic isti pio affectu interrogabāt qd̄ diuina iuberet voluntas. Dicit at̄: Per aliā viā reuersi sūt in regionē suā. Qz infidelitatis miscēdi nō erāt iudeoz. CHRY. i ho. Intuere aut̄ magoz fidē q̄liter nō scādalizati sūt in seipsis dicētes: Si magn⁹ ē puer h: q̄ necessitas fugere ē: et occulte recessione: Doc enī ē vñ fidei nō q̄ rere cās eoz q̄ vñ p̄cipiunt: s; suaderi solū ab eis.

CHRY. sup matth. Si at̄ magi christū q̄si terrenū regē q̄sissent: inueniētes eū apud ipm̄ mānsissent: nūc aut̄ adorauerūt et reuersi sūt. Cū aut̄ reuersi fuisset: māserūt colētes deū magis q̄ aī: et p̄dicātes multos erudierūt. Et deniqz cū thomas iuisset ad puīciā illā adiūcti sūt: et baptizati scī sūt executores p̄dicatōis ipsi. GREG. Magnū vñ nobis aliqd̄ magi inuit: qz i regionē suā p aliā viā reuertit. Regio q̄ppe nra paradisi: ad quē Jesu cognito redire p viā q̄ venim⁹ p̄hibemur. A regione etenī nra: supbiēdo: insibilia sequēdo: cibū vititū gustādo viscissimus: s; ad eā necesse ē vt scēdo: obediēdo: vñsibilia cōtēndo: atqz appetitū carnis refrenando redeam⁹. CHRY. sup matth. Nec etiā erat possibile: vt qz ab herode ad christū venissent: redirent ad herodē. q̄ enī relicto christo ad diabolu trāseunt p peccatū: frequēter p p̄niam reuertunt ad christū. Qui enī fuit i inocētia: dū nescit qd̄ sit malū: facile decipit. Sz cū exp̄t fuerit malū quod iuenit: et recordat⁹ bonū qd̄ pdidit: op̄nct⁹ redit ad deū. Qui aut̄ relicto diabolo venit ad christū: difficile redit ad diabolum: qz dū gaudet in bonis que iuenit: et recordat⁹ mala q̄ euasit: difficile redit ad malum.

Qui cū recessissent: ecce āgel⁹ dōmini appuit i somnis ioseph dicēs: Surge et accipe puerz et m̄rez ei⁹: et fuge in egyptū: et esto ibi usqz dū dicam tibi. Futur⁹ ē enī: ut herodes q̄rat puerz ad pdendū eū. Qui surgens accepit puerz et m̄rez ei⁹ nocte et secessit i egyptū. Et erat ibi usqz ad obituz herodis: ut adimpleret qd̄

dcm̄ ē a dño p p̄phetā dicētem: Et egypto uocauī filium meum.

RABA. Pic p̄termittit matthe⁹ diē purificatōis in q̄ oportebat p̄mogenitū offerri i tēplo: et agnum vel par turtuz: nō aut̄ colubaz. Et quāuis timerēt herodē: tñ nō sūt ausi trāsgredi legē: qn̄ ad tēplum puerz deferrēt. Cū itaqz rumor de puero iā iciperet dilatari: mittit āgel⁹ q̄ i egyptū faciat puerz trāsp̄ortari. vñ dicit: Angel⁹ dō. ap. i som. ioseph. REMI. Per hoc qz semp āgel⁹ ioseph i sōnis apparuisse dicit: mystice designat: qz illi q̄ a curis terrenis: et secularib⁹ negociis q̄scut: p̄frui angelica vñsōe meretur. Dicit q̄ ei: Sur. et acci. pue. et ma. ei⁹. HYLE. Cū despōsātā eā iusto significabat: iugē nūcupauit: s; p̄partū m̄ tñ Jesu oñdit: vt quēadmodum iusto ioseph deputaret marie i virginitate iugū: ita venerabilis ei⁹ oñderet i iesu m̄ris v̄ginitas.

CHRY. sup matth. Nō aut̄ dicit: accipe m̄rez et puerū ei⁹: s; ecōuerso: qz nō p̄p̄ m̄rem puer nat⁹ ē: s; p̄pter puerz m̄ p̄parata ē. Seq̄. Et fuge i egyptū. Quō aut̄ fili⁹ dei aī hoīem fugit: aut q̄s liberet de inimicis: si et ipse inimicos suos timet: Et p̄mū qd̄ eoz vt regulā hūane nature quā suscepit cōseruet: et i hac pte: qz hūane nature et puerilitati cōuenit fugerē p̄tātē minātē: deide vt ceteri christiani cū necessitas p̄secutōis aduenerit fugere nō erubescāt. Sz q̄re in egyptū: Recordat⁹ ē enī dñs q̄ nō in fine irascitur: quāta mala fecerit sup egyptū: iō mittit filiū suū in eā: et dat illi magne recōiliatōis signū: vt decē plagas egypti vna medicina sanaret: vt ppl̄s q̄ aī fuerat p̄secutor ppl̄i p̄mogenitū: custos fieret filiū vnigenitū. vt qz illi violētē oñtati sūt: isti cū deuotiōe fui rent: vt iā nō irēt ad mare rubz demergēdi: s; vocarent ad aq̄s baptismatis viuificādi. AVG. i fmo. de epiph. Audi etiam magni mysterij sacrm̄. Moy ses aliqñ i egypto p̄fidis clauserat diē: illuc christ⁹ adueniēs sedētib⁹ i tenebris reddidit lucē. fugit: vt illuminaret: nō fugit vt lateret. Seq̄tur: Et esto ibi usqz dū dicam tibi: futur⁹ ē enī: vt hero. pue. q̄rat ad per dēdū eū. Putabat enī infelix tyrān⁹ saluatoris aduentu regali se solio detrudēdi: s; nō ita ē. nō ad b̄ venerat christ⁹ vt alienā gloriā iuaderet: s; vt suam donaret. Seq̄. Qui sur. acce. pue. et ma. ei⁹ noc. et secessit i egyptū. HYLE. i idolis plenā: Jā enī p̄ iudeoz insectatōez iudeā reliquēs: ignorāti seculo colēd⁹ inferē. HIE. Quō igif tollit puerz et matrez ei⁹ vt i egyptū trāseat: nocte tollit i tenebris. qñ vō reuertit i iudeā: nec nox nec tenebre ponūt in quā gelio. CHRY. sup matth. Dis enī p̄secutōis angustia nox ē: refrigeriū aut̄ dies. RABA. Vel q̄a luce vā recedēte lucis ipsi⁹ mores i tenebris reman serūt: ipsa vō redeūte illumināt. CHRY. i ho. Cū de aut̄ statū ipso nato tyrānū insanire: et qz m̄ cū puero ad extraneā effug. regionē: vt si tu icipiēs ali cui spiritali rei desuere: videaris tribulari: nō turberis: s; oīa viriliter feras hoc hñs exēplū. BE. Quō enī dñs a parētib⁹ sublat⁹ ē in egyptū: significat electos sepi⁹ maloz improbitate suis effugādos ex sedib⁹: vel etiā exilio dānādos. Siqd̄ ipe q̄ suis erat p̄ceptur⁹: Cū vos p̄secuti fuerint i vnā ciuitatē: effugite in aliā: p̄m⁹ fecit qd̄ p̄cepit: fugiēdo hominem

quasi homo in terra: que stella magis paulo ante adorandus monstravit ex celo. **REMI.** Quod autem dominus in egyptum itur? esse: prederat isaias cum ait: Ecce dominus ascendet super nubem leuem et ingredietur egyptum: et disperdet simulacra egypti. **REMI.** Consuetudo autem fuit istius euangeliste oia que dixit confirmare: et hoc idem: quod iudeis scribebat: **IOHES** subiungit: Ut adimplet quod dicitur in **DO.** p. ppbe. dice. **EX** egypto. vo. fi. mei. **HIER.** de optio genere interpretandi: **DO.** lxx. interpretes non habent: sed in **OSEE** ppbeta iuxta hebraicam scribitur veritate: Quia puer israel: et dilecti eius. **EX** egypto vocavi filium meum: p. quo. lxx. trāstules rūt. **QUA** paruul? est israel et dilecti eius: ex egypto vocavi filium meum. **HIER.** sup **OSEE**: Hoc autem testimonio vti euangelista: quod hec typice referunt ad christum. **NOTAN** dum enim quod hoc ppbeta: et alijs ita de aduentu christi: et deuorōe gentium pronūciat: vt radix historie non penit? deserat. **CHRY.** in **HO.** Est etia; ppbetie lex multa multoties de alijs: cōpleri autem in alijs: sicut de symeone et **LEUI** dicitur: **DI**uidā eos in iacob: et dispartā in israel quod non in eis sed in nepotibus cōpletum est: quod et h. appet. **XPS** enim natura dei filius est: et sic in eo v. ppbetia cōplet. **HIER.** Possūm? autem et hūc locū solari: et iducem? testimonium ex numeris: **DE** ex egypto vocauit euz: glā ei? sicut vnicornis. **REMI.** Per ioseph autem designat ordo predicatoz: p. **MARIAM** sacre scripture: p. puerū noticiā saluatoris: p. psecutionem herodis psecutio quā passa est ecclā in hierosolymis: p. fugā ioseph in egyptū trāsit? predicatoz ad gentes infideles: **Egyptus** enim tenebre interpretat. p. tps quo fuit in egypto spaciū tēporis ab ascensione dñi vsq; ad aduentū antichristi: p. obitum herodis extinctio inuidie in cordibus.

Tūc herodes videns quoniam illusus est a magis: iratus est valde: et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finibus eius a bimatū et infra: sicut tempus quod exquisierat a magis.

CHRY. sup **MATTH.** Postquam paruul? iesus magos suo imperio subiugauit: non prate corporis sed gra spūs irascebat herodes: quod quos ipse sedes in throno regni: audere non potuit: his iesus paruul? placuit in p sepio iacēs: deinde orōnētes eū magi addiderunt eas doloris. vñ dñ: **Tūc** herodes videns quoniam illusus est a magis ira. est valde. Illa enim regū ira magna et iextinguibilis est: quā regni zel? accēdit. **Sed** quod fecit: **Mittēs** occidit omnes pueros. **Sicut** enim bestia vulnerata: quicquid ocul? occurrat: quasi auctore sui vulneris dilaniat: sic et ille delusus a magis irā suā sup paruulos diffundebat. Dicebat enim cogitās in furore: **Certe** magi puez inueniunt: que regnatuz dicebāt: nā rex regni zelo repletus. d. his oia timet: oia suspicat. **IOHES** g. misit et interfecit omnes pueros: vt vnū inueniret in omnibus. **AVG.** in ser. de epiph. **Et** dñ insequē christū regi nro coeuit: pcurauit exercitū stolis victricibus ca. **Adidatū.** **AVG.** in ser. de innocētibus: **Ecce** ppbat? hostis btris puulis nunq; tānū pdere potuisset obsequo qntū pfuit odio: nā qntū eos iniquitas abūdauit: tānū gra bndictiois effulsit. **IDEM.** Quod puuli btri: ille de vra corona dubitabit in passioe p xpo: quod etiā puul? baptismum pdesse ydō exstimat christi: nā quod nat? hre potuit pdicatorez angelof narratores celos: adoratores magos: potuit et illis

ne p eo sic moriret? prestare: si sciret illa morte periturus: et non potius maiore felicitate victuros. **Ab**sit vt ad liberandos hoies christ? venies de illoz pmo. q. p illo interficeret: nihil egerit: quod pedes in ligno p eis a quibus infliciebatur: orauit. **RABA:** **Non** est autem orō? va statōe bethleem: sed adiacētia loca vastauit: nec vllam misericordiā etatis habuit: a filio vni? noctis vsq; ad filium duoz annoz: quoniam omēs occideret. vnde subdit: **In** bethleem et in omnibus finibus eius a bimatū et infra. **AVG.** in ser. de epiph. **In** celo enim viderāt magi igitissimam stellā non ante paucos dies: sed ante finē biennū sicut in quēti herodi patefecerūt. vñ a bimatū et infra occidit infantes: pp? quod seq;: sed tps quod exquisierat a magi. **AV.** in ser. de inno. **Uel** quod timebat ne puer cui sidera famulant: spēm suā paulo sup etate vel infra trāssoz maret: vel etate sui tps occultaret: id videt pueros a bimatū vsq; ad pueros vni? dici infelicis. **AV.** de cō. euā. **Uel** aliquoz magis ppinquātū piculoz terrorib? agitat?: herodes ab illa cura. f. interficiēdi pueros mēte abrepta in alijs poti? occupat. vel potu it credere magos fallacis stelle visioe deceptos: postea q; non inueniūt que nati putauerant: erubuisse ad se redire: atq; ita timore depulso a psequēdo puero qeuit. et sic cōpletis dieb? purgatois tute cum illo ascendere potuerūt. **Quis** enim non videat vnū illū diez regē multis occupatū latere potuisse: deinde vulgatis reb? quod in tēplo dicte facteq; fuerāt: herodes sensit se a magis illusū: ac deinde sicut h. dñ: multos infantes occidit. **BEDA** in **HO.** **In** hac autem morte pueroz: oīuz christi martyz pciosa est mors designata: quod puuli occisi sūt: significat p hūilitatis meritū ad martyrij pueniēdū gloriā: quod in bethleem in omnibus finibus eius occisi sūt: ostēdit in iudea. vñ ecclē cepit origo: et vbiq; per orbē psecutionē secuturā. quod himi occisi sūt: doctrina et opatōe pfectos indicāt. **Qui** vō infra simplices: quod illi quod occisi sūt: et christ? euasit: insinuat corpa martyru ab ipijs posse pimi: sed xps ab eis non posse auferrī.

Tūc adimpletū est: quod dicitur in propheta: Vox in rama audita est: plorat et ululat multus: Rachel plorans filios suos et noluit consolari: quia non sunt.

Quia euangelista horrore impleuit auditore crudelem occasione. **CHRY.** in **HO.** **Narrās** rursum mitigatōne apponit: ostēdēs quod hec non scā sūt deo nequeire. p bibere atq; igrate: sed p ppbetā pdicētē. vñ dicit: **Tūc** impletū est. **HIER.** sup hierē. **Hoc** hieremie testimonium matthe? non sed hebraicā veritate: nec iuxta. lxx. p tulit. **Ex** quo pspiciū ē euangelistas et aplos non interpretationē alicui? secutos: sed tanq; hebreos quod legebat hebraice suis smonibus expssisse. **HIE.** sup **MATTH.** **Quod** autem dicit: **In** rama. non putem? loci nomē eē: quod est iuxta **Baba:** sed **Rama** excelsum interpretat. vt sit sensus **Vox** in excelso audita est. i. lōge lateq; disp̄sa. **CHR.** sup **MATTH.** **Uel** quoniam de morte innocētū: id in excelso audiebat: sed illō: **Vox** paupis penetrat nubes: **Quod** autem dicit **Plorat**: stertū paruuloz ostēdit. **Quod** autem dicit **Ululat**: matz significat lamētū. in paruulis autem mors faciebat finē doloris: in matrib? autem temp p memoriaz reparat. et id dicit: **Ululat** mult? **Rachel** plorans

filios suos. **HIERO.** De Rachel nat^o e beniamin: in cui⁹ tribu no e bethlee. Querit⁹ g^o quo Rachel filios inde. i. filios bethlee q⁹ suos plozet: **RAB.** Rudebun⁹ breuit: q⁹ sepulta sit iuxta bethlee i effrata: et ex corp⁹ p⁹sculi hospicio m⁹ris nom⁹ accepit. Siue q⁹ iuda et beniamin due trib⁹ iucte erat: et herodes p⁹cepit no solu i bethlee iterfici pueros: s⁹ et i oib⁹ finib⁹ ei⁹ p⁹ occisione bethlee itelligim⁹ multos et beniamin fuisse cesos. **AVGV.** de q⁹sti. no. et ve. te. Uel quia filij beniamin q⁹ ad Rachel p⁹tinuit: olim a reliq⁹ trib⁹ exticti sut: et i p⁹nti et in futuro erant. Tunc g⁹ Rachel cepit filios suos plageri: q⁹ filios sororis sue i tali ca⁹ vidit occisos: vt eterne vite heredes existeret cui eni aliqd⁹ aduersus eueniat ex felicitate alteri⁹: ifausta ad exaggrada⁹ magnitudine luct⁹: vt dices ret e⁹ Rachel mortua plozasse filios suos: et noluit solari: q⁹ no sut. **HIE.** Et hoc s⁹ duplici itellig⁹ tia: siue q⁹ eos i eternu⁹ mortuos existimaret: siue q⁹ se solari nollet de his: quos sciu⁹ ee victuros: vt sit sensus: Noluit solari de hoc q⁹ no eet. **HYL.** No eni no erat bi q⁹ mortui putab⁹at: in eternitatis eni p⁹fectu p⁹ martyrii glaz efferebat. solatio at rei amisse erat p⁹stada: no aucte. **Hyla.** sup matthe. Rachel eccl⁹ typum p⁹tulit diu sterilis: nuc fecude. hui⁹ plozat⁹ ex filiis no iccirco q⁹ pemptos volebat audir⁹: s⁹ q⁹ ab his pimebat: quos filios retinere voluisset. **RABA.** Uel significat eccl⁹am q⁹de ploza re sc⁹z: vt hoc seculo ablatione: s⁹ no ita velle se solari: vt q⁹ seculu⁹ morte vicerit: rursum ad seli certamina p⁹fectu p⁹ tolerada: q⁹ no sut vltra reuocandi i mudu⁹. **GLO.** Uel no vult solari i p⁹nti: q⁹ n⁹ sut: s⁹ oem spem et solatione ad eterna⁹ transmittit vita. **RAB.** Bn aut Rachel: q⁹ ouis vel videt of: eccl⁹am figurat: cui⁹ tota intetio vt deu⁹ contemplet: iungit. et ipsa e ouis cetesima quam pastor in bu⁹ meris reperat.

Defuncto aut herode: ecce angel⁹ d⁹ni appuit i sonis ioseph in egypto dicens: Surge et accipe puer⁹ et m⁹z ei⁹: et uade in terra israhel. Defuncti sunt eni qui q⁹reb⁹at animam pueri.

Ex eccl⁹astica historia: Cu⁹ p⁹ sacrilegio: q⁹ herodes i saluatore miserat: et scelere q⁹ unq⁹ vox ei⁹ pege rat: vltio ei⁹ diuina purgeret i morte: corp⁹ ei⁹ vt iosephus refert: morib⁹ inuasit diuersus: ita vt diceret a vatib⁹ no morbi corpis hec: s⁹ diuine vltiois ee sup plicia: ipse at furore ia plen⁹ nobiliores et p⁹marios ex oi⁹ iudea ad se colligi et recludi iubet in carcere: mada⁹ stati vt spm⁹ exhalasset oes iterfici: vt ei⁹ obi tu ois iudea desleret iuita. Paulo aut an⁹ q⁹ nouissi mu spm⁹ redderet: Antipat⁹ filiu⁹ suu⁹ iugulauit: post duos pueros quos an⁹ necauerat. alexandru⁹ et ari stobolu⁹. Talis igit⁹ herodis fili⁹: q⁹ digna supplicia scelere: q⁹ i bethlee erga paruulos gesserat: et p⁹ isidijs saluatoris exact⁹ e: ab euangelista designat⁹ cuz dicit: Defuncto aut herode. **HIE.** Multi pp⁹ igno rantia historie labu⁹ i errore: putates eude esse herode: a quo i passioe d⁹ni irridet: et q⁹ nuc mortu⁹ ee refert. Ergo herodes ille q⁹ cu⁹ pilato postea amicu⁹

tias fecit: hui⁹ herodis fili⁹ e: frater Rachelai quem **Lyberi** cesar lugdunū relegauit: fraterq⁹ ei⁹ herodes successorē regni fecit. Prmo g⁹ herode defuncto: **Ecce apparuit angel⁹ d⁹ni i sonis ioseph i egypto dicens: Surge et accipe puer⁹ et m⁹z ei⁹.** **DIONY** in cele. hierar. Uide q⁹ et ipse iesus sup⁹ celestibus eentis existens: ad id q⁹ s⁹ nos e: imutabiliter venies no refugit ad se ordinata et assumpta huanam ordinatōem: s⁹ obediens subdit⁹ dei pris per angelos dispositōib⁹: et p⁹ medios ipsos annunciat⁹ ioseph a p⁹re disposita filij ad egyptu⁹ recessio: et itez ad iudeam ex egypto transductio. **CHRY.** Uides eni q⁹ ioseph ad min⁹ isteriu⁹ Marie erat elect⁹: eute enim illa i egyptu⁹ et redei⁹te: q⁹ misteriu⁹ ei⁹ tate necessitatis iplerz: nisi desposata fuisset: Na i p⁹ma q⁹de facie maria puer⁹ nutriebat et ioseph cofuabat. reuera at puer et matrem nutriebat: et ioseph tuebat. seq⁹: **Et vade i terra israhel.** Quasi medic⁹ eni descēdit i egyptu⁹ vt visitaret ea lāguētē errozib⁹: no vt remaneret in ea. Reuersiois aut rō assignat⁹ cu⁹ subdit⁹: Defuti sut eni: q⁹ q⁹reb⁹at aiā pueri. **HIER.** Ex hoc loco itel ligim⁹ no solu herode s⁹ et sacerdotes et scribas eo tpe necē d⁹ni fuisse meditato. **REMI.** S⁹ si mul ti fuerūt: quō i tā breui spatio exticti sut: q⁹ vt deū ē: herode mortuo: occisi sut oēs maiores q⁹ i custodia tenebant. **CHRY.** sup matthe. No d⁹ cofilio scm⁹ ee: q⁹ cofenserūt herodi: vt inq⁹reret puer⁹ et occideret: q⁹ scriptū ē: Turbat⁹ e herodes et ois hiero solyma cu⁹ illo. **REMI.** Aut certe locut⁹ e euāgeli sta p⁹ spem tropi q⁹ multi ponūt p⁹ vno. In hoc at q⁹ dicit: Aiā pueri: destruit heretici: q⁹ dixerunt chustu⁹ no sup⁹ fuisse aiā: s⁹ loco aiē habuisse diuinitatem. **BEDA** i bo. No autēz occisus p⁹ d⁹no pueris herodes no lōge p⁹ obiit: et ioseph d⁹ni cu⁹ matre ad terrā israhel reducit: significat oēs p⁹secutiones q⁹ eccl⁹am erāt mouēde: p⁹secutoz morte vindicadas: et pacē eccl⁹e denuo reddēda: et scōs qui latuerāt ad sua loca reuersuros. vel q⁹ defuncto herode: redit ad terrā israhel iesus denūciat q⁹ Enoch et Delia p⁹dicatib⁹ bus: iudei sopita moderne inuidie flamma fidem veritatis accipient.

Qui surgēs accepit puer⁹ et matre ei⁹: et uenit i terrā israhel. Audiens aut q⁹ archelaus regnaret i iudea p⁹ herode p⁹re suo timuit illo ire: et ad monit⁹ i sonis secessit i ptes galilge. Et ueniēs habitauit i ciuitate q⁹ uocaf nazareth: ut adipleret q⁹ dictū ē p⁹ pphetas: q⁹ nazare⁹ uocabit⁹.

GLO. Angelice admonitōi ioseph no iobediens fuit. vñ seq⁹: Qui sur. age. pu. et ma. ei⁹: et ve. i terrā israhel. No eni determinauerat angel⁹: i quo loco terre israhel: vt dubitate ioseph itez reuertat: et frequentiori visitatōe angeli certior redderet. vñ seq⁹: Audiens aut q⁹ archelaus regnaret in iudea p⁹ herode p⁹re suo: timuit illo ire. Ex historia iosephi: Dabuit siqdē herodes vrozozes. xx. et q⁹ septē numerosā suscepit sobolē: p⁹mogenit⁹ ei⁹ antipater ex iohida: alexander: et

aristobol^o et mariamie: archela^o et mathaca sama-
ritide: herodes antipas q̄ postea tetrarcha fuit: et phi-
lipp^o et cleopatra hierosolymitide. Trib^o igit^r p̄mis
ab herode interfectis: et p̄ mortē ei^o occasiōe testamē-
ti p̄ris: archelao gubernationem regni usurpāte: et
cā de successiōe regni ad cesarē augustū delata: tan-
dem de consilio senat^o oēs herodis monarchiā distri-
buit: mediā p̄tē. s. idumeā et iudeā tradēs archelao
sub noīe tetrarchie: pollicit^o se facturū eū regē: si se
dignū p̄buisset. Mediā vō p̄tē i duas secuit tetrar-
chas: secessitq^{ue} galilea i p̄tē herodis tetrarchie: Iu-
rei vō et traconitidis regio philippo. Scūs ē ḡ post
herodē defunctū archela^o q̄si dyarch^o: qd̄ dominiū
gen^o h̄ regnū appellat. **AVG.** de cō. euā. S; h̄ ali-
q̄s q̄ret: quō sic lucas narrat: ibāt parētes ei^o p̄ oēs
ānos p̄nie i hierlīm: si archelai timore ibi p̄hibebāt
accedere: Hoc dissoluere nō ē difficile: fieri enī pos-
terat vt p̄ diē festū iter tā ingētē turbā latēter ascē-
derēt: mox reuerfuri: cū tñ alijs dieb^o habitare me-
tuerēt: vt nec solēnitate p̄termiffa eēt irreligiōsi:
nec i cōtinua māsiōe p̄spicui. Iste quoq^{ue} intellect^o p̄z
vt qd̄ lucas dicit p̄ oēs ānos eos ascēdere solitos i
hierlīm: tūc accipiam^o scām: cū iam nō metuēt arche-
laus: q̄ s; h̄ historiā iosephi solū. ix. ānis regnauit. Se-
quit^r. Et admonit^o i sōnis secessit i p̄tes galilee. S;
forte hīc q̄spiā moueat cū matthe^o dixerit: iō timū
isse ioseph cū puero redeūtē ire i iudeā: qz cū patre
suo herode archelaus fili^o ei^o regnabat: quō potuit
ire i galileā: vbi ali^o fili^o ei^o herodes tetrarcha erat:
vt lucas testat. Quasi vō ipsa sint tpa q̄b^o puero tis-
mebat: q̄ lucas cōmemorauit: q̄ vsq^{ue} adeo mutata
erāt: vt i ipsa iudea nō rex eēt archelaus: s; p̄ses pi-
lat^o. **GLO.** S; tūc q̄rit: q̄re nō timuit ioseph i ga-
lileā ire: cū i ibi archelaus regnaret: s; meli^o potuit
latere cū puero i nazareth q̄s i hierlīm vbi erat caput
regni archelaus. **CHRY.** i bo. Et ē qz villā nati-
uitatis mutauit: res obumbrat: ipet^o enim oīs erat
aduersus betheleē et fines ei^o. Venit igit^r ioseph i na-
zareth et piculū fugiēs et i patriā rediēs. vñ seq̄t^r. Et
ve. habi. i. ciui. q̄ voca. naza. **AVG.** de cō. euā. For-
te et hoc mouet: quō dicat matthe^o p̄pterea cū pue-
ro i parētes ei^o isse i galileā: qz metu archelai in
hierlīm ire noluerit: cū p̄pterea magis isse galileam
videat: qz ciuitas eor^o erat nazareth galilee: sicut lu-
cas nō tacuit: S; itelligēdū ē: vbi āgel^o in sōnis in
egyptō dixit ad ioseph: Uade i terrā isrl: sic intelle-
ctū p̄mo eē a ioseph: vt putaret recti^o eē p̄gere i iu-
deā: ipa enī p̄mit^o itelligi potuit terra isrl. Postq̄
vō cōperit ibi regnare archelaus noluit obicere se
piculo: cū posset terra isrl et a galilea itelligi: qz
ipam p̄pls israēl icolebat. Quāq^{ue} possit et aliter sol-
ui: qz potuit videre parētib^o ch̄risti nō eē habitādū
ibi cū puero: nisi i hierlīm vbi erat tēplū dñi: et illuc
iuissent nisi archelai p̄ntia terrerent. Non aut^o diui-
nit^o iubebāt i iudea vel hierlīm habitare: vt de ar-
chelao qd̄ timebāt cōtēnere: s; i terra isrl in q̄ et vt
dictū ē: poterat itelligi galilea. **HYL.** Clez typica
cōseruata ē: ioseph enī apostolor^o tenet spēm: q̄bus
ch̄rist^o circūferēd^o ē creditus. Di tāq^{ue} herode mor-
tuo. i. p̄plo ei^o i passiōe dñi depedito: iudeis p̄dicare
sūt iussi: missi enī erāt ad oues p̄ditas dom^o israēl.
s; manēte hereditarie ifidelitatis dñati metuunt: et

recedūt p̄ visu: admoniti spūs sci donū i gētib^o oēs
plātes ad eū offerūt xpm. **RABA.** Vel hec vltia
tpa ecclē designat: qm̄ plurimis iudeor^o ad p̄dicatio-
nē enoch et helie ouerfis: ceteri ad istinctū anti xp̄i
s̄ fidē pugnabūt. Pars igit^r iudee i q̄ regnabat ar-
chelauis anti xp̄i seq̄ces oñdit. Nazareth aut^o galilee
quo trāfferē xps p̄tē eiusdē gētis q̄ fidē ē susceptu-
ra designat. vñ galilea trāsmigratio: nazareth aut^o
flos vtutū iterptat: qz ecclesia quo ardēt^o a terre-
nis ad celestia trāsmigrat: eo magis vtutū flore et
germie abūdāt. **GL.** Huic at^o p̄phete testimoniū
adiūgit dicens: Ut imple. qd̄ dicit^r p̄ p̄phete. quo. naza.
voca. **HIER.** Si fixū de scripturis posuisset exem-
plū: nūq^{ue} diceret: Qd̄ dicitū ē p̄ p̄phetas: s; simpliciē
qd̄ dicitū ē p̄ p̄phetā. Nūc aut^o pluraliter p̄phetas
vocās: oñdit se nō vba de scripturis sūpsisse. Naza-
reus iterptatur sanctus: sanctū aut^o dominiū futurū
omnis scriptura commemorat. Possimus et aliter
dicere qz etiā eiusdē verbis iuxta hebraicā veritatē
tem in Isaiā scriptū sit: Exiet virga de radice iesse:
et nazareus de radice consurget. **CHRYSO.** in
hōme. Aut forte legerunt et aliquos p̄phetas ita
dicētes: qui nō sūt nobis canonizati: sicut Natban
et Esdra. Et quoniā hoc p̄phetatū erat: manifestat
philippus dicens ad natanaelez quē scripsit moy-
ses in lege Inuenimus iesum a nazareth. vnde etiā
p̄ius ch̄ristiani nazarei vocabant: sed apud antioch-
iam mutātū est hoc nomē: et dicti sunt ch̄ristiani.
AVGV. de con. euangeli. Hec autē omnia que
sunt a natura ratione magorū: et deinceps lucas ta-
cet: hoc p̄inde cognoscendū qz deinceps ad cetera
valeat sic vnūquēq^{ue} euangelistar^o cōtexere narratō-
nem suā: vt tanq^{ue} nihil p̄mittentis series digesta
videat. tacitis enī que non vult dicere: sic ea q̄ vult
dicere illis que dicebat adiūgit: vt ipsa continuo se
qui videant. Sed cū alter dicit ea que alter tacuit:
diligenter ordo cōsideratus indicat locum: vbi ea
potuerit a quo p̄termiffa sunt transilire. **CA. III.**
In dieb^o at^o illis uenit iohā-
nes baptista p̄dicās i deserto
iudee et dicens: **P**niaz agite
appropinq̄bit. n. regnū celoz. **H**ic
ē enī de quo dcm̄ ē p̄ isaiā p̄phetā di-
centē: **V**ox clamātis i deserto parate
uiā dñi: rectas facite semitas eius.
CHRYSO. super matthe. Sol appropians an-
teq^{ue} appareat: mittit radios suos: et facit albescere
oriētem: vt precedens auroza aduentū diei demon-
stret: sic dom̄ natus in mūdo anteq^{ue} appareat p̄
doctrinā: spūs sui fulgore trāsmisso illuminauit io-
hannē: vt p̄cedēs ille aduentū annūciat saluatoris. et
iō p̄ ortū ch̄risti enarratū doctrinā ei^o enarraturus
euāgelista et baptisimū i quo testimoniū habuit de
p̄cursoze: et baptista p̄mittit dicens: **I**n diebus autē
illis uenit iohā. bapti. p̄di. in deserto. **REMI.** Gl.
Dis autem verbis beati iohannis nō solum temp^o
et locum et personam: sed etiam officū et studiū de-
monstrat. Tempus generale demonstrat cum dicit:
In diebus autem illis. **AVGV.** de cōcor. euan.

Doc at tep? lucas p frenas pates expsit cu dixit: Anno. xv. Sed intelligere debem? mattheu cu diceret: In dieb? illis: in multo logiori spacio accipi voluisse. mor. n. ut narrauit regressu d egypto xpm qd vtiqz tpe pueritie vel infantie factu est: vt possit stare qd lucas de illo ai. xii. eet annoz narrauit. co tinuo intulit: In dieb? at illis: no vtiqz pueritie tm illi? dies insinuas: s; oes dies ab ei? natiuitate vsqz quo pdicare cepit iohanes. **REMI.** Personā onidit cu dicit: Venit iohanes. i. manifestauit se q tādū p? latuerat. **CHRY.** in bo. S; qre necessarius fuit vt iohanes christu pueniret: opez testimonio xpm pdicante. pmo qdē vt hinc christi dignitate dīcas: q sic p? ita z ipse pphetas h; fm illud zacharie: Et tu puer ppheta altissimi vocaberis. deinde vt nullā cām inuercādie iudeis relinqt: qd z ipe demonstrat dicēs: Venit iohanes neq; māducās neq; bibens: z dicit demoniū h; venit filius hoīs māducans z bibēs: z dicit: Ecce hō edax. S; z aliter necessarius erat ab alio pns dicit q de xpo erat: z nō ab ipso: alias iudei qd dixerent q p? testimoniu iohis dixerūt. Tu testimoniu phibes d teipso. testimoniu tuū nō ē vez. **REMI.** Officiū subiūgit cu dicit: Baptista. in q? oīū vias ppaui. nisi enī baptizari hoies oīseferēt: baptisimū xpi abhorerēt. Studiū onidit: cu ait: **Predicās. RABA.** Quia ēt xps pdicatur? erat: postqz enī vltū fuit idoneū tep? .s. circa. xxx. an nos icipiēs pdicatōz suā: viā oīo ppaui. **REMI.** Locū subiūgit dicēs: In deserto iudee. **MAX:** Ubi ad pdicatōz ei? nec insolēs turba pstreperet: nec infidelis auditor rediret: s; hi tm audire possent q pdicatōz cura diuini cult? expeterēt. **HIERO.** sup. **Maia:** Uel in hoc desiderādū ē q salutare dei z glia oīū nō pdicat in hierl'm: s; in solitudine ecclie z in deserta gētiū multitudīe. **HYLA.** Uel etiaz ad iudeā venit desertā dei frequētatiōe nō ppli: vt pdicatōis loc? eoz qb? pdicatio erat missa sollicitudinē testaret. **GLO.** Uel typice desertū significat vitā a mūdi illecebus segregatā q penitētibz cōpetit. **AVG.** in li. de pnia. Nisi aut peniteat ali que vite veteris: nouā nō pōt inchoare. **HYLA.** Et iō pniām regno celoz appropinquāte pnuiciat: p quā ē redit? ab errore: recursus a crīmie: z p? vitiōz pudore pfectio desinēdi dicēs: Pniām agite. **CHRY.** super matth. Ubi manifestat in ipso pncipio: qd benigni regis ē nūcius: nō. n. pctōib? minas intendeat: s; indulgētiā pmittebat. Solēt reges nato sibi filio indulgētiā in regno suo donare: s; an trāsmittūt acerbissimos exactores. De? at nato sibi filio volēs donare indulgētiā pctōz: pmissit qsi exactore erigētē z dicētē: Pniām agite. O exactio q nō facit paupes: sed diuites reddit. Nā cū qs debiti iusticie sue reddiderit: deo nihil pstat: s; sibi lucz sue salutis acqrit. Pnia. n. cor eoz dat: sensus illuminat: z ad susceptionē christi ppat hūana pcor dia. vñ subiūgit: Appropinquabit enī regnū celozum. **HIERO.** Prius baptista iohanes regnū celozū pdicat: ut pcursoz oīū hoc honoretur pūlegio. **CHRY.** i. bo. Ideoz qd nūq; iudei audierāt neq; etiā a pphet? celos z regnū qd ibi ē pdicat: z nihil de cetero de terra dicit: Sic g ex nouitate eoz q di cum? erigit eos ad querēdū q pdicat. **REMI.** Re

gnū aut celoz quattuor modis of christ? .sm illud Luce. iij. Regnū dei intra vos ē. Scā scriptura: fm illud Matth. ij. Auferet a vobis regnū dei: z dabitur genti faciēti fructū ei?. Sancta ecclia: fm illud Matth. xxv. Sile ē regnū celoz decem vgnibus. Supnū solū: fm illud Matth. viij. Multi veniēt ab oriēte z occidēte: z recubent in regno celoz. z h totū hic pōt intelligi. **GLO.** Dicit aut: Appropinquabit enī regnū celoz: qz nū appropinquet nemo redire posset: qz infirmi z ceci: viā q ē chris? carebāt. **AVG.** de con. euan. Dec at vba iohānis alij eūā geliste ptermiserūt. Iā vō qd seqt: **Hic ē q dicitur ē p Maia pphē. vi.** Vox clamā. in deser. rec. facite semitas ei?. ambigue positū ē: nec elucet vtz ex psona sua euāgelista cōmemorauit: an ad hec vba eius de iohānis secut? adiūxerit: ut totū hoc iohes dixit se intelligat: Pniām agite: appro. enī reg. celozū. **Hic ē. n. zc.** Neq; enī hoc mouere dicit qz nō ait: Ego sū: s; **Hic ē. Nā z mattheo dixit: Inuenit hoies sedētē in telonio: z nō dixit: Inuenit me. qd si ita ē nō ē mir? si z interrogat? qs diceret de seipso: sicut narrat iohes euāgelista rīdit: Ego vox clamātis i deserto. **GREGO.** i. bo. Scit aut qz vigenit? filius vbu pris vocat: s; illud: In pncipio erat vbu. Et ipsa at nra locutōe cogscimur: qz vox sonat ut vbu possit audiri. Aduētū itaqz oīū iohes pcurres vox of: qz p ei? mysteriū patris vbu ab hoib? audiretur. **CHRY.** sup matth. Vox etiam ē son? ofusus nullū secretū cordis onidēs: s; hoc tmō significās qz vult aliqd dicere ille q clamat. Verbu aut ē sermo mysteriū cordis aperiens. Ad hec vox inter homines z aialia cōis ē: verbū aut ē hoim tm. Ideo g iohānes dicit? ē vox nō verbū: qz p eū de? oīia nō demōstrauit: s; hoc solū q de? aliqd facere i oibus meditabat: postea aut p filiū suū plenissime mysteriū sue volūtatis aperuit. **RABA.** Qui recte vox clamātis ob fortitudinē pbcatiōis of: Tribus aut modis clamoz accidit: hoc ē si lōge posit? ē cui loq; s; surdus: s; p indignatiōez. et hec hūano generi accidit. **GLO.** Est igit iohes qsi vox verbi clamātis. vbu enī clamat i voce. i. xps i iohanne. **BEDA.** Sic etiā z clamauit i oibus q a pncipio aliqd diuinitus dixerūt: z nī iste sol? ē vox: qz p eū pns vbu onidatur qd alij lōge nūciauerūt. **GRE.** Ipse aut iohes ē clamās in deserto: qz derelictē ac destitute iudee solacium redemptoris annūciat. **REMI.** Quātū aut ad historiā attinet: i deserto clamabat: qz remot? erat a turbis iudeoz. Quid autēz clamet: insinuat cum subiūgit: Parate viam oīū. **CHRY.** sup matth. Sic enī magno regi i expeditionē vēturo ppatozes pcedūt q sordida abluūt: oīrupta cōponūt: sic z oīm nrm pcessit iohes: qui ab hūanis cordibus pnie scopis pctōz sordes eiiceret: z que dissipata fuerūt spigitaliū pceptoz ordinatōe componeret. **GREGO.** in bo. Qis aut qui fidem rectam z bona opa pdicat: oīo ad corda audietū viā parat: Rectas oīo semitas facit: oū mundas in animo cogitatiōes p sermonē bone pdicatiōis format. **GLO.** Uel fides ē viā qua verbū ad cor descendit: cū mores i meli? mutat: sunt semite recte. **I**psē aut iohānes hēbat uestimē**

tū de pilis cameloz: et zonā pellicā
circa lūbos suos. **E**sca autem eius
erat locuste et mel siluestre.

CHRY. i bo. Postq̄ ondit qz ipe ē vox clamātis
i deserto: prudēter ipe euāgelista subdit: Ipse at
iobānes. In quo ondit q̄ sit vita ipsi: nā ipse q̄dez
testificabat de xpo: vita aut ei? de ipo. nemo at po
test esse alterius testis idone: nisi fuerit fidelis.

HYLA. Suerat. n. pdicāti iohanni sic locutio op
portunior: ita et vestitus utilior: et cibus aptior.

HIERO. De pilis. n. caueloz hēbat vestimētū: nō
de lana. aliud austere vestitū indicū ē: aliud luxurie
molliozis. **CHRY.** sup matth. Seruis at dei non
ouent hfe vestimētū ad spēm visiois uel ad carnis
delectamētū s; nū tegumētū nuditatis. hēbat. n. io
hānes vestē nō mollē neq; delicatā: s; cilicinā: gra
uē et asperā: et terētē corp? poti? q̄ fouentē: vt de
vtute aie ei? ipe habit? corpis loq̄ref. **Seq̄f.** Et 30.

pell. circa lū. suos. **C**ōsuetudo. n. erat apud iudeos
vt zonis laneis vterēt: iō iste q̄si duri? aliqd̄ facere
volēs zona pellicea cigebat. **HIERO.** Porro qd̄
seq̄tur. **E**sca ei? erat locuste et mel siluestre. **H**abita
toris solitudinis agruū ē vt nō delicias ciboz: s; ne
cessitates hūane carnis expleret. **RABA.** Leni
victu cētus et ex minutis volatilib? et melle iūeto
in trūcis arborz. In dictis aut aruulphi galliaz epi
repū? mīmū gen? locustaz fuisse in deserto iudee:
q̄ corpusculis in modū digiti man? exlib? et breui
bus in herbis facile capiūt: cocteq; in oleo paupes
p̄bet gustū. **S**iliter n̄rat in eodē deserto eē arbo
res hītes lata folia et rotūda: lactei coloris et melli
ti saporis: q̄ natura fragilia manib? fricant? et edū
tur. **E**t hoc ē qd̄ mel siluestre of. **REMI.** Sub B
at habitu vestimētoz et vilitate ciboz ondit se pctā
toti? generi hūani deslere. **RABA.** Dōt et habit?
et gust? ei? qlitate interne ouersatiōis exp̄mere. nā
austeriorib? vtebat indumētis: qz vitā peccatiū in
crepauit. zona qd̄ pellicea q̄ cinctus fuit et pelias:
mortificatiōis indicū. **RABA.** Locustaz et mel
siluestre edebat qz dulcis sapiebat turbis pdicatio
ei?: s; citius finē sortita ē. in melle. n. dulcedo: in lo
cust? ē alacer volat?: s; cito decidit. **REMI.** Per
iobem aut q̄ dei grā interp̄taf: significat christus q̄
mūdo grāz attulit. p vestimētū illi? designat ecclia
gētū. **HYLA.** Cū exuuis imūdarz pecudū q̄bus
gētiles pares existimāt: xpi pdicator induit: fitq;
scificatiū habitu p̄betali qd̄q̄ i eis vel inutile fue
rat: vel sordidū. zone aut p̄cinctio: efficac i oē opus
bonū ē apparat?: vt ad oē misterū xpi simus accin
eti. In esū etiā eligūt locuste fugaces hoī: et ad oēz
aduentū n̄ri sensus euolātes: nos. s. q̄ ab oī smone
et cgressu ipsis q̄busdā corpis saltib? efferebamur
volūtate vagi: in opib? inutilis: in v̄bis q̄ruli: sede
pegrini: nūc sum? scōz alimonia et societas p̄phaz
elēi sil cū melle siluestri: dulcissimū ex nobis cibū n̄
ex alueariis legi: s; ex trūci siluestri arborz p̄bituri.

Tūc exibat ad eū hierosolyma et
ois iudea: et ois regio circa iordane
et baptizabāt ab eo in iordane confi

tentes peccata sua.

Cōuersatiōe iobānis exposita: cōueniēter subiū
git. **Lūc.** **CHRY.** sup matth. Exibat ad eū: ampli
enī resonabat cōuersatio vite ei? i eremo q̄ vox cla
moris ipsius. **CHRY.** in bo. Erat. n. mirabile i hu
mano corpe tantā patiētā videre: qd̄ vtiq; et iude
os magis attrahēbat: magnū heliā in eo videntes.

Conferebat autē ad stuporē qz dereliq̄rat eos grā
p̄phaz: et p̄ lōgū tēp? reuersa videbat ad eos. **P**re
dicatiōis etiā mod? imutat? ad id p̄derat: nihil. n.
assuetoz apud alios p̄phas audiebāt: puta plia et
victorias babylonias et p̄phas: s; celos: et qd̄ illic re
gnū et supplicū gehēne. **D**icit at: **Lūc.** exi. ad eū hie
roso. et ois iud. et ois re. cir. ior. et bapti. ab eo i ior.

GLO. Baptismo p̄currēte: nō pctā dimittente.

REMI. Baptism? n. iobis figurā gerebat cathe
cuminoz: nā sic mō cathetizāt pueri: vt digni fiant
sacro baptismatis: ita iobānes baptizabat vt bap
tizati ab eo: postea deuote viuēdo digni fierēt acce
dere ad xpi baptismū. In iordane at baptizabat: vt
ibi aperiret ianua regni celestis: vbi dat? ē adit? si
liis isrl terrā p̄missiōis intrādi. **S**equit: **C**ōfite
pctā sua. **CHRY.** sup matth. **A**d cōpationē. n. sci
tatis iobānis qz poterat arbitrari se iustū: **S**ic. n.
vestis cādida si fuerit posita iuxta niuē ad opatiōz
nūis sordida iueniet: sic ad opatiōez iobis ois hō
videbat imūdus: et iō pctā sua cōfitebant.

Cōfessio aut pctoz testimoniū ē cōscie timētis deū: **P**erfect?
enī timor soluit oēz pudorē. **I**llic at turpitudō cō
fessiois aspiciat: vbi futuri iudicij pena nō credit. **E**t
qz ipsū erubescere pena ē gnis: iō iubet nos de? cō
fiteri pctā n̄ra: vt verecūdiā patiamur p̄ pena: nam
et hoc ipsū ps iudicij ē. **RABA.** Bn aut q̄ bap
tizadi erat exire ad p̄phētā dicat: qz nisi q̄s ab infir
mitate recedat: pompe diaboli ac mūdi illecebris
abrenūciat: baptismum salubre consequi non pote
rit. **B**n at i iordane q̄ descēsiō eoz of baptizāt: qd̄
ō upbia vite ad humilitatē vere cōfessiois descēde
rāt. **E**xplū aut iā tūc cōfiteā pctā: ac meliorē vitā
promittendi baptizandis dabatur.

Quidēs aut multos phariseoz et
saduceoz ueniētes ad baptismū suū
dixit eis: p̄genies uipaz: qz demō
strabit uobis fugere a uentura ira?
Facite ergo fructū dignū p̄nic. **E**t
ne uelitis dicere intra uos: p̄rez ha
bem? abraā. **D**ico enī uobis: qm̄ po
tēs ē de? de lapidib? istis suscitare fi
lios abrae. **J**am. n. securis ad radi
cē arborz posita est. **O**mnis ergo ar
bor que nō facit fructū bonum exci
detur et in ignem mittetur.

GREGO. i pasto. Pro qlitate audiētū formari
debet sermo doctorum: vt et ad sua singulis agru
at: et tamē a cōis edificationis arce nunq; recedat.

GLO. Cū necesse fuit ut p? doctrinā quā iobes
turbis tradiderat: euāgelista etiā illi? doctrine face

ret metior q̄ instruit eos q̄ pueros videbat. Et
 io dicit: **UIDES** aut mul. pbari. z saduce. veni. ad bap.
 tism. **ASIDO.** in li. etymo. Pbarisei z saducei inter
 se h̄nt. na pbarisei ex hebreo i latinū intep̄tant
 diuisio: eo q̄ traditionū z obf̄uatiouū iusticia p̄se
 r̄nt: vñ diuisi vocant a p̄plo q̄si p̄ iusticia. Saducei
 interpretant iusti: v̄dicat. n. sibi qd̄ nō sūt: cozpoz res
 surrectione negat: z aiām cū cozpe interire p̄dicant.
 Hi tñ q̄ngs libros legi respiciūt: p̄phetaz vaticinia
 respiciūt. **GLO.** Vos q̄ inter iudeos maiores vi
 debāt vidēs iohānes ad bap̄tismū suū venire: dixit
 eis: Progenies viperarū: q̄s vobis demōstrabit fugere
 a ventura ira: **REMI.** Consuetudo scripturaz est
 ab imitatore opez noīa imponere: fm̄ illud: **Pr̄ tu**
 amore: sic z isti ab imitatore viperaz p̄genies vi
 perarū dicit. **CHRY.** sup̄ matth. Sic enī artificio
 sus medic⁹ si viderit egrotatis colorē: intelligit spe
 ciē passionis: sic iohes venetiū ad se p̄bariseoz pra
 uas cogitatioēs intellexit: for̄sit. n. apud se cogita
 uerūt: **Im̄** z ostenditur p̄ctā n̄ra: nullū laborē nobis
 imponit: bap̄tizamur: z osequimur indulgētiā p̄ctō
 rū. Inspiciēs: nūqd̄ facta digestioe ipuritat̄is nō ē ne
 cessaria suppositio medicine: sic multa diligētia ne
 cessaria ē hōi post cōfessionē z bap̄tizimū vt vulnus
 p̄ctoz p̄fecte sanet: iō dicit: Progenies viperaz. Na
 tura enī viperaz ē: q̄ statim cū momorderit hōiem
 currit ad aquā: quā si nō iuenerit morit̄. iō istos di
 cebat p̄geniē viperaz: qz p̄ctā mortifera cōmittētēf
 currebāt ad bap̄tizimū: ut sic vipere p̄ aquā tñ picu
 la mortis euaderēt. Itē viperaz natura ē rūpe vilce
 ra matz suaz: et sic nasci. qm̄ q̄ iudei assidue p̄sequē
 tes p̄phas corūpūt matre suā synagogā: iō p̄geniē
 es viperarū nūcupāt. Itē vipere a foris speciose sūt
 z q̄si picte. itus aut veneno replere: ita z isti pulchri
 tudinē scitatis oñdebāt i vultu. **REMI.** Cū q̄ d̄r:
 Quis demōstrabit vobis fugere a ventura ira: sub
 audit nisi de. **EHR.** sup̄ matth. Uel q̄s vobis
 demōstrauit: nūc scias p̄phā: absit. Si. n. ipe vos
 docuisset: nō sp̄e in aquā poneretis tñ: s̄ etiā i op̄i
 bus bonis. ille. n. dicit: Lauamī z mudi estote: aufer
 te nequā ab aiab⁹ v̄ris: discite bñfacere. Nūqd̄ aut
 etiā dauid dicit: Lauabis me z sup̄ niuem dealba
 bor: absit. ille. n. sic dicit postea: Sacrificiū deo spūs
 cōtribulat⁹. Si q̄ essetis discipuli dauid: cū gemitu
 ad bap̄tizimū veniretis. **REMI.** Si v̄o: q̄s demon
 strabit: sub futuro legat̄ tpe: hic ē sensus: Quis doc
 t̄oz: q̄s p̄dicator dabit vobis cōsilii: vt possitis eua
 dere irā eterne dānatiōis: **AVGV.** in li. de ci. dei:
 De⁹ at̄ p̄pter quādā opez similitudinē: nō p̄pter affe
 ctionū infirmitatē fm̄ scripturas irascit: nec tñ vlla
 passiōe turbat. hoc enī v̄bū vindictē vsurpauit effe
 ctus: nō ille turbulētus affect⁹. Si q̄ vultis effugere
 facite dignū fructum p̄nitē. **GREG.** in ho. In q̄b⁹
 v̄bis notādū ē: q̄ nō solū fructū p̄nitē: s̄ dignos p̄nitē
 admonet eē faciēdos. Sciēdū. n. ē qz q̄squis illicita
 nulla cōmisit: huic iure cōcedit̄ vt licitis vtat̄. At si
 q̄s i culpā lapsus est: tāto a se oꝝ licita abscedere q̄n
 to se memit̄ z illicita p̄petrasse. Cuiuscumq̄z q̄ cōsci
 entia dicit̄: ut tāto maiora q̄rat bonoz opez lucra
 p̄p̄nāz: quāto ḡuioza sibi intulerit dāna p̄ culpā. s̄
 iudei de gētis nobilitate gloriātes: iccirco se agno
 scere p̄ctozes nolebāt: quia de abrae stirpe descēde

rāt. z iō eis recte d̄r: **Et ne velitis dicere intra vos:**
 patrē hēm⁹ abraā. **CHRY.** in ho. **Dee** at̄ dixit nō
 phibēs illos dicere ex illo se eē: s̄ phibet i hoc cō
 fidere: vtuti aie non insisterēs. **CHRY.** sup̄ matth.
 Quid. n. p̄dest ei quē sordidat mores generatio cla
 ra: aut qd̄ nocet illi generatio vilis quē mores ad
 ornāt: **De**l⁹ ē. n. alicui vt i eo gliens parētes qz ta
 lē filii h̄nt: q̄s ut ipe in penitē glief. Sic z vos no
 lite gliari dicētes: qz patrē hēm⁹ abraā: s̄ magi eru
 bescite: qz filij estis ei⁹: z scītatis ei⁹ n̄ estis heredes.
De adulterio. n. nat⁹ videt̄ q̄ nō assimilat patrē. Pa
 rēti igit̄ gloriā excludit dicēs: **Et ne velitis dicere.**
RABA. Quia q̄ p̄co vitatis ad dignū p̄nitē fructū
 faciēdū eos incitare volebat: ad hūilitatē puocabat
 sine q̄ null⁹ penitere pōt subdēs: **Dico. n. vo. qm̄ po**
 ē de⁹ de lapsi. istis susci. si abrae. **REMI.** Ser̄ q̄ i
 eo loco p̄dicauit iohes circa iordanē: vbi iūbete deo
 xij. lapides de medio alueo iordanis sublati positi
 sūt. potuit q̄ fieri ut hos demōstrādo diceret: **De la**
 pidib⁹ istis. **HIERO.** In quo dei indicat potētiā:
 qz q̄ de nihilo cūcta fecerat: posset z de saxis durissi
 mis pplm̄ p̄creare. Pr̄ma. n. sūt rudimēta fidei cre
 dere deū posse q̄cquid voluerit. ex lapidib⁹ aut̄ ge
 nerari boies sile est ei qz ex sara p̄cessit isaac. vñ et
 p̄pheta dicit: **Aspicite** ad petrā de q̄ excisi estis. Qui
 igit̄ p̄phete eos memozes faciēs mōstrat qz possi
 bile ē nūc etiā sile fieri. **RABA.** Uel alter: **Lapis**
 dū noie gētis significatē sūt: q̄ lapides coluerunt.
CHRY. sup̄ matth. Itē lapis dur⁹ ē ad op⁹: s̄ cuz
 factū fuerit op⁹ ex eo deficere nescit: sic z gētis cuz
 difficultate crediderūt qd̄: n̄ credētes p̄manēt in
 eñū in fide. **HIERO.** Lege **iechi.** Auferā inqt̄ a
 vobis coz lapidei: z dabo vobis coz carnei. in lapi
 de duritia: i carne mollitudo monstrat. **RABA.**
De lapidib⁹ q̄ filij abrae suscitati sūt: qz dū gētis i
 abrae semie. i. i christo crediderūt eius filij facti sūt:
 cui⁹ semī sūt vni. **Seq̄.** It̄ enī securis ad radicem
 arboris posita ē. **CHRY.** sup̄ matth. **Secur** ē acu
 tissima ira cōsumatiōis q̄ totū p̄cisura ē mūdū. Sed
 si posita ē: q̄re nō p̄cidit: qz rōnabiles sūt arbores:
 z in p̄tate h̄nt facere bonū aut nō facere: vt vidētēs
 ad radices suas posita eē securi: timeāt z faciāt fr̄
 cū. Ergo denūciatio ire qd̄ ē securis positiō: etsi ma
 lis nihil agat: a mal⁹ segregat bonos. **HIERO.**
 in ho. Uel securis ē p̄dicatio euangelij iuxta hiero
 miā q̄ v̄bū dñi oparat securi cedētē petrā. **GRE.**
 in ho. Uel securis ē redemptoz n̄r q̄ velut ex manu
 bzio z ferro ex diuinitate cōstās z hūanitate: tenet̄
 ex hūanitate: s̄ incidit ex diuinitate: q̄ videt̄ securis
 ad radicē arboris posita ē: qz etsi p̄ patiētiam expe
 ctat: videt̄ tñ qd̄ factura ē. **Dis** enī ar. q̄ non fa. fru.
 bo. excidet: z i ig. mittef. Quia vnusquisqz p̄uersus
 patā citi⁹ gehēne crematiōz iuenit: q̄ h̄ fructū bo
 ni op̄is facere cōtēnit. **Securim** at̄ nō iuxta ramos
 posita s̄ ad radicē dicit̄. cū enī malozū filij collit̄: ra
 mi infructuose arboris abscondūt: cū v̄o tota fil
 genies cū parente tollit̄: infructuosa arbor a radice
 absisa est: ne remaneat vñ praua iteruz soboles suc
 crescat. **CHRY.** in home. Cū autē dicit: **Dis** exclu
 dit p̄manē q̄ est a nobilitate: quasi dicat: **Etsi** nepos
 fueris abrae sustinebis penā sine fructu manēs.
RABA. Quatuor at̄ sūt spēs arboꝝ: qz vna tota ē

arida: cui assilant pagani: altera viridis s; sine fru-
ctu: cui assilant hypocrite: tertia viridis et fructuosa
s; venenosa: cui assilant heretici. quarta viridis
et fructuosa: cui assilant viri catholici.

GREG. i bo. **Igitur** ois arbor non faciens fructum bo-
num excidet et igne mittet: quia parata gebene ocre-
mationis iuenit quod boni operis fructum facere contemnit.

Ego quidem baptizo uos in aqua et in nomine
qui ante per me uenturus est fortior me est:
cui non sum dignus calciamenta portare.

Ipe uos baptizabit in spiritu sancto et igni.

Cui uentilabrum in manu sua: et promittit
dabit aream suam: et congregabit triticum in
horreum suum: paleas autem comburet
igni inextinguibili.

GLO. Quia in precedentibus uerbis iohannes explicat
uerat quod supra summarie de agenda prenia predicauit: re-
stabat ut etiam distincte predicaret quod de regni celorum
appropinquatioe iam dixerat. et id dicit: **Ego** quidem baptizo
uos in aqua et in nomine. **GREG.** i bo. **Iohannes** non in spiritu
in aqua baptizat: quia peccata soluere non ualebat. corpora quod
de per aquam lauat: sed tamen animas per ueniam non lauat.

CHRY. in bo. **Quia** non dum esset oblata hostia: neque
peccatum solutum esset: nec spiritus descenderet in aquam: quoniam
fuerat remissio peccatorum. **Sed** quia iudei neque per prophetam sentiebant
peccata et hoc erat eis causa malorum: aduenit iohannes in cognitionem
eos ducens: per peccata peccatorum prenam memento. **GRE.**
in bo. **Cur** ergo baptizat quod peccata non relaxat: nisi ut pre-
cursoris sue ordinem seruans qui nasciturum nascendo pre-
nerat: baptizatum quoque dominum baptizando preueniret.

CHRY. sup matth. **Uel** missus erat iohannes ad
baptizandum ut ad baptismum ueniret: prenia filij dei in
corpore predicaret: sic ipse testatur alibi dicens: ut manifeste
tur in israel: id est ego ueni in aqua baptizare. **AVGV.** sup
iohannes: **Uel** id baptizat: quia oportebat baptizari christi-
stium. **Sed** quare non solus ipse baptizat? et a iohanne si ad hoc
missus erat iohannes per quem baptizaret christus? **Quia** si
solus dominus baptizat? esset baptismate iohannis: non desissent
qui putaret baptismum iohannis maiorem esse quam baptismum
christi: usque adeo ut solus christus eo baptizari meruis-
set.

RABA. **Uel** id baptizat: ut penitentes per signa
culo ab impenitentibus discernendo ad baptismum diri-
gat christus. **CHRY.** sup matth. **Quia** ergo per christum
baptizabat: id est ad christum ueniret: ipsum predicat appa-
ritum: et eminentiam prentis eius annunciat dicens: **Qui** autem
per me uenturus est: fortior me est. **REMI.** **Sciendum** est autem
quod quibus modis uenit christus post iohannes: nascendo: per
dicando: baptizando: moriendo: et ad inferos descendendo.
Et pulchre dominus dicit fortior iohanne: quia ille purus
homo: hic uere deus et homo. **RABA.** **Ac** si iohannes dicat:
Ego quidem fortis sum ad prentiam uentando: ille peccata remit-
tendo: ego regnum celorum predicando: ille donando: ego in
aqua baptizando: ille in spiritu. **CHRY.** in bo. **Quia** autem au-
dieris: **Quia** fortior me est. ne estimes sed operatio me
hoc dicere: neque enim iter suos illi ordinari sum dignus
ut uilissimam ministerij suscipere particula. unde subdit:
Cui non sum dignus calciamenta portare. **HYLA.** **Applis.** in cir-
cumscribendo predicatois gloriā derelinquens: quibus specio-
sis pedibus pacem dei erat debent nunciare. **CHRY.**

sup matth. **Uel** per pedes christi intelligere possumus
christianos: precipue apostolos ceterosque predicatores in-
ter quos erat iohannes baptista: calciamenta autem sunt in-
firmitates quibus operit predicatores. **Dec** ergo calciamen-
ta christi omnes predicatores portant: et iohannes etiam porta-
bat: sed se dignum non esse portare pronunciat: ut maiorem
ostenderet gratiam christi meritis suis.

HIERO. in alio
euangelio ait: **Cui** non sum dignus calciamenta.
hic humilitas: ibi misterium demonstrat: quia christus spiritus
suis sit et iohannes non mereatur spiritus corrigiam soluere: ne
uocet domum eius? iuxta legem moysi et exemplum ruth do-
mus discalciati. **CHRY.** sup matth. **Quia** uero ne-
mo potest dare dignius beneficium quam ipse est: nec fa-
cere alterum quod ipse non est: recte subdit: **Ipe**

uos baptizabit in spiritu sancto et igni. **Iohannes** quidem cum sit
corporalis: spirituale baptismum dare non potest: sed baptizat
in aqua quod corpus est: et id est corpus cum corpore baptizat. **Christus**
autem spiritus est: quod deus est. spiritus etiam sanctus spiritus est: anima quoque
spiritus est: id est spiritus cum spiritu spiritum nostrum baptizat. **Baptismus**
autem spiritus perficit: quod ingrediens spiritus circumplectitur in animam
et quasi muro quodam inexpugnabili circumdat eam: et non per-
mittit ut carnales occupentur per ualeant ea. non quod fac-
ere ut caro non occupetur: sed tenet animam ut ei non consentiat.

Et quoniam christus iudex est: baptizat in igne. id est in tetationibus:
in igne autem baptizare non potest homo purus? **Ille** enim tetandi
habet linam qui remunerandi habet preterit. hic autem baptismus
tribulatiois. id est ignis comburit carnem ut non germiet occu-
pationem: nam caro spirituales quod penas non timet: sed
carnales. **Ideo** ergo dominus super seruos suos carnales tri-
bulatioes mittit: ut timens angustias suas caro non con-
cupiscat malum. **Uides** ergo spiritus repellit occupatorem: et per
ualere non sinit: ignis autem ipsas occupatorem radices
comburit. **HIERO.** **Uel** in spiritu sancto et igni: quia ignis est
spiritus sanctus: quo descendente sedit quasi ignis supra singulos
apostolos. **Et** impletur et sermo domini dicens: **Ignem** ueni mit-
tere in terram: siue quia in prentia spiritu baptizamur: et in futuro
igni: sermo illud apostoli: **Uniuscuiusque** operum ignis sit ignis per
baptizatum. **CHRY.** i bo. **Non** autem dicit: **Dabit** uobis spiritum
sanctum: sed baptizabit uos in spiritu sancto: copia ergo metapho-
rice ostendens. **Per** hoc etiam monstrat quod sola uoluntate
etiam in fide indiget ad iustificandum: non laboribus et sudoribus.
et sic facile est baptizari: ita facile est per eum transmutari
et fieri meliores. **In** genere uero uehemencia gratie
quod uinci non possit demonstrat: et ut intelligat quod filios
atque et magnis prophetis repetere suos faciet: propter hoc
enim ignis meminit: quia plures uisionum prophetarum
ignem apparuerunt. **CHRY.** sup matth. **Pariter** ergo
baptismus christi non solum iohannis baptismum: sed in se iclu-
sit. quod non baptizat in nomine christi: utriusque baptismum habet: et
aqua et spiritus: quia christus et spiritus erat et corpus susceptum: ut
et corpale et spirituale baptismum daret. **Iohannis** autem
baptismus non includit in se baptismum christi: quia quod mi-
nus est maius in se includere non potest. **Ideo** apostolus cum
iuenisset quosdam ephesios iohannis baptismate bap-
tizatos: iteque baptizauit eos in nomine christi: quia in spiritu non
erat baptizati: quoniam et christus iteque baptizauit eos quia
iohannes fuerant baptizati: sic sermo iohannis demonstrat di-
cens: **Ego** uos baptizo in aqua: ille uos baptizabit in spiritu.
nec uidebat iteque baptizare: sed se. quia non apostolus erat ba-
ptisma christi quam iohannes: nouum dabat et non iteratum.

HYLA. **Salutem** igitur nostre et iudicij tempore designat in domino
dicens: **Baptizate** uos in nomine et igne. quia baptizatis in spiritu

reliqui sit sumari igne iudicij. vñ subdit: **Qui?** vñ
 silabui i mau sua. **RABA.** Per vtilabz. i. palea
 discretio iusti examinis designat: qd bz dñs i ma
 nu. i. i. p. tate. qz p. oe iudiciu dedit filio. **Sequitur.** Et
 pmudabit areā suā. **CHRY.** sup matth. Area. i. ec
 clesia: horzei vō regni celestis: ager autē h mundus
 vñ dñs g ois aplos ceterosqz doctores qñ messo
 res: p. cidit oēs gētes de mūdo: z i areā ecclie cōgre
 gant. hic g tritici adī sum? h vtilādi. oēs. n. hoies
 i reb? carnalib? delectantur: sic grana i palea. s. qz si
 delis ē z boni cordis bz medullā: mox ut leuē tri
 bulat? fuerit: negligēs carnalia currit ad oim: si at
 modice fidei fuerit: vix cū grādi tribulatioe. Qui at
 oino infidelis ē z vacu? qñtūcūqz vtrit? fuerit: non
 trāst ad oē. **Tritici** autē cū pmū trituratione fuerit:
 facit cū paleis in vno loco ofusū: postea at vtilat
 vt separet. sic z i vna ecclia fideles cū infidelib? ha
 bent omitti: iō mouet psecutio qñ vtr? vt vtilat
 bz dñs iactati: qz iā dñs iactati fuerāt actib?: sepa
 rēt z locis. Et vide qz nō dixit. **Mūdabit aream**
 suā: s. **Permūdabit.** necesse ē. n. ut diuersis modis
 tēret ecclia: donec pmūdet. Et pmū qdē vtilauer
 rit illā iudei: deinde gētilis: mō heretici: postmo
 dū pūtilabit antixps: **Sic.** n. qñ modica ē aura n
 pmūdat tota tritici massa: s. leuiorez palee iactat:
 gūiores autē remanēt: sic ē mō modico flatu tētati
 omis sufflate pessimi hoies recedūt. **Si at surrexerit**
 maior tēptas: z illi qz vidēt eē stabiles sūt exi
 turi. **Ideo** necessaria ē tētatio maior vt pmūdetur
 ecclia. **REMI.** Dāc etiā areā. i. ecclesiā mūdāt in
 hac vita cū vel p iudiciū sacerdotuz mali de ecclia
 tollūt: ul p morte d hac vita abscondūt. **RABA**
Uniuersaliter at aree purgatio i fine pficietur: qñ
 mittet angelos suos fili? hois: z colliget de regno
 suo oia scādala. **GREGO.** xxxiii. mox. **Nā** post
 tritici vite pītis in q nūc tritici sub paleis gemit:
 ita illo extrēmi iudicij vtilabz tritici paleaqz di
 scernit: ut nec i tritici horzei palee trāseāt: nec i pa
 leaz igne horzei grana dilabant. et hoc ē qd seq:
 Et aggre. tritici suū i hor. paleas at cōbu. igni iertin.
HYLA. Tritici suū pfectos. i. credētū fruct? oic
 celestib? horzeis recōden dū: paleas vō infructuos
 soz hoim inanitatē. **RABA.** Uez hoc inter pa
 leas z zizania distat: qz palee nō aliō qz triticoz se
 mine pdeūt: zizania vō de diuerso. **Palee** g sūt qz si
 dei factis imbuūt: s. solidi n sūt: zizania vō qz z ope
 z pfectioe secernūt a bonoz sorte. **REMI.** Ignis
 at inextinguibilis dī pena eterne dānatōis: siue qz
 quos sel suscepit nunqz extinguit: s. sp cruciat: siue
 ad differētiā ignis purgatorij q ad tēp? accēdit et
 extinguit. **AVG.** de 2cor. euan. **Si at qñ** q vba
 poti? iohānes baptista dixerit: vtz q matthe? an q
 lucas: an q marc? eū dixisse commemorat: nullo mō
 hic laborādū eē indicat qz prudēter intelligit ipas
 snias eē necessarias cogscēde vitati qbuslibz vbis
 fuerit explicatē. Et i h apparet nō debere eos ar
 bitrari mētiri: qz s. h plurib? remiscētib? rē quā au
 dierit vel viderit: nō eodē mō atqz eisdē vbis eas
 dē res fuerit indicata. **Quisquis at dicit euāgelist**
 p spūsci potētiā hoc potuisse cōcedi: ut nec i gener
 vboz nec i ordine nec i numero discreparēt: nō in
 telligit quāto apli? euāgelistaz excellit auctoritas:

tāto magis p eos fuisse firmādā ceteroz hoim ves
 rā loquētū securitatē. **Qd at ali?** dixit: **Qui?** nō sū
 dign? calciamēta portare. ali? vō: **Calciamēti** cor
 rigiā soluere. nō vbis trā: s. z re ipa vidēt aliud eē.
Merito g qñ pot qd hoz iohānes dixerit: **Verū**
 etiā vidēt narrasse qz h potuit narrare qd ille dixit
 q aut aliud: etiā nō ē mētiri? certe vel oblit? aliqd p
 alio dixisse putabit. **Oz at falsitatē abesse ab euā**
 gelistis decet: nō solū eā q mētiedo pmif: s. etiam
 eā q obliuiscēdo: ita si ad rē pūnet aliqd aliud itel
 ligere. **Et vtroqz dictoz recte existimādū ē iohāne**
 vtrūqz dixisse: siue aliud alio tpe siue ofestiz. **Si at**
 nihil intēdit iohānes cū d calciamētis oim diceret:
 nisi excellētiā ei? z suā hūilitatē qdlibet dictoz di
 xerit: eandē trā sniam tenuit: qz etiā vbis suis p cal
 ciamētoz cōmōratiōz eādē significatiōe hūilitat
 tis expōsit: vñ ab eadē volūtate nō aberrauit. **Uti**
 g modus z memorie cōmōdād? nō eē mēdiaciū cui
 qsqz volūtate ei? explicat de quo aliqd narrat etiā
 dicēs aliqd aliud qd ille nō dixit: volūtate trā suam
 explicauit eādē quā z ille cui vba commemorat. **Ita**
 enī salubriter dicimus nihil aliud eē querēdum qz
 quid velit ille qui loquitur.

Tūc uēit iesus a galilea i iordanē
 ad iohānez ut baptizaret ab eo. **Io**
 hānes at phibeat eū dicēs: **Ego a**
 te debeo baptizari: z tu uēis ad me?
Rōdēs at iesus dixit ei: Sine mō.
Sic enī decet nos implere omnem
iusticiam. Tunc dimisit eum.

GLO. Postqz predicatione sui pcursoz chūst?
 mudo pūciat? ē: tādē q diu latuerat: hoib? se ma
 nifestare voluit. vñ of: **Tūc** ve. ie. a gali. i ior. ad io.
 ut bap. ab eo. **REMI.** Et sciedū qz in his vbis de
 scribūt psonē loca z tēp? z officij. tēp? cū dicit: **Tūc.**

RABA. Qñ. s. tricenari? erat: in quo oñdit nullū
 vel sacerdotē vel pdicatorez debere institui: nisi sit
 pfecte etatis. **Ioseph** tricenari? regimē egypti susce
 pit. **Dauid** ea etate regnū inchoauit. **Ezechiel** sub eo
 dē tpe pphetiā pmeruit. **CHRY.** in ho. **Quia** etiā
 p? baptismū hunc legē cessare oportebat: hac etate
 ad baptismū venit q pot oia pctā suscipe: ut lege ser
 uata null? dicat: qz iō eā soluit qz iplere nō potuit.

CHRY. sup matth. **Tūc** etiā. s. qñ iohānes pdica
 uerat: **Pniam** agite. vt ofirmaret pdicatioz ipsi? et
 vt testimonij acciperet a iohāne. **Sic at cū pcesserit**
 lucifer: lux solis nō expectat occasū luciferi: s. eo p
 cedēte egredit: z suo lumine obscurat illi? candore:
 sic xps nō expectauit vt cursū suū iohānes imple
 ret: s. adhuc eo docēte apparuit. **REMI.** **Personē**
 ponūt cū dicit: **Uēit** iesus ad iohāne. i. de? ad hoz
 minē: oñs ad seruu: rex ad militē: lux ad lucernaz.
Loca designāt cū dicit: **Galilea** i iordanē. **Galilea**
 enī trāsmigratio interpretat. **Quicūqz g vult baptiza**
 ri: trāsmigret de vitijs ad vtutes: z veniendo ad ba
 ptismū se humiliet. **Jordanis.** n. interpretat deorsū.
AVGV. **Multa** aut mirabilia i hoc flumie sepi?
 facta eē scriptura scā commemorat: inter cetera dicēt:
Jordanis cūuersus ē retrozū. an quidē retrozū aq

uerse fuerat: mō retro sū pctā uerfa sūt: sic etiam
 Delias i iordane diuisione fecit aqz: ⁊ chzist⁹ i eo/
 dē iordane sepatōz opat⁹ ē pctōz. **REMI.** Offi/
 cū designat cum seqtur: Ut baptizaretur ab eo.
CHRY. sup matth. Nō ut ipse remissione pctōz ac/
 ciper p baptismū: s; vt scificatas aqs relinqret post/
 modū baptizadis. **AVG.** Saluator. n. iō baptiza/
 ri uoluit: nō vt sibi mūdiciā acq̄reret: s; ut nobis flu/
 entia mūdaret. Ex quo ipse in aquā demergit: et eo/
 oim pctā abluir aq̄. Nec mix q̄ aquā: hoc ē substā/
 tiā corpālē ad purificāā aiām dicim⁹ puenire: pue/
 nit plane: ⁊ penetrat oscie uniuerse latibla. Quāuis
 enī ipa sit subtilis ⁊ tenuis: bñdictōe tñ chzisti facta
 subtilior: occultas uite cās ad secreta mētis subtilio/
 re roze ptransit. Subtilior. n. bñdictionū cursus q̄z
 aq̄z meat⁹. vñ q̄ de saluatoris baptismate bñdictio
 fluit: tanq̄z flui⁹ spiritualis oim gurgitū tract⁹ un/
 uersoz fontū uenat impleuit. **CHRY.** sup matth.
 Adhuc aut ad baptismū uenit: ut q̄ hūanā suscepit
 naturā: totū hūane nature inueniat implese myste/
 riū: nā q̄uis ipse n̄ erat pctōz: tñ naturā suscepit pec/
 catricē. p̄pterea et si p se baptismate nō egebat: tñ i
 alijs carnal natura op⁹ hēbat. **AVG.** i ser. de epi.
 Itē iō baptizari uoluit: qz uoluit facere qd̄ faciēdū
 oib⁹ imperabat vt bon⁹ mag⁹ doctrinā suā nō tam
 v̄bis infirmaret: q̄ actib⁹ exerceret. **AVG.** sup iō/
 hānē: Dine q̄ dignat⁹ ē a iohāne baptizari: vt cogite/
 rēt serui quāta alacritate debeant currere ad bapri/
 sma dñi: qñ ipse nō dedignat⁹ ē accipe baptismata ser/
 ui. **HIE.** Itē baptizari uoluit: vt baptismate suo iō/
 hānis baptismata confirmaret. **CHRY.** i ho. Quia vō/
 baptism⁹ p̄uē erat: q̄i demōstratiōz delictoz indu/
 cebat: ne aliq̄s estimaret: q̄ hac rōne chzist⁹ ad ior/
 danē uenit: iō uenietū dixit: Ego a te debeo baptiza/
 ri: ⁊ tu uenis ad me: q̄si dicat: **CHRY.** sup matth.
 Ut tu me baptizes: ē idonea rō: vt iust⁹ efficiat: ⁊ di/
 gn⁹ celo: vt aut ego te baptizē q̄ ē rō: Dñie bonū d̄
 celo descēdit i terrā: nō de terra ascēdit i celum.
HYLA. Deniq; a iohāne baptizari phibet vt de/
 ⁊ ita i se fieri oportere vt hō docet. Un̄ sequit: Rñ/
 dēs aut iesus dixit ei: Sine mō. Pulchre dixit mō:
 vt cōderet chzistū i aq̄ a iohāne: Iohāne a chzisto i
 spū baptizādū. Sine aliter: Sine mō: vt q̄ formā ser/
 ui assūpsi: expleā ⁊ hūilitatē ei⁹: alioq̄ scito te i die
 iudiciū meo eē baptismate baptizādū. vel Sine mō:
 vt dic̄ dñs: habeo ⁊ aliud baptismata: quo ⁊ baptizan/
 dus sū. Tu me baptizas i aq̄: vt ego te baptizē p me/
 in sanguine tuo. **CHRY.** sup matth. In quo etiaz
 oñdit qz postea chzist⁹ baptizauit iohāne: q̄uis etiā
 in apocryphis libris h̄ māifeste scriptū sit. S; mō sū/
 ne vt iusticiā baptismat⁹ nō v̄bis s; factis adimpleā:
 p̄us suscipiā: postea p̄dicabo. Un̄ seqtur: Sic. n. de/
 cet nos oēm implere iusticiā. vbi nō hoc significat
 vt si fuerit baptizat⁹ adimpleat oēm iusticiā: s; sic. i.
 quēadmodū baptismat⁹ iusticiā p̄us factis imple/
 uit: postea p̄dicauit: sic ⁊ oēs aliā iusticiā: fm̄ illud:
 Cepit iesus facere ⁊ docere. Aut ita: sic oportet vos
 implere oēs iusticiā sic iusticiā baptismi. i. fm̄ dispē/
 satiōz hūane nature. Sic. n. impleuit iusticiā nascen/
 di crescēdi ⁊ similiū. **HYLA.** Erat ⁊ p̄ eū oēs iplēs/
 da iusticia: p̄ quē solū lex poterat ipleri. **HIERO.**
 Nō aut addit iusticiā legis sūe nature: vt vtrūq; in

telligam. **REMI.** Vel sic: Decet vos implere oēs
 iusticiā. i. oñdere exēplū ois implēde iusticie i bapri/
 smo: sine quo nō apif adit⁹ regni celestis. vel etiam
 oiscāt supbi exēplū hūilitatis: ut nō dedignēt bapri/
 zari ab hūilib⁹ mēbris: oū uiderunt me baptizatus a
 te iohāne suo meo. Illa at ē vera hūilitas quā eoz/
 mes obediētia seq̄. vñ subdit: Tūc dimisit eū. i. ad
 vltimū assensum p̄buit ut baptizaret eum.
**Baptizat⁹ at iesus: p̄festim ascē/
 dit de aq̄. Et ecce apti sūt ei celi: et
 uidit spm̄ dei descendentez sicut co/
 lumbam: ⁊ uenientem sup se.**
AVG. i ser. de epi. Quia ut dictū ē cū saluator n̄
 abluir: iā tūc n̄m baptismū tota aq̄ mūdāt: ut secu/
 turis postmodū pplis lauacri grā mistret. Oportu/
 it etiā chzisti baptismū ea designari q̄ p baptismū cō/
 sequit̄ fideles. vñ d̄: Baptizat⁹ aut iesus p̄festim
 ascēdit de aq̄. **CHRY.** sup matth. Factum chzisti
 ad mysteriū p̄tinet oim q̄ postmodū fuerat baptiza/
 di: ⁊ iō dixit p̄festim. Et nō dixit simpliciter: ascēdit:
 qz oēs q̄ digne baptizat⁹ in chzisto p̄festim de aqua
 ascēdūt. i. pficiūt ad v̄tutes: ⁊ ad dignitatē subleuā/
 tur celestem. Qui. n. in aquam ingressi fuerat: car/
 nales ⁊ filij ade pctōzes: p̄festim de aq̄ ascēdūt sp̄i/
 tales filij dei facti. si at qdā ex sua culpa nihil pfici/
 unt baptizati: qd̄ ad baptismū. **RABA.** Quia q̄
 nobis dñs sui corpis intinctu baptismū lauacri des/
 dicauit: nobis quozq; p̄ acceptū baptismata celi adu/
 tū patere ⁊ spm̄ sc̄m demōstrauit. vñ sequit: Et apti
 sūt ei celi. **HIERO.** Nō reseruatōe electoz: s; sp̄i/
 ritualib⁹ oculis sic ⁊ ezechiel i p̄ncipio volumis sui
 aptos esse cōmemorat. **CHRY.** sup matth. Si. n.
 ipsa creatura rupta fuisse nō dixisset: Apti sūt ei. qz
 qd̄ corpāliter apif oib⁹ ē aptū. S; dicit aliq̄s: quid
 enī an̄ oculos filij dei clausi fuerat celi: q̄ etiā i ter/
 ra oñtū erat i celo: S; sciēdū q̄ sic s; dispēlatōz
 hūanā baptizat⁹ ē: sic fm̄ hūanā dispēlatōnez apti
 sūt ei celi. s; at naturā diuinā erat i celis. **REMI.**
 S; nūquid tūc p̄mo apti sūt ei celi: etiā fm̄ hūanā
 naturā: fides. n. ecclie ⁊ credit: ⁊ tenet qz nō minus
 apti sūt ei celi an̄ q̄ post. Ideo q̄ d̄: qz apti sūt ei ce/
 li: qz oib⁹ renat⁹ apif ianua regni celestis. **CHRY.**
 sup matth. Forte. n. erat inuisibilia qdā obstacula
 p̄us q̄b⁹ obstētib⁹ aie defūctoz n̄ poterāt introire
 celos. Nullā. n. aiām an̄ xpm̄ arbitroz ascēdisse i ce/
 lū ex quo peccauit Adā: ⁊ clausi sūt celi. S; ecce bap/
 tizato xpo apti sūt tñ. Postq̄z vō tyrānū uicit p
 cruce: qz nō erāt necessarie porte celo nūq; claudē/
 do: nō dicūt angeli: Aperte portas: iā. n. erat aperte: s;
 Tollite portas. Uel i baptizat⁹ apium celi: ⁊ vidēt
 ea q̄ sūt i celo: nō carnalib⁹ ocul vidēdo s; spiritalib⁹
 bus fidei credēdo. Aut ita: Celi sūt scripture diuie
 q̄s oēs legūt: nō n̄ oēs itelligūt: nisi q̄ fuerūt sic ba/
 ptizati: ut accipiāt sp̄m̄ sc̄m. Un̄ ⁊ aplis p̄mit⁹ erant
 clausē scripture. p̄phaz: s; accepto sp̄scō reserate
 sūt eis oēs scripture. Tñ quociq; mō itelligat: celi
 apti sūt ei. i. oib⁹ p̄pter eū: sic si i gator alicui p̄ alio
 petenti dicat: Doc bñficiū nō illi do: s; tibi. i. p̄pter
 te illi. **GLO.** Uel tāt⁹ splēdor circūfultit chzistū i
 baptismū: vt empyreū uideret celū reseratum esse.

CHRY. in bo. Si aut tu no vides no incredulus
 sis: Etenim in principijs spiritaliu rex semp sensibiles
 apparer vifiones: ppter illos q nullā intelligētiā
 incorpulis nature suscipe pnt: ut si postea no fiant:
 ex his q sel facta sūt recipiāt fide. **REMI.** Sic at
 oibus p baptismū renatis apit ianua regni celestij:
 ita oēs i baptisate accipiūt dona spūscī. **IO** sub
 dit: Et vi. spī. dei descē. sic colū. z ve. sup se. **AVG.**
 in ser. de epiph. **CHRIST.** n. postq natus ē hoīd' re
 nascit sacramētis: ut quē admodū tūc eū miramur
 incorrupta mfe pgenitū: ita z nūc suscipiam' illuz
 pura vnda submersum. filius enim genuit mater: z
 casta ē. xpm lauit vnda: z scā est. Deniq spūscūs q
 tūc illi i vtero affuit: nō eū in gurgite circūfulsit. q
 tūc Mariā castificauit: nūc fluēta scificat. **Uñ** dic:
 Et vidit spm dei descēdentē. **CHRY.** sup math.
 Ideo at spūscūs specie colūbe suscipit: qm p oib'
 aialib' hec cultrix ē charitatis: oēs aut iusticie spe
 cies: q s hnt sui dei in veritate: pnt hfe sui diaboli
 in simulatōe. Solā at charitatē scīspūs nō pōt imū
 dus spūs imitari. Ideo q hāc puatā specie charita
 tis sibi suauit spūscūs: qā p nullius testimoniū sic
 cognoscit vbi ē spūscūs: sic p gratiā charitatis.
RABA. Significant etiā quatuor vritutes in baptiza
 tis p colūbā. Colūba enim secus fluēta habitat: ut vi
 so accipit mergat se z euadat. Meliora gna eli
 git: alienos alien' pullos nutrit: nō lacerat rostro
 felle caret. In canernis petre nidificat. gemitum p
 cantu hystia z scī secus diuine scripture fluēta resū
 det ut i cursu diaboli euadāt. Sanas snias qb' pa
 scant eligūt: nō hereticas. hoies q diaboli fuerunt
 pulli. Imitatores: doctrina nutrit z exemplo bo
 nas snias lacerado non puertunt hereticoz moze.
 In irrecōciliabili carēt. In plagis mortis xpi qui
 petra firma ē: nidū ponūt. i. suū refugij z spem: sic
 etiā alij delectant in cātu: ita ipsi i gemitu p pctis.
CHRY. in bo. Ueteris etiā recordat historie. i di
 lumio apparuit hoc aīal: ramū ferēs oliuē: z cōem
 orbis trāquillitatē annūciās q oīa typ' erāt futu
 rozū. Etenim nūc colūba apparet: liberatozem nobis
 demonstrās: z pramo olute adoptionē generi hu
 mano affert. **AVG.** i ser. de tri. Est aut in pmpitu
 intelligere cur spūscūs missus dicat: cū i ipsū dñm
 corpali specie velut colūba descēdit: facta est enim
 qdā creature spēs ex tpe in q vifibiliter oīderetur
 spūscūs. Dec aut opatio vifibiliter expsa: z oculis
 oblata mortalib': missio spūscī dicta est: nō ut ap
 pareret iuisibilis ei' substātia: s; ut corda hoīm ex
 terioribus vifis cōmota ad occultā eternitatē con
 uerterēt. Nō aut sic assūpta ē creatura i q spūscūs
 ctus apparuit i vnitatē. s; psonē: sic assūpta ē hūana
 illa forma ex vigne. Neq; enī colūbā btificauit spi
 ritus: aut sibi in psonē sue vnitatē in eternū iūxit.
 Proinde quāq; illa colūba spūs dicta sit: ut oīde
 retur p colūbā spm demonstratū: nō tñ ita possum'
 dicere spūscū z deū z colūbā: sic dicimus filiū z
 deū z hoīem: nec sic dicim' filiū agnū dei: nō solū
 iohanne baptista dicēte: s; etiā iohāne euangelista
 vidēte agnū occisū i apocalypsi. illi qppe vifio pro
 phetica non ē exhibita oculis corporeis p formas
 corporeas: s; in spū p spiritales im agines corporū.
 De illa vō colūba null' ynq; dubitauit: qn oculis

vifa sit. nec sic dicim' filiū petrā: scriptū ē enī: **Pe**
 tra erat xps. ita possumus dicere spm colūbā. Illa
 enī iā erat i creatura: z p actiōis modū nūcupata ē
 noīe xpi quē significabat: non aut sic illa colūba: q
 ad hoc tñ modo significāda repēte extitit. Magis
 aut file hoc mihi videt flāme illi q i rubo apparuit
 moyse: z illi quā ppls i eremo seqbat: z fulgurib'
 ac tonitruis q siebāt dū lex daret i mōte. Ad hoc
 enī rex illaz corpales extitit spēs ut aliqd significa
 ret atq; pteriret. ppter has g corpales formas mis
 sus dī spūscūs: ille vō spēs corpales ad demonstrā
 dū q opus fuit ad tēpus apparuerūt: z eē postea
 destiterūt. **HIERO.** Sedit aut colūba sup caput
 iesu: ne quis putaret vocē patris ad iohāne factā:
 non ad dñm. vñ sequitur: Et veniēte sup se.
Et ecce vox de cel' dicēs: Hic ē
fili' me' dilect' i quo mihi placui.
Non enī ut aī p moysen aut pphetas: nec p ty
 pos aut figuras. **AVG.** i ser. de epiph. Uētur in
 carne p filiū docuit: s; palam venisse mōstrauit di
 cēs: Hic ē fili' me'. **HYLA.** Uel ut ex his q oīu
 mabāt i xpo cogscerem' post aque lauacrum z de
 celestib' portis scīi i nos spm immolare: z celestis
 nos glie vinctōe pfūdi: z pñe vocis adoptōe filios
 dei fieri. **HIGRO.** Mysteriū aut trinitatis in ba
 ptisate demonstrat: dñs baptizat: spūs descēdit i
 habitu colūbe: pñs vox filio testimoniū pibentis
 audit. **AVG.** in ser. de epiph. Nec mix si i dñico
 lauacro mysteriū nō defuit trinitatis: cū nrm lau
 crū trinitatis cōpleat sacm: voluit. n. dñs pmo cir
 ca se exhibere: qd erat postea hūano generi pceptu
 ra. **AVGV.** de fide ad petr. Quātū aut p' z vif
 lius z spūscūs sunt vna natura: firmissime tñ tene
 tres eē psonas: patrēq; solū eē q dixit: Hic ē filius
 me' dilect'. Et filiū solū eē sup quē illa vox patris
 insonuit: et spūscū solū esse q in specie colūbe sup
 xpm baptizatū descēdit. **AVGV.** iiii. de trini. Dec
 aut opa sūt totius trinitatis: In sua qppe substātia
 p' z fili' z spūscūs vñ sūt sine vllis interuallis tē
 poz uel locoz: In meis aut vocib' sepati sūt p' fili'
 z spūscūs: nec simul dici poterūt: z in lris vifibilib'
 sua sepatim locoz spacia tenuerūt: quia similitudine
 vtrūq; cognoscit insepabile i seipsa trinitatē p vifibil
 creature specie sepabiliter demonstrari. q at solius
 pñs vox sit. oīdit ex h' qd dicit: Hic ē filius me'.
HYLA. i libro de tri. Nō solū noīe oītestat' ē eū eē
 filiū: s; pprietate. Multi. n. nos filij dei sum': s; nō
 talis ē h' fili'. hic. n. z p'p' z ver' ē fili' origine nō
 adoptōe: vitate nō nūcupatōe: natiuitate nō creati
 one. **AVG.** sup iobez: p' at diligite filiū: s; quō p'
 filiū: nō quō dñs fne: s; quō vnicū: nō quō adopta
 tū. Et iō subditur: In quo mihi placui. **REMI.**
 Uel si ad hūanitatē xpi rferat' si legat'. In quo mi
 hi placui. tal' ē sens' in quo mihi placui: qā istū
 solū repperi sine pctō. Si vō legat': In quo mihi cō
 placuit: subaudit' placitū meū stituer: ut p eū age
 re q agēda sūt. i. gen' hūanū redimerē. **AVG.** de
 cō. euā. Dec autē vba z alij duo marc' z lucas sūt
 narrāt: s; vobis voc' q d celo scā ē: narrāt locutiōz
 salua tñ snia. **Qd.** n. matthe' ait dictū: hic ē fili' me'
 dilectus. z alij duo dicūt: Tu es filius me' dilect'.

ad eandē sūam explicandā valet. vox enī celestis vniū horū dixit: s; euāgelista ostēdere voluit ad id valere qd dictū ē: *Hic est filius meus*. ut illis potius q̄ audiebāt indicaret: q̄ ip̄e eēt filius dei: atq; ita dicitū referre voluit: *Tu es filius meus*: ac si illi diceret: *Hic est filius meus*. Nō enī x̄p̄o indicabat qd sciebat: s; audiebāt q̄ aderāt: p̄pter quos vox facta est. Jā vō qd aliū dicit: *In quo mihi cōplacuit*: aliū: *In te complacuit mihi*. Si queris qd horū illa voce sonuerit: qdlibet accipe: dū intelligas eos q̄ nō eandē locutionē retulerūt: eandem retulisse sūam. q̄ enī de^o in filio sibi cōplacuit: admonef aliq; ex eo qd dicitū ē: *In te cōplacui*. q̄ aut in filio p̄r placuerit hoīb;: admonef ex eo qd dictū ē: *In te cōplacuit mihi*. seu intelligat hoc dictū eē ab oīb; euāgelistis tāq; diceret: *In te cōplacuit meū* ostiuit: hoc ē implere qd mihi placet. **CA. III.**

Quiescens dūct^o ē in desertū a spū: ut tētaret a diabolo: Et cum ieiunasset q̄draginta dieb; et quadraginta noctib;: postea esurijt.

CHRY. sup matthē: Postq̄ baptizatus ē dñs a iohāne in aqua: ducitur a spū in desertū ut baptizaret igne tētatiōis. vñ dī: *Lūc* Iesus dūct^o ē i desertū a spū. *Lūc.* s; qm̄ p̄r clamauit de celo: *Hic est filius meus dilectus*. **CHRY.** in home. Quisquis q̄ post baptismū maiores sustinet tētatiōes nō turbetis: etenī p̄pter hoc accepisti arma: ut nō vaces: s; ut plieris. Ideo aut tētatiōs a te de^o nō phibet. p̄mū quidē ut discas: qm̄ multo fact^o es fortior. deinde ut magnitudine donoz nō extollaris. tertio ut diabol^o experientia cognoscat q̄ p̄fecte ab eo abcessisti. quarto ut p̄ hoc fortior reddaris. quinto ut crediti tibi thesauri signū accipias. neq; enim diabol^o supueniret tibi ad tētandū nisi te in maiori honore effectū videret. **HYL.** A. In scificat. n. maxime diaboli tētamēta crassant: q̄ victoria ei est magis optata de scis. **GREG.** i ho. Dubitari hūc a q̄busdā solet: a quo spū sit ductus ihs in desertū: p̄pter hoc qd subdit: *Assūpsit eū dia. in sanctitatem*. Sed vere et absq; vlla q̄ōē ouenientē accipit ut a spū scō ductus eē credat: ut illuc eū spū duceret: quo hūc ad tētandū spūs malignus inuenit. **AVG.** in. iiii. de trini. Cur seipsū quoq; tētandū p̄buit: ut ad supandas tētatiōes media^o tor eēt: non solū p̄ adiutorij: verū etiā p̄ exēplum.

CHRY. sup matth. Est aut ductus a spū scō: non quasi minor maioris p̄cepto. nō enī solū duct^o dicitur qui alicui^o p̄tate ducit: s; etiā ille q̄ alicui^o rōnabili exhortatōe placat: sicut scriptum ē de *Andrea* q̄ inuenit *Simone* fratre suū et adduxit eum ad *Iesū*. **HIERO.** sup matth. Ducitur aut nō inuitus aut captus: sed volūtate pugnādi. **CHRY.** Ad hoies enī diabolus vadit: ut tētet eos. qm̄ aut aduersus x̄pm̄ diabolus ire nō poterat: iō s; diaboli x̄ps p̄cessit. vnde dī: *Ut tēta. a diabolo*. **GREG.** in ho. Sed sciēdū nobis ē q̄a tribus modis tētatiōe agitur: suggestione: deiectione: et cōsensu. et nos cū tētamur plerūq; in delectatiōe aut in consensu

labimur: q̄a de carnis pctō ppagati in nobisipsis etiā gerim^o vñ certamina toleram^o. Deus vō q̄ in vtero v̄ginis incarnatus in mūdo sine pctō venerat: nihil s̄dictiōis in semetipso tolerabat. Tētari q̄ p̄ suggestionē potuit: s; ei^o mētē peccati delectatiō nō momordit: atq; iō oīs diabolica illa tētatiō foris: nō intus fuit. **CHRY.** in ho. Tunc aut maxime instat diabolus ad tētandū: cū viderit solitarios. vñ etiā in p̄ncipio mulierem tētavit sine viro eā inuenies: vnde et sic p̄ hoc etiā diabolo daf occasio tētandi q̄ ducit in desertū. **GLO.** hoc desertū ē inter hierlm̄ et hiericho vbi morabantur latrones: q̄ locus vocat^o dorobin. i. sanguinis p̄pter effusionē sanguinis quā ibi latrones faciebant. vñ et hō cū descendisset a hierlm̄ in hiericho: incidisse dicit^o in latrones gerēs figurā ade q̄ a demonibus victus ē. Cōuenies q̄ fuit ut ibi x̄ps diaboli suparet: vbi diabolus hoīem sub figura supasse dicitū ē. **CHRY.** sup matth. Nō solū aut x̄ps ductus est in desertū a spū: s; et oēs filij dei hñtes spū sanctū. non enī sunt cōtenti sedere ociosi: s; spūs scūs vget eos aliqd magnū apphēdere opus qd ē in deserto q̄ntū ad diaboli: q̄a nō est ibi iniusticia qua diabol^o delectat. Omne etiā bonū ē extra carnē et mūdū: q̄a nō est fm̄ volūtate carnis et mūdi. Ad tale q̄ desertū oēs filij dei exeūt ut tētent: utputa si nō p̄posuisti ducere vxorē: duxit te spūs scūs in desertum. i. extra fines carnis et mūdi: ut tēteris a cōcupiscentia carnis. Quō enī tētat^o libidine q̄ tota die est cū vxore: Scire aut debem^o: q̄ filij dei nō tētantur a diabolo: nisi in desertū exierint: filij aut diaboli in carne et mūdo cōstituti cōstringunt: et parēt sicut bonus hō si vxorē habuerit nō fornicat: sed sufficit ei vxor sua. Malis aut etiā hñs vxorē fornicat: et nō ē vxore cōtent^o: et sic in oīb; inuenies. Filij q̄ diaboli nō exeūt ad diaboli: ut tētentur. Quid enī op^o habet ad certamē exire q̄ nō desiderat vincere: Qui aut gloriores sunt filij dei extra fines carnis exeūt s; illū: q̄a victorie gloriā cōcupiscit. Propterea et in hoc loco x̄ps exiit ad diabolum: ut tētaret ab eo. **CHRY.** in ho. Ut autē discas q̄ magnū bonū ē ieiunij: et q̄liter scitū ē aduersus diaboli: et qm̄ post baptismū nō lasciuie s; ieiunio intendere oportet: ipse ieiunauit nō eo indigens: sed nos instruēs. **CHRY.** sup matth. Et ut quadragesimū nostrū ieiunij poneret mēsuram xl. diebus et xl. noctib; ieiunauit. Unde sequit^o: Et cū ieiunasset. xl. dieb; et xl. noctibus. **CHRY.** in ho. Non aut vltra processit ieiunando q̄ moyses et helias: ne incredibilis videret^o carnis assumptio. **GREGO.** in ho. Ipse aut auctor omniū i q̄draginta diebus nulluz oīno cibū sūpsit. Nos quoq; quātū possumus q̄dragesime tpe carnē nrām per abstinentiā affligam^o. Quadragesimā aut numer^o custodit: q̄a virt^o decalogi p̄ libros q̄tuor scī euāgelij implet. denarius etenī q̄ter ductus i q̄dragenariū surgit. Vel q̄a in hoc mortali corpore ex q̄tuor elemētis subsistimus: p̄ cui^o volūtate p̄ceptis dñicis strabim^o q̄ p̄ decalogū sunt accepta. Qui q̄ p̄ carnis desideria decalogi mādata cōtēpimus: diuinū ē ut eādē carnē q̄terdecies affligam^o. Vel sic in lege offerre debem^o decimas rez: ita ei offerre

contendim⁹ decimas diez. **A** pma eni dñica q̄dra
gesime vsq̄ ad paschalis solēnitatē gaudia sex heb
domade veniūt quaz dies xl. et uno sunt: ex q̄b⁹ sex
dies dñici ab abstinentia subtrahunt: remanēt ergo
xxxvi. dñi vō p. ccc. et lxxv. dies ann⁹ duca: nos autē
p. xxxvi. dies affligimur: q̄ñ ani nri decimas deo da
mus. **AVGV.** i. li. lxxxiij. questio. **Uel** alif: Omis
sapiētie disciplina est creatorē creaturāq̄ cognosce
re. **C**reator est trinitas: p̄r et fili⁹ et sp̄s sc̄us: creatu
ra vero parti est iuisibilis sicut aia cui tēmarius nu
merus tribuit. **D**iligere eni deū tripliciter iubemur
ex toto corde: ex tota aia: et ex tota mēte. **P**arti v̄si
bilis sicut corpus cui q̄temari⁹ debet: p̄pter calidū
et frigidū humidū et siccū. **D**enarius ḡ numer⁹ q̄ tot
tam insinuat disciplinā: q̄ter duct⁹. i. numero q̄ cor
pori debet multiplicat⁹: q̄ p̄ corp⁹ administratio
gerit quadragesimū numez cōficit: cui⁹ ptes equa
les ad q̄nquagena pueniūt. vñ eni et duo et q̄tuor
et q̄ng⁹ et octo et decē et xx. que sūt ptes q̄dragenarij
simul iūta efficiūt. **E**t ideo tps quo ingemiscim⁹:
et dolem⁹ q̄dragenario numero celebrat. **S**tatus
aut beatitudinis in quo erit gaudiū q̄nquagesime
celebratione p̄figurat. i. pascha vsq̄ ad p̄thecostē.
AVGV. in ser. de quadra. **N**ō aut q̄ eb̄zist⁹ post
acceptū baptismū continuo ieiunauit: regulā obser
uationis dedisse credendū est: vt post christi bap̄tis
mum cōtinuo ieiunare necesse sit. **S**z q̄ñ acriori cer
tamine cū tētatore cōfigit: ieiunādū est: vt corpus
impleat de castigatione militiā et anim⁹ iperet de
humiliatōe victoriā. **CHRY.** sup matth. **S**ciebat
aut dñs cogitationē diaboli q̄ volebat eū tentare:
audierat eni q̄ christus natus est in hoc mūdo an
gelis p̄dicantib⁹: pastorib⁹ referentib⁹: magis q̄ren
tib⁹: et iohāne ostēdente. vñ dñs p̄cessit i eū: nō qua
si de⁹: sed quasi hō. magis aut quasi de⁹ et hō. **N**az
p. xl. dies nō esurire: nō erat hōis: aliq̄ñ aut esurire
non erat dei. vñ esuriuit: ne manifeste intelligat⁹ de
us: et sic diaboli spem tētandī extingueret: suā autez
victoriā ipediret. vñ sequit⁹: **P**ostea esuriit. **HYL.**
Nā post xl. dies nō in xl. dieb⁹ esuriit. igit⁹ cū dñs
esuriit non in edie subcepit operatio: sed nature sue
hoiem dereliquit. **N**ō eni erat a deo diabolus s̄z a
carne vincendus: qua rerū rōne indicat post xl. die
rum cōsumationē quib⁹ post passionem i seculo
erat commemoraturus: esuritionē se humane salu
tis habiturum: quo in tempore expectatum deo pa
tri munus: hominē quem assumpserat reportauit.

Et accedens tētator dixit ei: **S**i
fili⁹ dei es: dic ut lapides isti panes
fiant. **Q**ui r̄ndens dixit: **S**criptu⁹
est: **N**ō in solo pane uiuit hō: sed i
omni uerbo q̄d procedit de ore dei.

CHRY. sup matth. **Q**uia diabolus videns per xl.
dies christū ieiunantē desperauerat: postq̄ esurien
tem sensit: itez cepit sperare. vñ sequit⁹: **E**t accedens
tētator. **S**i ḡ ieiunaueris et tēteris: ne dicas q̄ p̄
didi fructū ieiunij mei. **N**ā r̄ñ nō tibi p̄fuit ieiunū
tū: vt nō tēteris: tñ p̄ficiet vt a tētationib⁹ nō v̄n
caris. **GREGO.** in ho. **S**ed si ipsum ordinē tētati

onis aspici⁹: pensam⁹ quāta magnitudīne nos a
tētatione liberamur. **A**ntiqu⁹ eni hostis primū ho
minē ex gula tētavit: cū cibū ligni vetitū ad come
dendū suaserat. **E**x vana gloria cū diceret: **E**ritis sicut
dij. ex auaricia cū diceret: **S**cientes bonū et malum
Auaricia eni nō solū pecunie est sed etiā altitudis:
cū supra modū sublimitas ambif. **Q**uib⁹ at modis
p̄mum hoiem strauit istis modis secundo hoie ten
tato succubuit. **P**er gulā tentat cū dicit: **D**ic vt lapi
des isti panes fiāt. **P**er vanā gloriā cum dicit: **S**i fi
lius dei es: mitte te deorsum. per sublimitatis aua
ricia cum regna mūdi ostēdit dicens: **D**ec oīa tibi da
bo. **AVGV.** sup lucā. **I**nde autē cepit. vñ iā vices
rat. s. gula. vñ dixit ei: **S**i filius dei es: dic vt lapides
isti panes fiāt. **Q**uid autē sibi vult talis sermonis ex
orsus: nisi q̄ cognouerat dei filiū eē venturū: sed ve
nisse p̄ infirmitatē corpis non putabat: aliud explo
rantis: aliud tētantis esse. et deo se p̄stet credere: et
homini conat⁹ illudere. **HILA.** **E**am ḡ i tētando
cōditionē operis p̄posuit: per quā in deo ex mutati
one lapidū in panes vtutem potestatis agnosceret:
et in hoie oblectamento cibi patientiā esuriētis illu
deret. **HIERO.** **S**ed ex duob⁹ h̄ijs teneris a dia
bolo. **S**ed ad imperiū ei⁹ p̄st lapides panes fieri: ḡ
frustra tētās eū: q̄ tāte potētie est. si autē non pōt fa
cere: frustra dei filiū suspicaris. **CHRY.** super mat
thei. **S**icut autē diabolus oēs hoies excecabat: sic
nō iuisibiliter a christo est excecatus. **P**ost xl. eni
dies esurientē sensit: et per xl. nō esurientē nō itelle
xit: cū suspicatus est eū non esse filiū dei: nō cogita
uit q̄ñ fortis athleta ad ea que infirma sunt: descē
dere pōt: infirm⁹ autē ad ea que fortia sunt: ascēde
re nō pōt. **M**agis ḡ ex eo q̄ per tot dies nō esurijt
intelligere debuit q̄ deus est: q̄ ex eo q̄ p̄ tot dies
esuriit: q̄ homo ē. **S**ed dicit: **M**oyfes et helyas xl.
dies ieiunauerūt: et hoies erant. sed illi ieiunantes
esuriebat et sustinebat. iste xl. diebus nō esuriit: s̄z
postea. **E**surire eni: et nō manducare patiētie ē hūa
ne: nō esurire autē diuine nature. **HIERO.** **P**ro
positū aut christi erat humilitate vincere. vñ aduer
sariū vicit testimonis legis nō ptate virtutis: vt hoc
ipso et hoiem plus honoraret: et aduersariū plus pu
niret: cū hostis generis humani nō quasi a deo: s̄z q̄
si ab hoie vinceret. vnde sequit⁹: **L**ui r̄ndens dixit
ei: **S**criptū est: nō in solo pane uiuit homo: sed i oī
vbo quod procedit de ore dei. **GREGO.** in ho. **S**ic
ergo tētatus a diabolo dñs: sacri eloquij p̄cepta r̄ij
dit: et qui tētatorē suū mergere in abyssum poterat:
vtutem sue potētie nō ostēdit: quaten⁹ nobis prebe
ret exemplū: vt quotiēs a prauis hominib⁹ aliquid
patimur: ad doctrinā excitemur potius q̄ ad vindi
ctam. **CHRY.** sup matth. **N**on autē dixit: nō in so
lo pane uiuit: ne videat⁹ de se deū esse: sed in edie: nō
in solo pane uiuit homo: vt p̄stet diabolus dicere:
Si filius dei es: abscondit se vt nō ostēdat: quod po
test si hō est: astute excusat se: ne ostēdat non posse.
RABA. **T**estimoniū autē hoc de deuteronomio
sumptū est. **E**rgo si quis non vescit vbo dei: iste nō
uiuit: q̄ sicut corp⁹ humanū non uiuit sine terreno
cibo: ita et aia viuere nō pōt sine dei vbo. **P**rocede
re autem verbum de ore dei dicit: cum voluntatez
sua per scripturarum testimonia reuelat.

Tunc assumpsit eum diabolus in sanctam civitatem: et statuit eum super pinnaculum templi: et dixit ei: Si filius dei es: mitte te deorsum: Scriptum est enim quod angelis suis mandavit de te: et in manibus tolleret te: ne forte offendas ad lapidem pedem tuum. Aut illi iesus rursus: Scriptum est: Non tenta bis dominum deum tuum.

CHRY. sup matth. Cum ex premissis christi responso nihil certum dicere diabolus potuisset: vtrum christus deus esset an homo: assumpsit eum ad aliam tetationem dicens apud se: Iste qui fame non vincit: et si filius dei non est: non sanctus est: valet enim homines sancti fame non vincit sed postquam omnem necessitatem carnis vicerunt per vanam gloriam cadunt: ideo cepit eum tentare in gloria vana. propter quod sequitur: Tunc assumpsit eum in sanctam civitatem. **HIERO.** Assumptio ista non ex ibecillitate domini venit: sed de inimici superbia qui voluntatem salvatoris necessitatem putat. **RABA.** Sancta autem civitas hierusalem dicebatur in qua templum dei erat: et scilicet cultus vniuersi dei secundum legem moysi. **REMI.** In quo ostendit quod diabolus fidelibus christi etiam in sanctis locis insidiat.

GREGO. in ho. Sed ecce dum dicitur de homine sanctam civitatem a diabolo assumptus: humane aures audire ex pauescant. in quorum tunc ostium diaboli caput est. Quid est autem mixtum si se ab illo premissis in montem duci: qui se premissis ad alta ducit: eleuando per iactantiam: ut precipitare possit. Et ideo sequitur: Et statuit supra pinnaculum templi.

REMI. Pinnaculum sedes erat doctorum: Templum enim non habebat culmen erectum: sicut nostre domus habet sed et planum erat desuper mores palestinorum: et in ipso templo tria tabulata erant. Et sciendum quod in patiumeto pinnaculum erat: et in unoquoque tabulato pinnaculum erat. Sicut ergo statuerit eum in illo pinnaculo: quod erat in patiumeto: sicut in illis que erant in primo secundo vel tertio tabulato: intelligendum est quod in illo statuerit eum: vnde aliquod precipitium esse potuit. **GLO.** Nota vero hec omnia corporeis sensibus esse completa: quia enim verba adiuncta conferunt: in spiritu hominis diabolum apparuisse verisimile est. **CHRY.** sup matth. Sed forte dicitur quomodo in corpore constitutum videtur: omnibus statuit supra templum: sed forsitan diabolus sic eum assumebat: ut ab omnibus videretur: ipse autem nesciente diabolo invisibiliter sic agebat ut a nemine videretur. **GLO.** Ideo autem duxit eum supra pinnaculum cum vellet eum de vana gloria tentare: quia in cathedra doctorum multos deceperat inani gloria: et ideo putauit istum positum in sede magisterii inani gloria extolli posse. vnde sequitur: Et dixit: Si filius dei es: mitte te deorsum. **HIERO.** In omnibus enim tetationibus hoc agit diabolus: ut intelligat: si filius dei sit. Dicit autem: Mitte te. quia vox diaboli qua semper homines cadere deorsum desiderat: persuadere potest precipitare non potest. **CHRY.** sup matth. Per hanc autem propositionem quomodo poterat cognoscere si est filius dei an non: Volare enim per aerem non est proprie opus dei: quia nullum vtile est. Si ergo aliquid volauerit: puocatus propter ostentationem solam hoc facit: et est po-

rius ex diabolo quam ex deo. Si ergo homini sapienti sufficit esse quod est: et non esse necessarium ei apparere quod non est: quia tomagis filius dei ostendere se necessarium non habet: de quo nemo potest tantum cognoscere quantum est apud se.

AMBRO. sup lucam. Sed quia sathanas transfiguratur se sicut angelum lucis: et de scripturis ipsis diuinitus laqueum fidelibus parat: vnde testimonium scripturarum: non ut doceat: sed ut fallat. vnde sequitur: Scriptum est enim: quod angelis suis mandavit de te. **HIERO.** Decem. psalmo legimus. vnde ibi non de christo: sed de viro sancto prophetia est. male ergo diabolus interpretatur scripturas.

CHRY. sup matth. Vere enim filius dei angelorum manibus non portatur: sed ipse magis angelos portat. et si portatur manibus angelorum non ut offendant ad lapidem pedem suum quasi infirmus: sed propter honorem quasi dominus. Diabolus qui filius dei manibus portatur legisti: et quia super aspidem et basiliscum calcatur: non legisti. Sed illud quod ex exemplis profert quasi superbus: hoc autem tacet quasi astutus.

CHRY. in ho. Intuere etiam quia testimonia a domino allata sunt conuenienter: a diabolo autem idecenter: non enim quod scriptum est: Angelis suis. suadet precere se ipsum et precipitare. **GLO.** Est ergo sic exponendum: Aut enim scriptura de quolibet bono homine: quod angelis suis. id est ministratoribus spiritibus precepit de ipso: quod in manibus suis. id est in auxiliis suis tollent eum: et custodient: ne offendant pedem. id est affectum mentis: ad lapidem. id est veterem legem scriptam in lapideis tabulis. vel per lapidem potest intelligi omnis peccati occasio et ruina. **RA.** Notandum est autem quod saluator noster hanc premissis se a diabolo supra pinnaculum templi poni: tunc renuit ad iterum eius descendere nobis exemplum donans: ut quisque imperauerit viam veritatis artem nos ascendere obreperem. Si autem vult nos de altitudine veritatis: et virtutum ad ima erroris et vitiorum precipitare: non illum audiamus. **HIERO.** Falsas autem de scripturis diaboli sagittas: veris scripturarum frangit clypeis. vnde sequitur: Aut illi rursus iesus: scriptum est: Non tentabis dominum deum tuum. **HYLA.** Diaboli enim conatus contundens: et deum se prestat et omnium. **CHRY.** Non autem dixit: Non tentabis me dominum deum tuum: sed ita: Non tentabis dominum deum tuum. quod poterat dicere omnis homo dei tentatus a diabolo: qui et qui hominem dei tentat: deum tentat. **RABA.** Vel aliter: Suggerebat ei quasi homo: ut aliquo signo exploraret quantum apud deum posset. **AVGV.** Sicut factum: Pertinet autem ad sanam doctrinam: quoniam homo quod faciat: non tentare dominum deum suum. **HIERO.** Et notandum quod necessaria testimonia de deuteronomia tunc protulit: ut secunde legis sacra monstraret.

Iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde: et ostendit ei omnia regna mundi et gloriam eorum: et dixit ei: Hec omnia tibi dabo: si cadens adoraueris me. Tunc dicit ei iesus: Gloriam sathana. Scriptum est enim: Dominum deum tuum adorabis: et illi soli seruias. Tunc reliquit eum diabolus: et ecce angeli accesserunt et ministrabant ei.

CHRY. super matth. Diabolus ex secundo respon-

so incert^o trāst ad tertiā tētationē: qz enī christ^o rbe
tia ventris disruperat: rebtia vane glorie trāstuerat
ponit ei rebtia auaritie: ppter qd dī: Itez assūpsit
eū diabol^o i mōtē excelsū valde. Quē. s. diabol^o cir
cūies oēm terrā excelsiorem ceteris cognoscebat.
Quāto enī excelsior fuerit mons: tāto ex eo spacio
fior terra videt. vñ seq̄: Et ostidit ei oīa regna mun
di: z glam eoz. Ostidit aut ita non vt ipsa regna vel
ciuitates eoz vel populus vel argentū vel aur^o vī
deret: sed partes terre: in quibus vnumquodq; re
gnum vel ciuitas posita erat: vtputa si ascendēs su
per excelsū locū digito extēso dicā tibi: Ecce ibi ē
roma aut alexandria: nō sic ostidit tibi vt ipsas vide
as ciuitates: sed ptes terre in quib^o posite sunt: sic z
diabolus poterat christo singula loca demonstrare
digito: z vniūscuiusq; regni honores z statū verbis
exponere. nā ostidit dicā etiā qd exponit ad itelli
gendū. **ORIGE.** super lucā: Uel aliter: Non ē ar
bitrandū qd regna ei mūdi ostendens: per sarum
verbi gratia: regnum iudeozumq; ostendit: s; ostidit
ei regnū suū quomō regnaret in mūdo. i. quomō
alij regnent a fornicatōe: alij ab auaricia. **REMI.**
Gloriam eozum appellat aurū z argentū z lapides
preciosos: z temporalia bona. **RABA.** Ostendit
autem hec diabolus domino: non qd ipse visum ei^o
amplificare potuit: aut aliquid ignotum demonstra
re: sed vanitatem pompe mūdane quam ipse dilige
bat: quasi speciosam ac desiderabile v̄bis ostēdis: in
amozem christo suggerēs venire volebat. **GLO.**
Qui nō cōcupiscēte oculo ituef sicut nos: s; sic me
dici vident morbos sine lesione. **HIERO.** Seq̄
Et dixit illi: Dec omnia tibi dabo. Arrogans z sup
bus de iactantia loquit. non enim potest omnia re
gna dare: cū sciamus plerosq; sanctos viros a deo
reges factos. **CHRY.** super matthe. Sed ea que p
iniquitatem suū in mūdo: vtputa per furtūz aut
per peritūz acquisite diuitias diabol^o dat. Non
ergo diabolus quibus vult diuitias dare pōt: s; his
qui volūt ab illo recipere. **REMI.** Mirāda etiāz
est diaboli demētia. illi pmittēbat dare regna ter
rena: qui suis fidelibus dat regna celestia: z gloriā
mūdi ei qui est celestis glorie dñs. **AMBRO.**
Dabet aut ambitio domesticū periculum: vt enim
dominef alijs pus seruit: curat obseq̄o: vt hono
re dominef: z dnm vult esse sublimior: fit remissior
vñ apte subdit: Si cadēs adoraueris me. **GLO.**
Ecce antiqua diaboli superbia. Sicut enī i pncipio
voluit se simile deo facere: ita nūc volebat diuini
sibi vsurpare cultū dicēs: Si cadēs adoraueris me
Ergo qui adoratur^o est diabolū: ante corruit. Seq̄
tur: Tunc dicit ei iesus: Uade sathane. **CHRY.** su
per matthe. In quo finem tētandi diabolo ponit: ne
pgrediaf vltorius tētans. **HIERO.** Non autem
vt pleriq; putant: eadem sathanas z petrus condē
nantur sententia. Petro enim dicitur: Uade retro
me sathana. i. sequere me qui contrarius es mee vo
luntati. hic autem dicit: Uade sathana. z non ei dis
citur: Retro: vt subaudiatur: Uade in ignē eternum
q paratus est tibi: z angelis tuis. **REMI.** Uel fm
alia exempla: vade retro. i. reminiscere: recordare i
quanta gloria conditus fuisti: z in quantam miseri
am cecidisti. **CHRYSO.** super mattheū: Uidēdū

autē qz christus cum passus fuisset tētationis iniuriā
am dicente sibi diabolo: Si fili^o dei es: mitte te des
orsum: non est turbatus: neq; diabolū increpauit
Nunc autē quando diabolus vsurpauit si dei ho
norē exasperatus est: z repulit eum dicens: Uade
sathana: vt nos illius discam^o exemplo: nostras qd
dem iniurias magnanimiter sustinere: dei aut iniu
rias nec vsq; ad auditum sufferre: quoniā in pprijs
iniurijs esse quēpiā patientē laudabile est: iniurias
autem dei dissimulare nimis est impiū. **HIERO.**
Dicens autem diabolus saluatori: Si cadens adora
ueris me. ecōtrario audit: qd ipse magis adorare
eū debeat qsi dominū: z deū suū. **AVGV.** tra
sermo. arrianorū. vnde sequitur: Scriptum est enī
dominū deum tuum adorabis: z illi soli seruiēs.
Unus domin^o deus noster est ipsa trinitas: cui so
li seruientem pietatis iure debentus. **AVGV.** x.
de ciuitate dei: Nomine autem seruitutis cult^o deo
debitus intelligit: latrām quippe nri vbiq; san
ctarū scripturarum positum est interpretati sūt ser
uitutem. sed ea seruitus que debet hominib^o: fm
quā precepit apostolus seruos dominis suis subdi
tos eē debere: grece nūcipari solet dulia: latrā vō
aut semp aut tam frequēter vt pene semp ea fuit^o
dicit: q pertinet ad colendū deum. **CHRY.** super
matthe. Diabolus autem sicut rationabiliter intelli
gi pōt nī. quasi obediens precepto recessit: s; diuini
tas christi z spiritus sanctus qui erat in eo excussit i
de diabolū. vnde sequitur: Tunc reliquit eū dia
bolus. Quod ad nostrā pficit cōsolatōe: quia nō
tam diu hoies dei diabolus tētāt qd diu vult: sed qd
diu christus permittit. Et si enim permittit eū pau
lis per tētare: tamen repellit propter infirmam natu
ram. **AVGV.** ix. de ciuitate dei: Post tētationem
vero sancti augeli spiritibus immundis metuendi
quomodo ministrabāt: z per hoc magis magisq; i
notescēbat demonibus quātus eēt. vñ sequit: Et ec
ce angeli accesserunt z ministrabant ei. **CHRY.**
sup matthe. Non autem dixit: descēdētes angeli: vt
ostidat qz semper ad ministerium eius erant in ter
ris: sed tunc precipiēte domino recesserunt ab eo: vt
locus diabolo aduersus christum daref: ne forte vi
dens angelos circa eū nō appropinquaret ad eum
In quibus aut rebus illi ministrabāt scire nō possū
mus: vtrū ad sanationes infirmitatum: an ad corre
ctiones animarū: an ad effugationē demonū: q oīa
p angelos facit. vñ eis faciētib^o ipse facere videt: tñ
manifestū est: q nō ppter necessitatē impotētie ei^o
ei ministrabāt: sed propter honozē potestatis ipsius
nō enim dicit q adiuuent eum: sed q ministrent.
GRECO. in ho. Ex his autē vniūz persone vtraq;
natura ostidit: qz z homo est quem diabol^o tētāt: z
idē ipse de^o est cui ab angelis ministrat. **CHRY.**
sup mattheum: Tunc breuiter perstringam^o quod
significēt christi tētationes: Ieiunū est abstinentia
rei male. esuries est desiderū eius. vsus eius est pa
nis. Qui ergo peccatū sibi cōuertit ad vsū: lapidez
cōuertit in panē. Rādeat ergo diabolo persuadēte
qz non in solo vsu illius rei viuūt hō: sed in obseruā
tia mandatorū dei. Quādo vero quis inflat^o fuerit
quasi sanct^o: duct^o est qsi sup templum: z qsi estima
uerit se cōsistere in sanctimōij sumitate: posit^o est

supra pinnā tēpli. Et hec tētatio sequit̄ p̄nam: qz vi
crozia tētationis gloziationē operat̄: et fit cā iactan
tie. sed vide qz christ̄ ieiunū vltro suscepit. Sup
templū aut̄ diabol̄ eū dicit: vt tu ad abstinentiam
laudabile sp̄ōte pcedas. Extolli aut̄ ad fastigiū san
ctitatis nō acquiescas: fuge exaltationē cordis: et nō
parieris ruinā. Ascēso aut̄ mōtis est pcessio ad alti
tudinē diuitiar̄ et glorie hui⁹ mundi: que de supbia
cordis descendit. Cū ḡ volueris diues fieri: qd̄ est
ascendere i mōte: icipis cogitare de diuitijs et hono
ribus acq̄rendis: et tūc p̄ncps mūdi glam regni sui
tibi ondit. Tertio loco puidet tibi cās: vt si volueris
illa cōfēq̄: fūias ei negligens iusticiā dei. **HYLA**
Victo aut̄ a nobis calcatōqz diaboli capite: angelo
rū ministeria et virtutū in nos celestiu⁹ officia nō de
futura ondit. **AVGV.** de cō. euā. Lucas has tēta
tiones nō eodē ordine p̄secut̄ est. vñ incertū est qz
p̄ sc̄m sit: vtz regna terre p̄us demōstrata sunt: et p̄
stea in pinnā tēpli leuat̄ sit: an ecōuerso: nihil tamē
ad rē: vñ oīa sc̄a eē manifestū sit. **GLO.** Sed qd̄
dicit lucas magis videt̄ fm̄ historiam eē. Sed mat
theus has refert tētationes s̄z hoc qz in adā sc̄e sūt.

Cum autem audisset iesus qz iohānes tradit̄ eēt: secessit in galileā:
et relicta ciuitate nazareth uenit: et
habitauit in ciuitate capharnaū ma
ritima: in finib⁹ zabulon et neptali:
ut adimpleret qd̄ dicit̄ est p̄ isaiaz p̄
phetā. Terra zabulon et terra nepta
lim: uia maris trans iordanē galilee
gentiu⁹: popul⁹ q̄ ambulabat in tene
bris nōdit lucē magnā: et sedentibus
in regione umbre mortis lux orta
est eis.

RABA. Postqz matth. de xl. dierū ieiunio et de
tētatione christi et de angeloz ministerio narrauit:
cōtinuo subiecit dicens: Cū aut̄ audisset iesus quia
iohānes tradit̄ eēt. **CHRY.** sup matth. Sine du
bio a deo qz in viz sc̄m nemo p̄t aliquid nisi tradi
derit eū de. Sequit̄: Secessit in galileā. f. de iudea
vt passionē suā opportuno tēpori reseruaret: deinde
vt nobis fugiēdi periculū daret exēplū. **CHRY.** i
bo. Nō enī accusabile est nō p̄icere seipsum i picu
lum: sed incidentē nō stare viriliter. Recedit etiam
de iudea: iudicā iudiciā mittigās: simul qd̄ p̄p̄e
tiā cōplens: et magistros orbis terraz piscari studēs
q̄ in galilea morabant̄. Attēde etiā qliter ad gētes
abitur⁹ a iudeis accepit cām. etenī cū p̄cursorē i vīr
cula mississent: ipellūt iesū trāsire ad galileā gētūz.

GLO. Ut at̄ refert lucas: venit nazareth: vbi erat
nutrit⁹: et ibi itrauit in synagogam: vbi legit et dixit
multa: p̄pter que voluerūt eū p̄cipitare de mōte: et
tūc descendit capharnaū. vñ mō ait matthe⁹: Et reli
cta ciui. naza. ve. et habi. capharnaū. **HIER.** Naza
reth est i galilea vicus iuxta mōte thabor. Caphar
naum est oppidū i galilea gētūz iuxta stagnū gene
zareth: et ideo dicit: Maritima. **GLO.** Addit etiā:

In finib⁹ zabulon et neptali. vbi p̄ma captiuitas he
breoz fuit ab assyrijs. Ubi ḡ p̄ma legis oblitio est
p̄ma euāgelij p̄dicatio: vt et de loco q̄si medio distu
eret ad gentes et iudeos. **REMI.** Reliq̄t aut̄ vna
s. nazareth: vt p̄dicādo et miracula faciēdo plures il
luminaret. in quo sc̄o reliquit̄ p̄dicatozib⁹ exēplū:
vt eo tpe et illis in locis studeāt p̄dicare: qm̄ multis
p̄desse p̄nt. Sequit̄: Ut adimple. qd̄ dicit̄ est p̄ isaia
p̄phetā: Terra zabu. et ter. nepta. In p̄p̄etia ita ha
bet: Primo tpe alleuiata est terra zabulon et terra
neptalim: et nouissimo aggrauata est via maris trās
iordanē galilee gentiu⁹. **HIERO.** sup isaia: Dicit̄
aut̄ p̄mo tpe alleuiata esse ab onere peccatozū: qz in
regionibus duaz tribuū p̄mū saluator euāgelij p̄
dicauit. nouissimo vero tpe aggrauata est fides eoz
plurimis iudeozū in errore p̄manentib⁹. **MARE** at̄
hic lacū appellat genezareth: qui iordanē influente
efficit. In cui⁹ littore capharnaū et tyberias et beto
saida et corozabim site sūt: i qua marie regione chri
stus p̄dicauit. vel fm̄ hebreos in christū credentes:
he due tribus zabulon et neptalim ab assyrijs capte
sunt: et galilea deserta est: quā p̄p̄eta dicit̄ esse alle
uiatā: eo qz peccata populi sustinet: sed postea reliq̄
trib⁹ q̄ habitabāt trans iordanē et in samaria ducte
sunt in captiuitatē: et hoc inquit̄. Scriptura nūc di
cit: qz regionis ei⁹ p̄pls p̄mū captiuat⁹ est: ipsa p̄mū
lucē p̄dicātis viderit christi vel fm̄ nazareos adue
niente christo: p̄mo terra zabulon et neptalim ē pha
riseoz errozib⁹ liberata: postea p̄ euāgelij aposto
li pauli iḡrauiata est. i. multiplicata p̄dicatio i termi
nos gentiu⁹. **GLO.** Dic aut̄ in euāgelio diuersi no
minatim ad idē vbi reducūtur: ita et terra zabulon
et terra neptalim q̄ est via maris q̄ est trās iordanēz
s. popul⁹ galilee gentiu⁹ q̄ ambulabat in tenebris.

HIERO. Nota autē qz due galilee sunt: vna q̄ dicit̄
tur iudeoz: et alia que dicit̄ gentiu⁹. Diuisa est enim
galilea a tpe salomonis q̄ dedit. xx. ciuitates in gali
lea hyram regi tyri: que ps dicta est postea. galilea
gentiu⁹ reliqua iudeoz. **Uel** legendū ē: Trās iorda
nem galilee gentiu⁹. Ita inq̄ vt p̄p̄lus q̄ vel sedebat
vel ambulabat in tenebris lucem viderit: nequaqz
paruā vt alioz p̄p̄etaz: sed magnā. filli⁹ q̄ in euā
gelio loquit̄: Ego sum lux mūdi. Et q̄ habitabāt in
regione umbre mortis lux orta ē eis. Inter mortēz
et vmbzā mortis hoc iteresse puto: qz mors eoz ē q̄
cū peccatozibus mortis ad iſeros perrexerūt. Umbra
aut̄ mortis eoz est qui oū peccēt nondū de hac vita
egressi sunt: p̄nt enī si voluerint agere penitentiam.

CHRY. sup matth. **Uel** in regione umbre mortis
sedebāt gentiles qz colebant idola et demones. In
dei aut̄ q̄ legis opa faciebāt in tenebris erāt: qz dei
iusticia nōdū erat eis manifesta. **CHRY.** i bo. Ut
aut̄ discas: qz neqz lumē neqz tenebras sensibiles ait
de lumine dixit: lumē magnū qd̄ alibi dicit̄ lumen
vex: tenebras aut̄. exponēs nōiauit vmbzā mortis.
Deinde mōstrans qz nō ipsi querētes iuenerūt: sed
de⁹ ipsis apparuit: dixit qz lumen ortū est et effulsi.
nō enī p̄us ipsi ad lumē cucurrerūt: etenī in vltimis
malis hoies erāt an christi p̄ntiā. neqz enī ambula
bant in tenebris: sed sedebant: qd̄ signū erat: qz non
sperabāt liberari. Sic enī nesciētes quo oporteret p̄
gredi: ita cōp̄hensī a tenebris sedebāt iā nō potē

tes stare. Tenebras aut vocat hic errorem et impietatem.

RABA Allegorice aut iohanes est vox procedens vbi et alij pphete. Postquam aut ppheta cessauit et ligatus est accessit vbi coplens quod predicauerat vox .i. ppheta. Et secessit in galileam .i. de figuris ad veritatem. vel in galileam .i. i. e. clam: vbi est transmigratione de vitis ad vitas. Nazareth interpretatur flos: Capharnaum villa pulcherrima. Reliquit ergo flores figurarum quo fructus euangelij significabat: et venit in eam quae christi virtutibus pulchra. Et maritima est: quia iuxta fluctus seculi posita quottidie tundit percellis persecutionum. Inter zabulon et neptalim sita est .i. iudeis cois et gentibus. Zabulon enim habitaculum fortitudinis dicitur: quia apostoli qui de iudea electi sunt: fortes fuerunt. Neptalim dilatatio: quia gentium ecclesia per orbem dilatata est. AVGV. de co. eu. Iohanes aut euangelista prius quam iret ierusalem in galileam dicit de petro et andrea et mathanaele et de miraculo in chana galilee quod omnia ceteri euangeliste pretermiserunt: id est ceteros suis narrationibus quod iesus reuersus sit in galileam. vnde intelligitur fuisse interpositos alios quos dicit: quod illa de discipulis gesta sunt: quae interponuntur a iohane. REMI. Sed illud sollerti antededitum est: quod iohanes dicitur dicitur in galilea antequam iohanes missus fuisset in carcerem: Nam post vinum de aqua factum: et descensum eius in capharnaum: et post ascensum eius in bethsaida: dicitur in euangelio iohannis quod rediit in iudeam et baptizabat: et nodum erat missus iohanes in carcerem. Dic autem quod postquam traditus fuit iohanes secessit in galileam: hoc quidem dicit mare. Non autem debet hoc solum videri: nam iohanes prius aduentum domini in galileam descripsit: quod fuit autem incarnationem iohannis. Sed et de sancto aduentu alibi facit mentionem cum ait: quod iesus reliquit iudeam et abiit in galileam. et de hoc tamen secundo aduentu in galileam: quod fuit post incarnationem iohannis alij euangeliste dicit. EX ecclesiastica historia: Iohannes enim traditus versus ad vltimum penae vite sue tempore absque vilius scripture indicij euangelium predicasse: sed cum tamen euangeliorum ad ipsum noticia peruenisset: per se quod de veritate dicitur: deesse tamen vidit aliqua: et maxime quod primo predicationis sue tempore dominus gesserat. certum est enim quod in alijs tribus euangelijs hec videntur sola conueniri: que in eo gesta sunt anno quo iohannes baptista vel iclusus est in carcerem vel punitus. Mattheus enim per tetationem christi otinuo subiicit: Audiens autem quod iohannes traditus esset: et mare similiter. Lucas vero prius quod aliquid de actibus christi referret: dicit quod herodes conclusit iohannem in carcere. Rogatus est ergo iohannes apostolus ut ea quae preterierat per se autem traditionem iohannis saluatoris gesta conscriberet: et ideo dicitur in euangelio suo: Hoc fecit initium signorum iesus.

Exinde cepit iesus predicare et dicere: Penitentiam agite: Appropinquabit enim regnum celorum.

CHRY. super matth. Ille debet christi iusticia predicare: quod veteri suo dicitur potest: quod seculi isti bona continent: qui vanam gloriam non desiderat. Et ideo dicitur: Exinde cepit iesus predicare. i. ex quo tetatus fame vicit in deserto: auaricia spreuit in monte: vanam gloriam re percussit in templo. vel: Exinde cepit predicare. ex quo traditus est iohannes: nam si predicat iohannes predicare ce pisset: vile reddidisset iohannem et inueniret predicatio

iohannis esse superflua quantum ad istius doctrinam: sicut si vno tempore sol cum lucifero oriat: gratia luciferi cessat. CHRY. in bo. Ideo etiam non predicauit donec iohannes in carcere mitteretur: ne ex hoc multitudo scinderetur: propter quod etiam iohannes nullum fecit signum ut per miracula oes traherent ad christum. RABA. In hoc etiam docet: ne quis ab inferiori persona sermones contemnat. vnde apostolus: Si cui sedenti reuelatum fuerit propterea taceat. CHRY. super matth. Sapienter autem inde predicationis sue sumpsit initium: non ut conculcet iohannis doctrinam: sed ut magis confirmet: et teste eius verum fuisse demonstrat. HIERO. In quo etiam ostendit se eiusdem esse dei filium cuius ille fuerat ppheta. Et ideo dicit: Penitentiam agite. CHRY. super matth. Non enim statim iusticia predicauit: quam oes cognoscebant: sed penitentiam qua oes indigebat. Quis ergo ausus est dicere: Uolo bonum esse et non possumus? Penitentia enim correctio est voluntatis. et si vos mala non terret: ut scilicet penitentiam agatis: saltem bona delectent. vnde sequitur: Appropinquabit enim regnum celorum. i. beatitudo regni celestis: ac si dicat: Parate vos per penitentiam: quia appropinquauit tempus mercedis eterne. RRMI. Et notandum quod non dicit: Appropinquauit regnum chanaanorum aut iebuzeorum: sed regnum celorum. lex enim promittit bona temporalia: sed dominus regna celestia. CHRY. in bo. Considerandum etiam quod in hac predicatione nihil de seipso manifeste predicabat: quod interim conueniens erat: quia nodum de eo decente habebant opinionem. Incipiens etiam nihil graue et onerosum dixit: sicut iohannes dixerat: Securim et arborum incisum: et huiusmodi. sed in principio benigna proposuit: regnum euangelizans. HIERO. Mystice autem iohanne traditio christus incipit predicare: quia desinente lege: consequenter oritur euangelium.

Ambulans autem iesus iuxta mare galilee vidit duos fratres simonem quod vocatur petrus: et andream fratrem eius mittentes rhere in mare. Erant enim piscatores: Et ait illis: uenite post me et faciam vos fieri piscatores hominum. At illi continuo relictis rhere secuti sunt eum. Et procedens inde vidit alios duos fratres: iacobum et zebedei: et iohannem fratrem eius in nauis cum zebedeo pre eos: reficientes rheria sua: et uocauit eos. Illi autem statim relictis rheribus et patre: secuti sunt eum.

CHRY. super matth. Antiquus christus aliquid dicat vel faciat vocat apostolos: ut nihil illos lateat nec verborum christi: nec operum ut postmodum fiducialiter dicere possint. Non possumus que vidimus et audimus non loqui. Hinc est quod dicitur: Ambulans iesus iuxta mare galilee. RABA. Mare galilee idem equod stangnum genazaret: mare tyberiadis: et lacus salinarius. GLO. Deceter autem per piscatoria vadit loca piscatores piscaturus. vnde sequitur: Vidit duos fratres

simonē q̄ uocat petr⁹: ⁊ andrea fratrē ei⁹. **REMI.** Vidit autē nō tam corporalit̄ q̄ spiritalit̄ ad corda eorū respiciēs. **CHRY.** i home. In medijs autē operatiōib⁹ existētes eos uocauit: mōstrā q̄ oib⁹ occu patiōib⁹ sequelā s̄m̄ p̄ponere oportet. vñ sequit̄ mittētes r̄betia i mare. q̄d quidē eorū officio agnuebat. p̄pter q̄d sequitur. Erāt. n. piscatores. **AVG.** i sermo. de calend. Januarij. Non enī elegit reges aut senatores aut p̄hos aut oratores: imo elegit plebeios: paupes: idoctos piscatores. **AVGV.** sup iohānem: Si enī doctus eligeret: fortassis ideo se diceret electū: q̄ doctrina ei⁹ eligi meruit. Dominus autē n̄r iesus cristus volēs sup̄borū frāger̄ ceruices non q̄siuit p̄ oratorem piscatorē: sed d̄ piscatore litcratus est imperatorē. **Magn⁹** cyprian⁹ orator: s̄ prius petrus piscator. **CHRY.** super matheū: Future etiā dignitatē gratiam artificij opere p̄phetas bāt. nā sicut qui r̄betia iactat i aqua: nescit quos p̄sces p̄prehensurus est: sic ⁊ doctor q̄ diuini sermonis r̄betia sup̄ populū iactat: nescit qui sūt accessuri ad deū. Sed quoscūq; deus excitauerit: illi adherēt eius doctrine. **REMI.** De his autē piscatorib⁹ loquit̄ dñs per heremiam dicēs: Mittā in vos piscatores meos ⁊ piscabūt vos. vñ ⁊ h̄ subdit: Venite post me. **GLO.** Non tam pedib⁹ q̄ affectu ⁊ imitatione. Et faciam vos fieri piscatores hominū. **CHRY.** sup matth. i. doctores: vt cū r̄beti verbi dei cōp̄bēdatis hoīes de mūdo tēpestuoso ⁊ piculoso: vbi hoīes nō ambulāt: sed ferūt: q̄ diabol⁹ cum delectatione compellit eos in malo: vbi alterutruq; homines se cōmedūt: sicut p̄sces fortiores deuorant iuniores: vt translati uiuāt in terra corporis christi mēbra facti. **GRE.** in home. Nulla autē petr⁹ ⁊ andreas christū miracula facere viderāt: nihil ab eo de p̄mio eterne retributiōis audierāt: ⁊ tamē ad vnum dñi p̄ceptū hoc q̄d possidere videbant̄ obliti sūt. vñ sequit̄: At illi cōti. reli. r̄be. se sūt eū. In quo affectu debem⁹ potius p̄sare q̄ sensū. Multū enī reliquit qui sibi nihil retinuit: multū dimisit qui curā re possessa cōcupiscētijs renūciauit. A sequētib⁹ ḡ tanta dimissa sūt: quāta a non sequētib⁹ cōcupiscētijs portuerūt. **Exteriora** enī nostra dño quantūlibet pua sūnt: nec perpendit quantū in eius sacrificio sed ex quanto proferat. Estimationē quippe p̄cij regnū dei nō habet: s̄ tantū valet quāntū habet. **CHRY.** sup mattheū: Nō autē predicti discipuli secuti sūt christū doctoris cupiētis honore: sed operis lucrū: sciebat enī q̄d preciosa est anima hominis: q̄d grata est apud deū sal⁹ ipsi⁹ ⁊ quāta ē merces. **CHRY.** in home. Tante igitur p̄missioni crediderunt ⁊ per sermones quibus sūt capti crediderunt se alios posse piscari. **CHEY.** sup mattheū: Dec igitur cupientes secuti sūt omnib⁹ relictis: in quo nos docuerūt: q̄ nemo potest terrenā possidere: ⁊ perfecte ad celestia peruenire. **GLO.** In his ergo datū est exēplum illis qui sēsus deserūt p̄ christi amore. **Subdit** autē exēplū eorū q̄ etiam carnales affect⁹ pro deo postponūt. vnde dicitur: Et p̄ce. ide vidit alios duos. **Nota** uocat binos ⁊ binos: sicut alibi legitur q̄ misit binos ⁊ binos ad predicādū. **GRE.** i home. Quaten⁹ hic nobis tacit⁹ inuat: q̄ q̄ charitatē erga alterū nō habet: p̄dicatiōis officij suscipē nullate

nus debet. Duo enī sūt p̄cepta charitatis: ⁊ min⁹ q̄ inter duos charitas haberi nō potest. **CHRY.** sup mat. **Sup** charitatē etiā fraternitatis recte posuit fundamenta: vt extradicib⁹ charitatis exuberans q̄d humor ascēdat i ramis ⁊ hoc super naturalē charitatem: vt nō solū per gratiā: sed etiā per naturam ipsa charitas firmior habeat. vnde dicit: Fratres: sic enī fecit de⁹. et in veteri testamēto sup̄ moysen ⁊ aaron fratres: ponēs edificatiōis initiū. Quoniā autē abundanti⁹ est gratia noui testamēti q̄ veteris: ideo p̄mū populū edificauit sup̄ vnā fraternitatē: hūc autē sup̄ duas. **Jacobū** iquit zebedei ⁊ iohānē fratrē ei⁹ in nauī cū zebedeo p̄re eorū reficiētēs r̄betia sua. q̄d ē maxime paupertatis indicij: vetera enī reficiebāt q̄ noua vñ emerēt non habebāt. Et q̄d ad maiore pietatē eorū pertinet in tanta paupertate sic p̄mo suo succurrebāt: vt secū cū nauitaret in nauī: non vt ille istos adiunaret in opere: sed vt isti illū consolarent̄ sua p̄sentia. **CHRY.** i home. Nō parua autē hic d̄ mōstratō v̄tutis: inopiam facile ferre: ex iustis nutrirī laborib⁹: colligari iūicē amoris v̄tute: patre habē secū ⁊ curare. **CHRY.** sup mattheū. Estimare autē p̄mos velociores ad predicādū: q̄ r̄betia mittebāt: iustos autē q̄si pigriores q̄ adhuc r̄betia cōp̄ponebāt: non sum⁹ ausi: q̄ differētiā eorū cognoscere soli⁹ ē christi. **Fortē** ergo illi p̄pter petrū dicti sūt mitrētes r̄betia qui p̄dicauit euangeliū: sed nō composuit. **Isti** autē p̄pter iohānē componētēs: q̄ euangeliū cōposuit. **Sequitur:** Et uocauit eos. Erāt enī habitatiōe citēs: dilectione concordēs: artificio pares: fraternitatis cōiuncti pietate. **Ideo** simul uocauit eos: ne tot bonis cōiunctos dissimilis uocatio separet. **CHY.** i home. Uocādo autē nihil eis p̄miserit sicut p̄iorib⁹: obediētia enī eorū q̄ p̄ueniāt. viam eis p̄parauerat. **Sed ⁊ multa** de ipso audierant. s̄ tanq̄ familiares ⁊ cōsanguinitate coniuncti. **Sequitur:** Illi autē reli. r̄beti. ⁊ patre. se sūt eum. **CHRY.** sup Mat. **Tria** enim sūt que reliquere debet qui uenit ad christū: act⁹ carnales qui p̄ r̄betia piscationis significātur: substantiā mūdialē que p̄ nauem: ⁊ parentes qui per patrem. **Reliquerunt ḡ nauem** vt fierēt ecclesiastice nauis gubernatores. **Reliquerūt r̄betia:** vt nō p̄sces afferent ad ciuitatē terrenā: s̄ homines ad celestē. **Reliquerūt vñ patre** vt spiruales patres oīm fierēt. **HYLA.** Ets igitur artem ⁊ patriā domū relinquentibus docemur christū secuturi ⁊ secularis vite sollicitudine: ⁊ patre domū consuetudine non teneri. **RCMI.** **Adisti** ce autē per mare designat̄ iste mund⁹: p̄pter amaritudinē ⁊ fluctuationē. galilea autē interpretatur uolubilis sive rota: ⁊ significat mūdī uolubilitatē. **Ambulant** igitur iesus iuxta mare dñi ad nos per incarnationē uenit: q̄ si carnē peccati: s̄ similitudinē carnis peccati suscepit ex v̄gine. **Per duos fratres** duo populū designātur: qui ab vno deo patre creati sūt: quos uidit quando eos misericorditer respexit. **Per petrum** enim qui interpretatur agnoscens: ⁊ dicitur simon. i. obediens: designatur iudaicus popul⁹ qui per legem deus agnouit: ⁊ p̄ceptis eius obediuit. **Per andrea** qui interpretatur uiriliter sive decorus: intelligit̄ gentilis popul⁹ q̄ p̄ agnitiōē dei uiriliter in fide permansit. **Nos** populū uocat

tunc quando predicatorum in mundum misit dicens:
**Venite post me. i. relinquitte deceptores et sequimini
 creatori. De utroque etiam populo facti sunt hominum
 piscatores. i. predicatorum. Relicti autem nauibus. i. carna-
 libus desiderijs. Et rhetibus. i. mundi cupiditatibus secuti
 sunt christum. Per iacobum etiam intelligitur iudaicus pop-
 ulus: qui per cognitionem dei diabolum supplantauit
 per iohannem gentilis populus qui sola gratia sal-
 uatur est. **Abedeus** autem. quem relinquit: et interpretatur
 fugitiuus siue labens: significat mundum qui transit: et
 diabolum qui de celis lapsus est. **Per petrum etiam et and-
 ream mittentes rhetia in mare designatur illi qui in
 prima etate dum de nauis corporis sui mittunt rhe-
 tia carnalis concupiscentie in mare huius seculi vocantur
 a domino: Per iacobum et iohannem rescipientes rhetia de-
 signantur illi qui post peccata ante aduersitates veniunt
 ad christum recuperantes que predicauerunt. **RABA.**
 Due naues duas ecclesias figurat: eam que ex cir-
 cuncisione et eam que ex preputio vocata est. Quilibet
 etiam fidelis fit simon deo obediendo: petrus pecca-
 tum suum agnoscendo: andreas viriliter labores pati-
 endo: iacobus vitia supplantando. **GLO.** Et iohannes
 ut totum gratie dei ascribat: et ideo quater tunc vo-
 catio ponitur: per quos predicatorum dei quatuor
 mundi partibus vocatos signetur. **HYLA.** Uel in
 hoc futurorum euangelistarum numerus figuratur.
REMI. Per hoc etiam quatuor virtutes principales
 designantur. prudencia enim refertur ad petrum propter di-
 uinam cognitionem: iusticia ad andream propter operum
 virilitatem: fortitudo ad iacobum propter diaboli supplantationem:
 temperantia ad iohannem: propter diuine gratie effectum. **AVGV.** de concord. euange. Sane mo-
 nere potest: quomodo iohannes dicat non in galilea: sed
 iuxta iordanem andream secutum esse dominum: cum alio
 cuius nomen taceat: deinde petrum ab illo nomen acce-
 pisse. **Reperi** autem tres euangeliste de piscatione voca-
 tos eos dicit satis inter se convenienter: mattheus
 matheus et marcus. nam lucas andream non nominat:
 qui tamen intelligitur in eadem nauis fuisse. **Hoc etiam** vi-
 detur distare quod tunc petro a domino deum esse come-
 morat lucas: **Et hoc etiam** homines eris capiens: quod mat-
 theus et marcus ambobus dixisse narrat. sed potuit
 prius petro dici secundum lucam: et ambobus postea secundum
 alios duos. **Sed quod** de iohanne diximus: diligenter
 considerandum est: cum et locorum plurimum intersit et
 temporis et ipsius vocationis. **Sed intelligendum** est
 petrum et andream non sic vidisse dominum iuxta iordanem:
 ut ei iam inseparabiliter inhererent: sed tunc cognos-
 uisse quis esset: et eum miratos ad propria remeasse.
Fortem autem quod pretermiserat recapitulat: quia sine
 ulla consequentis temporis differentia dicit: **Ambu-
 lans autem iuxta mare.** **Queri etiam potest:** quomodo binos
 et binos seorsum eos vocauerit: sicut narrat mattheus
 et marcus: cum lucas dicat iacobum et iohannem tanquam
 socios petri ad adiunandum vocatos fuisse: et simul
 subductis ad terram nauibus christum secutos. **Unde intel-
 ligendum est** hoc primo esse factum quod lucas insinuat:
 et eos ad capturam piscium ex more remeasse. **Non**
 enim erat dictum petro quod pisces nunquam esset capturus.
 cum post resurrectionem hoc fecerit: sed quod homines essent
 capturi: postea hoc factum est quod mattheus et marcus
 narrat: non enim subductis ad terram nauibus tanquam cu-****

ra redeundi secuti sunt eum: sed tanquam iubentem et
 sequerentur.

Et circuibat iesus totam galileam docens in synagogis eorum: et predicans euangelium regni: et sanans omnem languorem et omnem infirmitatem in populo. Et abiit opinio eius in totam syriam: et obtulerunt ei omnes male habentes varijs languoribus et tormetis comprehensos: et qui demonia habebant et lunaticos et paralyticos et curauit eos. Et secuti sunt eum turbe multe de galilea: et decapoli: et de hierosolymis et de iudea et de trans iordanem.

CHRY. super matth. **Omnia** rex pugnaturus contra aduersarium prius congregat exercitum et sic vadit ad pugnam: sic et dominus contra diabolum pugnaturus prius congregauit apostolos: et sic cepit euangelium predicare. **Unde sequitur:** **Et circuibat iesus.** **REMI.** In quo doctorum vita instruit. **Ut enim non sint pigri:** docent per hoc quod dicit: circuibat iesus. **CHRY.** super matth. **Quia enim illi** ut debiles ad medicum venire non poterant: ipse sicut studiosus medicus circuibat graui egrotantes: et dominus quidem circuibat singulas regiones. **Qui autem sunt vni** regionis pastores considerando debent circuire populi singulas passiones ut ad remedium passionis eorum. **Aliquod medicamentum in ecclesia proferat.** **REMI.** **Ut autem non sint acceptores personarum** docent predicatorum per hoc quod subiungitur: **Totam galileam.** **Ut autem vacui non discurrant:** docentur per hoc quod subdit: **Docens.** **Ut autem non paucis sed multis prodesse studeant:** mouentur per hoc quod sequitur: **In synagogis.** **CHRY.** in hoc. **Hinc etiam eos erudiebat:** quod non est deo contrarius iudeis predicans et errorum predicatorum sed consonans patri aduenit. **REMI.** **Ut autem non errores neque fabulas sed salutaria predicet:** docet per hoc quod subdit: **Predicans euangelium regni.** **Distat autem inter docens et predicans:** docens enim refertur ad presentia: predicans ad futura. **docebat enim de presentibus mandatis: predicabat de futuris promissis.** **CHRY.** super matth. **Uel docebat iusticias naturales quas. i. ratio naturalis docet:** ut castitatem: humilitatem: et huiusmodi: quas per se ipsos omnes bona esse intelligunt de quibus necessaria est doctrina: non tantum propter manifestatorem quantum propter excitationem cordis. **Preualentibus enim delectationibus carnalibus scientia iusticie naturalis quasi in oblivione deducta obdormit.** **Cum ergo cepit doctor reprehendere carnalia mala:** eius doctrina non nouam sciam introducit: sed oblitam commonefacit. **Predicabat autem euangelium annuncians bona que antiqui manifeste nec audierant:** ut beatitudinem celestem: mortuorum resurrectionem: et huiusmodi. **Uel docebat interpretando prophetias de ipso.** **Euangelium predicabat denuncians in se bona futura.** **REMI.** **Ut autem doctores doctrinam suam virtutibus commendare studeant:** docent per hoc quod

subdit: Sanans omnē languorē et omnē infirmitatem in populo. Infirmitas quidem est corporum: languor autem animarum. **CHRY.** super matthei: Uel per languorē anime aliquā passionē intelligim⁹: ut auariciā: libidinē: et huiusmodi. Per infirmitatē autē infidelitatē: per quā aliquis infirmat in fide. Uel per languores itelliguntur grauiorē corporis passiones per infirmitates autem leuiorē: sicut autē passiones corporales diuinitatis virtute sanabat: sic spirituales verbo pietatis. Primo autem docet et postea sanat propter duo: primo quia premitit quod magis necessarium est. Verba enim pietatis edificant animā non miracula. deinde quia verba per miracula commendant: et non econuerso. **CHRY.** in home. Considerandum autē quod ubique legis cuiusdam introductio fit: signa facere deus assuevit: pignora sue virtutis legem tribuens suscepturus: boiem enim facturus mundum creauit: et tunc illi legem in paradiso proposuit et quādo noe legem laturus erat: magna signa ostēdit. Et similiter iudeis legem laturus prodigia ostēdit et tunc legem dedit: ita et hic sublimē illā legem introducturus: miraculorum demonstratiōe certificat quod dicitur. Quoniam enim regnum quod predicabat non apparebat: ab apparentibus signis ipsum manifestauit. **GLO.** Sed quia predicatorē debent habere bonum testimoniū ab his qui foris sūt: ne si vita despicitur: predicatio contēnā: subditur. Et abiit opinio eius in totā syriam. **RABA.** Syria est omnis regio ab euphrate usque ad mare magnū a cappadocia usque ad egyptum: in qua est puincia palestina in qua habitāt iudei. **CHRY.** in bo. Intende autē moderate euāgeliste quod non unūquēque nobis enarrat curatozū: sed breuibus verbis copiositatē transcurrit signozū. vñ sequit⁹: Et obtulerūt ei oēs male habentes. **REMI.** Per quos varias vult itelligi infirmitates: sed leuiorē. Cū vero dicit: Variis languoribus et tormētis cōprehensos: illos vult itelligi de quibus subinfert⁹: Et qui demonia habebāt. **GLO.** Languor diuturn⁹ est tormentum: morbus actus: ut dolor lateris et huiusmodi. qui autē demonia habebāt: sunt qui a demonibus vexantur. **REMI.** Lunatici enim dicti sūt a luna: que diu mēstruis tēporibus crescit et decrescit: ipsi vexantur. **HIE.** Demones enim obseruantes lunaria tēpora creaturazū ifamare cupiebāt ut in creatozū blasphemie redūdarēt. **AVGV.** xxiij. de ciuitate dei: Illiciu⁹ tamē demones ad habitādum per creaturas: quas nō ipsi: sed de⁹ cōdidit delectabilibus: pro sua diuersitate diuersis nō ut aialia eis: sed ut spiritus signis: quod cuiusque delectationi congruit. **RABA.** Paralytici autē sunt corpore dissoluti: paralytis enim grece latine dicitur dissolutio. Sequit⁹: Et curauit eos. **CHRY.** super matthei. Cum in quibusdā locis dicat: Multos curauit: hic simpliciter dicit: Et curauit eos. signās quod oēs curauit. Sicut et nouitius medic⁹ intrans ciuitatē: oēs ad se venientes curat: propter suā opinionē cōmendandā. **CHRY.** in bo. A nullo autē eozū fidē exquisiuit: quoniam nondū virtutis sue demonstratiōe dederat: et in adueniendo et ferendo a longe non parua ostēderāt fidem. Sequit⁹: Et secute sunt eum turbe multe. **RABA.** Que quadripartite sunt: alij propter celeste magisteriū ut discipuli: alij ob curatiōnē infirmitatū

alij sola fama et curiositate: volētes experiri an verū esset quod dicebat⁹: alij pro inuidiā volētes eū in aliquo capere et accusare. **AVGV.** autē syria interpretatur elata: galilea volubilis vel rota. id est diabolus et mundus quod et superbus est: et ad ima semper rotat⁹: in quo fama christi per predicatiōnē innotuit. demoniaci enim sunt idolatre: lunatici: instabiles: paralytici: pigri: et dissoluti. **GLO.** Turbe autem que sequuntur dñm sunt de ecclesia: que spiritualiter est galilea transiēns ad virtutes. Et decapolis. x. precepta seruās in hierosolyma et iudea: quā visio pacis et cōfessio illustrat. Et trans iordanē quod baptismo transito terrā promissionis intrat. **REMI.** Uel sequitur dominū de galilea. id est de volubilitate mundi et decapolis que est regio. x. urbium: et significat decalogi transgressores. Et de hierosolyma: quod scilicet prius innoxia pace detinebatur. Et de iudea. id est de cōfessione diabolica. Et de trans iordanem: quia prius erant in paganismo constituti. Sed transiētes per aquam baptismi venerūt ad christum. **CAP. V.**

Uidens autē iesus turbas: ascendit in montē: et cū sedisset accesserūt ad euz discipuli eius: et aperies os suū docebat eos dicens: Beati pauperes spiritu: quoniam ipsorum est regnū celozum.

CHRY. super matthei. Omnis artifex suam professionem suam oportunitatē operis videns gaudet. Carpēta rius enim si viderit arborē bonā concupiscit eā precidere ad opus artificij sui. Et sacerdos cum viderit ecclesiam plenā: gaudet anim⁹ eius: et delectat⁹ ut doceat. Sic et domin⁹ videns magnā congregatiōem populi: excitat⁹ est ad docēdum. vñ dicit: Vidēs autē turbas iesus ascendit in montē. **AVGV.** de cōcor. euā. Uel hic potest videri multas turbas vitare voluisse: et ob hoc ascendisse in montē: ut volis discipulis loqueret⁹. **CHRY.** in bo. Per hoc autē quod nō in ciuitate et foro: sed in monte et solitudine sedit. Erudiuit nos nihil ad ostēnditiōnē facere: et a tumultibus abscedere: et maxie cū de necessarijs disputare oporteat. **REMI.** Dic enim sciendū est quod tria refugia legitur domin⁹ habuisse: natium: montē: et desertū: ad quoz alterū quorēnsāque a turbis opprimebat⁹: consecrari debat. **HIERO.** Nonnulli autē simpliciorū fratrum putant dominum ea que sequuntur in oliueti monte docuisse: quod nequaquā ita est. Et precedentiibus enim et sequentibus in galilea monstratur locus quem putamus esse vel thabor vel quemlibet aliū montem excelsum. **CHRYSOSTO.** super mattheum. Ascendit autem in montem: primo quidem ut impleret prophetiam Isaie dicētis: Super montem ascende tu. deinde ut ostendat quoniam in altitudine spiritalium virtutum consistere dicitur: qui docet dei iusticiam pariter et qui audit. nemo enim potest in valle stare et de monte loqui. Si in terra stas: de terra loquere. Si autē de celo loqueris: in celo consiste. Uel ascendit in montē ut ostendat quod oīs qui vult discere mysteria veritatis: in monte ecclesie ascendere: de quo propheta: Mons dei: mons pignus.

HYLA. Uel ascendit in montē quia in paterne maiestatis celsitudine positus celestia vite precepta constituit. **AVGV.** de sermone dñi in monte: Uel ascendit in montem: vt significet quia minora erant precepta iusticie: que a deo data sunt p prophetas populo iudeorum quem timore adhuc alligari oportebat. Per filiū autē suū maiora populo quem charitate iam conuenerat liberari. Sequitur: Et cum sedisset: accesserunt ad eum discipuli ei. **HIERO.** Ideo autem nō stans: sed sedens loquitur: quia non poterant eum intelligere in sua maiestate fulgentē. **AVGV.** in sermone dñi in monte Uel q̄ sedens docebat: pertinet ad dignitatē magistri. Accesserunt autem ad eū discipuli eius: vt audirentis verbis illius hi essent in corpore viciniore: qui pceptis implendis animo appropinquabāt. **RABA.** Mystice autē sessio dñi incarnatio ei: ē: quia nisi dñs incarnatus esset: humanū gen⁹ ad eū accedere non potuisset. **AVG.** de concor. euang. Mouet autē q̄ mattheus in monte dicit hunc habitum esse sermonē a dño sedente: lucas autē in loco campestri a domino stāte. Nec igitur diuersitas facit videri aliū fuisse illū: alium istum. Quid enī phibet chāstum quedam alibi repetē que ante iam dixerat: aut iterum facere: que ante iā fecerat: Quāq̄ etiam possit illud occurrere in aliqua excellentiori parte montis: primo cum solis discipulis dñm fuisse quando ex eis duodecim elegit: deinde cum eis descendisse non d̄ monte: sed de ipsa montis celsitudine campestrē locum. i. in aliquam equalitatem que in latere montis erat: et multos capere poterat atq; ibi stetisse donec ad eū turbe congregarentur: ac postea cū sedisset accessisse pp̄nqui⁹ discipulos eius: atq; ita illis ceterisq; turbis p̄sentibus vnum habituisse sermonem: quē mattheus lucasq; narrant diuerso narrandi modo: sed eadem veritate rerū. **GREGO.** quarto moza. Sublimia autē p̄cepta domino in monte dicturo p̄mittitur: Et aperies os suū docebat eos qui dudum aperuerat oza prophetarum. **REMI.** Ubicunq; autē legit̄ oīs aperuisse os: inspiciendū est quia magna sunt que sequūt. **AVG.** de sermone dñi in monte: Uel dicit: Aperiens os suū. vt ipsa moza cōmēdet aliq̄nto longiorē futurū eē sermonē. **CHRY.** in homelia: Uel hoc dicit: ut discas quoniam nunc quidē docebat os aperiens in loquendo: nunc autē vocem que ē ab operibus emittens. **AVG.** in sermone domini in monte: Siquis autē pie sobrieq; cōsiderauerit: inueniet in hoc sermone quantū ad mores oppositos pertinet perfectum et vite ch̄stiane modum vnde sic ipse sermo concluditur: Omnis qui audit verba mea hic et facit ea: similibo eum viro sapienti. **AVG.** it. de ciui. dei: Nulla at̄ ē causa philoſophandi nisi finis boni. q̄ autē beatū facit: ipse est finis boni. Et ideo a beatitudine incipit dicens: Beati pauperes spiritu. **AVG.** in sermone domini in monte: Presumptio quidē spiritus audaciam et superbiam significat. vulgo etiam magnum spiritū superbi habere dicitur: et recte. nam spiritus vent⁹ vocatur: quis vō nesciat sup̄bos inflatos dici quasi vōto distētos. Quapropt̄ recte hic intelligit̄: Pauperes spiritu humiles et timentes deū. i. nō habētes inflā-

tē sp̄m. **CHRY.** in bo. Uel sp̄m hic elationē et animū dicit. q̄ enī sunt multi humiles nolētes rerū necessitate coacti: non est laus. vnde illos beatificat: qui se ex electione humiliant. Ideo autē hic incipit radicitus euellēs sup̄biā: quia hec fuit radix et fons malicie vniuersē: contra quā ponit humilitatē: velsut quoddā stabile fundamentū: quia subiecta cum stabilitate alia sup̄edificā. hac autē destructa: pereunt quecunq; congregaueris bona. **CHRY.** sup matth. Ideo autē dixit manifeste: Beati humiles sp̄i. vt sic humiles ostendant: vt semp adiutorū dei sint meditates. vnde in greco dicitur: Beati medi ci vel egeni. Sunt enī multi naturaliter humiles et non ex fide qui non pulsant adiutorū dei: sed solū qui fm fides sūt humiles. **CHRY.** in bo. Uel q̄ pauperes sp̄i hic dicit formidantes et trementes dei iussiones: quomodo domū p̄ Isaiam cōmendat. Quid at̄ amplius q̄ simpliciter humiles: Humiliū enim hic quidem mediocriter est: hic autē sup̄abundanter. **AVG.** Superbi ergo appetant regna terrarum: sed humilium est regnū celorum. **CHRY.** super matth. Nam sicut cetera vitia deponunt ad ieros: maxime tamen sup̄bia: sic et omnes virtutes inducunt in regnū celorum: maxime tamē humilitas: quia pp̄riū est vt qui se humiliat: exaltetur. **HIERO.** Uel beati pauperes spiritu: qui scilz ppter spiritū sanctum voluntarie sunt pauperes. **AMBRO.** de offi. Inde autem incipit beatitudo iudicio diuino: vbi eruna estimat humano. **GLO.** Pauperibus at̄ i p̄nti oueniet̄ p̄mittit̄ diuitie celi. **Beati mites: qm̄ ipi possidebūt terrā** **AMBRO.** sup lucam: Cū simplicitate contentus fueris inops: superest vt mores meos temperē. Quid enim mihi p̄dest carere secularibus: nisi fueris mitis? Congrue igitur sequit̄: Beati mites. **AVG.** Mites sunt qui cedunt improbitatibus: et nō resistunt in malo: sed vincunt in bono malo. **AMB.** super lucam: Mitiga ergo affectū tuū: vt non irascaris: aut certe iratus ne peccaueris. Preclap̄ ē enim motum temperare consilio: nec minoris virtutis dicitur prohibere iracundiam q̄ omnino non irasci: cum plerūq; istud leuius hoc fortius estimetur. **Rixentur igitur inimites et dimicent p̄ terrenis et temporalibus rebus. Sed beati mites quoniam ipsi hereditabūt terram: de qua euelli non possunt. illam in quā terrā de qua in psalmo dicitur: Portio mea in terra viuentū. Significat enī quādā stabilitate hereditatis p̄petue: vbi anima p̄ bonū affectūz tāq; loco suo requiescit: sicut corp⁹ in terra. Et inde cibo suo alitur: sicut corp⁹ ex terra: ipsa est requies et vita sanctorū. **CHRY.** sup matth. Uel terra hic sicut quādā dicit̄: q̄ dñi ē in h̄ statu terra mortuorū ē: q̄ vānitati subiecta ē. cū autē liberata fuerit d̄ corruptōe fit terra viuorū vt mortales hereditēt immortalē. **At̄ tēz exponētē legi d̄si celū in quo habituri sūt sancti dicat̄ terra viuorū: qd̄ quātū ad inferiorē regionē celū ē: q̄ntū autē ad sup̄i celum d̄ terra. Alij dicit̄ qz corp⁹ n̄m terra ē et q̄d̄m subiacet morti: terra est mortuorū. Cum autē fuerit forme factū glie corpis xpi: erit terra viuorū. **HYLA.** Uel hereditatē tremantib⁹ dñs pollicet̄. i. eius corpis qd̄ ipse assumpsit habitaculū: qz p̄ mansuetudinē mentis n̄re habi-****

rat christ⁹ in nobis: nos quoq; clarificati corporis eius gloria vestiemur. **CHRY.** in homelia: Uel aliter: christus hic spiritualibus sensibilia immiscuit. quonia eni estimatur qui mitis e oia sua pdere: co trariu p mittit dicens: q cu stabilitate sua possidet: qui non est pteruus. qui aut aliter est: multotiens animā z hereditatē paternā perdit. Quia vō ppha dixerat: **Manifici hereditabunt terrā: a consuetis verbis contextit sermone.** **GLO.** Dites etiā q se ipsos possederūt: hereditatē patris in futuro possidebūt. plus aut est possidere terrā: q̄ habere regnū celozū: multa eni habem⁹: que statim amittimus.

Beati q lugēt: qm̄ ipsi solabūt.

AMB. sup lucā: Cū B fecer⁹: vt. f. sis paup z mis: memeto qa pctōr es: lugeto pctā. vñ seq̄t: Beati q lugēt. Et bene tertia bñdictio ē pctā desentis: quia trinitas est: que peccata condonat. **HYLA.** Lugētes eni hic dicit̄ n̄ orbitates: aut stumelias: aut dāna merentes: sed peccata vetera flentes. **CHRY.** sup matth. Et qui sua qdē peccata lugēt: beati sūt: sed mediocriter. beatiores aut sūt: qui aliena lugēt peccata: tales cōuenit esse oēs doctozel. **HIE.** Luctus eni hic non mortuoz ponit cōmuni lege nature: sed peccatis z vitis mortuoz. Sic fleuit samuel faulē: z paul⁹ eos q post imundiciā penitentiam non egerūt. **CHRY.** sup matth. Cum autē consolatio sit lugentū: cessatio luctus: q̄ sua pctā lugent: solabuntur indulgentiā cōsecuti. **CHRY.** i ho. Et lz talibus sufficiat venia frui: nō terminat retributionē in peccatoz remissionē: sed z multaz facit participes consolationū: z hic z in futuro. Semper enim maiores laborib⁹ deus dat retributiones.

CHRY. sup matth. Qui vō aliena pctā lugent: consolabūtur: qui cū in seculo illo pudentiā cognouerint dei: z intellexerint: q̄ qui petierūt non fuerunt dei: de cui⁹ manu nemo rapere pōt: de eis luctu de relicto in sua beatitudine letabuntur. Uel aliter

AVG. in ser. dñi in monte. Luctus est tristitia de amissioe charozū. Lōuersi autē ad deū ea que i hoc mundo chara habebāt amittunt. non eni gaudent his rebus quib⁹ ante gaudebāt: z donec fiat i illis amor eternoz: nonnulla mesticia sautiant. Consolabūtur ḡ spūscō qui maxime ppterēā paraclytus noiatur. i. consolator: vt tpalē amittētes eterna leticia pfruant. Et ideo dicit: Quū ipsi solabuntur.

GLO. Uel p luctū duo genera cōpūctionis intelligitur. s. p miseris hui⁹ mundi: z p desiderio celestiu. vnde filia Zaleph petiuit irriguū superi⁹ z inferius. huiusmodi aut luct⁹ nō habet nisi paup z mitis: q̄ cum mundū non diligit: q̄ miser est recognoscit: z iō celū concupiscit. cōueniēter ḡ lugētib⁹ promittitur consolatio: vt q̄ tristatus est in pñti: gaudeat in futuro. Maior est aut retributio lugentis q̄ paupis z mitis. plus eni est gaudere i regno q̄ habere z possidere: multa eni cū dolore possidemus.

CHRY. in ho. Notandū aut q̄ hanc beatitudinē cum intentione quadā pposuit: ideo nō dixit: Qui tristant: sed Qui lugent. in quo etiā pfectionis sapientie magisteriū dedit. Si enim qui filios vel filios defunctos lugēt: fm̄ illud tēpus non desiderant pecuniā nec gloriā: nec cōiūtijs exacuūtur: neq; ali

qua alia passione capiuntur: multo magis hoc seruare debent: qui lugent sua peccata.

Beati qui esuriunt z sitiūt iusticiam: quonia ipsi saturabuntur.

AMBRO. super lucam: Postq̄ delicta desenti: esurire incipio z sitire iusticiam. Eger enim cum in graui morbo est: nō esurit. vnde sequit̄: Beati qui esuriūt z sitiūt iusticiam. **HIERO.** Nō nobis sufficit velle iusticiā: nisi iusticie patiamur famē vt sub hoc exemplo nūq; nos satis iustos: sed semp esurire iusticie opera intelligam. **CHRY.** sup matth. Quonia omne bonū qd non ex amore ipsius boni faciūt hoies: ingratiū est ante deum. Esurit autē iusticiam qui fm̄ iusticiam dei desiderat querari. sicut aut iusticiā qui scientiam eius acquirere cupit.

CHRY. in home. Iusticiā autē dicit vel vniuersalē vel particularē auaricie contrariā. Quia eni de misericordia dicturus erat: pmonstrat qualiter misericordiam oporteat: quia non ex rapina neq; ex auaricia. vnde etiā quod est auaricie p̄ziū. s. esurire z sitire: iusticie attribuit. **HYLA.** Sitiētibus aut z esuriētibus iusticiā beatitudinē tribuit: significans extensam in dei doctrinam scōz auaritate: pfecta in celo satietate repleti. Et hoc est qd dicit̄: Quonia ipsi saturabūtur.

CHRY. super matth. s. largitate remunerationis dei: quonia maiora erūt premia dei q̄ sanctorum desideria. **AVG.** Uel illo cibo saturabūtur in presenti de quo dñs dicit: Meus cibus est: vt faciam voluntatē patris mei: qd est iusticia. z illa aq̄ de qua quisq; biberit: fiet ei fons aque salientis in vitam eternā. **CHRY.** in home. Uel in hoc terrenum premiū determinat: quia eni estimatur auaricia abūdantes facere: ipse contrarium dicit: q̄ iusticia hoc operatur. Qui enim iusticiam cupit: omnia cum stabilitate habet.

Beati misericordes: quonia ipsi misericordiam consequētur.

GLOSA: Iusticia z misericordia ita coniuncte sunt vt altera ab altera debeat temperari. iusticia enim sine misericordia crudelitas est: misericordia sine iusticia dissolutio. vnde de misericordia post iusticiā subdit dicens: Beati misericordes. **REMI.** Misericors dicitur quasi miserū habens cor: quia alterius miseriaz quasi suā reputat: z de malo alterius quasi de suo dolet. **HIERO.** Misericordia hic non solū in elemosynis intelligitur: sed in omni peccato factis: si alter alterius onera portemus.

AVG. Beatos aut dicit eē qui subueniūt miseris: qm̄ eis ita rependitur: vt de miseria liberentur. vñ sequitur: Quonia ipsi misericordiā cōsequuntur.

HYLA. Intantū enim deus beniuolētie nostre in omnes delectatur affectu: vt suam misericordiam sit solis misericordibus prestatus. **CHRY.** in ho. Uidetur aut esse equalis retributio: sed est multo maior: non enim est equalis humana misericordia z diuina. **GLO.** Merito ergo misericordib⁹ misericordia impenditur: vt accipiant q̄ meruissent: z sicut plus recipit qui vltra saturitatē habet: q̄ ille qui habet tantū ad saturitatē: sic maior est gloria misericordie q̄ precedentium.

Beati mundo corde: quoniam ipsi deum uidebunt.

AMBRO. Qui misericordiam defert misericordiam amittit: nisi mundo corde misereat. Na si iactantiam querit: nullus est fructus. vii sequitur: Beati mundo corde. GLO. Conuenienter autem sexto loco ponitur cor mundicia: quia sexto die homo conditus est ad imaginem dei: que quidem obtenebrata erat in homine per culpam sed in mundicia reformata per gratiam. Merito autem post predicta sequitur: quia nisi illa procedant mundum cor in homine non creatur. CHRYS. in hom. Mundos autem homines ait vel eos qui uniuersalem uirtutem possident: et nulli sibi malicie conscius sunt: vel eos qui in temperantia consistunt: que maxime necessaria est ad uideendum deum: sicut illud pauli: Pace persequimini cum omnibus et sanctimoniam: sine qua nemo uidebit deum. Quia enim multi miserentur quidem: sed impudica agunt: monstrans quod non sufficit per misericordiam: hoc est mundicia apponitur. HIERO. Mundus autem deus a mundo corde conspicitur. Teplum enim dei non potest esse pollutum. Et hoc est quod dicitur: Quoniam ipsi deum uidebunt. CHRYS. super matth. Qui enim omnem iustitiam facit et cogitat: mente sua deum uidet: quoniam iusticia figura est dei: deus enim iusticia est. Secundum quod alius quis eripuerit se a malis et fecerit bona: sicut homo deus uidet autem pacem aut amplius aut uenturum aut semper sicut possibilitate humana. In seculo autem illo mundi cor de deum uidebunt facie ad faciem: non in speculo et in enigmate sicut his. AVG. in sermone. dicitur in morte. Stulti autem sunt qui deum uidere istis exterioribus oculis querunt: cum corde uideant: sicut alibi scriptum est: In simplicitate cordis querere illum: hoc enim est simplex cor quod mundum cor. AVG. vltimo de ciuitate dei. Si autem tantum poterit in corpore spiritali oculi etiam ipsi spiritalis quantum possunt isti quales nunc habemus: proculdubio per eos deus uideri non poterit. AVG. in primo de trinitate. Deum autem uisio merces est fidei: cui mercedi per fidem corda mundantur: sicut scriptum est: Mundans fide corda eorum: hoc autem probatur illa maxime sententia: Beati mundo corde: quoniam ipsi deum uidebunt. AVG. super geneseos ad litteram: Nemo autem uidens deum uiuit uita ista: qua mortaliter uiuitur: et istis sensibus corporis. Sed nisi ab hac uita quisque fundatus moriatur: siue omnino exiens de corpore: siue ita alienatus a carnalibus sensibus ut merito nesciat: sicut ait apostolus: utrum in corpore an extra corpus sit: non in illa subuehitur uisione. GHO. Maiorem autem remunerationem isti habent quam primi: sicut qui in curia regis non solum prederet: sed etiam faciem regis uideret.

Beati pacifici: quoniam filij dei uocabuntur.

AMBRO. super lucam: Cum interiora tua uacua feceris ab omni labe peccati: ne dissensiones contumeliosas et affectu tuo predeant: a te pace incipe: ut sic pacem alijs feras. unde sequitur: Beati pacifici. AVG. xix. de ciuitate dei. Est autem pax tranquillitas ordinis. Ordo autem est parium dispariumque sua loca tribuens dispositio. Sicut autem nemo est qui gaudere nolit: ita nemo est qui pacem habere nolit: quandoquidem ipsi qui bella uolunt: nihil aliud quam ad gloriosam pacem cupiunt bellando peruenire. HIERO. Pacifici autem dicitur beati

quod primum in corde suo: deinde et inter fratres dissidentes faciunt pacem. Quid enim prodest alios pro te pacari: cum in tua anima sint bella uictorum. AVG. in sermone. dicitur in monte: Pacifici autem in semetipsis sunt: quod omnes animi sui motus componentes et subiacentes rationi carnalibusque occupacionibus habentes edomitas sunt regnum dei: in quo ita ordinata sunt omnia: ut quod est in homine proprium et excellens: imperet ceteris reluctatibus que sunt nobis bestialibusque communia: atque id ipsum quod excellit in homine. id est mens et ratio subiacatur potestati quod est ipsa ueritas filius dei. Neque enim imperare inferioribus potest: nisi superioribus subiaciat. Et hec est pax que datur in terra hominibus bone uoluntatis. AVG. in libro retrac. Non tamen cuiusque peruenire potest in hac uita ut lex repugnans legi mentis omnino non sit in membris. Sed hoc nunc pacifici agunt domando concupiscentias carnis: ut ad pacem plenissimam quandoque ueniant. CHRYS. super matth. Pacifici autem ad alios sunt: non solum quod in inimicos in pace reconciliant: sed etiam illi qui immemores malorum diligunt pacem. Pax enim illa beata est que in corde posita est: non tantum in uerbis. Qui autem pacem diligunt: filij sunt pacis. HYL. Pacificorum autem breuitudo adoptionis est merces. Et ideo dicitur Quoniam filij dei uocabuntur. Parens enim omnium deus noster est: neque aliter transire in nuncupacionem familie eius licebit: nisi fraternitatem inuicem charitatis pacem uiuam. CHRYS. in hom. Uel quod pacifici dicuntur qui nec litigant: nec odiunt ad inuicem: sed et congregant litigantes recte filij dei uocantur: quia unigeniti hoc est opus congregare dispersa: et pacificare se preliantia. AVG. Uel quod in pace perfectio est ubi nihil repugnat pacifici filij dei dicitur: quoniam nihil resistit deo. Et utique filij dei similitudinem pacis debent habere. GLO. Maxima ergo dignitate habent pacifici: sicut filius regis dicitur in domo regia summus est. Secundo autem loco breuitudo hec ponitur: quia in sabbato uere requiei dabitur pax: sex etatibus transactis.

Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam: quoniam ipsorum est regnum celorum.

CHRYS. in hom. Posita pacificorum beatitudinis ne aliquid exultaret quod semper pacem sibi querere sit bonum: subdit: Beati qui persecutionem patiuntur propter iustitiam hoc est propter uirtutem: propter defensionem aliorum: propter pietatem. Iusticia enim consistit per omnem uirtutem anime ponere. AVG. in sermone. dicitur in monte: Pax enim intrinsecus constituta ac firmata: quascumque persecutiones ille qui foras missus est: forinsecus occidat: auerit: auget gloriam que sibi deum est. HIERO. Signanter autem addidit: Propter iustitiam. Multi enim propter suam peccata persecutionem patiuntur: et non sunt iusti. Simulque considera quod octaua uere circisionis beati tudo martyrio terminetur. CHRYS. super matth. Non autem dicit: Beati qui a gentilibus persecutionem patiuntur: ne putes illum solum beatum qui persecutionem patitur propter idola non colenda: ideo et ab hereticis persecutionem patiens propter ueritatem non relinquens damnum beatus est: quia propter iustitiam patitur. Sed et si quis ex potestibus qui christiani uidentur: forsitan propter sua peccata correctus a te fuerit et persecutus: beatus es cum iohanne baptista. Si enim uerum est quod prophete martyres sunt qui a suis occisi sunt: sine dubio qui

CHRYS. i. ho. **Sil** et insinuat coequalitate sui honoris ad patrem: ac si dicat: Sic illi propter patrem ita et vos propter me patienti. **Cum** etiam dixit prophetas qui fuerunt ante vos: monstrat et ipsos prophetas iam factos. **AVG.** Persecutionem autem hic generaliter posuit: et in maledictis: et in laceratione fame.

Vos estis sal terre. Quod si sal evanuerit: in quo saliet? **Ad** nichilum valet ultra: nisi ut mittatur foras: et conculcentur ab hominibus.

CHRYS. in ho. Quia excelsa precepta discipulis dederat: ut non dicerent: quomodo poterimus ea servare: eos laudibus mitigat dicens: Vos estis sal terre. In quo monstrat quod necessario hec iniungit. non enim pro vestra vita aut pro vestra gente: sed pro universo mundo vos mitto. et si alios mordentes mala audiat gaudete: hoc enim est opus salis: mollia mordicare: quare aliorum maledictio nihil vobis nocet: sed est testis vestre virtutis. **HYLA.** Est hic prophetia quaedam victorum: quam apostolorum officium et ipsius salis natura monstrabit. hoc igitur in omnem usum huius generis effectum incorruptionem corporis quod fuerit aspersum impartit: et ad omnem sensum conditi saporis aptissimum est. **Ap**ostoli autem sunt reperiuntur celestium predicatores: et eternitatis velut satores: merito sal terre nuncupati: quia per virtutem doctrine quam salientes eternitati corpora suant.

REMI. Sal etiam per aquam et ardorem solis et per flatum venti in naturam alteram commutatur: sic et apostolici viri per aquam baptismi et ardorem dilectionis et flatum spiritus sancti in spiritali regeneratione commutati sunt. Sapietia etiam celestis per apostolos predicata erit carnalium operum: auferit fetorem: et putredinem male conversationis et vermem libidinosae cogitationis. et illius de quo dicitur propheta: Uermis eorum non morietur. **REMI.** Sunt apostoli sal terre. i. hominum terrenorum quod amado terram terra vocantur. **HIERO.** Vel apostoli sal ire appellati: quia per illos universum hominum condit generatur. **CHRYS.** super matth.

Doctores. n. cum fuerit omnibus predicti virtutibus ornati: tunc est quasi optimus sal et totus populus de illo condit: videndo eum et audiendo. **REMI.** Et sciendum quod nullum sacrificium offerrebat deo in veteri testamento nisi prius condiret sale: quod nullum potest laudabile sacrificium deo offerre absque sapore celestis sapientie. **HYLA.** Uerum quod dicitur: uerbum homini habet subiacet: id est apostolis virtute percipientes monent in tradite sibi preteritis virtute persistere: cum subdit: Quod si sal evanuerit: in quo salietur? **HIERO.** i. si doctor errauerit: quo alio doctore emendabitur?

AVG. Et si vos per quos conditi sunt populi metu persecutionum temporalium: amiseritis regna celorum: quod erunt homines per quos vobis error auferatur. **Alia scriptura habet: Si sal infatuatum fuerit: omnes fatuos esse iudicandos quod temporalium bonorum vel copia fatuos vel inopia metuentes amittunt eterna: quod nec dari potest ab hominibus nec auferri.**

HYLA. Si autem doctores infatuati nihil salient: et ipsi sensu accepti saporis amisso viuificare non possunt corrupta redduntur inutilia. unde sequitur: Ad nibi. va. ultra nisi ut mittatur. **et** ab hominibus. **HIERO.** Exemplum de agricultura scriptum est: Sal enim ut in odimentum ciborum et ad succidendas carnes necessarius est: ita alium usum non habet. **Certe** legimus in scripturis verbes quosdam ira visum et opus sale seminatas ut germen nullum in ipsis oriret.

GLO. Postquam ergo illi qui capita sunt aliorum defecerint nulli usui apti sunt: nisi ad hoc ut mittantur foras ab officio docendi. **HYLA.** Vel etiam de ecclesie primis pruaris proiecti pedibus incedentium conterantur.

AVG. Non autem calcatur ab hominibus: quod patitur persecutio: sed quod persecutionem timedo infatuatur. **Calcari** enim non potest nisi inferno: inferno autem non est: quod quibus corpe multa in terra sustineat: corde tamen in celo fixus est.

Vos estis lux mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita: neque accendunt lucernam et ponunt eam sub modio: sed supra candelabrum: ut luceat omnibus qui in domo sunt. **Sic** luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona: et glorificent patrem vestrum qui in celis est.

CHRYS. super matth. Sic doctores propter bonam conversationem sunt sal quo populus condit: ita propter virtutem sunt lux qua ignorantes illuminantur. prius autem est bene vivere: quam bene docere: et ideo postquam apostolos dixerat sal: consequenter vocat eos lucem dicens: Vos estis lux mundi. **Vel** quia sal in eo statu tenet ne ad veterem mutetur: lux autem ad melius perducit illustrando. propter quod apostoli dicti sunt prius sal propter iudeos: et postquam populum christianum a quibus deus cognoscitur: quos suavit in dei scientia: lux autem proprie gentes quos ad scientiam lumen perducit. **AVG.** Oportet autem hic mundum non celum et terram: sed homines qui sunt in mundo intelligi: vel qui diligunt mundum: quod illuminandis apostoli missi sunt. **HYLA.**

Natura enim luminis est ut luce quocumque circumferatur emittat: illatque edibus tenebras interimat: luce illuminante. **Igitur** mundus extra cognitionem dei positus obscurus: tenebras ignorantie tenebris: cui per apostolos scientiam lumen inuehit: et cognitio dei daretur: et de puis eorum corpusculis quocumque inceserint: lux tenebris mirum straret. **REMI.** Sic autem sol dirigit radios suos: ita et omnes qui est sol iusticie dixerit radios suos ad effugandas humani generis tenebras. **CHRYS.** in ho. Intellege autem quod magna eis permittitur: ut qui in regione propria cogniti non erant: ad fines orbis terrarum eorum veniret fama. nec persecuciones quos perduxerat eos potuerunt occultare: sed propter hoc magis periculi redduntur. **HIERO.** Ne autem apostoli abscondantur ob meritum: sed tota libertate se prodant: docet eos fiducia predicandi: cum consequenter dicit: Non potest civitas abscondi supra montem posita. **CHRYS.** i. ho.

Per hoc etiam eos docet esse sollicitos de propria vita quasi in oculis omnium positos sicut civitas que est supra montem posita: vel lucerna supra candelabrum lucens. **CHRYS.** super matth. **Dec** autem civitas ecclesie seculorum est: de qua dicitur: Gloriosa dicta sunt de te civitas. **Quies** eius sunt omnes fideles: de quibus apostolus: Vos estis civis seculorum. **Dec** ergo civitas posita est supra montem christi. de quo dicitur: Lapis absconditus sine manibus factus est mons magnus. **AVG.** Vel posita est supra montem. i. supra magnam iusticiam quam significat mons in quo disputat dominus.

CHRYS. super matth. **Non** potest ergo civitas abscondi posita supra montem etiam si ipsa voluerit. **Mons** enim qui ea portat facit eam omnibus manifestam. sic et apostoli

et sacerdotes qui fundati sunt in christo: non potest esse absconditi: etiam si voluerint: quia christus eos manifestat.

HYLA. Uel ciuitatem carnem quam assumpserat nunciat: quia in eo per naturam suscepti corporis: quodam humani generis congregatio continetur: et nos per consortium carnis sue sumus habitatio ciuitatis. Abscondi ergo non potest: quia in altitudine positus celsitudinis dei: admiratione operum suorum offert omnibus contemplandus. **CHRY.** sup matth. Quare autem sanctos suos christus manifestet: et non sinat eos esse absconditos: per alteram partem ostendit: cum subdit: Neque accedat lucer: et per eam sub modo. sed supra candelabrum. **CHRY.** in bo. Uel per hoc quod dixit: Non potest ciuitas abscondi. demonstrat suam virtutem. In hoc autem quod subdit: Neque accedat lucer. eos inducit ad liberam predicationem: ac si diceret: Ego quidem lucernam accendi: vestri autem erit studium eam manere ardentem: non solum propter vos sed propter alios qui illuminabuntur: sed et propter gloriam dei.

CHRY. sup matth. Lucerna est verbum diuini de quo dictum est: Lucerna pedibus meis verbum tuum. Accedentes lucernam sunt patres et filii et spirituales. **AVG.** Quid autem putamus dictum esse: Exponit eam sub modio: ut occultatio tamen lucerne accipienda sit: tanquam si diceret: Nemo accedit lucernam et occultat eam: an aliquid etiam modicum significat: ut hoc sit ponere lucernam sub modio: superiora facere corporis comoda quam predicationes veritatis. Sub modio ergo lucernam ponit quisque lucem doctrinae bone comodus temporalibus obscurat et tegit. Et bene modicum dicitur res corporalis sive propter retributionem mensuram: quia ea quisque recipit quae gestit in corpore: sive quia temporalia bona quae corpore pagantur circa diem mensuram quam significat modicum inchoat et transiit: eterna vero spiritualia nullo tali fine coercent. Super candelabrum autem lucernam ponit: quod corpus suum misterio verbi subiicit: ut superior sit predicationis veritatis: et inferior sicut corpus: per ipsam enim corporis seruitutem excelsior lucet doctrina: cum per vocem et ceteros corporis motus bonis operibus insinuat discipulis. **CHRY.** sup matth. Uel modicum sunt homines mundiciales: quoniam sic modicum desuper quodam vacui sunt: subter autem pleni: sic omnes mundi amatores in rebus spiritualibus insensati sunt: in terrenis autem sapientes. et ideo quasi modicum verbum dei tenet absconditum: quoniam propter aliquam causam terrenam: verbum dei non est ausus palam proloqui: nec fidei veritatem. Candelabrum est ecclesia que baiulat verbum vite: et omnis ecclesiasticus vir. **HYLA.** Uel synagoga omnis modicum contempnit quae susceptos fructus in terra se tamen receptas: certum diuersae obseruatione continet. **AMBRO.** sup lucam: Et ideo nemo fidei suam intra mensuram legis includat: sed ad ecclesiam offerat: in qua septiformi spiritus relucet gratia. **BEDA** in bo. Uel ipse christus accedit lucernam: quod testamur humane nature flammae sive diuinitatis impleuit: quam nec creditibus abscondere nec modo supponere: hoc est sub mensura legis includere vel vniuersae gentis terminos noluit cohibere. Candelabrum ecclesia dicitur: cui lucernam super posuit: quia nris in frontibus fidei sive incarnationis affixit. **HYLA.** Uel lucerna christi ponit in candelabrum: in ligno per passionem suspensa: quod lumen eternum est in ecclesia habitantibus praebitura: Et ideo dicit: Ut luceat hominibus qui in domo sunt. **AVG.** Si quis enim pomum vult accipere ecclesiam: non est absurdum. Uel domus est ipse mundus propter id quod superius ait: Vos estis lux mundi. **HYLA.** Tali etiam lumine monet fulgere apostolos:

ut ex admiratione operum eorum deo laus impartiat. vnde sequitur: Sic luceat lux vestra coram hominibus: ut videant opera vestra bona. **CHRY.** sup matth. i. sic illuminati docetes: ut non vestra tantum audiatur verba: sed ut opera videantur ut quos illuminaueritis per verbum quoniam lux: conditiis per exemplum quoniam sales. Per illos autem doctores qui docent et faciunt magnificat deum: nam disciplina domini ex moribus familie demonstrat. Et ideo sequitur: Et gloria. per. qui in caelestibus. **AVG.** Si tamen modo diceret: Ut videant opera vestra bona. sive ostendit videtur in laudibus hominum: quos querit hypocrite: sed addidit: Et glorificet patrem vestrum qui in caelis est: ut hoc ipsum quod homo per bona opera placet hominibus: non ibi sive constituat: sed referat ad laudem dei: et propterea placet hominibus: ut in illo glorificet deum.

HYLA. Numquam ab hominibus oportet gloria querere: sed ut dissimulatis nobis operum nostrum his istis quos viuimus: in honore dei eluceat.

Nolite autem putare: quoniam ueni soluere leges aut prophetas. Non ueni soluere sed adimplere. Amen quippe dico uobis: donec transeat celum et terra: ideo tamen unum aut apex unum non preteribit a lege: donec omnia fiant. Qui ergo soluerit unum de mandatis istis minimis et docuerit sic homines: minimus uocabitur in regno caelorum: qui autem fecerit et docuerit hic magnus uocabitur in regno caelorum.

GLO. Postquam horum est audientes ut se pararet ad omnia sustinenda per iustitiam et non absconderet quod accipituri erant: sed ea benivolentia disceret: ut ceteros docerent: incipit eos informare quod doceant: tanquam si diceret: Quid est hoc quod non vis abscondi: pro quo iubes omnia tolerari: nunc quid aliquid dicitur? es extra eam quae in lege sunt scripta: Ideo inquit: Nolite putare quoniam ueni soluere leges: aut prophetas. **CHRY.** sup matth. Quod propter duas causas dicit: Primum ut discipulos suos his uerbis ad suum prouocaret exemplum: ut sic ipse omnem legem adimpleret: sic et illi studerent implere. Deinde quia futurum erat ut calumiarerent eum in die: quoniam legem solueret: postquam incurrat calumiam calumnie satisfaciunt: ne autem putaret sic uenisse: ut simpliciter legem predicaret: sic prophetas fecerat. **REMI.** Duo dicit: negat uenisse se soluere: et affirmat uenisse se implere. et ideo addit: Non enim ueni legem soluere sed implere. **AVG.** In hac autem sententia duplex est sensus. Nam adimplere legem aut est addendo aliquid quod minus habet: aut faciendo quod habet. **CHRY.** in bo. Impleuit igitur christi prophetas complendo omnia quae per eos de ipso fuerant dicta: legem autem primo quidem nihil transgrediendo legalium: sed cum iustificatio per fidem: quod lex per litteram facere non valebat. **AVG.** 5. faustus: Demum etiam quia sub gratia positus in hac mortali uita difficile erat implere: quod in lege scriptum est: Non occupabis. Ille per carnis sive sacrificium sacerdos effectus impetrat nobis indulgentiam etiam hinc adimplens leges: ut quod per nostram infirmitatem minus possumus: per illius perfectio curetur: cuius capiti mensura effectus sumus. Puto etiam sic esse accipiendum quod dicit: Non ueni legem

soluere sed adimplere. his videlicet additamentis: q̄ vel ad positioꝝ p̄tinet antiquarū s̄nax: vel ad uersatio-
 ne in eis. **A**peruit enī dñs etiā iniquū motū ad noy
 cendū fratri in homicidij genere deputari. **M**aluit
 etiā nos dñs nō iurātes nō recedere a vero: q̄ v̄z
 iurantes appropinque piurio. **S**ed cur o manichei
 legē n̄ accipitis et p̄phetas: cū x̄ps ad eos se nō ve-
 nisse soluere dixit s̄ adimplere. **A**d hoc r̄idet fau-
 stus hereticus: **Q**uis hoc testat̄ dixisse iesū: **M**at-
 theus: **Q**uō s̄ iohes nō id testat̄: q̄ fuit i mōre: **M**at-
 theus s̄ scripsit: q̄ postq̄ iesus descēdit in mōtē se-
 dit: **E**t ait: **A**d hoc augustinus r̄idet: **S**i nemo de x̄po
 vera dixit: nisi q̄ vidit eū vel audiuit: hodie de eo ve-
 ra dicit nullus. **C**ur ḡ ex ore iohānis nō potuit vera
 mattheus audire de christo: si ex libro iohānis pos-
 sumus vera loqui de eo nos tanto tpe post nati: hic
 enī nō solū matthei s̄ etiā iace ac marci euangeliū
 et nō imparē auctoritatē receptū ē. **H**uc accedit: q̄ a
 ipse dñs potuit narrare mattheo qd̄ egerat: anq̄
 eū vocasset. **A**pte aut̄ dicite non vos credere euā-
 gelio: nam q̄ in euāgelio nō nisi qd̄ vultis creditis:
 vobis potius q̄ euāgelio creditis. **I**te faustus: **P**ro-
 bemus et mattheū hoc nō scripsisse: s̄ aliu nescio quē
 sub noie ei. **Q**uid enī dicit: **L**ū trānsisset iesus vidit
 sedētē hoīem ad teloniū mattheū noie. **E**t q̄s ḡ scri-
 bens de seipso dicit: vidi hoīem et nō vidit. **A**d qd̄
 augustinus: **I**ta mattheus de se: anq̄ de alio scripsit:
 sicut et iohānes fecit dicens: **C**onuersus petr̄ vidit
 alium discipulū quem diligebat iesus. **M**anifestū
 est enī hūc mox̄ fuisse scriptoꝝ cū gesta narrarent.
Ite faustus: **Q**uid q̄ etiā ex ipso sermone qd̄ p̄ce-
 pit: non putari q̄ veniret legē soluere: magis intel-
 ligi dat: q̄ soluere: neq̄ enī nibil tale eo faciēte iu-
 dei suspicari hoc possent. **A**d qd̄ augustinus: **H**odie q̄dez
 valde infirmū ē: nō enī negam⁹ iudeis nō intelligē-
 tib⁹ videri potuisse christū detractore eē legis et p̄-
 phetaz. **I**te faustus: **Q**uid q̄ etiā lex et p̄phete nec
 adimplerent gauderent: cū in deuteronomio dicat̄:
Dec p̄cepta que mando tibi obseruabis: nec addas
 q̄c̄q̄ eis: nec minuas. **A**d qd̄ augustinus: **N**ō intelligit fau-
 stus qd̄ sit legē implere: cū hoc de v̄boꝝ adiectioe
 putat accipiēdū. **P**lenitudo enī legis charitas est:
 quā dñs dedit mittēdo fidelib⁹ sp̄m̄ sc̄m̄. **I**mpletur
 ḡ lex vel cū sunt: q̄ ibi p̄cepta sūt: vel cū exhibent̄ q̄
 p̄phetata sūt. **I**te faustus: q̄ notū testamētū iesum
 condidisse fatemur: qd̄ aliud a destructioe fatemur
 veteris testamēti. **A**d qd̄ augustinus: **I**n veteri testamen-
 to figure erāt futuroꝝ q̄s rebus p̄ christum p̄tatis
 auferri oportebat: vt eoi po lex et p̄phete impleret̄:
 in q̄bus scriptū ē: **D**atūz oē nouū testamētū. **I**te
 faustus: **H**oc igit̄ si dixit christus: aut aliud significās
 dixit: aut qd̄ absit mentiēs dixit: aut oīno nec dixit:
 s̄ iesū qd̄ mētū fuisse nullū dicat: ac p̄ h̄ aliē dictū
 ē: aut nec oīno dictū ē: me qd̄ iā aduersus capitulū
 hui⁹ necessitudinē manichea fides reddit hic tūti:
 q̄ p̄ncipio mihi nō cūctis q̄ ex saluatoris noie legū-
 tur scripta: passim credere p̄suasit. **E**ssē enī multa zi-
 zania q̄ in otagiū boni seminis: scripturis pene oibus
 noetiū agis qd̄ seminātor insparit. **A**d qd̄ augustinus:
Manicheus docuit impiā p̄uersitatē: vt ex euāgelio
 qd̄ heresim tuā nō impedit hoc accipias: qd̄ aut im-
 pedit nō accipias. **N**os aut̄ docuit ap̄ls piā p̄uisio

ne vt quisquis nobis annūciat: p̄ter id qd̄ accepti-
 mus: anathema sit. **D**ñs at̄ exposuit qd̄ sint zizania:
 nō aliqua falsa veris scripturis immissa: sic tu interp̄-
 taris: s̄ hoīes filios maligni. **I**te faustus: **C**ū te inde⁹
 interpellabat: cur legis et p̄phaz p̄cepta nō serues:
 q̄ christus dixit: nō se venisse soluere s̄ adimplere: co-
 geris aut vane supstitioi succūbere: aut capitulū p̄-
 fiteri falsū: aut te christi negare discipulū. **A**d quod
 augustinus: **N**ullas ex hoc caplo catholici patiūt angus-
 tias: q̄n legis et p̄phetaz p̄cepta nō seruēt: q̄ chari-
 tatē dei et p̄ximi h̄nt: in q̄b⁹ p̄ceptis pender lex et p̄-
 phete. **E**t quecūq̄ ibi rebus gestis vel sacroꝝ cele-
 bratioib⁹ vel locutionū modis figurate p̄phetata
 sūt: in christo et ecclia cōpleri cogscūt. **U**n̄ nec vane
 supstitioi succūbim⁹: nec istō euāgelij capitulū falsū
 eē dicim⁹: nec christi discipulos nos negam⁹. **Q**ui
 ḡ dicit: **S**i christus legē et p̄phetas nō soluit: illa sa-
 cramēta legis et p̄phaz in christianoz celebratioib⁹
 bus p̄manerent. **P**ōt dicere si christus legē et p̄phes-
 tas nō soluit: adhuc p̄mitteret nascitur⁹: passiu-
 rus: resurrectur⁹: cū iō magis hoc nō soluerit: s̄ ad-
 impleuerit: q̄ iā nō p̄mittit nascitur⁹: passiu⁹: resur-
 rectur⁹: q̄ illo sacro quodāmo p̄sonabāt. **S**z annū-
 ciat̄: q̄ nat⁹ sit: pass⁹ sit: resurrexit: qd̄ hec sacra q̄ a
 christianis agūtur: iā p̄sonāt. **D**atet ḡ quāto erro-
 re delirēt: q̄ putat signis sacramētisq̄ mutatis etiā
 res ipsas eē diuerfas: q̄s rit⁹ p̄phetic⁹ p̄nūciauit: p̄-
 missas: et euāgelic⁹ demūstrat repletas. **I**te faustus:
Querēdū ē si h̄ christus dixit: cur dixerit: vt ne opal-
 pandi iudeoz furoris cā: q̄ scā sua ab eo cōculcari
 vidētes: nec audiēdū qd̄ eum existimabāt: aut vt
 nos q̄ eis credebam⁹ ex gentib⁹ instrueret legis sub-
 ire iugū. **S**i aut̄ hec ei fuit cā dicēdi: illa debet esse
 quā dixit: nec hoc ipsū mentit⁹ ē. **S**ūt enī tria genes-
 ra legū: vnū hebreoz: qd̄ pcti ac mortis paul⁹ ap-
 pellat. aliud gentiū: qd̄ naturale vocat: dicit̄: **P**̄tes
 naturaliter q̄ legis sūt faciūt. tertiu⁹ ē veritatis: de q̄
 dixit lex: sp̄s vite. **I**te p̄phete alij sūt iudeoz de q̄
 bus notū ē: alij gentiū: de quib⁹ paul⁹ dicit: dixit q̄
 de p̄p̄t⁹ eoz p̄pha. **A**lij veritatis de q̄b⁹ iesus dicit:
Mitto ad vos sapiētes et p̄phetas. **E**t qd̄ si obser-
 uationes hebraicus adimpleris grā p̄tulisset: ou-
 biū nō erat: q̄n de iudeoz lege et p̄phetis dixisset.
Ubi vō sola recenset antiq̄ora p̄cepta. **I**n occides
 nō mechaberis: q̄ olim p̄mulgata fuerant: p̄ enoch
 et seth et ceteros iustos: cui nō videat̄ hoc enī dixit
 se de veritatis lege et p̄phetis. **U**bi vō iudeoz qd̄
 vilis ē noīasse: penit⁹ eradicauit: p̄cipiēdo tria vt ē
 illud: **O**culū p̄ oculo: dētē p̄ dētē. **A**d quod augustinus:
Manifestū ē quā legē et quos p̄phetas christus nō
 venerit soluere: s̄ implere. **I**psa enī est lex q̄ p̄ moy-
 sen data ē: nō aut̄ sicut faustus opinat̄: quedā dñs ad
 impleuit: q̄ ab antiquis iustis iā dicta erāt an̄ legez
 moysi: sicut: **N**ō occides. **Q**uedā vō soluit: q̄ p̄pria
 videbāt legis hebreoz: nōs enī dicim⁹: **E**t hec p̄ tē-
 pore bñ fuisse instituta: et nūc a christo nō soluta s̄
 adimplera: ut patebit per singula. **H**oc etiā non in-
 telligebant: qui i ea p̄uersitate māserunt vt gentes
 cogerēt iudicare heretici. s̄ q̄ nazarei dicuntur.
CHRISTUS. **S**up matth. **Q**uā vō oīa qui ab initio mūdi
 vsq̄ ad finē erāt futura: mystice erāt p̄phetata i le-
 gene videat̄ aliqd̄ eoz q̄ sūt: de n̄ antea coguisse.

ppropterea dicit: Non potest fieri ut transeat celum et terra: donec omnia que in lege prophetata sunt rebus ipsis fuerint adimpleta. et hoc est quod dicit: Amen quippe dei. vo. do. transeat: iotha unum aut unum apex non pre. a lege: dos nec omnia fuerint. **REMI.** Amē hebreus sermo est: et latine dicitur vere fideliter: siue fiat. Duabus autem de causis hoc sermone utitur dominus: siue propter duriciam illorum que tardi erant ad credendum: siue propter credentes ut profundius attenderet ea que sequuntur. **HYLA.** Per hoc autem quod ait: Donec transeat celum et terra. celum quidem et terram maximam elementa non arbitramur esse absoluenda. **REMI.** Permanebunt enim essentialiter: sed transibunt per renovationem. **AVG.** Per hoc autem quod ait: Iotha unum aut unum apex non pre. a lege. nihil potest aliud intelligi nisi vehementer expressio perfectionis: quoniam per litteras singulas demonstrata est: inter quas litteras Iotha minor est ceteris: quia uno ductu fit. Apex etiam est ipsi aliquid in summo pericula: quibus verbis ostendit in lege ad effectum et minima queque produci. **RABA.** Aperte quoque grecum iotha et non iotha hebreum posuit: quia iotha in numero x. significat: et decalogum legis enumerat: cuius quidem apex et perfectio est euangelium. **CHRY.** super mattheum: Si autem ingenuus homo vel in vili mendacio inuictus fuerit erubescit: et vir sapiens verbum quod dixit: non relinquit in vacuo: quod verba diuina sine exitu vacua poterant permanere. **Uñ** concludit: Qui ergo sol. unum de man. istis minimis: et docuit. sic homo. in. vo. in regno celorum. Puto autem quod ipse dominus manifeste hoc ostendit: que sunt minima mandata: monstrans dicendo: Si quis soluerit unum de mandatis istis minimis. id est quod modo dicitur super. **CHRY.** in bo. Non enim pro veteribus legibus hoc dixit: sed pro his que ipse erat precepturus: que quidem minima vocat: sed magna sunt. Sicut enim multoties de se humilia locutus est: ita et de suis preceptis humiliter loquitur. **Uel** aliter **CHRY.** super mattheum. Mandata moysi in actu facilia sunt: non occides: non adulteraberis. Ipsa enim criminis magnitudo voluntate facienda repercutit: et ideo in remuneratione modica sunt: in peccato autem magna. Mandata autem christi. id est non irascaris: non concupiscas: in actu difficilia sunt: et ideo in remuneratione magna: in peccato autem minima. **Minima** igitur dicit ista christi mandata: non irascaris: non concupiscas. ergo illi que leuia peccata committunt: minimi sunt in regno dei. id est quod iratus fuerit: et grande peccatum non fecerit: a pena quidem securus est. damnationis eterne non tamen est in gloria. sed quia consequuntur illi que etiam hec minima implent. **AVG.** Uel e converso illa que precepta sunt in lege dicuntur minima: que autem christi dicitur: sunt maxima. Mandata autem minima significat per unum iotha et unum apicem. Qui ergo soluerit: et docuerit sic. id est quod soluit: minimum vocabitur in regno celorum. Et fortasse ideo non erit: quia ibi nisi magni esse non possunt. **GLO.** Soluere autem est non agere: quod recte quis intelligit: vel non intelligit: quod deprauauit: aut minime integritate superadditionis christi. **CHRY.** in bo. Uel cum audieris minimum in regno celorum: nihil aliud suspicari que suppli cum et gehennam. Regnum enim consistit dicere non solum regni utilitate: sed tempore resurrectionis et aduentus christi terribile. **GREG.** in bo. Uel pro regnum celorum ecclesiastica intelligenda est: in qua doctor que soluit mandatum: minimum vocatur: quia cuius vita despicitur: restat et eius predicatio contenta. **HYLA.** Uel minima dicit dominus passionem et crucem: que si quis tanquam erubescenda non

confitebitur. erit minimum. id est nouissimum ac pene nullum. Confitemini vero magna in celo uocationis gloriam pollicetur. unde sequitur: Qui autem fecerit: et docuerit magnus vocabitur in regno celorum. **HIERO.** Suggillat in se phariseos que contempserunt mandata dei statuebant propter traditiones: que non eis profuerunt doctrina in populo: si paruum quod in lege est destruat. Possunt autem et aliter intelligi: quod magistri eruditio etiam si paruo peccato obnoxia sit: deducat eum de gradu maximo: nec proficit docere iusticiam quam minima culpa destruit: beatitudinem profecta sit: que sermone docueris: ope complere. **AVG.** Uel aliter: Qui soluerit illa minima. id est precepta legis et sic docuerit: minimum vocabitur. Qui autem fecerit illa minima: et sic docuerit: non tamen magnus habendus est: sed tamen non tamen minimum que ille qui soluit. ut autem sit magnus: face re debet et docere: que christus docet.

Dico autem uobis: quia nisi abundauerit iusticia uestra plus quam scribarum et phariseorum: non intrabitis in regnum celorum. Audistis quia dictum est antiquis non occides: qui autem occiderit reus erit iudicio. Ego autem dico uobis: quia ois qui irascitur fratri suo: reus erit iudicio. Qui autem dixerit fratri suo racha reus erit concilio. Qui autem dixerit fatue: reus erit gehenne ignis.

HYLA. Pulcherrimo ingressu opus legis cepit excedere aditum in celum: apostolus nisi iusticia phariseorum anteissent: denuncians non futurum et hoc est quod dicit: Dico enim uobis. **CHRY.** super mattheum. Iusticia autem hic dicit uniuersalem uirtutem: intende autem gratie additamentum. Discipulos enim suos adhuc uidens: magistris que in ueteri testamento erat uult esse meliores. scribas autem ac phariseos non dixit iniquos: quia non dixisset eos habere iusticiam. uide etiam quoniam hic uetus testamentum confirmat: operationem faciens eius ad nouum: plus enim et minus eiusdem generis est: scribarum autem et phariseorum iusticie sunt mandata moysi. super impletiones autem illorum mandatorum sunt mandata christi. Hoc est quod dicit: Nisi quis legis mandata et hec mea precepta que ante illos minima existimabant implerit: non intrat in regnum celorum: quoniam illa de pena liberat: que. id est transgressoribus legis debetur: non autem in regnum inducitur: hec autem et de pena liberat: et regnum inducit. Cum autem sit idem soluere minima mandata et non custodire: que super pra de soluente dicit quod minimum vocabitur in regno dei. hic autem de non seruante: non introibit in regnum celorum. Sed uide quia minimum esse in regno: idem est et non intrare in regnum. Esse autem aliquid in regno non est regnare cum christo: sed esse tamen in populo christi: tanquam si dicat de soluente quod inter christianos quidem erit: tamen minimum christianum. Qui autem intrat in regnum: fit princeps regni cum christo. Consequenter et iste qui non intrat in regnum celorum: gloria quidem non habebit cum christo: erit tamen in regno celorum. In numero eorum super quos christus celorum rex regnat. **AVGV.** ix. de ciui. dei. Uel aliter: Nisi abundauerit iusticia uestra plusquam

218

scribarum et phariseorum in super eos quod soluit quod docet: quia de his alibi dicitur. **Dicit enim et non facit: ac si dicat: Nisi ita abundauerit iusticia vestra ut vos non solutis: sed faciatis potius quod dicatis: non intrabit in regnum celorum.** Alio modo intelligendum est regnum celorum: ubi ambo sunt: et ille scilicet qui soluit quod docet: et ille qui facit: sed ille minimus: ille magnus: quod quidem regnum celorum est ecclesia presens. Alio autem modo regnum celorum dicitur: quo non intrat nisi ille qui facit: et hoc est ecclesia: qualis in futuro erit. **AVG.** 5. faustus: Hoc autem nomen: regnum celorum quod tam crebro nominatur dominis: nescio utrum in libris veteri testamenti quisquam inueniat: prope enim pertinet ad reuelationem noui testamenti: quod omni eius etiam nominandi fuerat que regem ad regendum suos suos: verum testamentum presertim gurabat. **Dicit ergo finis quo precepta reuerenda sunt: occultus erat in veteri testamento: quibus finem eius etiam tunc videret sancti: qui futuram reuelationem videbant.**
GLO. Nisi abundauerit: referendum est ad intellectum phariseorum et scribarum: non ad continentiam veteris testamenti. **AVG.** 5. faustus: Bene enim omnia que monuit vel precepit dominus: nisi adiungebatur: Ego autem dico vobis inueniuntur in illis veteribus libris: sed quod non intelligebatur homicidium nisi pemptio corporis humani: aperuit dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidii genere deputari. **vii.** subdit: Audistis quod dictum est antiquis: non occides. **CHRY.** super matth. Volens christus ostendere quod ipse deus quod aliquis locutus est in lege: et qui nunc mandatum in gratia: illud mandatum quod ponit in lege ante omnia. scilicet phibitua que sunt primus: et nunc ponit in principio mandatorum suorum. **AVG.** primo de ciui. dei: **Non autem quod audiui: Non occides: virgultum vellere nefas ducimus: secundum manicheorum errorem: nec de irrationabilibus animalibus dicitur intelligimus: quia iustissima ordinatione creatoris vita et mors eorum nostris visibus subditur. vii.** restat quod de homine intelligamus: quod dicitur est. **Non occides: non alter: sed nec te. neque enim quod hoc occidit: aliud quam hominem occidit: nequaquam autem hoc preceptum fecerunt qui auctores deo bella gesserunt: ac personam gerentes publice prestantis iustissime rationis: imperio sceleratos morte punierunt. et abraham non solum non est culpatus crudelitatis crimine: verum etiam laudatus est nomine pietatis quod voluit filium obedienter occidere. **bi.** ergo excipiunt quos deus occidi iubet: sicut lege data sunt ad personam prope expressa iussione: non autem ipse occidit: qui ministerium datur iubet: sicut adminiculum gladii veteri. nec **Sam.** personam aliter excusat quod seipsum cum hostibus ruina domus oppellit: nisi quod latebre spiritus hoc iusserat: quod per illius miracula faciebat. **CHRY.** in ho. Per hoc autem quod dicitur: dicitur est antiquis. ostendit multum tempus esse: et quo mandatum hoc acceperunt. **Dicit ergo dicitur: ut puocet tardos auditores ad altiora precepta sicut si magister per erit pigritatem ad excellentiore doctrinam puocans dicitur: Multum tempus consumpsisti in syllabicando. et ideo subdit: Ego autem dico vobis quoniam omnes qui irascuntur fratri suo reus erit iudicio. In quo considera legislatoris prestante: nullus enim antiquorum ita locutus est: sed sic **Deo** dicit dominus: quod illi ut sui ea que sunt dominus annuntiabant: hic autem ut filii ea que sunt presens: que etiam sua sunt: et illi presertim predicabant. **Dicit autem suis suis legem ponebat.** **AVG.** de ciui. dei: **Due** quidem sunt finis philisophorum de animi passionibus: stoicis vero non placet huiusmodi passionibus cadere in sapientem. per pyatetici vero has passio-****

nes in sapientem cadere dicunt: sed moderatas rationibus subiectas: sicut cum ita prebet misericordia ut iusticia obseruet. **In disciplina autem christiana non tam quiritur ut pius animus irascatur aut tristetur: sed vii.** **CHRY.** super matth. **Qui enim sine causa irascitur reus erit: quod vero cum causa non erit reus. nam si ira non fuerit nec doctrina proficit nec iudicia stant nec crimina operantur.** Itaque qui cum causa non irascitur: peccat. patientia enim irrationabilis vitia seminatur: negligentiam nutrit: et non solum malos sed etiam bonos inuitat ad malum. **HIERO.** In quibusdam ergo codicibus addit: **Sine causa.** **Ecce in veris definita finis est: et ira penitus tollitur. Si enim iubemur orare pro peccato quod est: omnis ire occasio tollitur. irascendum ergo non est sine causa: quod ira viri iusticia dei non operatur.** **CHRY.** super matth. **Sed tamen iracundia que cum causa est: non est iradundia: sed iudicium. iracundia enim prope intelligitur commotio passionis. qui autem cum causa irascitur: ira illi non est ex passione: ideo iudicare dicitur non irasci.** **AVG.** in li. retracta. **Illud etiam dicimus intuentum quod sit irasci fratri suo: quoniam non fratri irascitur qui peccato fratris irascitur. Qui ergo fratri non peccato irascitur sine causa irascitur.** **AVG.** xiiii. de ciui. dei: **Irasci autem fratri ut corrigatur nullus sane mentis reprehendit: huiusmodi enim motus de amore boni et de sancta charitate venientes: vitia dicenda non sunt: cum rectam rationem sequantur.** **CHRY.** super matth. **Puto autem non de iracundia carnis loquitur christus: sed de iracundia anime: caro enim non potest obedire ut non turbetur. Qui ergo homo irascitur: et non vult facere quod ira compellit: caro eius irata est: animus autem eius non est iratus.** **AVG.** Sic ergo in hoc primo est unum. i. ira sola. in secundo autem sunt duo. scilicet ira: et vox que iram signat. **vii.** sequitur: **Qui autem dixit fratri suo: reus erit dei. Non nulli de greco trahere voluerunt interpretationem huius vocis: putantes panosum dici racha: quoniam grece dicitur pannus rachos. Probabilis autem non est esse vocem significante aliquid: sed indignantis animi motum exprimentem. Das autem voces grammatice iterationes vocat: velut cum dicitur a dolere heu. **CHRY.** in ho. **Vel racha est verbum contempus et parupensionis. Sicut enim nos vel famulis vel inimicis iungentes dicimus: Uade tu: dicitur illi: ita et que syrorum vtunt lingua racha dicitur pro tu. Dominus enim et que paruissima sunt euellit: et cum honoribus non bis inuicem uti iubet.** **HIERO.** **Vel racha hebreus verbum est: et dicitur inanis aut vacuus: que nos possumus vulgata iniuria absque cerebro nuncupare. Signanter autem addidit: Qui dixerit fratri suo. Frater enim noster nullus est: nisi qui eundem nobiscum habet preem.** **CHRY.** super matth. **Indignum autem dicere hominem vacuum qui habet in se spiritum sanctum.** **AVG.** In tertio autem significat tria: ira: et vox que iram significat: et in voce vituperationis expressio. **vii.** dicitur: **Qui autem dixit. fa. re. erit gehene ignis.** **AVG.** Gradus itaque sunt in istis peccatis primo ut quisque irascatur: et motu retineat corde receptum. **Item** si extorsit vocem non significantem aliquid: sed animi motum ipsa eruptione testat: plus est quam si ira surgens silentio premeret. **Sed** adhuc plus est si etiam verbis profertur: quod iam certam vituperationem designat. **CHRY.** super matth. **Sicut autem nemo est vacuus qui habet spiritum sanctum: ita nemo est vacuus qui christum cognoscit. sed si racha idem est quod vacuus: quantum ad sensum verbi unum est dicere fatue et racha: sed differunt quantum ad dicentis propositum. racha enim verbum****

bitur. erit enim? **Luce**...
 de his alibi dicitur. **Dicit enim et non facit: ac si dicat: Nisi ita abundauerit iusticia vestra ut vos non solutis: sed faciatis potius quod dicatis: non intrabit in regnum celorum.** Alio modo intelligendum est regnum celorum: ubi ambo sunt: et ille scilicet qui soluit quod docet: et ille qui facit: sed ille minimus: ille magnus: quod quidem regnum celorum est ecclesia presens. Alio autem modo regnum celorum dicitur: quo non intrat nisi ille qui facit: et hoc est ecclesia: qualis in futuro erit. **AVG.** 5. faustus: Hoc autem nomen: regnum celorum quod tam crebro nominatur dominis: nescio utrum in libris veteri testamenti quisquam inueniat: prope enim pertinet ad reuelationem noui testamenti: quod omni eius etiam nominandi fuerat que regem ad regendum suos suos: verum testamentum presertim gurabat. **Dicit ergo finis quo precepta reuerenda sunt: occultus erat in veteri testamento: quibus finem eius etiam tunc videret sancti: qui futuram reuelationem videbant.**
GLO. Nisi abundauerit: referendum est ad intellectum phariseorum et scribarum: non ad continentiam veteris testamenti. **AVG.** 5. faustus: Bene enim omnia que monuit vel precepit dominus: nisi adiungebatur: Ego autem dico vobis inueniuntur in illis veteribus libris: sed quod non intelligebatur homicidium nisi pemptio corporis humani: aperuit dominus omnem iniquum motum ad nocendum fratri in homicidii genere deputari. **vii.** subdit: Audistis quod dictum est antiquis: non occides. **CHRY.** super matth. Volens christus ostendere quod ipse deus quod aliquis locutus est in lege: et qui nunc mandatum in gratia: illud mandatum quod ponit in lege ante omnia. scilicet phibitua que sunt primus: et nunc ponit in principio mandatorum suorum. **AVG.** primo de ciui. dei: **Non autem quod audiui: Non occides: virgultum vellere nefas ducimus: secundum manicheorum errorem: nec de irrationabilibus animalibus dicitur intelligimus: quia iustissima ordinatione creatoris vita et mors eorum nostris visibus subditur. vii.** restat quod de homine intelligamus: quod dicitur est. **Non occides: non alter: sed nec te. neque enim quod hoc occidit: aliud quam hominem occidit: nequaquam autem hoc preceptum fecerunt qui auctores deo bella gesserunt: ac personam gerentes publice prestantis iustissime rationis: imperio sceleratos morte punierunt. et abraham non solum non est culpatus crudelitatis crimine: verum etiam laudatus est nomine pietatis quod voluit filium obedienter occidere. **bi.** ergo excipiunt quos deus occidi iubet: sicut lege data sunt ad personam prope expressa iussione: non autem ipse occidit: qui ministerium datur iubet: sicut adminiculum gladii veteri. nec **Sam.** personam aliter excusat quod seipsum cum hostibus ruina domus oppellit: nisi quod latebre spiritus hoc iusserat: quod per illius miracula faciebat. **CHRY.** in ho. Per hoc autem quod dicitur: dicitur est antiquis. ostendit multum tempus esse: et quo mandatum hoc acceperunt. **Dicit ergo dicitur: ut puocet tardos auditores ad altiora precepta sicut si magister per erit pigritatem ad excellentiore doctrinam puocans dicitur: Multum tempus consumpsisti in syllabicando. et ideo subdit: Ego autem dico vobis quoniam omnes qui irascuntur fratri suo reus erit iudicio. In quo considera legislatoris prestante: nullus enim antiquorum ita locutus est: sed sic **Deo** dicit dominus: quod illi ut sui ea que sunt dominus annuntiabant: hic autem ut filii ea que sunt presens: que etiam sua sunt: et illi presertim predicabant. **Dicit autem suis suis legem ponebat.** **AVG.** de ciui. dei: **Due** quidem sunt finis philisophorum de animi passionibus: stoicis vero non placet huiusmodi passionibus cadere in sapientem. per pyatetici vero has passio-****

vulgare erat apud iudeos: quod non ex ira neque odio sed ex aliquo motu vano dicebant: magis fiducia est quam iracundia. sed iracundia est non dicitur quare peccatum est: quia contentio est non edificatio. si enim nec bonum verbum dicere debemus nisi per edificationem: quantomagis illud quod in se naturaliter malum est.

AVGV. Uide etiam nunc tres reat: iudicij: concilij: et gehene ignis: in quibus quosdam gradus factos ad mouet a leuioribus ad grauiora. nam in iudicio ad huc defensionis locus datur. ad concilium autem pertinere videtur sine placito: quoniam inter se iudices conferunt quo supplicio datur oporteat. in gehena vero ignis certa est damnatio: et pena damnati. vnde patet quantum interit inter iustitiam phariseorum et christi. ibi enim occidit reum facit iudicio: hic autem ira facit reum iudicio: quod horum trium est leuissimum. **RABA.** Gehenam hic interpretatur inferni cruciatum nominat: quam nomine traxisse putant a valle idolis consecrata: que est iuxta hierusalem repleta olim cadaveribus: quam et iofiam contaminasse in libro regum legitur. **CHRY.** in hoc. Dic autem primus gehene nomine posuit: postquam in regno celorum supra dixerat: ostendens quod illud dare est ex suo amore: hoc autem ex nostra desidia. Multis autem hoc graue videtur: si per solo verbo tantam patiemur penam: propter quod quidam dicunt hoc hyperbolice dictum esse. Sed timeo ne verbis hic nosmetipsos decipiamus: illic ope vltimum patiamur supplicium. Non ergo estimes hoc esse onerosum: plures enim penarum et peccatorum a verbis habent principium. etenim pauca verba multoties homicidium pepererunt: et ciuitates integras euerterunt. Nec enim paruus estimes: fratrem stultum vocare: auferens ei prudentiam et intellectum quo homines sumus et ab irrationabilibus distamus. **CHRY.** super mattheum. Uel reus erit concilio. id est sit vnde ex concilio eorum qui aduersus christum fuerint: sicut apostoli in suis canonibus interpretantur. **HYLA.** Uel qui spiritus sancto plenam cognitionem vacuitatis infirmat: sit reus consilio sanctorum: contumeliam spiritus sancti sanctorum iudicium animaduersione luiturus. **AVG.** Quisquis autem dixerit: quo grauiori supplicio punietur homicidium: si gehena ignis punietur conuictus: cogit intelligi esse differentiam gehenarum.

CHRY. in hoc. Uel iudicium et concilium sunt penae in presentia: gehena autem pena futura. Ideo autem ire iudicium appositum: ut ostendat quod non est possibile hominem totaliter esse sine passionibus: sed refrenare eas possibile est: et propterea determinata pena non appositur ne videatur totaliter iram prohibere. Concilium autem posuit nunc pro iudicio iudeorum: ne videatur semper noua in ducere. **AVG.** In istis autem tribus sententis subauditio verborum intuentia est. habet enim prima sine omnia verba necessaria: ut nihil subaudiat. Qui irascitur inquit fratri: sine causa sine quosdam. In secunda vero cum ait: Qui autem dixerit fratri suo racha. subauditur sine causa: nam in tertia ut ait: Qui autem dixerit fatue: duo subaudiuntur fratri suo et sine causa. et hoc est vnde offendit quod apostolus galatas vocat stultos: quos etiam fratres nominat. non enim id facit sine causa.

¶ Si ergo offers munus tuum ad altare: et ibi recordatus fueris: quia frater tuus habet aliquid aduersum te: relin-

que ibi munus tuum ante altare: et uade prius reconciliari fratri tuo: et tunc ueniens offeres munus tuum.

AVGV. Si irasci non est fas fratri: aut dicitur racha aut fatue: multo minus in animo tenere aliquid ut in odium indignatio conuertatur. et ideo subdit: Si ergo offeris munus tuum ad altare. et ibi recordatus fueris. quia frater tuus habet aliquid aduersum te. **HIERO.** Non dicitur: Si tu habes aliquid aduersum fratrem tuum: sed si frater tuus habet aliquid aduersum te: ut durior tibi reconciliationis imponatur necessitas. **AVGV.** Tunc enim ipse habet aduersus nos si nos eum in aliquo lesimus. nam nos aduersus illum habemus: si ille nos leserit: ubi non est opus perire ad reconciliationem. non enim veniam postulabis ab eo qui tibi fecit iniuriam: sed tamen dimittas: sicut tibi a domino dimitti cupis: quod ipse commiseris. **CHRY.** super mattheum. Si autem ille te leserit: et prius rogaueris: magnam habebis mercedem. **CHRY.** in hoc. Sed si aliquis propter amorem primi ei reconciliari non curat: ad hoc eum inducit: ut saltem eius opus non remaneat imperfectum et precipue in loco sacro. vnde subdit: Relin-

que ibi munus tuum ante altare. et uade prius reconciliari fratri tuo. **CHRYSO.** super mattheum: Ecce a discordantibus accipere non vult sacrificium. Hinc ergo propendit quantum sit malum discordie: propter quod et illud abicit: pro quo culpa relaxatur. Uide autem misericordiam dei: quod hominum utilitates amplius aspiciat quam suos honores plus enim diligit concordiam fidelium quam munera. quod enim fideles homines aliquam dissensionem habuerint: munus eorum non suscipit: oratio enim non exaudit. Remo enim inter duos inimicos potest esse fidelis amicus amboque: ideo et deus non vult esse amicus fidelium quod inter se fuerint inimici. Et nos ergo fidem deo non seruamus si inimicos eius diligimus: et amicos eius edimus. Qualis autem precessit offensio: talis debet sequi reconciliatio: si cogitatu offendisti: cogitatu reconciliare: si verbis offendisti: verbis reconciliare: si operibus offendisti: operibus reconciliare. Omne enim peccatum quo committitur: eo modo de ipso penitentia agitur. **HYLA.** Reconciliata autem humana pace reuertitur in diuina iubet: in dei charitatem de charitate hominum transituros. Et ideo sequitur: Et tunc ueniens offeres munus tuum.

AVG. Si autem quod hic dicitur accipiat ad litteram: fortassis aliquis credit ita fieri oportere si frater sit presens: non enim diutius differri potest cum munus tuum relinquere ante altare iubearis. Si vero de absente: et quod fieri potest etiam trans mare constituto aliquid tale ueniat in mentem: absurdum est credere ante altare munus relinquendum: quod post terras et maria pererrata offeras deo. et ideo proorsus itro ad spiritualia refugere cogimur: ut quod dictum est: sine absurditate possit intelligi. Altare itaque spiritualiter fide accipere possumus. Munus enim quod offerimus deo siue doctrina siue oratio vel quicquid aliud deo acceptum esse non potest: nisi fide fulciatur. Si ergo fratrem in aliquo lesimus: pergendum est ad reconciliationem: non pedibus corporis: sed motibus animi: ubi te humili affectu prosternas fratri in conspectu eius: cui munus es oblaturus. Ita enim et si presens fuerit eum non simulato animo lenire veniam postulando: atque inde ueniens. id est intentione reuocans: ad id quod agere ceperat offeras munus tuum.

Uesto consentiens aduersario tuo cito dum es in uia cum eo: ne forte tradat te aduersario iudici: et iudex tradat te ministro: et in carcerez mittaris. Amen dico tibi: non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem

HYLA. Quia nullum tempus vacui affectum placibilitatis dominus esse permittit: cito in uita nra via reconciliari nos aduersario precepit: ne in mortis tempore in uita pace transeamus. et ideo dicit: Esto consentiens aduersario tuo cito dum es in uia: ne forte te aduersarius tradat te ministro: et in carcerez mittaris.

HIERO. Pro eo quod nos habemus in latinis codicibus consentiens. in grecis scriptum est: Synocor: quod interpretatur beniuolus aut benignus. **AVG.** Sed uideamus quod sit aduersarius: cui iubemur esse beniuolus. aut enim diabolus est aut homo: aut caro: aut deus: aut preceptum eius. Sed diabolo non uideo quomodo iubeamur esse beniuolus aut consentientes: ubi enim beniuolentia: ubi amicitia: nec quisquam dixerit amicitiam cum diabolo esse faciendam: neque concordare cum illo expedire: cui semel renunciando bellum indiximus: neque consentire illi debet cui si nunquam consensissemus nunquam istas incidissemus materias. **HIERO.** Quidam tamen dicit a saluatore preceptum ut simus beniuolus erga diabolum ne faciamus cum penam sustinere pro nobis: quem dicit pro nobis esse torquendum: si ei consenserimus uita suggerenti. quidam cauti disputant in baptisinate singulorum pactum cum diabolo ei abrenunciando. Si quod suaserim pactum beniuolus et consentientes sumus aduersario: et nequaquam in carcere recludendi.

AVG. Non autem uideo quomodo accipiamus ab homine nos iudici traditi: ubi christi iudicem intelligo: ante cuius tribunal omnes exhiberi oportet. Quomodo autem iudici traditur est: quia autem iudicem pariter exhibebit: et etiam si occidendo quis nocuerit homini: non erit iam tempus quo concordet cum eo in uia. In hac uita: nec tamen id non sanabit penitentia. **Car**ni uero multominus uideo quomodo consentientes esse iubeamur: magis enim peccatores ei consentiunt. quam uero eam seruituti subiiciunt: non ei consentiunt: sed ea sibi consentire cogunt. **HIERONYMUS.** Quomodo etiam caro mittenda erat in carcere si anime non consentiret: cum et anima et caro pariter recludenda sint: nec quicquam possit caro facere nisi quod animus impauerit.

AVG. Fortassis ergo iubemur id consentire quod peccato recessimus: ut aduersario non dicere possit dum nobis resistit. De enim superbis resistit. Quisquis ergo in hac uita non fuerit reconciliatus deo pro morte filii eius: tradet ab illo iudici. i. filio cui pro iudicium dedit. Quomodo autem potest recte dici homo esse in uia cum deo: nisi quod deus ubique est: et aut si non placet dici impios esse cum deo qui ubique presens est: sicut non dicimus cecos esse cum luce que eos circumfundit. Unum reliquum est: ut hic aduersarii preceptum dei intelligamus quod aduersari peccare uolentibus: et datum est nobis ad hanc uitam ut sit nobiscum in uia: cui oportet nos consentire cito: legendo: pauidendo: defendendo ei cultum auctoritatis: ut quod aliquid intelligit non oderit: propter hoc quod aduersari peccatis suis: sed magis diligat propter correctionem. Quod uero obscurum est orat ut intelligat. **HIERO.** Sed ex precedentibus manifestus est sensus quod dominus nos ad concordiam pri-

mi cohortat. nam supra dictum est: Uade reced. fra. tuo. **CHRY.** sup matthe. Festinat enim dominus ut ad amicitiam festinemus inimicorum nostrorum quod diu uiuimus in hac uita sciens quod periculosum est si uultus ex inimicis pace non facta mortuus fuerit. Si enim inimicatus pro morte ueritatis ante iudicem tradet christo: conuincens te reum iudicio eius. Tradet autem te iudici: etiam si te prius rogauerit: qui enim rogat prius inimicum: reum facit eum ante deum.

HYLA. Uel aduersari tradet vos iudici: quia manens in eum similitudinis vestre ira vos arguit. **AVG.** Iudicem intelligo christum: pro enim omne iudicium dedit filio. Ministri autem intelligo angelum. Et angeli inquit ministrabant ei: et cum angelis suis uenturum credimus ad iudicandum. ubi sequitur: Et iudex tradat te ministro. **CHRY.** Uel ministro. i. angelo penarum crudeli: et ille mittet te in carcere gehene. ubi sequitur: Et in carcere mittaris. **AVG.** Carcerem autem intelligo penas uel tenebrarum: et neque istum carcerem conteneret. Sequitur: Amen dico tibi: non exies inde donec reddas nouissimum quadrantem. **HIERO.** Quadrans genus nummi est: quod habet duo minuta. hoc est genus: Non egredieris de carcere donec etiam minuta peccata soluas.

AVG. Aut enim pro eo positum est: quod nihil relinquit impunitum: sicut cum uolumus exprimere aliquid ita ex actu ut nihil relinqueret: dicimus uelut ad fecerit. uel significans sub nomine quadrantis nouissimi terrena peccata. Quarta enim pars elementorum huius mundi et ea nouissima summa terra iuenit. In hoc autem quod dictum est Soluas: significat pena eterna: sicut autem positum est Donec: ubi deus est. Sede a dextris meis: donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis: non enim cum fuerit inimici sub pedibus positi: definit regnare: ita et hic accipi potest: Non exies inde donec solueris nouissimum quadrantem. semper non exitum: quia soluet semper nouissimum quadrantem dum sempiternas penas peccatorum terrenorum luit.

CHRY. sup matthe. Uel siquidem in hoc seculo si pace fecisses etiam grauissimi operis poteris accipere indulgentiam. si autem semel condemnatus fueris: missus in carcerem non solum de grauius peccatis: sed etiam de uerbis otioso: quod potest significari pro quadrante: exigent a te supplicia. **HYLA.** Quia enim charitas plurimum peccatorum tegit: nouissimum pene quadrante soluem: nisi pro culpa criminum redimat. **CHRY.** sup matthei. Uel angustie huius mundi appellantur carceres: in quibus plerumque peccantes mittuntur a deo. **CHRY.** i. ho. Uel loquitur hic de iudicibus qui sunt in mundo isto: et de uia que est ad hoc iudicium: et de carcere isto: ut non solum a futuris sed a presentibus auditoribus iducat qui sunt ante oculos: et magis consueuerunt mouere: sicut et paulus dicit: Si malefeceris: time potestatem: non enim sine causa gladium portat.

Audistis quod dictum est antiquis: non mechaberis. Ego autem dico uobis: quod omnis qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam: iam mechatus est eam in corde suo.

CHRY. i. ho. Postquam dominus primum mandatum adimpleuit. i. Non occides: ordinat peccat ad secundum. d. Audistis quod dictum est antiquis: Non mechaberis. **AVG.** d. x. choridis. i. non ibis ad aliquam aliam propter uxorem tuam.

si enim hoc erigis ab vxore: non vis hoc reddere vxori cum debeas in virtute prebere vxorem. Turpe autem est ut vir dicat non posse fieri: quod femina facit vir non potest. Non licet autem dicere: vxorem non habeo: ad meretricem pergo: nec hoc preceptum violo quod dicitur: Non mechaberis. id est enim non fornicaberis. id est non quod manduces quod bibas. Abstine ergo te a fornicationibus. Quis enim imaginem dei quod est tu corrumpis: per fornicationes et defluetias libidinis: ipse est dominus qui scit quod tibi utile sit: hoc preceptum ne per illicitas voluptates corrumpat templum eius quod esse cepisti. **AVG.** Non faustus. Sed quoniam putabat pharisei tantum corporalem cum femina illicitam commixtionem vocari mechiam: demonstrauit dominus tale concupiscentiam nihil aliud esse dicens: Ego autem dico. quod omni quod vi mulier. ad deum. etiam: id est me. et etiam in corde suo. Quod autem lex precipit: non concupisces vxorem proximi tui: videbat iudeis intelligendum esse de ablatione: non de concubitu. **HIERO.** Inter passionem et passionem hoc interest: quod passio reputatur per vitio. passio vitii culpam habeat: non tenet in crimine. Ergo qui viderit mulierem: et aia eius fuerit titillata hic per passionem percussus est. Si ergo consenserit: de passione transit ad passionem: et huic non voluntas peccati est: sed occasio. Quicquid igitur viderit ad concupiscendum. id est si sic aspexerit: ut concupiscat: et facere disponat: iste recte mechatur dicitur in corde suo. **AVG.** Nam tria sunt quibus impletur peccatum. scilicet suggestio quod per memoriam fit siue per corporis sensus: quod si frui delectauerit: delectatio illicita re frenanda est. Si autem sensio facta fuerit: plenus peccatum est. verum delectatio autem consuetudinem vel nulla est vel tenuis: cum consentire peccatum est. Si autem etiam facta percussio: videtur fatiari et extinguere cupiditas. Sed postea cum suggestio reperit: maior accenditur delectatio: que adhuc minor est: quam illa que in consuetudinem vertitur: quam vincere difficile est. **GRE.** in xxxi. mora. Quisquis vero incaute exteri respicit: plurimumque in delectatione peccati cadit: atque obligat desideris incipit velle quod non licet. valde namque est quod caro deorsum trahit: et semel spiritus forme cordi per oculos alligata vix magni luctantis manu soluit. Prout idem quod nobis est: quod intueri non debet: quod non habet concupisci. Ut enim munda mens in cogitatione fuerit: a lasciuia voluptatis sue deprimenda sunt oculi: quasi quidam raptores ad culpam. **CHRY.** in bo. Si ergo contine velis oculos pulchris facieb' inspicere: capieris oino: et si bis vel ter fortassis possis contine: non enim es extra humanam naturam. Qui autem flammam semel accendit etiam visa muliere absente format apud se imaginem turpium actionum a quibus multoties procedit ad opus quod si aliquid se ornando oculos hominum ad se attraxerit: et si nulli plagam intulerit penam patiet extremam: verum enim fecit et si nullus quod bibat iuent' sit. Quod autem viris dicit: hoc etiam ad feminas loquitur: capiti enim loquens et corpori persuadet.

Q. si oculus tuus dexter scandalizat te: erue eum et projice abs te. Expedi tibi ut peccat unum membrum tuorum quod totum corpus tuum mittat in gehennam ignis. Et si dextra manus tua scandalizat te: abscide eam et projice abs te. Expedi tibi ut peccat unum

membrorum tuorum: quod totum corpus tuum eat in gehennam.

GLO. Quia non solum peccata vitanda sunt: sed et occasionem peccatorum tollende: postquam docuit vitare mechiam peccatum: non solum in opere sed etiam in corde: dicitur docet occasionem peccatorum abscidere dicens: Quod si oculus tuus dexter scandalizat te. **CHRY.** sup mattheu. Sed si secundum prophetam non est sanitas in carne nostra: quot membra que habet debet abscindere: ut scilicet malicia carnis sufficiat pena membrorum. Sed videamus si sic possibile est intelligere de oculo corporali vel manu: sicut totus homo cum conuersus fuerit ad deum: mortuus est peccato: sic et oculus cum deserit male aspiciere: eiecit est peccato: sed neque sic conuenit. Si enim dexter oculus scandalizat sinister quod facit: nihil dicit dextero ut quasi iniquis referretur. **HIERO.** In dextero ergo oculo et dextera manu et frater et vxoris et liberorum atque affinium et propinquorum inuit affectus: que si ad contemplanda vera luce nobis impedimento certum: debemus trucidari huiusmodi portiones. **AVG.** Quod admodum autem in oculo contemplatio: sic in manu actio recte intelligitur per oculum autem intelligimus dilectissimum amicum. solet enim ab eis qui vehementer volunt exprimere dilectionem suam ita dici Diligo eum ut oculum meum. Propter autem intelligi per oculum amicum consiliarium: quod oculus iter demonstrat. Quod autem additum est dextera: fortasse ad augendam vim dilectionis valet: dextrum enim oculum homines magis formidant amittere. Vel quod dextera est: intelligitur consiliarius in rebus diuinis. sinister autem oculus est consiliarius in rebus terrenis ut sic ille sit sensus: Quicquid illud est quod ita diligis: ut per dextero oculo habeas si scandalizat te. id est si impedimento est tibi ad veram beatitudinem eice eum et projice abs te. De sinistro autem scandalizate superfluum erat dicere: quicquid nec dextero parcendum est. Dextera autem manus accipit dilectus adiutor in diuinis operibus: sinistra autem in operibus que huic vite et corpori sunt necessaria. **CHRY.** sup mattheu. Vel aliter: vult christus ut non solum de periculo nostri peccati curemus: sed etiam ne ad nos pertinentes turbe aliquid agant: ut puta si habes aliquem amicum: qui res tuas bene aspiciat quasi propter oculos: aut qui periret res tuas quasi propter manus: si cum agnoueris aliquid turpiter agere: projice eum longe abs te: quod scandalizat te: quod non solum per nostrum peccato: sed etiam proximorum quos prohibere possumus dabitur rationem. **HYLA.** Sit ergo innocentie gradus celsior: carere enim non solet propter vitium: si extrinsecus incidit admonemur. **HIERO.** Vel aliter: Quia supra de concupiscentia mulieris dixerat: recte nunc cogitationem et sensum in diuersa voluntate oculum nuncupauit. per dextera autem et ceteras corporis partes voluntatis ad effectum inuita demonstrant. **CHRY.** sup mattheu. Oculus enim iste carnalis speculum est interioris oculi. Habet autem et corpus suum sensum: quod est oculus sinister: et appetitum quod est manus sinistra. Partes autem anime dextere vocantur: quoniam in libero arbitrio anima est creata et sub lege iusticie ut recte videat et agat. Pars autem corporis que non habet liberum arbitrium et est sub lege peccati sinistra dicitur. Non autem carnis sensum vel appetitum percidere iubet: desideria enim carnis retinere possumus: ut non faciamus quod desiderat caro: percidere autem non possumus ut non desideret. Qui autem ex proposito volumus malum et cogitamus: tunc dextera sensus et dextera voluntas nos scandalizat: et ideo hic percidere

iubet. **P**nt eni peccati ppter arbitrij libertatem. **U**el aliē. **O**mnē bonū generaliter qd nos vel alios scandalizat: pscindere debem⁹ a nobis: sicut si visito ali quā mulierē cā religionis. bon⁹ respect⁹ est oculus dexter. sed si assidue visitans decidi in laqueuz dext⁹ derij eius: vel etiā qdā vidētes scādalizāf: dext⁹ oculus scandalizat: qd bonū est scandalizat. oculus eni dexter est bon⁹ respectus. i. intentio: manus dextera bona volūtas. **GLO.** Uel oculus dexter est vita contemplatiua q scandalizat in desidiam mittēdo vel arrogātiā: vel cū ex infirmitate exemplari ad puruz nō valemus. **D**extera aut manus ē bona opatio vel vita actiua q scandalizat: dū p seculi frequētia ⁊ occupatōis tedio illaqueamur. **S**i qd g nō pōt frui cōtēplatiua: nō torquet occasio ab actiua. vel ne dūz occupat actib⁹ arescat ab interna dulcedine. **REMICI.** Sed qre eiciēdus sit dexter oculus ⁊ dextera man⁹ abscondēda: manifestat euz subdit. **E**xpedit eni. **CHRY.** sup math. **Q**uā eni alter alteri⁹ membra sum⁹: meli⁹ est vt sine vno tali mēbro saluemur q̄ vt volentes tales hēre ⁊ ipsi pereamus cū eis. **U**el meli⁹ est vt sine vno respectu aut vno bono epe saluemur: q̄ dūm omnia opera bona volumus facere cum omnibus pereamus.

U dictū est aut: quicūqz dimiserit uxore suam det ei libelluz repudij. **E**go aut dico vobis: qz omnis q dimiserit uxore suā: excepta fornicatōnis causa: facit eam mechari: ⁊ qui dimissam duxerit adulterat.

GLO. Docuerat supius dñs alienā vxore nō esse cōcupiscendā: n̄ter hic docet suā nō eē dimittēdaz dicēs. **D**ñs est aut: quicūqz dimiserit vxore suā: det illi libellū repudij. **HIER.** In posteriori pre istuz locū pleni⁹ dñs ⁊ saluator exponit qz moyses libellum repudij dari iusserit: ppter duriciā cordis maritorū nō discidiū cōcedens: sed auferēs homicidium. **CHRY.** sup math. **Q**uā eni moyses filios isrl' eduxit in egypto: genere qdē erāt israelite: moribus autē egyptij. ppter mores gentiliū cōtingebat vt vir odiret vxorem: ⁊ qz dimittē illā nō pmittebat: paratus erat interficere eā: aut assidue affligē: iō iussit dari libellū repudij: nō qz bonū erat: sed qz remediū erat mali peioris. **HYLA.** Sed dñs equitate i oēs cōcilians manere eā marie in cōiugio: pace precepit. **V**ñ subdit. **E**go aut dico vobis: qz omis q dimiserit vxore suā. **AVG.** 5 faustū: **Q**uod hic pcepit dñs d vxore nō dimittenda nō est dñi ei qd lex pcepit: vt manicheus dicebat: neqz eni ait lex: **Q**ui voluerit dimittat vxore: cui esset dñi nō dimittere. **S**z utiqz nō lebat dimitti vxorem a viro: q hanc iterposuit moza vt in discidiū anim⁹ pcepit libelli cōscriptione refractus absteret: p̄sertim qz vt p̄hibent apud hebreos scribere lras hebreas nulli fas erat nisi scribis solis q excellētiore p̄stebant sciam. **A**d hoc igif lex mittere voluit eū: quē iussit libellū dare repudij: si dimississet vxorem q iter ipsuz ⁊ vxore pacifice agēdo cōcordiā suaderent: ⁊ libellū nō scriberet: nisi i animo nimis puerfo dñiū cōcordie nō valeret. **S**ic g neqz p̄ moza hominū legē p̄ vborū additamēta impleuit

neqz il lam que p moysen data est: q̄ dñi dñi oppo positionē destruxit: vt manicheus dicebat: sed potius oia ex hebreozū lege cōmemorata ita cōmendauit: vt quicqd ex pfana sua insup loqueretur: vel ad expositionē requirēdā valeret: siqd illa obscure potuisset: vel ad tuti⁹ obseruendū qd illa voluisset.

AVG. de ler. do. in monte. **Q**ui g dimittēdi moza questu: significauit q̄tū potuit duris hominib⁹ se nolle discidiū. **D**ñs g ad illud cōfirmandū vt nō facile vxoz dimittat: solā cām fornicationis excepit dicens: **E**xcepta cā fornicationis. ceteras vō vniuersas molestias siq forte extiterint: iubet p fide cōiugali fortiter sustineri. **CHRY.** sup math. **S**i eni extra neozū vitia supportare debem⁹ dicēte aplo: **I**n iuce onera vestra portare: q̄tomagis vxozū. vir aut chri stianus nō solū se inq̄nare nō d̄z: sed nec alijs inq̄nā di occasione p̄bere: alioqn illoz crimē ad isti⁹ redun dat peccatū: q alijs cōmittendi criminis scūs est eā. **Q**ui g dimittēs vxore occasione dedit adulteriozū cōmittendoz vt illa adulteret in altez: ⁊ alē i illā p adulterijs huiusmodi cōdenat. ⁊ iō dicit: qz q dimiserit vxore suā: facit eā mechari. **AVG.** de ser. do. in monte. **A**lteri⁹ etiā mechū dicit vir q eā duxerit: q dimissa est a viro. s. p libelluz repudij. ⁊ iō subdit: **E**t q dimissam duxerit: adulterat. **CHRY.** in hō. **N**ō eni dicas qm vir suus eā dimisit: qz etiā postq̄ dimissa ē: remanet dimittētis vxoz. **AVG.** de ser. do. **D**ñus aut rei apls terminū oñdit: q tamdiu obseruandū dicit: q̄ diu vir ei⁹ viuūt. **I**llo autē mortuo dat nubendi licentiā. **S**i aut nō concedit alteri nubere mulieri viuēte viro a quo recessit: multo min⁹ fas est illicita cū qbuslibet stupra cōmittere: neqz ē istud pceptū quo dñs dimittē cōiugē vetat facit q cū ea nō carnaliter: sed spūaliter viuūt: cū nō eam dimittat. **B**eatiōza nāq sunt cōiugia eoz: q inter se pari cōsensu cōtinentiā seruāt. **Q**uā aut hic q̄stio: cū dñs cā fornicatōis pmittat dimitti vxore: q̄liter h̄ intelligenda sit fornicatio: vtz vt eā fornicationem credamus dictā q stupris cōmittit: an quēadmodū scripture solent fornicationē vocare oēm illicitā coruptionē: sicut est idolatria vel auaricia: ⁊ omnis iam transgressio legis p illicitā cōcupiscentiā. **S**z si licet fm apostolū vt dimittat cōiugē infidelis: q̄uis melius sit nō dimittere: ⁊ tam nō licet fm pceptuz dñi vt dimittat cōiugē: nisi cā fornicatōis. **F**ornicatio ē etiā ipsa infidelitas: porro si infidelitas fornicatio ē ⁊ idolatria infidelitas: ⁊ auaricia idolatria: non eōu bitandū ⁊ auariciā fornicationē eē. **Q**uis g iā q̄libz illicitam cōcupiscētiā pōt recte a fornicationis genere separare si auaricia fornicatio est. **AVG.** i li. retract. **N**olo tamē putare lectorē in re tam difficili istā sibi disputatōem nrām debere sufficere: non eni omne peccatū fornicatio est spūalio. **N**eqz eni oēm peccatē deus p̄dit: q quotidie scōs suos exaudit: dicentes: **D**imitte nobis debita nrā: cū p̄dat omnem q fornicat ab eo: vtz etiā ppter hanc liceat dimittere vxore latebrosissima q̄stio est: licere tñ p̄p̄ istā q in stupris cōmittit nulla q̄stio est. **AVGV.** i li. lxxxiii. q̄stionū. **S**i eni aliqz afferat solā fornicationem dñm admittere ad cām relinquēde cōiugis q̄ cubū illicito ppetrat: pōt dicere dñz de vtroqz fideli dixisse: vt neutri liceat altez reliquere: nisi cā

fornicationis. **AUG.** de ser. do. Non aut tñ fornicantē vxorē dimittere dedit: sed quisq; eā quoq; vxorē dimittit a q̄ ipse cogit fornicari: eā fornicatio nis utiq; dimittit: nō tñ illi: sed & sic. illi: q; fornicat: sic ne fornicet. **AUG.** de fide & operibus: Eodem etiā nō rectissime dimittit si viro suo dicat: nō ero vxor tua: nisi mihi de latrocinio diuitias cōgreges: aut si qd aliud vel facinorosū vel flagitiosum in viro monuerit. Tūc enī ille cui hoc vxor dicit: si veraciter penitens est: mēbrū qd eū scandalizat amputabit. **AUG.** de ser. do. in mōte: Nihil aut est iniuius q̄ fornicatōis eā vxorē dimitte: sed & ipse cōtūncit fornicari: occurrit ei illud i quo alter iudicas te ipm dēnas. De eo at qd dicit: Et q̄ di. dix. adul. pōt qri: vtz sicut mechaf ille q̄ eā dicit: sic & illa quā dicit. iubet enī ab aplo & illa manē inupta: aut viro recōciliari. Sed tñ si discesserit a viro: multū iter est vtz dimittat: an dimittat. si enī ipsa vtz dimiserit & alteri nupsit: videt cupiditate mutādi coniū vtz porē reliquisse q̄ adulterina cogitatio ē. si dimittat a viro: iueniri nō pōt: quō cū vir & mulier pari cōsensu misceant: vñ? eoz mechaf? sit & nō alter. Duc accedit: q; si mechaf ille ducendo eā q̄ dimissa ē a viro: ipsa facit eū mechaf: qd hic domit? vetat.

Uterū audistis qz dcm̄ est antiqs non piurabis: reddes aut dño iuramenta tua. Ego aut dico vobis: nō iurare oino: neq; p celū qz thronus dei est: neq; p terrā: qz scabellū ē pedū eius. Neq; per hierosolymā: qz ciuitas est magni regis. Neq; p caput tuū iuraueris: qz nō potes unū capillū albū facere aut nigrū. Sit aut sermo uester: est est: nō non: qd aut bis abundātius est: a malo est.

GLO. Docuerat supra dñs nō eē iniuriā primo i ferendā: phibēdo irā cū homicidio: cōcupiscentiaz cū adulterio: & omissionē vxoris cū libello repudiū. nūc aut ante docet ab iniuria dei abstinēdū: cū phibet nō solū piuriū tanq; malū: sed etiā iuramentū tanq; mali occasionē. vñ dicit: Itēz audi. qz dicit. est anti. nō piū. Dicit enī in leuiti. Nō piurabis in noie meo. & ne creaturas facerēt sibi deos: pcepit reddere deo iuramēta: & nō iurare p creaturas. vñ subditur: Red. aut do. iura. tua. i. si iurare otigerit p creatores: iurabis: nō p creaturā. vñ dī in deuterio. Dñm deuz tuū timebis: & p nomē eius iurabis. **HIER.** hoc aut qñ paruulis fuerat lege concessum: vt quo victimas imolabant deo: ne eas idolis imolarēt: sic & iurare pmitterent in deū: nō q; recte hoc facerēt: s; q; meli? eēt deo hoc exhibere q̄ demonis. **CHRY.** sup matth. Nemo enī frequēt iurat q̄ non aliqñ p iuret: sicut q̄ fecit cōsuetudinē multa loq; aliqñ loq; tur iportuna. **AUG.** 3 faustum: Quia vō piurare graue peccati ē: longius aut remot? est a piurio qui nec iurare cōuenit: q̄ q; vtz iurare. p̄lius ē: maluit nos dñs nō iurātes recedē a vō: q̄ vtz iurantes ap̄

p̄opinquare piurio. vñ subdit: Ego aut dico vobis nō iurare oino. **AUG.** in ser. do. in mōte: In quo phariseoz iusticiā q̄ est nō coniuare cōfirmat. non enī pōt piurare: q̄ nō iurat: sed qñ ille iurat: q̄ abibet deū testem: cōsiderādū ē ne hoc pceptum dñi apls fecisse videat: q; sepe hoc mō iurauit cū dixit: Que scribo vobis ecce corā deo: qz non mētor. & testis ē mihi deus: cui serui in spū meo: nisi forte qd dicat tūc cauendū esse iurationē cū aliqd dī p qd iuratur: vt non iurauerit: qd non dixit p deū sed dixit testis est mihi deus. ridiculū est hoc putare: sed tam sciat hoc mō iurasse apostolū dicentē: Quoniam morio: p gloriā vestram fratres. Nō ne quis ita existimet oīm tanq; si diceretur: Vestra gloria me fecit quotidie mori. **Greca** exemplaria diiudicāt: in q̄b? qd scriptū est non nisi a iurāte dicit. **AUG.** 3 mēdac Sed pleraq; in v̄bis intelligē nō valēt in factis sanctorū colligimus: quēadmodū oporteat accipi qd facile in aliam p̄tē ducere: nisi exemplis reuocare. Iurauit apls in eplis suis. & sic ostidit: quō accipiendū est qd dcm̄ est: Dico aut vō. non in. om. ne s. iur. ado ad facilitatē iurādi veniat: ex facilitate aut iurādi veniat ad cōsuetudinē: a cōsuetudine in piurium decidat. Et iō non iuenit iurasse nisi scribēs: vbi cōsideratio cautior nō hz linguā p̄cipit: & tñ dñs oino ait: nō iurare. non enī cōcessit vt id liceret scribenribus: sed qz pcepti violari rez paulū p̄fertim i eplis cōscriptis nefas est dicē: intelligēdū est illd qd postū est Om̄ino: ad hoc postū vt q̄tū in te est nō asfectes vbi q̄tū p bono cū aliqua delectatōe appetas insurādū. **AUG.** 3 faustū: In p̄scriptis q̄ vbi ē cōsideratio maior: plurib? locis apls iurasse iuenit: ne quisq; putaret etiā vtz iurando peccari: sed potius intelligeret humane fragilitatis corda non iurādo tutius a piurio conseruari. **HIERO.** Deniq; cōsidera qd hic saluator non p deū iurare. phibuit: sed p celum: p terrā: & per hierosolymā: & p caput tuū hāc enim per elementa iurādi pessimā cōsuetudinē semp habere iudei noscunt. qui autē iurat: aut venerat: aut diligit eum p quē iurat. indei autē p āgelos & vrbē hierusalē & templū & elementa iurantes: creaturas venerabant dei honore: cum in lege pceptū sit: vt non iurem? nisi p dñm deuz nostrū. **AUG.** de ser. do. in monte: Uel ideo additū est: Neq; p celum. quia iudei non putabant se teneri iuramēto. si p ista iurassent ac si dicat: Cum iuras per celū & terram non te arbitreris non debere dño iusurādum tuum: qz p eum iurare conuinceris: cuius celū thronus est: & cuius terra scabellū est: qd non est sic dictum quasi habeat deus collocata membra in celo & in terra: vt nos cum sedem?: sed illa sedes dei iudicium significat. Et qñ in hoc vniuerso mūdi corpore maximā spēm celum habet: sedere in celo dicit: tanq; presentior sit excellenti pulchritudini vis diuina: terramq; dicitur caluarie q; minimam speciem ordinet in extremis: Spirituiter autē sanctas aias celi nose significat & terre peccatrices: qñ spiritualis oīa iudicat. Peccatori aut dcm̄ est: Terra es & in trā ibis. Et q̄ in lege manere voluit: sub lege ponit. & iō congruētē dicit: Scabellū pedū ei? Sequit: Neq; p hierosolymā: qz ciuitas ē magni regis qd melius dī: q̄ diceret mica: cū tñ hoc dixisse intelligat. Et qd

ipse utiq; est dñs: dño iusurādum debet q̄ p̄ hieo/ solymā iurat. Sequit̄: Neq; p̄ caput tuū iuraueris. Quid enī poterat quisq; magi ad se p̄tinere arbitra- ri: q̄ caput suum. Sed quō n̄m est: vbi p̄tatem faci- endi vñi capillū albū aut nigrū non habem⁹? Pro- pter qd̄ dicit: Quia non potes vñi capillū albū facē aut nigrū. Ergo deo debet iusurandū: quisq; etiam p̄ caput suū iurare voluerit. et hinc etiā cetera itelli- gunt. **CHRY.** in ho. Attendite autē q̄ elemēta mū di extollit: nō ex p̄p̄a natura: sed ex habitudine quā h̄it ad deū: ne idolatrie daret occasio. **RABA.**

Qui autē iurare phibuit: quō loq̄ni oporteat docu- it subdens: Sit autē s̄mo vester est: est: non: nō. i. qd̄ est: sufficiat dicere est: qd̄ nō est: sufficiat dicē nō est. Sine iō d̄r bis est est: nō non: vt quid ore affirmas: operib⁹ p̄bes. et qd̄ v̄bis negas: factis nō cōfirmes. **HYLA.** Vel aliter: In fidei simplicitate viuenti- bus iurare opus non est: cū quib⁹ semp qd̄ est ē: qd̄ non nō: et per hoc eoz et opus et s̄mo omnis in vero est. **HIERO.** Euāgelica igiŷ v̄itas nō recipit iur- ramentū: cum omnis s̄mo fidelis p̄ iuramento fit.

AVG. Quapropter qui itelligit non in bonis: sed in necessarijs iurationē habendā: refrenet se q̄stū pōt: vt nō ea v̄tā nisi in necessitate: cū videt pigros esse hoīes ad credendū: qd̄ v̄tile est credere: nisi iuratio ne firmet. hoc q̄ est bonū et appetendū: qd̄ hic dici- tur: Sit s̄mo vester est est: non non. qd̄ aut bis abū- dantius est: a malo est. i. si iurare cogēris: scias de ne- cessitate venire infirmitates eoz qd̄ aliqd̄ snades: que vtiq; infirmitas malū est. itaq; non dixit: Quod ampli⁹ est: malū est. tu enī non malū facis qui benē v̄teris iuratione: ut alteri p̄suadeas qd̄ v̄tiliter p̄sua- deas: sed a malo est illi⁹ cuius infirmitate iurare co- geris. **CHRY.** in ho. Vel a malo est. i. ab infirmi- tate eoz q̄bus lex iurare p̄m̄it. Ita enī christ⁹ non monstrat ueterē legē diaboli eē: sed a ueteri impes- ctione ducit ad abundantiam nouitatem.

Audistis qz dictū est: oculus p̄ oculo: dentē p̄ dente. Ego autē dico vobis nō resistere malo: sed siqs te p̄cusserit in dextrā maxillā tuā: p̄be illi et alterā. et ei q̄ uult tecū i iudicio contēdere et tunicā tuam tollere: di- mitte ei et palliū. et quicq; te angaria uerit mille pass⁹: uade cū illo et alia duo. Qui autē petit a te: da ei: et uo- lenti mutare a te ne auertaris.

GLO. Quia sup̄ius docuerat dñs inon esse p̄rio iniuria inferendā: nec irreuerentiā dño: cūter h̄ doc- et q̄liter se christian⁹ h̄re debeat ad iniuriā sibi in- ferētes. vñ dicit: Audi. qz di. est. ocl. p̄ ocl. et den. p̄ dente. **AVG.** 5 faustus: Qd̄ quidē ad rep̄mēdas flammās odior in se iniucē seuentiū: et immodera- tos animos refrenādos ita p̄ceptū est. Quis enim facile contētus est tñ reponere vindicte q̄stū accipit iniurie: Nōne videm⁹ leuiter lesos hoīes: moliri ce- dere: s̄tire sanguinē: vitq; inuenire in malis inimici vñ satien⁹? Quic igiŷ imoderate ac iniuste vltioni:

lex iustum modū figēs penaz talionis instituit: hec est vt qualē quisq; instituit iniuriā: tale supplicium rependat: qd̄ nō fomes sed limes furoris est: non vt id qd̄ sopitū erat hinc accenderet: sed ne id qz ardes- bat vltra extēderet. imposta est enī iusta vindicta q̄ iuste debet ei qui passus fuerit iniuriā. Qd̄ autē de- bet: est benigne remittit: non tñ iniq̄ repetit. Itaq; cū peccet q̄ imoderate vult vindicari: nō peccet autē qui iuste vult vindicari: remotior est a peccato q̄ nō vult oīno vindicari. et iō subdit: Ego autē dico vobis nō resistere malo. Poterā autē et ego sic ponere: **DV** ctum est antiquis: Nō iniuste vindicabis. ego autē dico vobis: ne vindicetis: qd̄ adimpletio est. Si per hec v̄ba qd̄ legi defuit a christo additū mihi videre tur: ac nō poti⁹ id qd̄ lex volebat efficere: ne iniuste se quisq; vindicaret: cōseruari tuti⁹ si oīno se nō vin- dicaret. **CHRY.** sup̄ matth. Sine hoc enī mādato legis mandatū stare non pōt: qz si s̄m legis manda- tum omnib⁹ reddere mala p̄ malis ceperimus: oēs efficiemur mali eo qz p̄sequētes abundēt. Si autē s̄z christi p̄ceptū non resistit malo: et si mali nō leniū- tur: tñ boni p̄manebunt boni. **HIERO.** Dñs q̄ n̄ vicissitudines tollēs truncat inīta peccator. in lege nāq; culpa emēdat: hic peccator. aufertur exordia.

GLO. Vel pōt dici qd̄ dñs hoc dixit: iusticie veter- ris legis aliquid addēs. **AVG.** de ser. eo. in mōte: Phariseoz enī iusticia minor: est nō excedere vindi- cte modum: et hoc est pacis inchoatio. perfecta autē pax est talem penit⁹ nolle vindictā. Intra illud q̄ p̄- mum qd̄ p̄ter legem est: vt mai⁹ malū p̄o minorū malo reddat. Et hoc qd̄ domin⁹ p̄ficiendis discipu- lis dicit: ne p̄ malo vllū malū reddat: mediū lo- cum tenet vt tātū reddat: quātū acceptū est: p̄ qd̄ a summa discordia ad summā concordia transitus factus est. Quisquis enī malū prior infert: maxime a iusticia distat. Quisq; autē nulli prior malefecit: s̄z tamē lesus rependit graui⁹: recessit aliquātulum a summa iniquitate. Qui vero tantū reddit: q̄stum ac- cepit: iam aliquid donat. iustū est enī cum qui lesit prior graui⁹ ledi. Hanc ergo inchoatā minime iusti- ciam ille p̄ficit: qui legē venit implere. Duos autē gra- dus qui iter sint: intelligendos reliquit. Nā est qui nō reddat tñ: sed min⁹. Et hinc ascendit qui oīno nil rependerit: qd̄ pax videt dño: nisi et ampli⁹ sis para- tus suscipere. Quapropter nō ait: nō reddere malū p̄ malo: sed non resistere aduersus malū: vt nō so- lum non repēdas qd̄ tibi fuerat irrogatū: sed etiam nō resistas quin aliud irroget. Hoc enī est qd̄ cōue- nienter exponit: Sed si quis te p̄cuf. in dexte. maxil- tuā: p̄be ei et alterā. Quod ad misericordiā p̄tinet rehi maxime sentiūt: qui eis quos multū diligūt ser- uunt: vel prauis vel phreneticis a quib⁹ multa sepe patiunt. et si eoz salus id exigat: p̄bent se etiā vt plu- ra patient. Docet ergo domin⁹ medicus animarū vt discipuli sui eoz quorū saluti consulere vellent: imbecillitates equo animo tolerarēt. Omnis nāq; improbitas ex imbecillitate animi venit: qz nihil in nocenti⁹ est eo qui in virtute p̄fectus est. **AVG.** cōtra menda. Ea vero que in nouo testamāto a san- ctis facta sunt: valent ad exempla itelligenday scri- pturarū: que in p̄ceptis digesta sunt: velut cum legi- mus in euāgelio: Accipisti a lapā: exemplū autē pa-

tientie nullū q̄ ipsi? oñi excellētius iuenim? : z ipse
 cum alapa p̄cussus esset: nō ait: **E**cce alterā maxillā
 sed ait: **S**i male dixi: exprobra de malo: si autē bñ:
 q̄d me cedis: vbi oñdit illā p̄parationē alteri? maxil
 le in corde faciēdas. **A**VG. in ser. do. in mōte: Pa
 ratus enī fuit oñs nō solum in alterā maxillā cedi p
 salute omniū: sed in toto corpore crucifigi. **Q**ueri at
 p̄t: q̄d sit dextera maxilla. **S**ed cū facies sit: q̄ d̄sq̄
 cognoscit: i facie cedi sc̄dm aplm: ē ōtēni ac despici.
Sz qm̄ facies nō p̄t dici dextera z sinistra: z tamē
 nobilitas est: fm̄ deū z fm̄ seculum ita distribuit:
 tanq̄ in dexteram maxillā z sinistra: vt in quocūq̄
 discipulo ch̄risti contēptū fuerit q̄ ch̄ristian? ē mul
 tomagis in se contēni parat? sit: siquos huiusmodi
 seculi honores h̄z. **D**ia autē i q̄b? ip̄obitatē aliq̄s pa
 timur: i duo genera diuidunt: qm̄ vñū est: quod re
 stitui nō p̄t: alter quod p̄t. **S**ed i illo quod resti
 tui nō p̄t: vindictē solatiū queri solet. **Q**uid enim
 p̄dest q̄ p̄cussus repercutis: nunq̄d p̄pterea q̄d i cor
 poze lesum est restituit: sed tumidus anim? talia fo
 menta desiderat. **C**HRYSO. super matth. **N**ūq̄d
 autem si repercussis eū compescuisti eū: vt te nō p
 cutiat: sed magis excitasti eum vt adhuc percutiat:
Nam iracundia per iracundiam nō cōpescitur: sed
 ampli? irritat. **A**VG. in ser. do. in monte: **U**nde
 domin? poti? misericorditer p̄ferendā alteri? infir
 mitatē iudicat: q̄s alieno supplicio suā mitigandam
 neq̄ tamē hic ea vindicta phibet? que ad correctio
 nem valet. **I**psa enī pertinet ad misericordiā: nec im
 pedit illō p̄positū quo d̄sq̄s parat? ē ab eo quē corre
 ctū eē vult plura deferre. **R**equir? tñ vt z ille videt:
 cui rerū ordine potestas data est: z ea volūtate vin
 dicet: q̄ p̄ i filiū paruulū quē odisse nō p̄t. **S**ancti
 autē viri nōnulla peccata morte punierunt: quo z vi
 uentib? vtilis met? incuteret: z illis q̄ morte punie
 ban? nō ipsa mors noceret: sed peccatū quod au
 geri possit si viuerent. **I**nde ē q̄ belias multos mor
 te affecit: de quo cū exēplū cepissent discipuli: repre
 hēdit i eis oñs nō exēplū p̄p̄he: sed ignorātiā vindī
 candi: aīa duertens eos non amore correctionis: sed
 odio desiderare vindictam. **S**ed postq̄s eos docuit
 diligere: primū: infuso ēt spū sancto: nō deserunt ta
 les vindictē. **N**am z verbis petri ananias z s̄p̄to ei?
 exanimēs ceciderunt. **E**t paulus apostolus tradidit
 quēdam sathane in interitū carnis: z ideo quidā ad
 uersus corporales vindictas: que sūt in veteri testa
 mento: nescio qua cecitate seuiāt: quo aīo scā sūt ne
 sciētēs. **A**VG. ad bonifa. comitē: **Q**uis autē mente
 sobri? regib? dicat: nō ad vos p̄tinet: q̄s velit esse si
 ue religiosus siue sacrilegus: q̄bus dici nō p̄t. **N**ō
 autē ad nos p̄tinet in regno vestro: q̄s velit pudicus
 eē aut ipudic? **M**eli? ē quidē ad deū colēdū hoīes
 duci q̄s pena cōpelli. **M**ultis autē p̄fuit: q̄d experi
 mēto p̄bam? p̄us dolore vel timore cogi: vt postea
 possint doceri: aut q̄d s̄a v̄bis didicerant: ope sectari
Sicut enī meliores sunt quos dirigit amor: ita plu
 res sunt quos corrigit timor. **A**gnoscat in aplm pau
 lū p̄us cogētē ch̄ristū: z postea docētē. **A**VG. in
 ser. do. i mōte: **T**enebis ḡ hoc iniuriarū genere q̄d p
 vindictā h̄iē iste mod? a ch̄ristianis vt accepta iniu
 ria nō surgat odiū: sed paratus sit anim? plura per
 peti: nec correctionē negligat: que vel consilio vel

auctoritate vti p̄t. **H**IERO. **S**ecūdm autē mysti
 cos itellect? p̄cussa dextera n̄ra: nō debem? sinistra
 p̄bere: s̄z alterā: hoc ē alterā dextera: iust? enim sini
 stram nō habet. **S**i nos heretic? in disputatione p̄
 cussis: z dextrū dogma voluerit vulnerare: oppo
 nat ei aliud de scripturis testimoniū. **A**VG. i ser.
 do. in mōte: **A**liud autē iniuriarū gen? est q̄d itegru
 restitui p̄t: cui? due sunt spēs. vna ad pecuniā: alte
 ra ad opa pertinet. vnde de p̄mo horum duozū sub
 dit: **E**t ei qui vult tecū in iudicio contēdere: z tunica
 tuam tollere: dimitte ei z pallium. **S**icut ḡ q̄d posi
 tū ē de p̄cussa maxilla oīa significat: que sic ingerun
 tur ab improbis vt restitui non possunt nisi vindicta
 ita quod positum est de vestimento omnia signifi
 cat que possunt restitui sine vindicta: z hoc etias ad
 p̄parationem cordis: nō ad oñsionē operis p̄ceptū
 recte intelligit. **E**t q̄d de tunica z vestimēto d̄ctum
 est: in omnib? faciendū est: q̄ aliquo iure tēpōraliter
 n̄ra eē dicim?. **S**i enī de necessarijs hoc ipeatus est
 quātomagis superflua contēnere conuenit. **E**t hoc
 ipse signat cum dicit: **Q**ui vult tecum in iudicio contē
 dere. **D**ia ergo intelligunt de quibus in iudicio no
 bis cū cōtēdi p̄t. **S**ed vtrū z de seruis accipiēdum
 sit magna questio est: nō enī ch̄ristianū oportet sic
 possidere suū quō equū: q̄uis fieri possit: vt maio
 ri precio valeat equ? q̄ seruus. **S**ed si seruis rectus
 a te regit? q̄s ab illo q̄ eum cupit auferre: nescio vtrū
 quisquā audeat dicere eū vt vestimētū debē ōtēni
CHRY. sup matth. **I**ndigna autē res est: vt hō fu
 delis stet in iudicio ante conspectū iudicis infidelis.
Uel si fidelis certe secularis z qui te venerari debu
 erat: p̄pter dignitatē fidei: iudicat te propter necessi
 tatē cāe: z p̄des dignitatē ch̄risti p̄p̄ negociū mūdi.
 deinde omne iudiciū irritatio cordis est z cogitatio
 num malaz. nā si videris q̄ causa tua fraudib? aut
 pecunijs expugnetur: z similiter tu cause tue adesse
 festinas: tñ ab initio hoc consilium non habuisti.
AVG. in enchiridion: **E**t ideo phibuit hic domin?
 suos de secularib? rebus cū alijs habere iudiciū: tñ
 cū apostolus finit in ecclesia talia iudicia finiri inter
 fratres fratribus iudicātibz: extra ecclesiā vō terri
 biliter vetat: manifestū est q̄d sc̄dm veniam cecidit
 infirmis. **R**ABA. in moralib?: **S**z tñ qdā oū t̄p̄a
 lia nobis rapiunt solūmodo sūt tolerādi. **Q**uidā vō
 sunt seruata charitate phibēdi: nō sola cura ne n̄ra
 subtrahant: sed ne rapiētēs nō sua semetipfos pdāt
Plus enī ipsis raptorib? debemus metuere q̄s re
 bus irrationabilibus inhiare. **C**um autē p̄ terrena
 re pax a corde cū primo scanditur: apparet q̄ plus
 res q̄s prim? amat. **A**VG. in ser. do. **T**ertiu? vero i
 iuriarū genus: q̄d ad operā p̄tinet ex vtroq̄ confes
 ctum ē: z cū vindicta z sine vindicta p̄t restitui: nā
 qui angariat hominem z cogit se improbe adiuari
 ab inuito: z penā improbitatis p̄t luere z operam
 reddere. **I**n hoc ergo genere iniuriarum oñs docet
 animū ch̄ristianū eē patientissimū: z ad plura p̄ferē
 da paratū. vñ subdit: **E**t quicūq̄ te angariauerit mil
 le passus: vade cum illo alia duo. z hoc vtiq̄ mo
 net non tam vt pedibus agas q̄s vt animo susparat?
CHRY. in ho. **A**ngariare enim est iniuste trahere
 z sine ratione vexare. **A**VG. de sermo. domi. in
 mōte: **S**ic ergo deū putamus: **U**ade cū il. alia duo

scilicet milia: vt tria compleri voluerit: quo numero si
 gnificatur pfectio vt meminerit quisquis hoc facit:
 pfecta se implere iusticia: ppter qd̄ ⁊ tribus exēplis
 hoc pceptū insinuauit. ⁊ i hoc tertio exēplo simpli
 dupli addit: vt triplū compleatur. Vel p hoc acci
 pitur q̄ in p̄cipiēdo tanq̄ tolerabili? incipiēs pau
 latim creuerit. nā p̄mo p̄beri voluit alterā maxilla: ⁊
 cum fuerit dextra p̄cussa: vt min⁹ p̄ferre parat⁹ sis:
 q̄ ptulisti. Deinde illi q̄ tunicā vult tollere iubet ⁊
 pallium dimitti: vel vestimētū sin aliā l̄fay: qd̄ aut
 tantūde est: aut non multo amplius. Tertio de mil
 le passib⁹ q̄bus addēda dicit duo milia vsq̄ ad du
 plum p̄ducit: Sed q̄n̄ pax ē non nocere: nisi ⁊ bene
 ficiū p̄stet: sequēter adiugit ⁊ dicit: Qui aut̄ petit a
 te da ei. **CHRY.** super matth. Quia diuitie nostre
 non sunt: sed dei. Deus enī dispensatores diuitiarū
 suarū voluit esse nos non dños. **HIERO.** Sed si
 de elemosynis tm̄ dictū intelligamus: in pluribus
 pauperibus hoc stare non p̄t: sed vt diuites si sem
 per dederint semper dare non poterūt. **AVG.** in
 ser. dñi. Dicit ergo: Omni petenti da: nō oīa petenti:
 vt id des: qd̄ dare honeste potes ⁊ iuste. Quid enī
 si pecuniā petat: qua innocētē conetur opp̄mere:
 quid si stuprū petat: ⁊ dandū ē ergo qd̄ nec tibi nec
 alteri nocet: q̄ntū ab homine credi p̄t: ⁊ cū nega
 ueris qd̄ petit: iudicanda ē iusticia vt non cum ina
 nem dimittas: ⁊ aliquādo meli⁹ aliquid dabis: cū
 petentē iniuste corereris. **AVG.** ad vincen. Uti
 lius enī esuriētī panis tollitur: si de cibo securus iu
 sticia negligat: q̄ esuriētī panis frangit: vt vi iniu
 sticie seduct⁹ acquiescat. **HIE.** p̄t enī intelligi d̄
 pecuniā doctrine que nūq̄ deficit: sed quāto plus
 datur: tanto amplius duplicat. **AVG.** Qd̄ autē
 ait: Et volenti mutuari a te ne auertaris: ad animū
 referendū est. hylarē enī datorē diligit deus. Mu
 tuatur aut̄ omnis q̄ accipit: ⁊ si ipse nō soluitur⁹ sit:
 q̄ misericordibus deus plura restituit: aut si nō pla
 cet accipere mutuatē nisi eū qui accipit redditur⁹: in
 telligendū ē oīm ipsa duo genera p̄standi esse com
 plendū. nam aut donam⁹ aut reddituro cōmenda
 mus. Recte ergo ad hoc beneficiū genus hortando
 dicit: Ne auertaris. i. ne p̄pterea volūtate alienes:
 quasi deus nō redditorus sit: cū hō reddiderit. cum
 enim ex p̄cepto dei facis: in fructuosū esse non p̄t.
CHRY. sup matth. Ergo iubet nos ch̄rist⁹ mutuū
 dare: non tm̄ sub vsuris: q̄ q̄ sic dat nō sua dat: s̄ ali
 ena tollit. de vno vinculo soluit: ⁊ multis alligat: ⁊
 non p̄pter dei iusticiā dat: sed p̄pter p̄p̄riū lucrum.
 Similis ē etiā pecuniā vsuraria aspidis morsui. nā
 sicut venenū aspidis latenter oīa mēbra corrumpit:
 sic ⁊ vsura oēs facultates conuertit in debitum.
AVG. ad marcel. Obijciūt aut̄ quidā q̄ hec ch̄risti
 doctrina rei publice moribus nulla ex parte conueni
 at. nā q̄s inquit tolli sibi ab hoste aliqd̄ patiat: vel
 romane puincie dep̄datorib⁹ non male velit belli
 iure reprehēdere. Sūt aut̄ ista p̄cepta paciētie semp
 in cordis p̄p̄tione retinēda: ipsaq̄ beniuolentia ne
 reddat malū p̄ malo semp i voluntate cōplēda est.
 Agēda sūt aut̄ multa ⁊ cū iniuris benigna qd̄ā aspi
 rate plectētis ac p̄ h̄ si terrena resp̄. p̄cepta ch̄ristia
 na custodiat: ⁊ ipa bella siue nō beniuolētia nō ge
 rētur: vt ad impietatis iusticieq̄ pacatā isocietate

victis facili⁹ consulat. nā cui licētia iniq̄tatis eripitur
 vtilit̄ vincit: quoniā nihil ē infelicius facilitate pec
 cantū: qua penalis nutritur impunitas: ⁊ mala vo
 luntas velut hostis interior roboratur.

Audistis quia dictū est: diliges
 proximū tuū: ⁊ odio habebis inimi
 cum tuū. Ego autē dico vobis: dili
 gite inimicos uestros: benefacite his
 qui oderūt nos: ⁊ orate pro p̄sequē
 tibus ⁊ calūniantibus uos: ut sitis
 filij patris uestri qui in celis est: qui
 solē suū oriri facit sup bonos ⁊ ma
 los: ⁊ pluit super iustos ⁊ iniustos.
 Si. n. diligitis eos qui uos diligūt:
 quam mercedem habebitis? Non
 ne ⁊ publicani hoc faciunt? Et si sa
 lutaueritis fratres uestros tm̄: qd̄
 amplius facitis? Nonne ⁊ ethnici
 hoc faciunt? Estote ergo uos perfe
 cti: sicut ⁊ p̄ uester celestis p̄fect⁹ ē.

GLO. Docuit dñs supra iniuriā inferētī nō eē re
 sistendū: s̄ ad plura p̄ferēda paratū eē. nūc aut̄ vlte
 rius docet iniuriā inferētī impendēdū eē charita
 tis affectū sil ⁊ effectū. Et cū p̄missa ad cōplēmentū
 iusticie legis p̄tineat: conuenienter hoc vltimū p̄tinet
 ad impletōz charitatē: q̄ sin aplm̄ ē legis plenitudo
 dicit ḡ. Audistis q̄ dictū ē: diliges primū tuum.

AVG. in p̄mo de doct. xp̄ia. Qd̄ aut̄ nullū hoīez
 excepit: qui p̄cepit primū diligē: dñs in parabola se
 mitui relictū oñdit dicēs primū q̄ erga illū extitit
 misericors: vt cū intelligam⁹ primū cui exhibendū
 eē misericordie officiū: si indigeret: qd̄ nulli negan
 dū eē quis nō videat: dñs dicente: Benefacite his
 q̄ oderūt vos. **AVG.** de ser. do. i. mōte. Bradū aut̄
 eē in phariseoz iusticia: q̄ ad legē veterem p̄tineret:
 hinc intelligit q̄ multi etiā eos a q̄b⁹ diligūt oder
 rūt. Ascēdit ḡ aliquē gradū: q̄ primū diligit: q̄nis
 adhuc oderit inimicū. vñ ad hūc designādū subdit:
 Et odio hēbis inimicū tuū. Que vox nō ē accipien
 da vt iubētis iusto s̄ p̄mittētis infirmo. **AVG.** 2.
 faustū. Quero aut̄ a manacheis cur p̄p̄riū velint eē
 legis moyfi qd̄ dictū ē antiq̄s: oderis inimicū tuum
 an ⁊ paul⁹ nō dixit hoīes quosdam deo odibiles.
 Querēdū ē ḡ quō intelligat exemplo dei cui dixit
 paul⁹ quosdā odibiles odio hōidos inimicos. Et rur
 sus exemplo dei qui facit solē suū oriri sup bonos
 ⁊ malos diligendos inimicos. Nec itaq̄ regula est
 qua ⁊ oderim⁹ inimicū prop̄ id qd̄ in eo malū est
 .i. iniquitatē: ⁊ diligam⁹ inimicū prop̄ id qd̄ in eo
 bonū est. i. rationabilē creaturā. Audito igitur ⁊ nō
 intellectu quod antiquis dictū erat: Oderis inimicū
 cum tuum: ferebantur homines in hoīs odiū: cū nō
 deberēt odire nisi vitū. Hoc ergo corrigat dñs cum
 subdit: Ego aut̄ dico vobis: diligite inimicos vsos.
 vt qui iā dixerat: Non veni soluere legem: sed im

plere. Precipiēdo utiq; ut diligam⁹ inimicos: coge ret nos intelligere quōd possim⁹ vni cūdeq; hoīem et odisse ppter culpā: et diligere ppter naturam.

GLO. Sed sciendū ē in toto corpe legis nō eē scri ptu: **Q**uōd habebis inimicū tuū. s; hoc dī q̄stū ad tra ditionē scribar: quib⁹ vīsu ē hoc addēdū: q̄a dñs p̄ cepit filiis isrl̄ p̄sequi inimicos suos: et delere amas lech de sub celo. **CHRY.** sup matth. Sic enim qd̄ dictū ē: **N**on cupisces: nō dictū ē ad carnem s; ad animā: sic et in hoc loco: caro quidē inimicū suū di ligere non pōt: aīa aut̄ pōt: qz dilectio vel odiū car nis in sensu ē: aīe vō ī intellectu. **Q**uī ḡ nocemur ab aliquo: tñ sentim⁹ odiū: nō tñ exequi volum⁹. **Q**uōd no sce: qz caro nra odit inimicū: aīa vō diligit. **GRE.** xxi. moza. **I**nimici aut̄ dilectio tūc veracit̄ custodit: cum nō de p̄fectu deicimur: nec de ruina illi⁹ leta mur. **N**ō enī amat aliq; quē nō vult eē meliozem: cūq; stantē voto p̄sequit: quē cecidisse gratulatur: **E**uenire tñ plerūq; solet: vt nō amissa charitate et in imici nos ruina letificet: et rurū ei⁹ gloria sine inui die culpa tristit: cū et ruētē eo quosdā bene erigi credimus: et p̄ficiēte illo plerūq; iniuste opprīmi ti meam⁹. **S**ed ad hoc seruādū ē discretiōis examē: ne cū nra odia exequimur: fallamur sub specie vti litat̄ aliene. **O**portet etiā p̄sare qd̄ debem⁹ ruine pctōis: et qd̄ iusticie ferietis. nam cū puerū quēq; oīpotēs pcutit: et congaudēdum ē iusticie iudicis: et condolendū miserie pcutis.

GLO. Qui aut̄ sunt d̄ ecclesiā trib⁹ modis ei aduersantur: odio: verbis: cruciatu corpis. ecōtra diligit. vñ dicit: Diligite ini micos vros: benefacite. vñ seq̄t: Benefacite his qui oderunt vos. vnde sequitur: Et orate pro persecutē. et calū. vos. **HIERO.** Multi p̄cepta dei imbecil itate sua: nō scoz virib⁹ estimātes: impossibilia pu tant eē q̄ p̄cepta sūt: et dicūt sufficē v̄tutib⁹: nō odiss se inimicos. ceterz diligē plus p̄cipi q̄ hūana natu ra patiat̄. **S**ciēdū ē ḡ ch̄astū nō impossibilia p̄cipe: sed p̄fecta q̄ fecit dauid in saul et absolon. **S**tepha nus quoq; martyr p lapidatib⁹ dep̄catus ē. **E**t pau lus anathema cupit esse p̄secutoribus suis. **D**oc aut̄ iesus et fecit: et docuit dicēs: **P**at̄ ignosce illis.

AVG. in encheridion. **S**ed p̄secutorz sūt ista filio ru dei: quo quidē se d̄s oīs fidelis extēdē et hūanuz animū ad hūc affectū orādo dei: secūq; luctādo p̄ ducere. **T**amē hoc tā magnū bonū tāte multitudi nis nō est quātā credim⁹ exaudiri: cū in orōne dī: **D**imitte nobis debita nra: sic et nos dī. debi. nris

AVG. in ser. do. in mōte. **O**rit̄ aut̄ hic q̄stio qz huic p̄cepto dñi quo nos hortatur orare p̄ inimicis: mul te alie scripture ptes vidēt aduersē: qz in p̄betis inueniūt multe impcātiōes aduersus inimicos: vt ē il lud: **F**iant filij ei⁹ pupilli. **S**ed sciēdū qz p̄phete so lent figura impcantis futura p̄dicē. **S**z illud magis monet qd̄ dicit iohānes: **E**st aut̄ pctm̄ ad mortē: nō p̄ illo dico vt orat̄ q̄s: aperte enī ostēdit esse alienos frēs pro qb⁹ orare nobis nō p̄cipit: p̄ h̄ qd̄ p̄mittit: **S**iq; scit peccare frēm suū: cū dñs etiā p̄ p̄secutori bus nos iubeat orare. **N**ec ista q̄stio solui pōt nisi fateamur aliq̄ pctā eē in fratrib⁹ q̄ inimicoz p̄secu tione sūt grauiora. **N**am et stephan⁹ orat̄ pro eis a qb⁹ lapidat̄. qz nōdū christo crediderat. **E**t aplūs paulus nō orat̄ pro alexādro qz frater erat: et p̄ iui

dentia fraternitatē optinādo peccauerat. **P**ro quo aut̄ nō oras: iam nō d̄ illū oras. **S**ed qd̄ agim⁹ de his contra quos oratū a sanctis accipim⁹: nō vt corrigētur: nam hoc nō pro ipsis poti⁹ oratū est. sed ad illā vltimā dānationē non sic oītra dñi tradi torem p̄ prophetā: nam illa p̄dictio futuroz nō op tatio supplicij fuit. **S**z sic in apocalypsi legim⁹ mar tyres orare vt vindicent̄: s; hic nō oportet moueri. **Q**uis enī audeat affirmare vtrū d̄ ipsos hoīes: an d̄ regni pctm̄ petierint: **N**am ipsa et iusticie et miserie cordie vindicta martyri vt euertat̄ regnū pcti: quo regnante tāta p̄pessi sūt. destruit̄ aut̄ partim corree ctione hoīm: partim dānatione p̄seueratiū in pctō. **N**ōne tibi videt̄ paul⁹ in seipso stephanū vindicat̄ se cū dicit: **A**stigo corp⁹ meū: et in fuitutē redigo.

AVG. de q̄stio. no. et ve. testa. **U**el aīe occisoz cla māt vindicari se postulātes: sic sanguis abel flama uit de terra: nō voce sed rōne. **N**ā et op⁹ opificē lau dare dī p̄ hocipsū qz vidētē se oblectat: nō enī tā im patientes sūt sci vt vigeant fieri qd̄ scūt tpe p̄finito futurū. **CHRY.** in ho. **U**ide aut̄ quot grad⁹ ascen dit: et qualiter nos ī ipsū v̄tutis verticē statuit. **P**ri mus gradus ē: non incipe in iusticiā: secundus eq̄lē non vindicari: tertius nō facere vexanti q̄ quis pas sus est: quartus erponere seipm̄ ad patiendū mala: quintus ampli⁹ se tribuere q̄s ille vult qui fecit ma la: sextus non odio habere eum q̄ hoc opatur: septi mus diligere: octavus benefacere: non⁹ p̄ ipso ora re. **E**t quia magnū erat p̄ceptū: p̄clarū p̄mū subdit: scilz fieri similes deo. vnde dicit: **U**t sitis filij patris vestri qui est in celis. **S**iq; enī p̄cepta dei custodi at: et filius dei efficitur: ergo nō in natura fil⁹ est hic scilz de quo loquit̄: sed arbitrio suo.

AVG. d̄ ser. do. in mōte. **E**t illa aut̄ regula intelligendū ē qd̄ h̄ dicit: qua et iohānes dicit: **D**edit eis ptatē filios dei fieri. **U**n⁹ enī naturaliter filius ē: nos autē ptatē ac cepta efficitur filij in q̄stū illa q̄ ab eo p̄cipiūt: imple mus. **I**taq; nō ait: **F**acite ista quia estis filij: sed fa cite ista vt sitis filij. **T**um autē ad hoc vos vocat: ad similitudinē suā vocat. vnde sequitur: **Q**ui solem suū facit oriri sup bonos et malos: et pluit super in stos et iniustos. **P**otest autē per solem intelligi nō iste visibilis: s; ille de quo dicitur: **U**obis qui tūe tis nomen dñi: orietur sol iusticie: et per pluuiā iri gatio doctrine veritatis: quia et boni et mali appa ruit et euangelizatus est christus.

HYLA. **U**el in baptisimū et spūs sacramēto tribuit solem et pluuiā. **AVGV.** **U**el potest accipi sol iste visibilis et plu uia qua fructus gignūtur: qz iniqui ī libro sapiētie plangūt: **S**ol nō ortus est nobis. **E**t de pluua spiri tali dī: **M**adabo nubibus meis ne pluāt sup cam. **S**z siue hoc siue illud: magna dei bonitate fit q̄ no bis imitāda p̄cipit: nō aut̄ solum ait: **Q**ui facit solē oriri: s; addidit: **S**uū. i. quē ipse fecit vt hic amone remur quātā liberalitate ex p̄cepto ei⁹ p̄stare debe mus: que nō cream⁹ s; ex munerib⁹ ei⁹ accipim⁹.

AVG. d̄ vincētū. **S**z sic ista dona ei⁹ laudam⁹: ita etiā flagella ī eos quos diligit cogitem⁹: vñ nō oīs q̄ pct̄ amic⁹ ē: nec oīs q̄ verberat̄ inimic⁹. **M**eli⁹ ē enī cū securitate dilige q̄s cū lenitate decipe. **AVGV.** in libro de ciui. dei: **L**aute aut̄ dixit: **S**up ius tos et iniustos: nō sup iustos vt iniustos: quia oīa

bona deus nō ppter hoies dat: sed ppter scōs: sic z flagella ppter pctōres: sed in bonis non sepat pctō res a iustis: ne desperet: nec in malis iustos a pctō ribus ne gloriēt. **Matime** cū malis bona nō proz sint q̄ male viuētes ad p̄iudiciū suū p̄cipiūt: nec bo nis mala noceāt: s; magis p̄sunt ad iusticie lucrum.

CHRY. sup matth. Nam bon⁹ t̄p̄alib⁹ bonis nō extollit: nec malis frangit. **Mal⁹** aut̄ iō huiusmōi felicitate punif: qz felicitate coruipif. **Uel** iō ista tē poralia bona z mala vtrifq; voluit esse cōmunia: vt nec bona cupidi⁹ appetātur: q̄ mali habere cernun tur: nec mala turpiter euitētur: q̄b⁹ z boni afficiūt.

GLO. Amare aut̄ amātem nature ē: inimicū vō amare ē charitatis: z iō sequit̄: **Si** enī diligitis eos q̄ vos diligūt: quā mercedē habebitis. s. in celo. de his enī dicitur **Recepistis** mercedem v̄raz. **Sed** tñ hec op̄tet facere: illa non amittere. **RABA.** Si p̄ctōres erga dilectores suos natura duce volunt eē benefici: multo magis vos maioris dilectiois si gnū amplecti debetis: etiā nō amātes. vnde seq̄tur: **Nonne** z publicani hoc faciūt. i. q̄ publica vectiga lia erigūt: vel q̄ publica negocia seculi vel lucra se ctant.

GLO. Si vō p̄ his tñ oraueritis: q̄ aliqua affinitate vobis cōiuncti sūt: qd̄ amplius hz beneficiū v̄m q̄ infidelitū: vnde seq̄t̄: **Et** saluta. frēs ve. tñ qd̄ apli⁹ faciētis: **Salutatio** enī ē quedā spēs orō nis. **Nonne** ethnici hoc faciūt. **RABA.** i. gētiles: nam ethnus grece latine gēs or̄: q̄ tales sunt vt fue rint genti. **Sub** pctō. **REMI.** Quia vō p̄fectio di lectiois vltra dilectionē inimicōz nō pōt p̄cedere. ideo postq̄z oīs p̄cepit diligere inimicos subiūxit:

Estote ergo z vos p̄fecti: sicut z p̄ v̄ celestis p̄fect⁹ est. **Ipe** quidē p̄fect⁹ ē vt oipotēs: hō aut̄ vt ab oī potente adiut⁹. nā sicut quōq; in scripturis p̄ verita te z eq̄litate accipit̄ vt ibi: **Sicut** sui cum moyse ita ero z tecū: aliq̄ aut̄ p̄ similitudine vt hic: **CHRY.** su per matth. **Sicut** enī filii carnales similitāt p̄fes in aliquo corpis signo: ita filii spirituales deū in scitate.

Attēdite ne iusticiāz v̄ram facia tis corā hoibus ut videami ab eis: alioqn mercedē nō habebitis apud patrē vestrū qui in celis est.

GLO. Postq̄z chas⁹ legē q̄rū ad p̄cepta imple uit: incipit nūc eā adimplere q̄ntuz ad p̄missā vt p̄ celesti mercede p̄cepta dei faciam⁹: nō p̄ terrenis q̄ lex p̄mittebat. **Oia** aut̄ terrena ad duo potissima re ducūtur. s. ad hūanā gloriā: z ad terrenoz affluētā: quoz vtrūq; in lege p̄missū eē videt̄. **De** gloriā enī or̄ in deuterō. **Faciet** te dñs excelsiorē cūctis genti bus q̄ versant̄ in terra. **De** affluētā vō t̄p̄aliū ibidē subditur: **Abundare** te faciet dñs in oīb⁹ bonis. z iō dñs hec duo ab intētiōe fidelitū excludit. s. gliaz z terrenoz affluētā. **Sed** sciēdū q̄ appetit⁹ glorie p̄p̄inq̄ ē v̄tuti.

CHRY. sup matth. **Ubi** enī res agitur glorioza: ibi facili⁹ iuenit locū gloriatiois oc casio: z iō intētiōe glorie p̄mo dñs excludit. **Pre** oib⁹ enī vitijs carnalib⁹ p̄culosif: hoc esse i hoib⁹ in tellerit: cū enī oīa mala seruos diaboli verent: cō cupiscētia vane glie magis verat suos dei q̄ suos diaboli.

AVG. in li. de sen. p̄ipe. **Quas** etiā vires nocendi habeat hūane glorie amor: nō sentit nisi q̄ ei bellū indixerit: qz etsi cuiq; facile ē laudē non cu pere dū negat: difficile tñ ē ea nō delectari cū offer tur.

CHRY. sup matth. **Intuere** at̄ q̄liter incepit velut de fera aliq̄ difficile cognita disputās: z apta furari eum q̄ nō valde vigilat. **Occulte** enī ingredit̄ tur z oīa q̄ intus sūt insensibiliter aufert. **CHRY.** in ho. **Et** iō hoc cauti⁹ cauēdū mandat dicēs: **Atten** dite ne iusticiā v̄ram faciatis corā hoibus. **Loz** aut̄ nostz attendē debem⁹: inuisibilis enī ē serpēs quez obseruare iubemur: z latenter ingredit̄ z seducit. sed in corde mundo si surreptio inimici successerit: mox hō iust⁹ discernit: qz spū alieno pulsaf. **Si** aut̄ cor fuerit iniq̄tatibus plenu: suggestiōe diaboli nō facile intelligit. z iō p̄misit: **Ne** irascaris: **Ne** cōcupi scas. qz q̄ malis istis subiect⁹ ē: cor suū nō pōt attē dere. **Sed** quō pōt fieri vt nō corā hoib⁹ elemosy nā faciam⁹: aut si fiat quō nō sentiem⁹: **Si.** n. in p̄ re aliquo occurrerit paup: quō dabit̄ ei absconse z sed educēdo eū in secreto videt̄ qz dat. **Sed** cōside ra qz nō dixit: **Ne** tñ corā hoib⁹ faciatis. s; addidit: **Ut** videami ab eis. **Qui** ḡ nō iō facit vt ab hoibus videat̄: etsi corā hoib⁹ fecerit: nō tñ corā hoib⁹ fecit se videt̄. qui enī aliq̄d facit ppter deū: neminē vidit in corde suo nisi deū: ppter quē facit: sic artifex euz semp hz p̄ oculis: q̄ sibi op̄ faciēdū cōmisit.

GRE. **Si** ḡ dantis gloriā querim⁹: z publicata nra opera in cōspectu illi⁹ occulta seruam⁹. si vō p̄ hoc nostraz laudē cōspicim⁹: foras ab ei⁹ cōspectu iā fusa sūt: etiā si a multis ignozētur: sed valde p̄fectoz ē sic ostēso ope actoris gloriā q̄rere: vt de illata laude: priuata nesciāt exultatione gaudere: quā infirmi qz p̄fecte cōtēdō nō supant: necesse ē vt bonū qd̄ opant̄ abscondit̄. **AVG.** d̄ ser. oo. in mōre: **In** hoc vō q̄ di cit: **Ut** videami ab eis. addēs: apparet̄ h̄ eū phibus isse vt ibi finē nri p̄positū collocem⁹. nā z apls q̄ di cit: **Si** adhuc hoib⁹ placere: christi seru⁹ non essem: **Alio** loco dic̄: **Ego** hoib⁹ p̄ oīa placeo. **Qd̄** nō iō fa cit: vt placeret hoib⁹: s; deo: ad cui⁹ amorem corda hoim volebat cōuertere ex eo qd̄ eis placebat. **Si** nō absurde loq̄ret̄ q̄ diceret: **In** hoc ope quo nauē q̄ro: nō nauē q̄ro: s; patriā. **AVG.** de ver. oo. **Di** c̄ aut̄: **Ut** videami ab eis. qz iūt qdā q̄ sic faciūt iusti ciā corā hoib⁹ vt nō videat̄ ab eis: s; vt ipsa opa vi deātur: z gloriificet̄ p̄ qui in celis ē: non enī suā iu sticiā deputat̄: s; ei⁹ cui⁹ fide viuūt. **AVG.** de ser. oo. in monte: **In** hoc etiā q̄ addit: **Alio**qn mercedē non habebitis apud patrē vestrū qui in celis ē: nihil aliud demōstrat: nisi illud nos cauere oportere ne humanā laudē p̄ nostroz opez mercede q̄ramus.

CHRY. sup matth. **Quid** aut̄ a deo recipies: qui deo nihil dedisti. **Nā** qd̄ ppter deū fit: deo dat̄: et ab eo recipit̄. qd̄ aut̄ p̄p̄ hoies fit: in vētos effūdīt. **Que** est aut̄ sapia res dare z verba vacua cōpare: z mercedē dei cōtemnere: **Uel** illū aspice a quo lapis dem expectas: qui te p̄p̄ deū facē purat: alioquin vituparet te magis. **Ille** at̄ q̄ plena qdē volūrate p pter hoies facit: ille ppter hoies fecisse videt̄. **Si** at̄ p̄ alicui⁹ cor cogitatio vana ascēdit desiderās hoib⁹ bus apparere: aīa aut̄ intelligēs cōtradicit: ille nō p pter hoies fecisse videtur: qz qd̄ cogitauit passio car nis est quod eligit iudicium anime.

Cū ergo facis elemosynas: noli tuba canere añ te: sic hypocrite faciunt i synagogis et i vicis ut honozificent ab hoib⁹. **A**mē dico vobis: receperūt mercedē suā. **T**e autē faciente elemosynā: nesciat sinistra tua qd faciat dextera tua: ut sit elemosyna tua in abscondito: et pater tuus qui videt in abscondito reddet tibi.

AVG. de ser. do. Generaliter supra dñs iusticiā notauit cū dixit: Attēdite ne iusticiā vram. Nūc autē p ptes erequitur. **C**HRYS. sup matth. Ponit autē tria fortia bona. i. elemosynā: orationē: et ieiunium: cōtra tria mala aduersus q dñs tētatiōis bellū suscipit. pugnavit enim p nobis 3 gulā in eremo: cōtra auariciā supra montē: cōtra vanā gloriā supra templū. **E**t g elemosyna q dispergit: cōtra auaritiā q congregat: ieiunium 3 gulā: qz est ei contrariū: oratio vō 3 vanā gloriā: qz cū oē malū ex malo nascatur: sola vanā gloriā d bono pcedit: ideo nō destruit p bonū: sed magis nutritur. nullū g remediū pōt esse cōtra vanā gloriā nisi oratio sola. **A**MBRO. Dis autē sententia discipline christiane i nia et pietate et ideo ab elemosyna incipit dicēs: Cū g facis elemosynam noli tuba canere ante te. **G**LO. Tuba autē ē oīs act⁹ vel sermo p quē opis iactātia demōstratur: puta q facit elemosynā qñ aliqñ videt pntē: vel intercedente aliquo aut honestiori pfone q pōt retribuere: alias aut nō facit. Sed et si in loco secreto fecerit: eo pposito vt laudabilis videat: tuba ē.

AVG. Sic g qd dicit: Noli tuba canere añ te: ad hoc respicit qd supius ait: Attēdite ne iusticiā vraz faciatis cō. ho. **H**IE. Qui autē tuba canit elemosynā faciens hypocrita est. Et iō subdit: Sicut hypocrite faciūt. **I**SIDO. Nomē hypocrite tractū est a specie eoz q in spectaculis contacta facie incidūt distinguētes vultū vario colore: vt ad pfone quā simulant colore pueniāt: mō in specie viri: mō in femie: vt fallāt populū oī in ludis agunt. **A**VG. de ser. do. in mōte: Sicut g hypocrite. i. simulatores tanq imitatores psonaz aliaz agūt ptes illi⁹ qd non sūt. non enī q agit ptes agamēnonis: vere ipse est: sed similat ei: sic et in ecclesijs in oī vita hūana q se vult videri qd nō est: hypocrita ē. Similat enī se iustum et nō exhibet: q totū fructū in laude hoim ponit.

GLO. Et iō subdit loco publica cū dicit: In synagogis et vicis. Et finē intētū cū subdit: Ut honozificentur ab hoib⁹. **G**RE. xxxij. moza. Sciendū vō ē q sunt nōnulli: q sanctitatis habitū tenēt: et pfectionis meritū erequi nō valēt: quos nequaquē credēdum ē inter hypocritarū numez currere: qz aliud ē ifirmitate: aliō callida simulatiōe peccare. **A**VG. de ser. do. in monte: Tales autē q simulatiōe peccāt: ab inspectore cordis deo mercedē nō capiūt: nisi fallacie supplicii. et iō subdit: Amē dico vobis receperunt mercedē suā. **H**IE. Nō dei mercedē: s; suaz. Laudari enī sūt ab hoib⁹: quoz causa exētuere virtutes. **A**VG. de ser. do. in mōte: Hoc autē respicit

ad illud qd supra posuit: Alioqn mercedē non habebitis apud patrē vrm. Sic g nō quō illi elemosynam facias: s; quō faciēda sit iubet veniēter cū dicit: Te autē faciente ele. nes. fini. tua: qd fa. dex. tua.

CHRYS. i. ho. Hoc autē p supabundantiā dicit: ac si dicit: Si possibile ē teipm ignorare: et ipsas manus latere possibile eēt: studiosissimū ē tibi. **C**HRYS. sup matth. apli autē interpretant in li. canonū sic: Dextera est ppls christianus: q ē ad dexterā christi. Sinistra autē ē oīs ppls q est ad sinistrā. Hoc g dicit ne christiano elemosynā faciēte q ē dextera: infidelis aspiciat qui ē sinistra. **A**VG. de ser. do. i mōte: S; fm hoc videbit nulla eēt culpa velle placere fidelibus: cū tñ i quozlibz hoim laudē finē boni operis ostendere phibeamur. Ut autē te imitē qb⁹ facta tua plauerūt nō tñ fidelib⁹: sed etiā infidelib⁹ exhibēdū est. Si autē vt alij dicit: sinistrā inimicū putaveris: vt nesciat inimic⁹ tuus cū elemosynā facis: cur ipse dñs inimicis iudeis circūstantib⁹ misericorditer sanauit hoies: Deinde quō cū ipso inimico facimus: vt illud impleam⁹ pceptū: Si furierit inimic⁹ tuus ciba illum. Tertia opinio ē ridēda eoz q dicit: sinistre noie vxozē significari: vt qñ i re familiari tenaciores pecuniāz solēt eē femine: lateat eas cū aliqd viris alienis impēdūt: ppter domesticas lites. Nō autē solis viris hoc pceptū datū ē: s; etiā femis. cui g sinistre iubet femia occultare op⁹ misericordie sue: an etiā vir sinistra erit femie: q si qspia putat: cū pceptū sit talib⁹ vt se inimic⁹ bonis morib⁹ iustificet: ant: nō sibi debēt occultare bona opa sua: nec futura faciēda sūt vt pmereat de⁹. q si occultādū ē ali quid qd diu alterius infirmitas id equo animo non pōt sustinere: qñ nō illicite fiat: non tñ femia p sinistrā significari facile apparet toti⁹ capituli significatione. Et etiā qñ sinistrā vocet: qd enī in hypocrisis culpātū ē: q. i. laudes hoim qñt: hoc nō facē veteris. quapropter sinistra videt significare delectationē laudis: dextera autē significat intētiōne implēdi pcepta diuina. Cū ergo conscientie faciēdi elemosynam miscet se appetitio laudis hūane: sit sinistra conscientie tue laudis humane appetitio. Pñs autē nō multo magis phibet solā sinistrā in nobis opari: qz eam misceri opib⁹ dextre. Quo autē sine hoc dicit: oñdit cū subdit: Ut sit elemosyna vra in abscondito. i. in ipsa bona conscientia: q hūanis oculis demōstrari nō pōt: nec verbis aperiri: quādoquidem multa mētūtur. Sufficit autē tibi ad promerendū pmiū ipsa cōscientia: si ab eo expectas pmiū q solus conscientie inspector ē. Et hoc ē qd subdit: Et p tu⁹ q vi. in abscon. reddet tibi. Multa latina exēplaria sūt: Reddet tibi palā. **C**HRYS. sup matth: Impossibile ē enī vt op⁹ bonuz hois in abscondito dimittat de⁹: s; i hoc seculo manifestat et illo gloriatur: quia gloria dei ē: sicut et diabol⁹ manifestat malū: i q malicie ei⁹ virt⁹ oñdit. Prope autē publicat de⁹ oē bonū in se lo illo: cui bona nō sūt cōia bonis et malis. ideo cuiusq; illic bene fecerit deus: manifestū est p mercede iusticie sue meruit illud. Merces autē iusticie in hoc se lo māifesta nō ē: qz h nō solū boni s; etiā mali sūt diuites. **A**VG. de ser. dñi i monte: S; i grec exēplarib⁹ q ppta sūt nō iuenim⁹ palā.

CHRY. in homel. Si g̃ vis habere inspectores
eor q̃ facis. ecce habes nō solū āgelos aut archan
gelos: s; deū vniuersoz.

CA. VI.

Quoniam oratis non eritis sicut
hy pocrite qui amant in sy
nagogis et in angulis plate
arum stantes orare: ut videantur
ab hominib; amen dico vobis rece
perunt mercedē suā. Tu autē cū ora
ueris: intra in cubiculū tuū: et clau
so ostio ora patrē tuū in abscondito: et
pater tuus qui uidet in abscondito
reddet tibi.

Salomon dicit ante orationē p̃para animā tuā.
CHRY. sup matth. Quidē facit q̃ faciens ele
mosynā venit ad orōnē: bona enī opa excitant fidē
cordis: et dant cōfidentia anime apud deū orāti.
Ergo elemosynā p̃patis ē orationis: et idē dñs post
elemosynam cōuenient de oratione nos instruit.

AVG. de ser. diu. in mōte: Nō autē hoc monet nūc
ut oremus s; quō orem;: sic nec supius ut faciam;
elemosynā: sed quo animo faciam; CHRY. sup
matth. Est autē oratio quasi quoddā spiritalē tribu
tū: qd̃ aīa offert deo de visceribus suis. Quāto ergo
gloriosior ē tanto cautior ē seruāda: ne p̃pter hoīes
facta vilescat. et iō dicit: Cū oratis nō eritis sicut hy
pocrite. CHRY. in ho. Hypocritas vocat: q̃ deum
se fingentes orare hoīes circūspiciūt. et ideo subdit:
Qui amat in synagogis orare. CHRY. sup matth.

Puto autē nō ad locū hoc refert dñs: sed ad p̃positū
tū orantis: in cōtēntu enī fidelīū orare laudabile ē:
sicut dicit: In ecclesiis benedicite deū. Qui ergo
sic orat ut ab hoībus videat: nō deū aspicit s; homi
nes. et iō q̃stū ad p̃positū suū in synagoga orat. Cui;
autē oratis mens solū aspicit deū: q̃uis in synagoga
orati: tū apud se in secreto videt orare. Sed et in an
gulis plateaz ut videātur absconse orare. Et sic du
pliciter laudant: et quia orāt: et q̃a absconse orant.

GLO. Vel anguli platearū sūt: vbi via p̃ trāsuerfū
gressū ducit: et q̃driūū reddit. CHRY. sup matth
Et q̃ p̃posito in uentū vetat orare ut a cōtēntu vi
deat. vñ subdit: Ut videant ab hoībus. Oras g̃ ni
hil nouū faciat qd̃ aspiciāt hoīes: vel clamādo vel
pectus p̃ciciēdo vel man; extēdendo. AVG. de
ver. do. Nō autē videri ab hoībus nefas ē: s; ideo h
agere ut ab hoībus videaris. CHRY. in ho. A va
na enī gloria vbiq; erui bonū ē: maxime autē in orō
ne. si enī in hoc cogitationib; circūferimur: si ad orā
dum ingressi fuerim;: hāc hūtes egritudine: q̃lit in
telligem; ea q̃a nobis dicūtur. CVG. de ver. do.

Sic etiā fugiendū est hoīm sciētia: si hoc animo ali
qd̃ fiat ut fruct; expectet placēdi hoībus. vñ subdi
tur: Amē dico vobis receperunt mercedē suā.
CHRY. sup matth. Unusquisq; enī vbi semiat: ibi
merit. Unde q̃ p̃pter hoīem orāt nō p̃pter deum:
ab hoīb; nō a deo laudant. CHRY. in ho. Dicit
autē: Receperunt. qz deus retributionē que ē ab ipso
tribuere vellet: illi autē eā que ē ab hoībus vsurpāt.

Quō autē orādū sit subiūgit dices: Tu autē cū ora. in
tra in cubi. tuū: et clau. ostio ora pa. tuū in abscondito.

HIERO. Hoc simpliciter intellectū erudit auditor
re ut vanā orādi gloriā fugiat. CHRY. sup matth.
Ut nemo sit tibi nisi ille q̃ orat: et illū quē orat. Te
stis enī orātē grauat: nō adiuvat. CYPRI. d̃ ora
tione dñica: In abditis etiā locis orare magis que
nit fidei: ut sciamus dñm vbiq; eē p̃sentē et maiesta
tis sue plenitudine occulta penetrare. Possum; eti
am intelligē et ostiū dom; os corpis: ut non clamo
sa voce orem; deū. sed tacito corde. p̃pter tria. Pri
mo qz de; nō voce clamosa pulsand; est: s; scia
recta placādus: q̃ ē cordis auditor. Secūdo qz secre
tas orōnes tuas nō oportet altez scire: nisi te et deū
Tertio qz clamose orās: alterū iuxta te nō p̃mittis
orare. Cū sumo etiā est orādū silentio: ut ipsos quo
q; inimicos n̄os: q̃ orātib; nobis maxime insidiāf
lateat n̄re petitiōis intētiō. AVG. in ser. do. i mō
te: Ut p̃ cubicula n̄ra sūt intelligēda corda n̄ra: de
quib; or; que dicitis in cordib; v̄ris: et in cubilib;
vestris p̃pingim; ostiū ē carnalis sensus: foris sūt
oīa tpalia: q̃ p̃ sensū cogitationes n̄ras penetrāt: et
turba vanoꝝ phantasmātū orātib; obstrepunt.

CYPRI. de oratione dñica: Que autē segnitia ē alie
nari et capi ineptis cogitationibus et p̃phanis cū do
minū deprecari: q̃si sit aliud qd̃ magis debeas cogi
tare q̃ cū deo loq̃ris. Quō te audiri a deo postulas:
cū teipfū nō audias: hoc ē ab hoste nō cauere: hoc
est deuz negligentia orationis offendere. AVG.
de ver. diu. Laudendū ē g̃ ostiū. i. carnali sensui res
sistendū: ut orō spiritalis dirigat ad patrē: q̃ sit in
timis cordis vbi orat pater in abscondito: vñ sequitur:
Et pater tu; qui videt in abscondito: reddet tibi.

REMI. Et est sensus: Sufficiat tibi ut ille sol; no
uerit tuā orōnē qui oīm corda nouit occulta: quia
ipse q̃ est inspector erit exauditor. CHRY. in ho.
Non autē dicit: Oratis dabit. s; reddet tibi. Et enim
debitozē seipfū tibi constituit.

Oratēs autē nolite multū loqui:
sicut ethnici faciūt. Putāt enī q̃ in
multiloqo exaudiāf. Nolite ergo
assimilari eis. Scit enī p̃r ur̄ qd̃ op;
sit vobis: anteq; petatis euz.

AVG. in ser. do. in monte: Sic hypocritaz ē p̃hē se
spectādos in orōne quoz fruct; ē placē hoīb;: ita ē
ethnicoz. i. gentiliū in multiloquio se putare exaudi
ri. et iō subdit: Oratēs autē noli. mul. loq;. Er colla.
patrū: Frequēter enī sed breuiter ē orādū: ne imo
rantib; nobis inserere aliqd̃ nostro cordi insidia
toz possit inimicis. AVG. ad probā: Nō tū vt q̃
dā putāt: hoc orare in multiloquio si diuti; oretur.
Aliud ē s̄mo mult;: aliud diuturnus affectus. Naz
et de ipso dño scriptū ē: qz p̃noctauerit in orādo: et qz
plurim; orauerit: ut nobis p̃beret exēplū. Dicuntur
fratres in egypto crebras qd̃ē habere orationes: s;
eas tamē breuissimas et rapti quodāmodo iaculatas:
ne illa vigilanter erepta q̃ oranti plurimū ē neēia p̃
pductio: qz moras hebetet intentio: ac p̃ h̄ ipi satif
oñdūt hāc intētiōne sic eē obuiendam si p̃durare
non pōt: ita si p̃durauerit: non cito esse r̄pendam.